This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

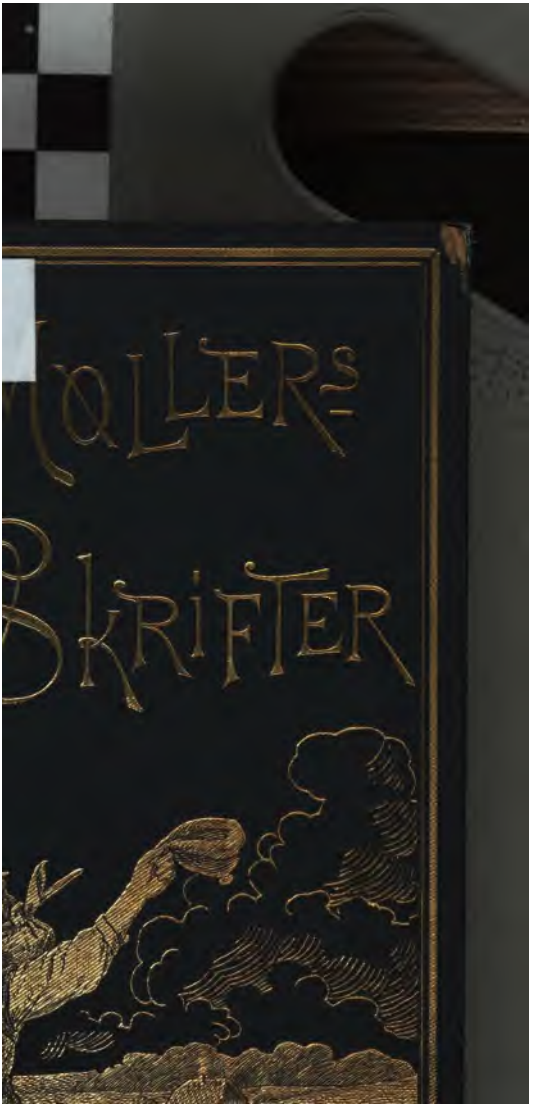
ÖLLERS
SKRIFTER

T/II 1,52

POUL MØLLER

UDVALGTE SKRIFTER

FØRSTE BIND

UDVALGTE SKRIFTER

AF

POUL MØLLER

UDGIVNE VED

VILH. ANDERSEN

FØRSTE BIND

KØBENHAVN
FORLAGT AF UNIVERSITETSBOGHANDLER G. E. C. GAD
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE
1895.

TO NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
240648A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R

Forord.

Som Udgiver af de to Bind Udvalgte Skrifter af Poul Møller, der hermed overgives denne Forfatters mange Venner i den danske og norske Læseverden, tror jeg at burde gøre kortelig Rede for denne nye Udgaves Tilblivelse og Indretning.

Da jeg for et Par Aar siden under Arbejdet paa min Bog om Poul Møller, hans Liv og Skrifter, gennemgik den bevarede Samling af efterladte Papirer, der af Digterens Søn, Oberst Kristian Møller vare mig overladte til fri Afbenyttelse, fik jeg Lyst til at foretage og udgive et nyt Udvalg af dette sjældne litterære Efterladenskab. Den fuldstændige Udgave af de Efterladte Skrifter i seks Bind var udsolgt i Boghandelen; de, der ønskede at eje en større Samling af Poul Møllers Arbejder og saaledes ikke kunde føle sig tilfredsstillede ved de mindre Udvalg af hans Værker, der i de senere Aar vare fremkomne, vilde da være henviste til den i Aaret 1873 paa C. A. Reitzels Forlag udkomne To-Binds-Udgave af »Poul M. Møllers Efterladte Skrifter, i Udvalg ved Christian Winther«. Nu maatte jeg vistnok tilstaa, at dette Udvalg, hvis Indhold er et Uddrag af Hovedudgaven, og hvis Tekst i alt væsentligt følger denne, gav et temmelig fuldstændigt Billede af Forfatterens

digteriske og populærfilosofiske Produktion. Dog skønnede jeg ikke rettere, end at der paa den ene Side var udeladt et og andet, som helst maatte bevares — saaledes i første Del Forarbejdet til den ufuldendte Novelle, i anden en af de betydeligste kritiske Afhandlinger —, paa den anden Side medtaget et og andet, som kunde undværes i et begrænset Udvalg — saaledes især det lille Lejlighedsstykke »De opdigtede Historier«, som Poul Møller selv var misfornøjet med, og adskillige af Strøtankerne. Tillige havde jeg indset, at den Orden, hvori de enkelte Stykker her som i Hovedudgaven ere trykte, ikke overalt var den rette: i Digtene fandt jeg en kronologisk Orden tilsigtet, men ingenlunde gennemført, Strøtankerne vare paa begge Steder aftrykte i den Orden, hvori de fandtes nedskrevne i Forfatterens Hæfter, medens det syntes mig det mest praktiske at ordne dem, som vel Forfatteren selv vilde have foretrukket, hvis han skulde have udgivet dem, inden for de enkelte Tidsafdelinger i Grupper efter Indholdet. Endelig forekom det mig, at der i en folkelig Udgave af en Forfatter, som mere end et halvt Aarhundrede fjærner fra Nutidens Læsere, nødigt maatte savnes de historiske og biografiske Oplysninger, hvorved han, især naar hans Liv og Digtning ere saa nøje forbundne som her, atter kan gøres levende for Eftertidens Forstaaelse.

Mest afgørende var det mig dog, at jeg, saa længe Poul Møllers Papirer vare i mit Værge, havde Lejlighed til at foretage det Gennemsyn af hans Manuskripter, som F. L. Liebenberg, der hjalp Chr. Winther med Udgivelsen af Udvalget, har beklaget ikke at kunne udføre (»Nogle Optegnelser om mit Levned« Side 103). Vistnok ventede jeg mig ikke noget stort tekstkritisk Udbytte af dette Arbejde; tværtimod viste det sig under den fornyede Revision, at Teksten *i de* efter Forfatterens Manuskripter trykte Stykker i

Efterl. Skr. gennemgaaende er fremstillet med stor Sikkerhed. For de vigtigste af de Tilfælde, hvor jeg har kunnet rette de tidligere Udgavers Tekst, for saa vidt de ikke allerede blive omtalte paa Stedet, har jeg gjort Regnskab i den Fortegnelse over afvigende Læsemaader, der findes aftrykt sidst i anden Del af denne Udgave. En anden Følge af den hos moderne Forfattere vistnok enestaaende Omstændighed, at kun en mindre Del af Poul Møllers litterære Produktion er offentliggjort af ham selv i levende Live, var det derimod, at det ved et Skøn af andre maatte afgøres, hvor meget af Forfatterens efterladte Papirer der burde offentliggøres. Jeg er i denne Henseende af forstaaelige Grunde gaaet noget videre end de første Udgivere og kan forsikre, at der i de mig bekendte Poul-Møllerske Papirer nu ikke findes noget betydeligere Stykke, som ikke er meddelt enten i nærværende Udvalg eller i Seks-Binds-Udgaven af de Efterl. Skr. Saaledes er her for første Gang fuldstændig aftrykt Fragmentet af den historiske Roman og »Trøstegrunde over Poeternes Mangfoldighed«, hvoraf dog allerede Thaarup i »Anhang til Novellen« i Efterl. Skr. har meddelt større Uddrag. Smaastykkerne »Centralsolen«, »Subskriptionsindbydelse til et Mønsterarbejde i latinsk Stil« og »To Figurer, I« have ikke tidligere været optagne i Udgaverne. Ligeledes vil der imellem Strøtankerne findes adskillige (betegnede med *), som ikke før have været trykte.

Der foreligger saaledes her et Udvalg af Poul Møllers litterære Produktion, som baade ved det, der meddeles, og den Maade, hvorpaa det meddeles, vel kan kaldes en ny Udgave. I det mindste imod eet Punkt i min Udgivelsesmaade venter jeg en Indvending. Mange ville føle sig stødte over, at jeg har moderniseret Retskrivningen. Jeg har saa meget mindre betænkt mig paa dette, som Poul Møller selv behandlede sin Ortografi med megen Ligegyldighed

og i de Stykker, han har ladet offentliggøre i Tidsskrifter o. lgn., plejede at give Udgiveren frie Hænder i denne Henseende. I mine Indledninger og Anmærkninger har jeg søgt at være saa kort som muligt og kun at medtage hvad der kunde gøre Læsningen rigere og Forstaaelsen klarere. Men i dette Stykke er det vel umuligt at være alle til Behag.

Sluttelig ser jeg ingen Grund til at tilbageholde den Tilstaaelse, at det sikkert vilde have været mig ganske umuligt at give min Udgave det Præg af Renhed og Nøjagtighed, et saadant Arbejde ikke kan undvære, hvis jeg ikke i denne Henseende havde fundet en lige saa villig som kyndig Hjælp hos *Dr.* Oskar Siesbye. For den Del, som denne sjældne Kender og Elsker af vort Sprog og vor Litteratur har taget i mit Arbejde, langt ud over den egentlige Korrekturlæsning, beder jeg ham herved modtage min Tak. Ogsaa andre Mænd er jeg taknemlig for velvillige Meddelelser, saaledes især Pastor, *Dr. phil.* H. F. Feilberg for nogle Oplysninger til »Lægdsgaarden i Ølsebymagle«.

December 1895.

Vilh. Andersen.

INDHOLD AF FØRSTE BIND.

Digte.

Folkelig Ungdomsdigtning. Side

Før og nu 3
Holger Danske og Skrædderne 5
Torbisten og Fluen..... 11
St. Laurentius..... 15
Gertrud 21

Studenterdigtning.

Laus Tabaci — Tobakkens Pris 25
Jægervise 30
Aprilsvise 32
Studentersang I..... 34
Studentersang II..... 37
Sange til Rahbek I. II 39
Sang til Steffens..... 42
Polemiske Digte fra den baggesenske Fejdes Tid I. II. 44
Sang til Hansteen 49
Sang til G. H. Waage 51

Elskovsdigte

Til Laura I–III 54
Den enbenede..... 57
Den gamle Elsker 59
Romance 62
Brudstykke af et dramatisk Digt..... 66
Sonet 1823 74

Side

Til Kamp! ... 75
Drømmen (efter Byron) ... 76
Et Blad af Dødens Dagbog I. II ... 84
Længsel ... 89
Til min Betty ... 90

Digte fra Kinarejsen

Af Sted! ... 92
Sonet ... 94
Hjemve ... 95
Under Vejs ... 98
Scener i Rosenborg Have 1—6 ... 100
Hjemad ... 116

Manddomsdigtning

Til Selskabet for de skønne Videnskaber ... 117
To Fragmenter I. II ... 121
Kunstneren mellem Oprørerne ... 125
Revuen ... 136

Fortællinger

Eyvind Skaldaspiller ... 145
En dansk Students Eventyr
Plan til en Fortælling ... 217
En paabegyndt historisk Roman ... 224
En ufuldendt Novelle ... 290

DIGTE.

I. Folkelig Ungdomsdigtning.

Før og nu.

Poul Møller ønskede som ung at digte folkelig Poesi i Lighed med Homer, de middelalderlige Sangeres Viser og den unge Oehlenschlægers Romancer. Det lidet, der endnu er bevaret af hans Forsøg i denne Retning, er med Undtagelse af det i »Krøniken om Eyvind Skaldaspiller« optagne Digt om »Jæmtelands Befolkning« samlet i denne Afdeling. Til Indledning tjener nedenstaaende Digt, et af Poul Møllers ældste, skrevet vistnok allerede 1816, ikke — som Chr. Winther oplyser — i den Bog, Digteren benyttede paa Kinarejsen, men sammen med »Holger Danske og Skrædderne« paa et løst Ark Papir, dels med Blæk, dels med Blyant. Det er under den af Winther valgte Titel »Før og Nu« optaget i alle tre Udgaver af de Efterladte Skrifter.

Der var en Tid, da vort gamle Land
Var fuldt af taarnede, røde Paladser;
Hvor Fiskene legte i Gravens Vand,
Der spejlte sig Taarnets evige Masser.

Men i det mægtige store Bur
Der maatte en Fugl bestandig synge;
Den, der havde til Harpen en god Natur,
Han var vis paa en venlig, lyttende Klynge.
Og naar nu Sangeren, salig i Aand,
Strængene rørte af al Formue,
Da trykte Ridder og Svend hans Haand,
Og han fik et Smil af den søde Frue.

Naar raske Sømænd droge fra Havn
Og raabte Farvel til Børn og Kone,
Da stod der en Skjald i forgyldene Stavn,
Og Bedrøvelsen veg for hans hulde Tone.
De roede i Takt efter Sangerens Spil
Og droge paa Aaren i bare Skjorte;
Sælhundene lyttede ofte til,
Over Vandet steg deres Legemer sorte.

Ogsaa i Dal der en Sanger gik;
Mens Hjorden blev vogtet af store Hunde,
Hyrden i Græsset med sin Musik
Forlystede Folk, saa godt han kunde.
Viser han sang af Hjertens Grund
Om de mægtige Fædre i gamle Thule,
Og satte Kohornet tæt for sin Mund, —
I Skovene klang hans Toner saa hule.

Nu staar her et enkelt ravende Slot,
Der høres kun Svalers og Ravnes Tone,
Alene det staar som en gammel Drot,
Der sørger, for han har tabt sin Krone.

Den vældige Vold er liden og lav,
Mellem Mudder og Siv smaa Ællinger svømmer,
Og Slottet synker i egen Grav,
Om sin gamle Hæder det ligger og drømmer.

En enkelt Poet nu paa dets Ruin
Klager sig ret som en enlig Due;
Om hans Sang er aldrig saa liflig og fin,
Han høres ej mer af Ridder og Frue.
De fleste gaa udi dunkle Lund
Som fremmede Fugle ved Natten og sjunge
Om deres Kærestes liflige Mund.
I den øde Luft deres Viser de runge.

Holger Danske og Skrædderne.

Emnet til denne skæmtefulde Romance findes i et sjællandsk Folkesagn, tidligst trykt i J. M. Thieles Danske Folkesagn II, 6 (1819). Digtet er dog mere personligt end litterært. I den humoristiske Skildring af den nationale Kolos genkendes uden Vanskelighed Træk af Poul Møllers egen ungdommelige Personlighed, ligesom Situationen aabenbart er at forstaa som en komisk Forklædning af Forholdet mellem Kraftgenierne i Poul Møllers Kres og det anstændige Borgerskab, som de især paa den baggesenske Fejdes Tid jævnlig gav Anledning til Forargelse. Digtet er da et af de første Udtryk for den nylig vaagnede Studenteraands Trods imod de borgerlige Anstandslove og hører som saadant under den følgende Gruppe af Studenterdigte. Det foreligger endnu i Digterens Kladde, hvor det imellem Str. 5 og 6 har fire Strofer, der med Rette ere udeladte i Udgaverne, hvor Digtet er optaget i samme Form og med samme Titel som her.

Hr. Holger sad engang og drak
Med nogle Skræddersvende,
Saa Sveden af hans Pande sprak,
Og han faldt over Ende.

Men Øllet glemtes heller ej
Af alle Skrædderhelte;
Thi maatte de den samme Vej
Og om paa Gulvet vælte.

Nu var der just en ung Krabat,
En hel beskænket Skrædder,
Han ogsaa sov den ganske Nat
Paa Gulvets haarde Brædder.

Han Holger Danskes Hoved har
I Fingrene behænde,
Og mente, at en Pels det var,
Som just han skulde vende.

Han mente, han paa Bordet sad,
Paa Pelsen skulde flikke,
Begyndte derfor sjæleglad
I Heltens Top at stikke.

Men Holger Danske føler nu,
Hans Hovedhaar de kriller,
Hvorfore han med skamfuld Hu
Sig udi Nakken piller.

Han tænkte: »Det er noget slemt,
Jeg maa mig rigtig skamme;

Jeg har mig dog i Morges kæmt
Med gode, tætte Kamme.«

Han rødmed i den tavse Nat,
Begyndte da at fange,
Og fik den arme Skrædder fat
Ved Benene de lange.

Og Helten i det mørke Hus
Den arme Skrædder trykker
Med Neglen som en anden Lus,
Saa han gik rent i Stykker.

Men da nu Markens Lilje vaad
Af Dagens Fakkel klares,
De Svende se den grumme Daad
Og raabe: Gud bevares!

De stamped da med liden Fod
Og gav dem til at bande,
At Holger udi Mandebod
Spandere skal en Kande.

Da svared Holger Danske lang:
»En Potte vil jeg give;
En Kande gav jeg ej engang
For ham at faa til Live.«

Da brændte hvert et Skrædderblod
For Kamp med Holger Danske;
Hver slængte for hans brede Fod
Sin nye Randershandske.

Men Holger Danske tog dem op
Og stak dem i sin Lomme,
Og lovede paa Højens Top
Med Sværd og Skjold at komme.

Da atter Markens Lilje vaad
Af Dagens Fakkel klares,
Al Verden saa en grusom Daad
Og raabte: Gud bevares!

Hr. Holger maatte svarlig Tid
Paa Skrædderfolket vente;
De sad og skrev med megen Flid
Paa deres Testamente.

De skulde slibe deres Sværd
Og deres Støvler børste;
Slet ingen syntes, det var værd
At komme som den første.

Til sidst de smukke Skræddermænd
Til deres Naale tage,
Den store Saks de hang ved Lænd,
Og ud i Marken drage.

Neden for Bjærget stille stod
En Smule hele Troppen;
Der saa man Holger Danskes Fod,
Hans Hoved laa paa Toppen.

Ham Tiden alt var bleven lang,
Han havde længe sovet,

Hans Skede laa i grønne Vang
Og Klingen bag hans Hoved.

En bitter Mavesopken fik
Sig Hæren først, den ganske,
Derpaa man let og sagte gik
Nordvest om Holger Danske.

De vilde af Medlidenhed
I Søvne Helten døde;
Thi da han ej saa meget led,
Som vaagen, ved at bløde.

Men lange Holger, Heltes Pris,
Han sov, saa fast han orked,
Hvortil han just uheldigvis
Med eet ret djævels snorked.

Ved denne rædselsfulde Støj
Blev Hæren saare bange,
Og flygted ned ad grønne Høj
Paa Benene de lange.

De smukke, gode Skræddermænd
I denne store Hede
Med Orden retirerte hen
I Holger Danskes Skede. —

Omsider vaagner Helten op
Og tager Balg og Klinge,
Og stiller sig paa Højen op,
Hvor han skal Sværdet svinge.

De smukke Folk i Skeden sad,
Bestedt i megen Vaade.
Med Graad til Sante Knud de bad
Og folded Hænder baade.

Da Holger Danske ingen saa,
Han stikker Sværd i Balgen;
De ædle, som der inde laa,
Dem stikker han i Talgen.

Men Sværdet ej kan finde Bund,
Han stikker og han støder;
De hylede af Hjertens Grund,
Som hviden Gris, der bløder.

»Ha,« sagde han, »det er nok Mus,
Som udi Balgen piber!«
Og hurtigt Staalets lange Hus
Han udi Duppen griber.

Han rejser sig paa Taaen høj
Og slynger til i Vrede,
Og Folket langt af Skeden fløj
Ud paa den vilde Hede.

Der laa de nu med brudne Ben
Og sønderslidte Arme,
En knuste Ryggen paa en Sten,
En tabte sine Tarme.

En havde faaet hoven Bag,
En havde Foden vredet,

Kort sagt, det hele Folkeslag
Var ynkelig tilredet.

Derfor en Skrædder jo endnu
Og Skifting er det samme:
Holger har slaget dem itu
Og skæve, krumme, lamme.

Thi hint ulykkelige Slag
Har Folket ej forvundet;
Man haver ej til denne Dag
En førlig Skrædder fundet.

Torbisten og Fluen.

Ogsaa dette Digts Emne har folkelig Hjemmel. I sin Skoletid havde Poul Møller hørt en Bonde synge den i hele Norden og Tyskland kendte Vise om Bremsens Frieri til Fluen. (N. Søtoft i Berl. Tid. 1843 Nr. 2, jfr. 5.) Af de trykte Former har han kendt den tyske i Büschings og v. d. Hagens Sammlung deutscher Volkslieder 1807, hvor der findes i al Fald en Antydning af den Slutning, Visen her har faaet. Med de mange nordiske Former har nærværende Digt intet andet til fælles end Begyndelsen. Behandlingen er meget fri. Det er overvejende sandsynligt, at Fabelen dækker over et meget personligt Indhold. Digtet er en Nidvise. I dets tre Personer har man, til Dels straks efter Fremkomsten og sikkert med Rette, ment at kunne kende Karikaturer af Digteren selv, hans elskede og den formentlig foretrukne Medbejler (Vilh. Andersen: Poul Møller S. 89 ff.). Efter sit Indhold hører Visen da hjemme mellem Elskovsdigtene fra første Periode. Den er forfattet i Vinteren 1816—1817, tidligst trykt i den af J. M. Thiele udgivne Digtsamling Rosenblade 1818 og derefter optagen i alle Udgaver.

Torbisten kravler af mørken Hul
Med fire Vinger saa prude;
De to de vare som sorten Kul,
De to som Glar i en Rude.

Dem havde han pudset med megen Besked
Alt med sin bageste Kralle.
At bejle til Fluen saa strunk han red;
Den elsked han over alle.

Af Flødepotten søber saa net
Den liden og vevre Flue;
Saa flyver hun rundt omkring Spejlet let,
Hovmodig ret som en Frue.

Torbisten sejler i Stuen ind
Alt paa sine fire Vinger;
Han klapper den Flue ved liden Kind,
Og det med sin smudsige Finger.

»Skøn Jomfru! imens I kvæder saa blødt,
Ret som Fiolens Strænge,
Gift eder med Bassen, det ganger saa sødt,
Vi kunne da spille for Penge.«

Hun visker sin Kind med Fødderne smaa:
»Jeg takker for slig en Hæder;
Skarnagere passer jeg lidet paa,
De bære saa sværtede Klæder!

Du Skorstensfejer ej komme mig nær!
Flyv til din Mødding derude,

Hvor Møget du roder paa Krys og Kvær
Alt med din kullede Snude.

Jeg kysser Jomfruens Barm saa fin,
Jeg danser paa Kongernes Næser,
Jeg spiser Sukker og drikker Vin;
Ad dig, du Stodder! jeg blæser.«

Bejleren tabte for Hast sit Vær,
Han snurrer og summer og brummer;
Den Spe han tog sig saa meget nær,
Og krøb udi Jorden af Kummer. —

Sommerfugl sidder paa Lilien prud
Alt udi sin blommede Kjole;
Da Fluen flyver i Haven ud,
Hun vilde sit Ansigt sole.

Og da hun saa det pralende Dyr
I de rige forgyldene Klæder,
Da brød hendes Hjerte straks i Fyr,
En Elskovens Vise hun kvæder.

Den spraglede slog med Kaaben om Fod:
»Hvad tænker du, fattige Terne?
Du Melkeraner! Jeg er for god
Til at slikke med dig af en Kerne.

Du søber, som Kattene, Levning af Fad,
Hvori de Skæget mon væde!
Dig følger hver Mands Foragt og Had,
De gærne med Skoen Dig træde.

Jeg patter af det Alabasterbryst,
Som Liliens Hjerte omhvælver;
God Rus af Draaben jeg drikker med Lyst,
Som aarle paa Roserne skælver.«

Fluen gik næsten fra sin Forstand,
Hun maatte sig skamfuld liste.
»Nu faar jeg vist aldrig nogen Mand,
Hvi tog jeg ej den Torbiste!«

Til Vinteren var hun en Jomfru graa,
Som Alderen hæsseligt rakked;
Da kunde hun intet til Føden faa;
Hen til Torbisten hun lakked.

Han ejed i Mødding en Stue varm.
Lunt sad han der inden Vægge;
Da sagde den Flue ussel og arm:
»Her er vel Plads til os begge?

Jeg elsker jer saare, den Tale er sand,
Kan I jer Kærlighed mindes?«
Torbisten er en fornuftig Mand,
Som saare sjælden forblindes.

Han sagde: »I pakke jer fra min Dør,
Eders Klæder ere saa pene;
I husker jo nok, hvad I sagde mig før?
Jeg gør dem s'gu vist urene.«

St. Laurentius.

Skønt Sagnet om Lunds Domkirkes vidunderlige Opbyggelse er vel kendt her i Danmark fra gammel Tid (se f. Eks. Werlauff, Historiske Antegnelser S. 406 ff.), har Poul Møller, der kendte mange Sagn og Eventyr og yndede at fortælle dem, dog næppe hørt det her i Landet. Af Thiele, i hvis Samling af Danske Folkesagn fra 1818 dette Sagn ikke findes (men vel et ganske lignende om Kalundborg Kirke), har han vel ikke hørt det; endnu mindre kan hans Fremstilling være paavirket af Tegnérs senere Behandling af samme Emne. Imidlertid siges Motivet i det første Tryk af Visen at være et svensk Folkesagn. Dette, som Poul Møller kan have læst om i C. Molbechs Breve fra Sverig (1812) II, 97, har maaske endog indeholdt den Strofe, der i Skaane ofte ledsager Fortællingen:

Tig stille, sönen min!
Finn kommer, fadren din,
Sol, måne, Sct. Lars öijen,
Han bringer dig i höjen.

Digtet er den af Poul Møllers Viser, der ligger den oehlenschlægerske Romancestil nærmest. Det er alligevel i højeste Grad mærket af sin Forfatters Ejendommelighed. En Sammenligning ikke alene med det nylig nævnte Digt af Tegnér, men endog med Oehlenschlægers berømte »De tvende Kirketaarne« vil stille Poul Møllers naturlige Mesterskab i Behandlingen af den naive Romance i det klareste Lys. Digtet er skrevet 1817—18 under Opholdet paa Espe, trykt i Hauchs Nytaarsgave for 1819 Iris og i alle Udgaver.

Bonden beder med liden Ro,
Naar Regnen slaar paa hans Hue;
Naar Taaen er kold og Ryggen vaad,
Kun lidet hans Tanke due.

Det var St. Laurentius,
Han agter en Kirke bygge;
Thi ganger han ud paa den brede Vej
Med Tiggerposen paa Rygge.

Ganger han ud paa den brede Vej
Alt med sin Fattigmandspose;
Hans Øjne de vare som Alterlys,
Hans Kind den var som en Rose.

Det var den hellige Herrens Mand,
Han sankede Guldet røde.
Hans Sko var reven, hans Fod var hoven,
Det gjorde ham megen Møde.

Han samlede møgle Guld og Sølv
Alt paa de riges Trapper;
Men aldrig han ejer en Kjortel ny,
Han gaar i de gamle Kapper.

Han drikker stedse det klare Vand
Og aldrig Vinen saa rød;
Thi besken Eddike Kristus drak
I sin uskyldige Død.

Og aldrig han tager ved anden Mad
End Stodderbrød, det sorte;
Hunden river hans bare Skind
Alt for de rige Mænds Porte.

Men da han langer til Lundeby,
Hans Tiggerpose var fuld;

Og aldrig et Lem han røre kunde,
Saa mødig han falder om Kuld.

Han tingede kunstige Mestere,
De skulde den Kirke rejse;
Muren skulde være rød og tyk,
Med Taarne skulde den knejse.

Ørnen flyver i vildene Luft,
Han kan sine Vinger strække;
Det mente han St. Laurentius,
De Taarne skulde ham række.

Den Muldvarp kravler i dyben Muld,
Hvor Snuden den kan bunde;
Der vilde han St. Laurentius
Den Sten skulde Kirken grunde.

De Mestere mure den lange Dag
Alt udi den bare Skjorte;
Men hver den Sten, de mure ved Dag,
Den var om Natten borte.

Om Morgenen laa baade Kalk og Sten
Vidt om paa den grønne Hede;
Sligt gjordes af alle de Trolde smaa
Og alle de Kæmper lede.

Laurentius vaager ved Midienat,
Hans Tanker løbe saa vide;
Det var da den sorte Trold,
Han stander ved Munkens Side:

»Hør du mig, St. Laurentius,
Den Kirke jeg bygger paa Slette,
Vil du mig goden Murerløn
Med Haand og Mund forjætte.

Og du skal give mig Sol og Maane,
Dertil dine Øjne baade,
Eller du skal sige mig, hvo jeg er,
Mit Navn det være din Gaade.«

Det var St. Laurentius,
Han nikker med Hovedet brat;
Det var da den sorte Trold,
Han bygger en Kirke ved Nat.

For St. Laurentii venstre Øje
Tilmed for hviden Maane
Han bygger et langt og prægtigt Taarn
Det synes i hele Skaane.

For St. Laurentii højre Syn
Og for den røde Sol
Han bygger et andet Kæmpetaarn,
Det synes ved Nørrepol.

Laurentius den Morgenstund
Staar glad for gyldne Alter;
Der drikker han af den hellige Kalk
Og synger en dejlig Psalter.

Men dengang Solen han gik ned,
Og Mørket det drev paa,

Da monne den Herre saa sørgendes
Paa Marken ene gaa.

»Hvor skulde jeg hitte det Troldenavn,
Naar jeg det aldrig vidste?
Jeg visselig maa mine Øjne to
I Nat til Troldene miste.

O, Skade for mit gamle Syn,
Som ej jeg kan bevare;
Men allermest for Sol og Maane,
De skinne begge saa klare.«

Den Herre lagde sig ned og bad
Alt paa den grønne Høj,
Da hørte han i Højen brat
En Puslen og en Støj.

Det var det arrige Troldebarn,
Saa saare hans Øjne runde,
Og Moderen ganger op og ned
Og tysser ham, som hun kunde.

»Slaa dig til Taals, min rare Glut!
Du lade Graaden fare,
Nu kommer Find med Sol og Maane,
Med Kristmands Øjne klare.«

Og det var St. Laurentius,
Han bliver saa glad til Mode,
Frelst var Sol, og frelst var Maane,
Dertil hans Øjne gode.

Thi da den lede Troldemand
Ad Hjemmet monne lakke,
Han siger: »Du være velkommen, Find!
Alt i din egen Bakke.«

Og det var da den lede Trold,
Han skreg i Højen inde,
Og skrige gjorde det lidet Barn
Tilmed den lede Kvinde.

Trolden havde saa dybt under Muld
De krogede Lønnegange,
Der tager han til, med Barn og Viv,
Saa skyndelig at gange.

Og da de under Kirken kom,
Da dukker han op sin Pande,
Da monne han med Barn og Viv
Paa Kirkegulvet stande.

Da griber han om den Støtte stærk,
Og det med megen Harme,
At knuse den Kirke, det var hans Agt,
Med sine Helvedes Arme.

Da kunde han aldrig røre et Lem,
Og aldrig Benet flytte;
Han staar, en Kamp, i denne Stund
Ved Lundakirkens Støtte.

Løser hans Kvinde sit lange Haar,
Hendes Lokker i Gulvet rinde,

Og om en Stolpe, tyk og stærk,
Det Baand hun monne vinde.

Da blev hun Sten i samme Stund,
Og Sten blev hendes Unge;
Der staar hun med sit Hovedbaand,
Naar Folk i Kirken sjunge.

Gertrud.

Denne saftige Ballade er først trykt i anden Udgave af de Efterladte Skrifter efter Digterens Kladde, der synes at være fra 1818—19. Omkvædsordene ere fra 9. Strofe af tilsatte af den første Udgiver og i nærværende Udgave en Del forandrede. Til Grund for dette Digt ligger en over hele Nordevropa udbredt Skæmtevise (S. Grundtvigs Samling paa det kgl. Bibliothek, Skæmtevise Nr. 51), som Poul Møller, ligesom Ingemann (se dennes Levnedsbog S. 99 f.), kan have hørt synge i sit Hjem, og som er nær beslægtet med Visen »De hurtige Svar« (S. Grundtvigs Danmarks gamle Folkeviser Nr. 304).

Gertrud rider fra Bloksbjærg brat.
Hu hej!
Se, der er jo Lys hos mit Barn i Nat,
Ej ej!

Gertrud sætter i Krog sin Stok.
Se se!
Saa sidder min Datter saa sent ved Rok?
He he!

Aa! hent mine Briller i Hast herind,
O ja!
Og lad mig betragte det søde Spind.
Ha ha!

Ak, Mutter! nu kommer jeg det i Hu,
O ve!
Katten har traadt dem rent itu —
Nej se!

Du skulde hellere Oksen sagt,
O ja!
Kattens Pote har liden Magt.
Ha ha!

Min kæreste Datter, hvor er det fat?
Hej hej!
Paa Gulvet er der en Spytteklat.
Nej nej!

Søster græd for sin hule Tand,
O ve!
Hun haver spyttet det klare Vand.
O se!

Sig heller Kusken en anden Gang,
O ja!
Jomfruspytten er ej saa lang.
Ha ha!

Men kæreste Datter, hvor holder du Hus!
Se, se!

Mig tykkes, her ligger en lodden Kabus.
He he!

Mama, det er hverken Kabus eller Hat,
Nej se:
Den hvide Gris den er død i Nat.
O ve!

Nej, sig dog heller det sorte Faar,
O ja!
Thi loddent er loddent, ihvor det gaar.
Ha ha!

Men sig mig dog, Sissel, hvad skal jeg tro?
Hej hej!
Hvad er det dog her for to store Sko?
Nej nej!

Det er ikke Sko, det synes kun saa,
Nej se:
Det er kun en Gryde, min Søster lod staa.
O ve!

Du skulde heller to Potter sagt,
Ha ha!
Thi to er dog to, det staar ved Magt.
O ja!

I din Seng der ligger et underligt Dyr —
Se, se!
Nej, sig mig fluks, hvad er det for en Fyr?
He, he!

Ak, Moder! tro ikke jert svage Syn,
O ve!
Det er kuns en Pose med Møllegryn.
Se, se!

Sig heller to Tøndesække med Byg,
O ja!
Thi Karlen er temmelig trind og tyk.
Ha ha!

Saa tog hun i Kutten den Munk saa graa,
Hu hej!
Og gav ham et Spark og lod ham gaa.
Ej ej!

II. Studenterdigtning.

Laus Tabaci. — Tobakkens Pris.

Den i Aarene mellem 1810 og 1820 vaagnende Studenterfølelse fik i Poul Møllers almen kendte Personlighed og snart efter i hans Poesi (se Indledningen til »Holger Danske og Skrædderne«) sit typiske Udtryk. I Poul Møllers nærmeste Omgangskres var man i Regelen stive Latinere og ivrige Røgere: Latinen var her endnu Studenterfølelsens Organ og Piben dens Attribut. Nedenstaaende Vise har derfor foruden sin poetiske Værdi betydelig kulturhistorisk Interesse. Den er digtet i Lighed med de to bekendte latinske Drikkeviser *Mihi est propositum in taberna mori* og *Dulce cum sodalibus sapit vinum bonum* og ligner især den sidste. Poul Møller skrev den til et Gilde i det latinske Disputereselskab Lycæum, hvoraf han var Medlem, vistnok efter 1822, da den ikke, som Olsen opgiver, er optagen i den første Udgave af Studenterforeningens Visebog fra 1822, som Poul Møller selv var med til at redigere. Derimod findes den i den anden Udgave fra 1833 og derefter i alle Udgaverne af Efterl. Skr. Den danske Oversættelse er af nærværende Udgiver.

Felix ter, qui pusio
Viridi juventa
Artium primariæ
Hausit elementa.
Cui parvo petum est
Potius placenta,
Gustus ille solidi
Jecit fundamenta.

Laudo quidem poculi
Rubidos humores,
Et ad uvam rideo
Aurum et honores.
Multo magis celebro
Virginum amores:
Sæpe beant oscula
Inter mille flores.

Te ad coelum effero,
Herbula tam rara!
Tu ocellis virginum
Dulcior amara!
Quantum inter sidera
Micat luna clara,
Tantum inter lilia
Fulges mihi cara.

Virginum perfidia
Turbat sæpe mentes,
Rapta quin puellula
Armat totas gentes.

Pipæ nunquam deserunt;
Ori adhærentes
In æternis osculis
Manent inter dentes.

Vidi sæpe socios
Fortiter potantes,
At, proh dolor! singulos
Valde titubantes.
Petum nulli eructant,
Nisi sint infantes;
Ducunt centum fistulas
Firmo pede stantes.

Gnaviter fumando vir
Jovis fit sodalis,
Inter vasta nubila
Requiescit talis.
Ignis est in manibus,
Fulminis æqualis,
Et in toro major est
Cunctis vitæ malis.

Posco, quando moriar,
Juvenes amati!
Clericum, qui potis est
Fumum bene pati.
Quando erunt fistulæ
Spiritus efflati,
Vos amicum ultimum
Estis conspicati.

Quisque funus prosequens
Fistulam gestato,
Atque nigris calamum
Velis circumdato.
Magno tandem nubilo
Æthere spectato,
Vos scitote, tabæum
Porrigi beato.

Lykkelig den Svend, der før
Dunet gror om Hage,
Fik i Pibens ædle Dunst
Kunsters Kunst at smage.
Den, der foretrak som Pog
Røgtobak for Kage,
Han har grundet en solid
Smag for Manddoms Dage.

Druens rødliggyldne Flod
Allerførst jeg roser;
Ved mit Glas jeg smiler ad
Rang og Pengeposer.
Daarlig kalder jeg den Mand,
Der paa Elskov skoser:
Sødest smager Pigens Kys
Mellem unge Roser.

Mest af alt, o sjældne Urt!
Med dit bitre Kryder,

Mere sødt end Pigens Kys,
Du mit Hjærte fryder.
Som de klare Stjærners Skin
Maanen overbyder,
Saa blandt Jordens Blomsterflok
Pynter du og pryder.

Bittert Pigers Troløshed
Man at glemme stræber;
For en røvet Glut et helt
Folk et andet dræber.
Piben kender ej til Svig:
Til sin Elskers Læber
Med et evigt Troskabskys
Yndigt den sig klæber.

Mellem Flasker mangen Gang
Sad jeg vel til Mode,
Indtil — ak! — mod Bordets Rand
Luded tungt mit Ho'de.
Piben fælder ingen Mand,
Kuns den spæde Pode:
Hundred Piber smøger han
Lige fast paa Fode.

Ved at smøge brav en Mand
Gudens Magt annammer:
Tætte Skyer lejre sig
Trindt omkring hans Kammer;
I hans Haand den stærke Ild,
Lynets Lige, flammer;

Fra hans Sofas høje Ro
Flygter Jordens Jammer.

Naar min sidste Time slaar,
Elskte Kammerater,
Beder jeg, I fly mig en
Gammel røgvant Pater.
Naar da sidste Glød er slukt
I min Pibes Krater,
Da har Eders Ven forladt
Jorderigs Teater.

Om min Grav en Sørgevagt
Fylkes skal af Venner.
Floromvundne Pibers Pragt
Smykke deres Hænder!
Naar til sidst en Sky med Magt
Over Himlen render:
Mig det er, som uforsagt
Atter Piben tænder.

Jægervise.

Under sine hyppige Ophold paa Landet var Poul Møller en ivrig Jæger. I et, som sædvanlig, udateret Brev til Peder Hjort fra Efteraaret 1817 (trykt i dennes »Kritiske Bidrag« Litt. Afd. 2. Bd. S. LXXV) sender han Vennen nedenstaaende Jægersang, »Efterklang af en farlig Jagt, jeg bivaanede paa det gamle Slot Borreby«. Den er første Gang trykt i Thieles »Rosenblade« 1818 og optagen i alle Udgaver under Titlen »De vilde Jægere« med nogle af Winther *foretagne* Forandringer og en anden Strofedeling. Den er

nedenfor aftrykt i sin oprindelige Form med en Strofe, der findes i Haandskriftet, men er udeladt af Thiele, vistnok fordi den indeholdt det af ham ikke forstaaede Udtryk: den blanke Rin. Herom bemærker P. Hjort: »Er formodenlig en Høre- eller Huskefejl for *Rim* (Dialektord: en Strimmel Sandjord langs Vand)«. Poul Møller har dog vistnok tænkt paa Folkevisens: *den salte Rin* (d. e. Havet).

Gennem Moser og raslende Siv vi gaa
Med Bøsser og vældige Støvler paa
I Maaneskin.

Vandhønen plumper med sorte Fjær
I det blommede, grøntbroderede Kær
I Maaneskin.

Til højre, til venstre man hører Knald,
Og Vandet rødmer af Maagernes Fald
I Maaneskin.

Hektor gi'er Hals i de ranke Rør,
Ej en Plet paa hans brogede Pels er tør
I Maaneskin.

Hisset synker vor gode Kammerat,
Ham sige vi da for evigt god Nat
I Maaneskin.

Hist rammer den svigtende Flint en Ven,
Han rejser sig aldrig mer igen
I Maaneskin.

Den stolte Svane, den hvide Fregat,
Sejler højt gennem Luft udi dunkle Nat
I Maaneskin.

Men den tumler ned og mister sit Vær,
Og med Roser glimre dens Lilieſjær
I Maaneskin.

Sin krumme Hals den endnu engang
Løfter højt, og sjunger sin hule Sang
I Maaneskin.

Saa ligger den Lig paa den blanke Rin
Med de brede Vinger til Jordelin
I Maaneskin.

I lodne Tasker vi gemme vort Rov,
Thi nu slukkes alt over den sorte Skov
Vort Maaneskin.

Som en Kæmpe knejser i sorte Nat
Borgen hist med sin røde Hat
I Fakkelskin.

Men naar Dagen lyser paa østre Toft,
Kommer Fruen med Vin udi højen Loft
I Solens Skin.

Aprilsvise

Ligesom Jægersangen, et Udtryk for en Feriestemni
vil ogsaa Aprilsvisen kunne forsvare sin Plads mell

Studenterdigtene som et andet Billede af Studenten uden for Studerekammeret, paa en Spaseregang imellem unge Piger. Den er skreven i en humoristisk-vemodig Stemning, der især i Aarene efter den første Kærligheds ulykkelige Afslutning var almindelig hos Poul Møller, og indeholder noget af den samme »haabløse Længsel«, hvoraf Pedanten i Rosenborg Have og Licentiaten i Novellen ere opfyldte. Den er første Gang trykt under Mærket —r i »Kjøbenhavns Morgenblad« 1825 Nr. 49 og opgives der at være forfattet i 1819, altsaa i Foraaret efter Poul Møllers Tilbagekomst fra Espe.

Grøn er Vaarens Hæk,
Kaaben kastes væk,
Jomfruer sig alt paa Volden sole;
Luften er saa smuk,
Deres Længselssuk
Kendes let paa deres Silkekjole.

Nu har Viben Æg,
Pilen dygtig Skæg,
Og Violen smaat paa Volden pipper;
Gaasen sine smaa
Lærer flittig gaa,
Skaden vindigt med sin Hale vipper.

Svenden med sin Brud
Gaar i Haven ud,
Paa de grønne Sko hun synes danse;
Ak, hvor hun er let!
Foden er saa net.
Pogen sælger til dem grønne Kranse.

Storken er saa travl
Højt paa Bondens Gavl,
Og de røde Fødder Næbet slibe;
Høkren med sin Viv
Gaar for Tidsfordriv
Med sin sølvbeslagne Merskumspibe.

Hulde Piger smaa,
Røde, hvide, blaa,
Sende deres Blikke rundt som Pile;
Og som Krigerflag
I det kælne Slag
Silkebaand fra Liljenakken ile.

Aftnen driver paa,
Mens de skønne gaa.
Bare de dem ikke skal forkøle!
Hvilken yndig Strøm!
Barmen bli'r saa øm,
Man mit Hjærte kan paa Vesten føle.

I den tavse Nat,
Som en stor Dukat,
Maanen stænker Guld paa alle Grene.
Ak, de skønne svandt
Jo fra hver en Kant!
Det er tungt, man skal gaa hjem alene.

Studentersang I.

Af den i 1820 stiftede Studenterforening var Poul Møller efter sin Hjemkomst fra Kinarejsen et virksomt Medlem.

Kort Tid efter Hjemkomsten skrev han til den Fest, hvormed Foreningen hvert Efteraar fejrede Dagen for Universitetets Stiftelse, nedenstaaende Sang, trykt anonymt,, med Kommentar af Rahbek, i »Tilskueren« 1821 Nr. 49 og under Mærket —r. i A. P. Liunges »Juletræet« 1821, optagen i »Sange for Studenterforeningen« 1822 og derefter i alle Udgaver.

Hel sjælden rørtes Pen og Bog
Af vore blonde Fædre,
Men frejdig de til Sværdet tog,
For Odins Land at hædre.
Mens Franken læste Nat og Dag
Med Platos Bog i Hænder,
De Danske sloge djærve Slag
Iblandt de grimme Vender.

Den maatte købe Rejsesko,
Hvis Hu stod til Latinen;
Thi her var ingen Læsero
For Buestrængens Hvinen.
Selv Saxo, som Bersærkers Pris
Med vældig Røst basuner,
Har lært af Munken i Paris
At skrive Vælske Runer.

Kong Christian kom, og han paa Stand
Sit ædle Hoved ryster:
»Mon os paa hjemmefødt Forstand
I vore *Dale brøster?*

Er Aandens Armod her saa stor?
Ej mine Børn med Kummer
Skal snige sig til fremmed Bord
Og trygle franske Krummer.«

Nu ved den brave Konges Skænk
I stolte Høresale
Studenten paa den danske Bænk
Gav Agt paa Landsmænds Tale.
Nu løde Hjemmets Alvorsord
Fra danske Talerstole,
Og aldrig mere Mænd af Nord
Skal gaa i fremmed Skole.

Da klang de svundne Tiders Lov
Fra djærve danske Lunger,
Og hver en Blomst i Mark og Skov
Blev døbt af danske Tunger.
Ja hver en Flugt af Himlens Hær
Fra Christians Taarn blev regnet,
Og for Alverdens Folkefærd
Med klare Træk betegnet.

Saa længe derfor Gnist af Aand
I Christians Skole findes,
Den danske Lærdoms Skaberhaand
Med Jubelsang skal mindes.
Mens een Student ved Axels Havn
Et Bogstav ved at skrive,
Saa længe skal Kong Christians Navn
Med Hurra hilset blive.

Studentersang II.

Ved et Gilde i Studenterforeningen i Begyndelsen af Aaret 1823 skrev Poul Møller paa ny en Sang. Medens den ældre Studentervise bærer Spor af den Lejlighed, hvoraf den er fremkaldt, er denne frie og stolte Besyngelse af Studenterlivets aandelige Vilkaar, digtet i Nationalsangens Versemaal, en Hymne, den første, vel ogsaa den eneste, den danske Studenterdigtning besidder. Den blev straks efter sin Fremkomst trykt i Aftenbladet 1823 S. 55, samme Aar i Rahbeks »Tilskuerne« Nr. 93—94, optagen i »Sange for Studenterforeningen« 1833 (med Musik af Berggreen) og findes i alle Udgaver.

Hvad er imod Studentens Kaar
St. Peders Hat?
Om Verden falder eller staar,
Han mellem Oldtids vise gaar,
Han rolig tæller Bjærges Aar
Ved Dag og Nat.
Mens ufri Slægter slaas for Muld,
Er klare Tanker alt hans Guld
Og Skat.

Han frejdig løfter Avindskjold
Mod Falsk og Løgn;
Thi Løgnen som en evig Trold
Gaar af sin Grav i god Behold
Med Legioner i sin Sold
Det næste Døgn.
Et Broderkorps paa hver en Tid
Sig ruster til den raske Strid
Mod Løgn.

Ja, ved en Klang af Sandheds Lur
Faldt Klostret om,
Og Munken daaned i sit Skur,
Og Nonnen flyede fra sit Bur;
Ud i vor Herres fri Natur
Hun atter kom.
Da Munken med sin Pengesæk
Sig listed over Elben væk
Til Rom.

Den lærde Svend bar aldrig Sky
For Krigens Ravn.
Hans Glavind fik et evigt Ry,
Da svenske Carl fra Fredriks By
I Dødningskjorten maatte fly
For Krigens Ravn.
Da skrev han ej Latin med Blæk;
Paa Dansk han skrev med røde Træk
Sit Navn.

Hvor Mænd i Atlaskhoser gaa,
Er ej vor Plads.
Med Bogen i en rolig Vraa,
Med Pigen under Himlens Blaa,
I Brødres Lag, hvor Flasker staa,
Der er vor Plads.
Her synge vi, saa højt vi vil,
Her tømme vi, saa tit vi vil,
Vort Glas.

Sange til Rahbek.

Studenterforeningen havde i Aaret 1823 besluttet at optage Rahbek som sit Æresmedlem. Til det Gilde, der i den Anledning holdtes i Foreningen d. 10. Maj 1823, havde Poul Møller, der var Rahbeks personlige Ven og paa den Tid boede paa Bakkehuset, forfattet den første af de to her optagne Sange. To Aar senere, da Foreningen højtideligholdt sit eneste Æresmedlems 50-aarige Studenterjubilæum, blev den gamle Sang paa ny afsungen ved Modtagelsen i Foreningen, og senere paa Aftenen en ny ved et Sold i Sommerhaven. Begge Sange ere med en Beretning om Festen trykte i »Kjøbenhavns Morgenblad« 1825 Nr. 86—87 og optagne i Udgaverne.

I den femte Strofes første Linie hentydes vel til, at Rahbek plejede at bære sin Stok under Armen.

I.

Den Slotsklokke gaar i den ældgamle Lund,
Paa Floden de Lilier svømme;
Der vandred en Smaadreng i Morgenens Stund,
Dybsindig i ensomme Drømme.
I Slottet der sover en Ridder saa prud.
Den Ridder var Trolle, men Drengen var Knud.

Saa brat liden Knud ind ad Korsdøren tren,
Han ser paa de Ligkister lange.
Hans Tanker de sværme ved Heltenes Ben;
Da grunder han tidlig paa Sange.
Ja Oldtidens Minde blev Sang i hans Bryst
Og Viser om Helte hans Liv og hans Lyst.

Da Knud nu som Svend til vor Højskole tyr,
Da satte han Skik paa de unge.
Før sad de og drak som umælende Dyr,
Han lagde dem Rimet paa Tunge.
Hans Rim vare rige paa Fynd og paa Marv;
Dem sang vore Fædre, vi fik dem i Arv.

De Taler saa sindrigen randt fra hans Mund;
I Krese omkring ham de stimlė.
Nu følte han Savnet af Skovklosters Lund,
Ham døve de larmende Vrimle.
Da rejste han hist i det grønne sin Bo,
Hvor Roser og Abild for Vinduet gro.

Men stundom han flytter sin Kæp til vor Stad,
Paa Verdens Bedrifter han agter.
Saa skildrer han snildt paa det skæmtrige Blad
De Daarers forskruede Fagter.
Da smiler den Kvinde, da ler hendes Mand;
De Blade de flagre saa vidt i vort Land.

End sidder den gamle Student ved sin Skov,
Utallige Bøger han prenter.
Han passer kun lidet paa Dadel og Lov,
Den Krone for ægte Studenter.
»Hvo kender den Vidskab fra Krabla til Rom?«
Vor Oldermand ene har Kundskab derom.

Vor Broder i Raskhed, vor Fader i Aar,
En Hældøres Maske han hader,

En Vise ved Glasset han ikke forsmaar:
O, hil dig da, Broder og Fader!
Ja løfte sin Hat for Knud Lyne man maa,
Saa længe som Jyder det Danske forstaa.

II.

En Ridder lig i blanke Vaabenklæder
Med aaben Hjælm og uforfærdet Bryst,
En dygtig Svend i Livets Skranker træder;
Med Svig og Vold han prøve vil en Dyst.

Dog Fjendens Hær tit synes alt for farlig,
Og mangen flyr med Buler i sit Skjold,
Bag breden Grav han lejres ræd og varlig
Og ser paa Stridens Mark fra grønne Vold.

Held da den Mand, der fra sin Ungdom arver
Et frejdigt Mod i Sandheds lyse Færd,
Hvis Foraarsdrøm beholder sine Farver,
Hvis gamle Haand ej slippe vil sit Sværd.

Som Barnets Lyst mod røde Blomster higer,
Tit Svendens Hu staar til den høje Kunst;
Men Gubben kold gaar hjem fra Kunstens Riger
Og tror, at Fantasiens Lys er Dunst.

O, Held da den, hvis Lod det blev at finde
Sit bedre Hjem i Skønheds Blomstervang!
Som til sin Grav beholder vel i Minde,
Hvad Fuglen ved hans Vuggeklæder sang.

Ja, Held den Mand, hvis Morgenfantasier
Genlyse smukt i Livets Aftenfred!
Som trylles ved sin Barndoms Melodier;
Thi Skønheds Sol for ham gik aldrig ned.

Tøm Glasset ud for Lysets tro Forfægter,
Naturens Ven i sine Rosers Lund,
For ham, hvis Sang genlød i trende Slægter,
For Danmarks Nestor, til den klare Bund!

Sang til Steffens.

Da Steffens i Sommeren 1824 besøgte København, afholdtes der til hans Ære et Gilde i Studenterforeningen med Sang af Oehlenschlæger og et Festmaaltid paa Skydebanen, til hvilket Poul Møller havde forfattet sin Hilsen til Henrik Steffens, der blev trykt uden Forfatternavn i Nyt Aftenblad 1824 S. 360, derfor overset af Chr. Winther og først optagen i 2. Udgave.

I tredje Strofe hentydes til Steffens Deltagelse i Preussens Befrielseskamp mod Franskmændene, i fjerde til hans Ansættelse som Professor ved Universitetet i Breslau.

Ogsaa denne Vise er Studenterpoesi, ikke alene ved det klassiske Billede af den kejtede lærde Svend i første Strofe, et Sidestykke til Pedanten i Rosenborg Have og i Novellen, men nok saa meget ved det fremstillede Ideal af den kæmpende lærde — det samme som i Hymnen og i Sangen til Rahbek — og i Grunden allerede ved sit Emne, fordi Steffens i al Fald middelbart, ved sit Forhold til Oehlenschlægers Ungdomsdigtning, havde virket kraftigt med til Udviklingen af Studenterfølelsen i Danmark.

En Mester i Tankernes Riger
Hel tit er paa Jorden forsagt,
En Spot for de dejlige Piger,
Og dristige Svendes Foragt;
Thi bleg som en Skygge fra Graven
Med Øjet han blinker for Sol:
Naturen har lukket ham Haven,
Og kroget han sidder paa Stol.

Blandt Tankens usynlige Fugle
Her Hendrik har fundet sin Ro;
Dog ikke han sky som en Ugle
I Grotterne dølger sin Bo.
For Livets mandhaftige Kampe
Ej ræd han sig skjuler i Krog;
Ej Solen han glemte for Lampe,
Ej Rosen han glemte for Bog.

Først stred han med Munden og Aanden
Mod Frankens letfærdige Slægt,
Saa gik han med Staalet i Haanden
Mod Galliens rustede Knægt.
Og han, der de vindige Tanker
Forjog, paa Profeternes Vis,
Han fulgte de levende Franker
Med Sværdet igen til Paris.

I Ly af den hædrende Palme,
Du planted ved Oderens Kyst,
Dit Hoved begynder at falme
Og minder om Alderens Høst.

Men ikke blandt Bjærgenes Jætter
Du glemte din Moder i Nord;
Du kommer til Bøg og til Sletter,
At kysse den fædrene Jord.

Betragt da din sjællandske Broder!
Hvo ved, om du atter ham ser?
Og lyt til de sjællandske Noder!
Gud ved, om du hører dem mer.
Og naar da den kærlige Stemme
Dig vinker til Oderens Kant,
Du Dannemark ikke vil glemme;
Vi have din Vugge til Pant.

Polemiske Digte fra den baggesenske Fejdes Tid.

Den Tro paa Studentens Ret og Pligt til at tage Del i »Livets mandhaftige Kampe«, som Poul Møller i ovenstaaende Studenterdigte bekender, fik han og hans Kammerater Anledning til at vise i Gerningen, da Baggesen i Aaret 1818 indskød sit kritiske Mellemværende med Oehlenschlæger for Studenternes Domstol, og »Tylvten« traadte sammen til Forsvar for den af Baggesen angrebne Livsanskuelse og Kunstopfattelse, hvorpaa Oehlenschlægers Ungdomsdigtning og med den Grundlaget for deres eget aandelige Liv hvilede. Fra dette Aar er de nedenstaaende Digte. Det første, som under Titelen »Fuglenes Konge« er trykt efter Digterens Kladde i anden Udgave af Efterl. Skr., har Kr. Arentzen vistnok med Rette sat i Forbindelse med Fejden. Ørnen er da Oehlenschlæger, Gærdesmutten Baggesen, de opbragte Fugle Stu*denterne;* med Uglen sigtes der maaske til Molbechs Tids-

skrift »Athene«, som havde været Organ for Baggesens Modstandere, men i 1817 var ophørt at udkomme. Det andet Digt, en Parodi paa Baggesens berømte Elegi »Der var en Tid, da jeg var ganske lille«, som han i de bevægede Tider ofte fremsagde for sine Venner under Taarer, aabnede den af Hauch o. fl. i Begyndelsen af 1819 udgivne »Hermes, Nytaarsgave for 1820« og er derefter optaget i den første og alle senere Udgaver.

I

Ørnen da den ganske Hær
Brat til Tinge sanker
I det klare Morgenskær,
Paa de grønne Banker.
Den, som under Himlen høj
Over alle Fugle fløj,
Skulde Konge nævnes.

Tyve Haner højt paa Hald
Som Herolder stande,
Og Basunens vilde Skrald
Lyder vidt om Lande.
Fuglene fra hver en Kyst
Samles til den stærke Dyst
Om den stolte Krone.

Der i Luften blev en Klang
Af de mange Vinger,
Som naar til en Julesang
Kristenklokke ringer.

Ørnen vækker ingen Støj;
Langsom, kongelig den fløj
Over alle Fugle.

Men en ussel bitte Knægt
I dens Ryg sig putter,
Ret en Dværg, hvis hele Slægt
Nu i Gærdet smutter.
Og da Ørnen sagde Stop,
Letter hin endnu sin Krop,
Flyver nok en Alen.

Vred blev da den hele Trop.
Bister Gasen hvæser,
Kokken rejser højt sin Top,
I Basunen blæser.
Og Kalkunens Næselap
Blev saa blodigrød som Krap,
Som en Busk han spanker.

Ørn og Falk og Grib og Høg
Og deslige Helte
Vil, at Dværgen for sin Spøg
Skal til Døde svelte.
»Det er jo en evig Spe,
Dersom saadant ringe Kræ
Skal for alle raade.«

Ak, den usle Tommeltot
Faldt fra Ærens Høje!
Muldvarphullet blev hans Slot,
Der han Sult skal døje.

Dybt i Kulen blev han bragt,
Og en Ugle sat paa Vagt,
Tog paa Fangen Vare.

Uglen paa sin lodne Fod
Ret ved Fængselslaagen
Tvende Nætter trolig stod,
Holdt sig tapper vaagen.
Tredie Nat fik Søvnen Magt,
Ind han slumrer paa sin Vagt.
Kongen rømte Kulen.

Nu er Uglen aldrig glad,
Han ved Dag sig dølger,
Alle Mands Foragt og Had
Ham for evig følger.
Men ved mørke Nattetid
Steds han raaber: Vil du hid!
Leder om sin Fange.

Kongen er en fattig Mand
Uden Tag og Bolig,
Mindste Fugl i hele Land,
Vilter og urolig.
Steds han flyver ud og ind,
Han er bange for sit Skind,
Maa i Gærdet smutte.

II

Der var en Tid, da Jens var meget større,
Vemodig han »Da jeg var lille« sang;

Men siden, da hans Øjne bleve tørre,
Hint Kvad han taler om saa mangen Gang.

Han spøgte i de hulde Musers Arme
Og muntrede saa tit sin Næstes Hu.
Da kendte han til Avinds lede Harme
Saa lidt, som Græsk han kender til endnu.

Ak, siden er han bleven meget mindre,
Men dog tillige meget mere slem.
Han saa vor Adams Digterstjærner tindre
Og ønskte Vinger for at fange dem.

Han saa sin Digtersol i Pølen glide,
Og tænkte: »Jeg maa ned i Pølen der,
Om end Alverden rigtig faar at vide,
Hvor køn en Karl til sidst jeg bleven er.«

Han hørte Adam højt om Nord at tale;
Ja Hellas' Kor fra samme Læber lød;
Han saa ham Østens Palmer huldt at male,
Da broget Glans fra Tryllelampen brød.

Da gik han svart i Rette med Gud Fader,
Som ikke skabte ham til saadan Sol.
Han tænkte: »Hvad er mine Perlerader
Mod saadan dristig Flugt fra Pol til Pol?«

Da glemte rent den gamle Spotters Læbe
Hin Bøn, hans fromme Moder lærte ham.
Den Ørn, han saa højt over sig at stræbe,
Den vilde han ved Skraalen gøre tam.

Nu skældte han hver Søster og hver Broder,
Som lasted højt hans flove Gækkeri,
Og roste hver en literarisk Stodder,
Der gik ham krum og bukkende forbi.

Saa svandt, saa svandt hans blide Digterdage;
Hans Spøg, hans Gratie med dem svandt hen.
En lille Smule Vid han har tilbage;
Gud, lad ham dog ej ganske tabe den!

Sang til Hansteen.

Et Par akademiske Lejlighedsdigte fra de senere Aar, da Studenten var bleven Professor, afslutte Poul Møllers Studenterdigtning. Sangen til Hansteen blev forfattet i Aaret 1830 til et Festmaaltid i Kristiania til Ære for den berømte Naturforsker ved hans Hjemkomst fra en toaarig Studierejse til Sibirien, som han havde foretaget, fordi han i det overordenlig omfattende Materiale af Bøger, Kort og skrevne Beretninger, der havde staaet til hans Raadighed under hans i over 20 Aar fortsatte Undersøgelser af Jordmagnetismen, næsten ganske savnede Iagttagelser fra disse vigtige Egne. Den første Strofe, som ikke findes i Heibergs Flyvende Post, hvor Sangen stod trykt en Maaneds Tid efter sin Fremkomst, er senere bleven funden i Digterens Koncept og i 2. Udgave af Efterl. Skr. opført mellem Fragmenterne. I sin Helhed er Sangen, til Melodi af »Sønner af Norriges ældgamle Rige«, en rungende Drapa til Videnskabens Ære.

Aldrig af Bøger og malede Blade
Kan du begribe den store Natur;
Fuglen maa høres i Skov, under Blade,

Mat er dens Sang, naar den fængsles i Bur.
Fuglenes Vrimmel,
Blomsternes Stimmel
Den maa du se, hvor den sattes af Gud;
Stjernernes Gang paa den natlige Himmel
Tager sig slet paa Papirerne ud.

Jorden, vor signede Moder og Amme,
Drømmer sin lange, dybsindige Drøm:
Den var fra Sekel til Sekel den samme,
Stadig i Tidernes flygtige Strøm.
Slægter oprinde,
Slægter forsvinde;
Kloden beholder sin vanlige Skik:
Ældgamle Vaner den holder i Minde,
Gaar, som for tusinde Vintre den gik.

Ædlingen gransked i sindrige Skrifter,
Sysled paa Brættet med Tegn og med Tal,
Grunded paa Jordens de lønlige Drifter,
Rastløse Liv i dens dybeste Hal.
Hvo kan vel raade
Mørkeste Gaade?
Spørgende Sfinksen for alle jo laa.
Faa have fristet den himmelske Naade,
Eet af dens hellige Ord at forstaa.

»Herligste Liv har en dødelig levet,
Naar han har tydet os eet af dens Tegn« —
Det er den Tro, som vor Ædling har drevet
Bort fra sit Hus til Barbarernes Egn.

Ej mer i Bøger
Svaret han søger;
Rask i Naturen han henter det selv.
Alt, hvad han aner, hans Længsel forøger,
Frejdig han gaar over Bjærg, over Elv.

Held dig, vor Hansteen! Din Gaade du løste,
Snildt du forstod den bedagede Jord;
Selv af den evige Kilde du øste,
Nævnte for Sfinksen et hemmeligt Ord.
Norriges Graner,
Hjemlige Vaner
Drog saa til Hjemmet din trofaste Aand:
Her er Magneten, som kærligen maner
Nordmandens Hjærte med hellige Baand.

Kommende Sekler dit Navn vil bevare,
Hansteen! de lydt ville prise dit Vid;
Svende, som fjærnt over Bølgerne fare,
Ofte vil mindes din sindrige Flid.
Musernes Sønner
Jublende skønner
Dybt paa dit Værd, mens du vandrer paa Jord.
Ikke med Guld eller Glans vi belønner:
Tag mod vor Hilsen og Sang over Bord!

Sang til G. H. Waage.

Til Ære for Præsten ved Frue Kirke, Dr. theol. G. H. Waage, der i Januar 1837 var bleven udnævnt til Estrups

Efterfølger som Direktor for Sorø Akademi, afholdt hans Venner den 16. April en Afskedsfest paa Skydebanen med Tale af Mynster og Sange af Ole Bang og Poul Møller. Sangen om den milde mynsterske Præst til den idylliske thaarupske Melodi, et af Poul Møllers sidste Digte, er i Aand og Tone et Udtryk for den harmoniske Livsopfattelse, han i sine sidste Aar søgte at tilkæmpe sig — et mildt Godaften mellem den seneste Tids bitre eller tungsindige Frembringelser. Den er optagen i alle Udgaver.

Førstkommende Majdag, naar Skoven er grøn,
Et Savn man i Templet beklager:
Vor Frue forliser sin trofaste Søn;
Af Hallen den elskede drager.

Dog rejser han ej over Bølgen den blaa
Til Vestens de røde Barbarer.
Nej, Sjælland, hans Moder, saa længe hun maa,
I Favnen den ædle bevarer.

Rejs heldig til Sorøs det vaarlige Smil!
Du bliver i Venners Erindring.
I Sandhed! en halv Snes af sjællandske Mil
Kun lidet er Tanken til Hindring.

Mens her vi maa høre paa Vægterens Sko
Og Maaneskin øjne paa Muren,
Hist Fuglen i Skoven kun bryder din Ro,
Og priser dig Sommernaturen.

Rejs heldig til Absalons dejlige Lund,
Til Holbergs den blomstrende Have!

En Hilsen igennem din venlige Mund
Til Højskolens Mestre, de brave!

Paa vestlige Volde vil Mænd af dit Sogn
Om Morgenen vinke med Klædet,
Og stirre paa Støvet, der følger din Vogn,
Mens langsom den ruller i Strædet.

Og bliver ved Afsked dig Barmen for trang,
Paa Vejen du finder vel Kraften,
Mens Lærkerne følge dig Dagen saa lang
Til Sorøs det milde God Aften.

Det vildsomme Sind, der er vant til din Røst,
Beængstet vil savne dig ofte,
Og Enker og arme, der hørte din Trøst
Omkring paa de fattige Lofte.

Og her det bevidnes ved Vennernes Fest,
Mens Vinen i Bægrene daler:
Vi alle vil savne vor Ven og vor Præst,
Den blide, den aandige Taler.

III. Elskovsdigte.

Til Laura.

I

Efter Traditionen friede Poul Møller til Margrete Bloch, Datter af Rektor Bloch i Nykøbing, i hvem han allerede i Skolen var forelsket, i Paaskeferien 1813 (Vilh. Andersen Poul Møller S. 73 ff.). Et Udtryk for denne Tids Stemning er nedenstaaende Digt, som vistnok efter en ældre Opskrift er indført i Haandskriftet til Novellen som en af den krøllede Fritses Sange og optaget i 1. Udg. af de Efterl. Skr. I de senere Udgaver er Teksten betydelig forandret efter en af Poul Møller selv mange Aar senere efter Hukommelsen foretagen Nedskrift. Nedenstaaende Aftryk holder sig den ældste Form nærmest.

Søde! sig, hvornaar skal jeg dig finde?
Alle mine Tanker til dig rinde,
Lille, blonde, barnlig blide Mø!
Smalle Jomfru med det store Øje!
Dig jeg ser paa Aftnens røde Høje,
I den blanke Nat paa dig jeg tænker,
Naar jeg stirrer i den dybe Sø.

O let skridende, snehvide Pige!
Jeg saa meget haver dig at sige,
Hvordan jeg saa trolig dig har søgt.
Gaar jeg ensom i de tavse Lunde,
Mine vaagne Drømme til dig stunde,
Og i skønne Morgenfantasier
Har jeg tit fortrolig med dig spøgt.

Hisset, hvor de fly, de hvide Duer,
Hvor mod Vest det fjærne Blaa jeg skuer,
Aner jeg, du har din stille Bo.
Korn for dine Kyllinger du spreder,
Mon da ogsaa efter mig du leder?
Savner mig din stille Pigetanke?
Rene Jomfru, ja det er mit Haab.

Men naar under Sommerfuglens Vinger
Paaskelilien i Blomster springer,
Blinkende med Duggens klare Daab,
Mon da Markens lille, brune Flyver
Atter for den længselsfulde lyver,
Naar om dig dens Nattefløjte sværmer?
Stille Jomfru, nej det er mit Haab.

II

Fra den Tid, da Poul Møller troede sig en lykkelig Elsker, haves ingen Digte bevarede uden maaske de fem Sonetter, der under Titlen »En Elskers Fantasier« ere trykte uden Forfattermærke i Rahbeks Tilskuerne 1823 Nr. 25 og optagne i E. S. 2. Udg. under Titlen »Hendes Fingre«. Af disse trykkes her den sidste.

Skøn Jomfru har det grønne Silke strammet,
Let over femte Finger Traaden rinder,
Hun syr i Krans af Roser og Kærminder
De søde Ord, som hun saa tit har stammet.

Det spæde Ledemod mit Øje binder.
Som udi Faarehjorden Dæggelammet,
Som et uskyldigt Barn, der bliver ammet,
I Søstreflokken jeg den mindste finder.

Naar jeg paa Harpen hører hende spille,
Og hendes Toner Drømme hos mig vække,
Og gennem gyldne Strænges røde Gitter

Det hulde Blik til hendes Elskte titter,
Da rører mig saa tit den samme lille,
Der næsten over Evne sig maa strække.

III

I Efteraaret 1815 hævede Margrete Bloch sin Forbindelse med Poul Møller; men det varede længe, før denne kunde forsone sig med den Tanke, at alt var tabt. Fra Foraaret 1816 er nedenstaaende Sonet, trykt under Titlen »Til Laura« i Thieles Rosenblade og i alle Udgaver.

Naar Lyset flammer rødt i dunkle Stue
Og lange Skygger rundt paa Væggen sætter,
Fra Ruden flyver ud den arme Flue,
Saa højt den sine Silkevinger letter.

Den hvirvler sig om Glansen i en Bue,
Ret aldrig den det søde Skær forgætter,
Men Farten mod sin lille Sol den retter,
Indtil den aander ud i heden Lue.

Saaledes jeg i Kres mig stedse svinger
Rundt om dit Øjes englelyse Stjærne,
Skønt i mit Bryst det sender Luepile.

Det søde Baal jeg flygtede saa gærne,
Og dog saa gærne vil jeg ved det hvile,
Til Graven dækker mine brændte Vinger.

Den enbenede.

Visheden om Tabet af den elskede frembragte hos Poul Møller en Stemning, som blev Kilden til de skønneste og mest rørende Frembringelser af hans Ungdoms Poesi. Den Følelse af stækket Livsmod, hvorunder han da led, har han oftere gengivet under Billedet af »en ung enbenet Kriger« (se Digtet »En gammel Pedant« i Scener fra Rosenborg Have). Nedenstaaende Digt er rimeligvis forfattet i Foraaret 1817. Det findes trykt i Thieles Rosenblade 1818 og i alle Udgaver.

Fy, skammer jer dog, I uartige Drenge!
Og lader en enbenet Stakkel i Ro!
Slet ingen af eder kan vide, hvor længe
Vor Herre vil lade ham løbe paa to.

Mig Himmelen ogsaa lod smage den Lykke,
At hoppe som I over Grøfter og Sten.
Ej stedse jeg saa haver hinket ved Krykke;
Ej stedse var dannet af Træ mit Ben.

Da hvilte jeg med min Marie i Skoven,
Hist henne bag Bøgenes skyggende Læ,
Mens Fuglene sang saa lifligt foroven.
Nu er mit Ben af det samme Træ.

Ja der jeg hvilte med Pigen i Armen,
Bestraalet af Solens velsignede Lys.
O! Blodet mig løber saa varmt i Barmen
Ved Tanken om disse saa brændende Kys.

Men da nu Sangen i Lundene døde,
Og Bladet saa gult og forkrøllet faldt af
Da svandt og min Kærligheds Roser røde;
Naturen blev mig en gyselig Grav.

En anden hvilte med Pigen i Armen,
Beskinnet af Praasens forbandede Lys.
Hu! Blodet mig brænder som Gløder i Barme
Ved Tanken om disse saa troløse Kys.

Saa blev jeg Soldat, med Bøssen paa Nakke,
Fortvivlet paa Fjenden jeg slog og skød.
O! hvor jeg min Gud dog nu vilde takke,
Om han mig da havde undt min Død!

Som Kegler Vennerne faldt ved min Side,
Men alle Kugler forbi mig gik,

Til sidst jeg i Græsset maatte mig vride,
Jeg en Bajonet i Knæet fik.

I Dag jeg mødte Maries Blikke,
Imens jeg lænet til Væggen stod.
Hun græd, endskønt hun kendte mig ikke,
Ellers havde hun grædt det røde Blod.

En Skilling hun gav mig, og den jeg gemmer;
Det Lønnen er for min Kærlighed;
Og Synet af den mig saa underligt stemmer,
Jeg tænker saa meget, saa meget derved.

Fy, skammer jer dog, I uartige Drenge!
Og lader en enbenet Stakkel i Ro!
Slet ingen af eder kan vide, hvor længe
Vor Herre vil lade ham løbe paa to.

Den gamle Elsker.

En Dag i Efteraaret 1817 under Opholdet paa Espe, da »den gamle fikse Ide (som det hedder i et Brev til Ingemann) havde opløst sig i ren Elegi«, skrev Poul Møller nedenstaaende Digt. Nu, da der er kommet Stilhed i hans Sind efter de stærke Bevægelser, forekommer han sig som en gammel Mand, der erindrer sin Ungdoms Kærlighed, men med saa stærk en Længsel, at den gamle Elsker i Digtet vil gøre, hvad den unge Elsker saa tit havde gjort i Virkeligheden: gaa ud ad Vejen for at søge hendes Bolig. Digtet er trykt i Hauchs Nytaarsgave for 1819, Iris og i Udgaverne.

Og naar jeg nu bliver en gammel Mand,
Og mit Skæg er hvidt;
Naar Piben jeg holder med stumpede Tand,
Og hviler mig tit;

Og naar jeg en lille Papakalot
Paa Hovedet har,
Og ikke kan læse Aviserne godt
Foruden Glar;

Og naar du sidder, en gammel Viv,
Og har glemt din Sang,
Og ejer ej mer dit smækre Liv
Og din Jomfrugang;

Dit Hoved ligner en Bøg i Høst
Efter Regn og Blæst;
Du dølger et Lig af dit yndige Bryst
Med en sort Modest:

Da slumrer jeg engang sødelig ind
Og bliver saa blid,
Mens Fluerne surrer omkring min Kind
Ved Middagstid.

Da kommer en Drøm fra min Ungdomsvaar
Til min Lænestol,
Efter dig jeg en inderlig Længsel faar,
Du Kvindernes Sol!

Da ta'r jeg min Stav, da ta'r jeg min Hat,
Og vandrer min Vej;

Om dit Hus jeg finder ved Dag eller Nat,
Det ænser jeg ej.

Jeg vandrer af Sted, saa godt jeg kan
Med de vaklende Knæ,
Og drikker af Bækkens det klare Vand
Med min Ryg til et Træ.

Og naar du da strikker med dine smaa
Ved det store Bord,
Med eet det banker pludselig paa,
Før du ved et Ord.

Da kommer en skikkelig gammel Person,
Hans Tinding er bar,
En underlig, sørgelig, lystig Patron,
To Roser han har.

Den ene sætter han i dit Bryst,
Den anden i sit,
Og ser paa den aldrende Viv med Lyst,
Og hviler sig lidt.

O Lina! huldsalige Lina min!
(Saa raaber han ud),
Lad mig hvile her ved din fagre Ruin,
Før mit Lys gaar ud.

Og hvor er din Barm, saa rund og saa fuld?
Du sølvergraa!
Du havde vel hundrede Krøller af Guld,
Nu har du saa faa.

Du var en Due saa mælkehvid;
Jeg var en Ørn.
Vor Alvor tog den løbende Tid!
Nu er vi Børn.

Op, lystig flet os et Silkegarn!
Væk med Forstand!
Kom lystig i Haven, du gamle Barn!
Med den lystige Mand.

To Skamler dem vil vi sætte os paa
Med barnlig Hu;
Og Sommerfugle, de røde, de blaa,
Dem fange vi nu.

Som Svalen bygger en Rede fin
Paa styrtede Mur,
Saa vil jeg nu her i det skønnes Ruin
Slaa op mit Skur.

Og naar de da visne, de Roser to,
Saa visne vi med.
Vi ville da sove sammen i Ro,
I en evig Fred.

Romance.

Denne prægtige Romance synes af indre Grunde ikke modsiges af Haandskriftets Beskaffenhed, at være sk umiddelbart efter Margrete Blochs Bryllup i Sommeren kort før Poul Møller begav sig paa sin lange Rejse. I

ning og især i Rytme minder den noget om Geijers »Vikingen«, som Poul Møller paa den Tid idelig; førte paa Læberne (se nedenfor). Den er efter Digterens Kladde optagen i 2. Udg. af de Efterl. Skr.

Da Vaaren med Blomster og Fugle kom,
Og Frøerne kvækkede rundtenom
I Kæret,
En Ridder førte sit Skib i Havn;
Højt flagrede Silkeflaget i Stavn
For Været.

Han steg paa det bøgebevoksede Næs,
Da skreg i Luften de vilde Gæs
Foroven;
I Hornet han blæste for Slottets Grav,
Saa Bavtastenene Genlyd gav
I Skoven.

En Vægter tren over Porten frem:
»Hvo gæster den vældige Ridders Hjem
Og Volde?«
»Sig, Dreng! hvor lider den Rose skær,
For hvem der er brækket ti Tusind Spær
Paa Skjolde?«

»Den Jomfru baldyrer sin Sko til Dans;
I Morgen hun lægger sin Jomfrukrans
Og Bælte.«

»Saa frisk, mine Gutter, gør Skibet flot!
Selvbuden til Gilde var aldrig godt
For Helte.«

Saa fore de atter al Verden om,
Til Blaamænds Land og det hellige Rom
Med Vælde.
Og alle de Kæmper, som kom dem nær,
Hel djærvelig med deres skarpe Sværd
De fælde.

Da atter fra Busken i Thules Vang
Smaafugle fløjted en Elskovssang
Vemodig,
Da styred de Dragens forgyldene Fjæs,
Hvor Skoven stod ved det enlige Næs
Saa frodig.

Rask over Slottets Grav han sprang,
Og stødte paa Porten, saa Malmet klang,
Med Aaren:
»Hvor lider i Slottet den unge Viv?
Hvad bruger den hulde for Tidsfordriv
I Vaaren!«

»Vor Frue hun stikker en Skjorte skøn,
Deri vil hun bære sin liden Søn
Til Daaben.«
»Kom, frisk da, Drenge! til Vaabenbrag!
Ej Børneskrigen er Mænds Behag.
Til Vaaben!«

Saa fore de atter vor Jord omkring
Og kørte med fremmede Kæmper i Ring
Paa Havet.
Tit sloge de Præsten i Messesærk;
De gjorde sig baade hos Læg og hos Klerk
Begavet.

Da Græsset atter var grønt i Nord,
Igen han vandrer paa Thules Jord
Til Næsset.
Men, førend han kom for den høje Port,
Han møder en Baare, med Skrinet sort
Belæsset.

»Hør, sig mig, I Kvinder i sorten Lin,
Hvo ligger hist i det lange Skrin
Saa stille?«
»O Jammer! se her i det snævre Rum
En Moder, som kryster i evig Slum
Sin lille.«

»Ha, Svende! vogter jer vel for at le
Ad min sidste Taare, som her I se
Mig skjule;
Men følger mig tyst til urolige Strand.
Lev vel for evig, mit Fædreneland
I Thule!« —

Nu spredte de Sejlet for Nordens Blæst
Og droge bestandig fra Øst til Vest
Paa Vandet.

Saa mødte dem tyve Snækker mod en.
Nu rulles af Bølgen hans snehvide Ben
I Sandet.

Brudstykke af et dramatisk Digt.

Ogsaa i dette Digt er paa et enkelt Sted Erindringen om den første Kærlighed saa levende, at det kan forsvare sin Plads i denne Gruppe. Iøvrigt hører det andetsteds hen. I den hele Situation, en ung Mands Hjemkomst fra en lang Rejse og i enkelte Træk (den syngende Tyroler) viser det Sammenhæng med Novellen, og er forfattet umiddelbart efter denne i Foraaret 1824. Det er at betragte som Begyndelsen til en Udarbejdelse af det sidste Kapitel »Genbesøget«, som aldrig er blevet skrevet, rigtignok i en helt ny Stilart, det græske Dramas Stil og Versemaal. Skildringen af Sommerballet og den litterære Præmieæskning i den lille »Stapelstad« viser hen til Poul Møllers Oplevelser i Aaret 1817, da han som Huslærer paa Espe var en hyppig Gæst i Korsør og Skælskør. Det fuldendt dejlige Stykke er efter Digterens Kladde optaget i alle Udgaver.

Et Torv ved Havnen i en lille By.

En ung Mand til Hest.

Trofaste Ganger! tving din Flyvelyst.
Jeg klapper jo din sorte Svanehals
Og vil, at du med sindig vekslet Fod
Din Herre skal igennem Staden drage.
Thi ret i Mag jeg nu betragte maa
Det stenbeklædte Torv og Havnens Bølger,
Hvorfra den lette Morgenluft mig bringer

Et lifligt Aandedræt, og Øen hist,
Som løfter sine rigtbeklædte Bøge
Højt over breden Vand. Vemodigfro
Jeg ser den velbekendte Skueplads,
Hvorpaa tilforn min Skæbne drog for Lyset
Et dejligt Optrin af mit unge Liv.
Hvor her er tavst! Hver Borger med sin Hustru
Nu sover bag det blommede Gardin;
Kuns Nattens tungtbeklædte Vægter tramper
I fjærne Stræde med beslagne Sko.
Halv staar i Vandet Solens røde Skive,
Og over den er hængt en kulsort Sky,
Ret som en Røg fra Himlens Morgenflamme.
Urolig flakker Maagen med sit Skrig
Og strøjfer Bølgen med sin hvide Fjær.
O, det af Mennesker forladte Landskab
Jeg uforstyrret nu befolke kan
Med min Erindrings skønne Fantasier.
Den sidste Gang, da Holmen hist var grøn,
Man fejred der i Skovens Ly en Fest;
Og mens de mangefarvede Lamper smukt
Belyste Bøgens nyligfødte Blade,
Paa Lundens Græs en Pigeflok i Dansen
Bevæged let den silkeklædte Fod.
Afsides, langt fra Fløjternes Musik,
To grønne Tuer hæved sig i Skyggen
Af Haslers mørke Løv, tæt ved hinanden.
Jeg paa den ene sad, men paa den anden
Der sad, med Ansigt imod Ansigt vendt,
En liljearmet Pige. Hendes Sommerhat,
Tilbagekastet paa det blonde Hoved,

Fremviste den med Krøllers gyldne Pragt
Behængte Pande. Hattens røde Baand
Løst flagred om den marmorhvide Hals.
Med venlig Modstand hendes spæde Fingre,
Som fast indspærredes af min brede Haand,
Bevæged sig mod overlegne Styrke,
Ret som en fin Kanarifugl, der spræller
I Drengens Næve med forgæves Kæmpen.
Men øm og dristig gled min Tales Flod
Fra Læbens Rand, og under Nattens Blaa,
Bestrøet med alle Stjærners blanke Kors,
Vi slutted en bestandig Elskovspagt.
Dog, naar en Ungersvend, med Mod og Sundhed,
Ej tvungen er ved Savn af røden Guld,
Da lader han sig ikke lang Tid fængsle
Til samme Plet, som Gaardens Hund, der trofast
Og dum fra Aar til Aar, selv fri for Lænker,
Bevogter samme Hus. En Morgentime
Jeg paa en Lystgang ud af Stadens Port
Fik Øje paa en Flok af djærve Krigsmænd,
Hvem Hærens Høvding havde givet Hjemlov.
En spilled paa den brune Fiolin,
De andre gik da efter Strængens Hvislen
Med rappe Fodtrin paa den brede Vej.
Lidt længer borte holdt en Rejsevogn.
Omkring en Serviet, som bredet laa
Ved Grøftens Rand, med Glas og Pølse,
Fortrolig Mænd og Piger havde lejret
Sig i det grønne Græs; men deres Hest,
For Trensen fri, med Pose for sin Mule,
Begærlig fraased i det friske Hø.

Lidt længer borte gik en rask Tyroler
Med Ransel paa sin Ryg og revne Sko.
Han spilte Bold med sin Kasket og jodled
I Sky; men Skov og Høj tilbagesendte
I den rene Luft ham en trefoldig Genlyd.
Da kom en mægtig Vandrelyst mig paa;
Foruden Afsked jeg til fjærne Lande
Begav mig bort. Men nu, da Markens Foster
For Sneens Dække fri sig hæver frem,
Nu smelter som en Sne den kolde Glemsel
Bort fra mit Bryst, og Kærlighedens
Genfødte Rose skyder atter Blad.
Den brune Nattergal i fjærne Buske
Fornyer med livsaligt Fløjtespil
Det halvforglemte Mindes Røst. Nu vil
Jeg ride til den vilde Mark; men naar
Den gyldne Foibos sender sine Straaler
Igennem Jalousiets grønne Hegn,
Og vækker af sin Søvn den spæde Jomfru,
Da sætter jeg min Spores blanke Stjerne
Paa Hestens Bug og haster hid i Spring,
At se paa ny min Sjæls udvalgte Dronning.
Frisk frem, min Ganger! følg Din Flyvelyst.

Kor af Byens Jomfruer og Ungkarle.

Ungkarle.

Med sin himmelske, bredtnedplaskende Flod
Stygt natlige Regn har beskyllet mit Torv.
Dog lidet jeg frygter for Vand og Moras,
Thi den mægtige Støvle bedækker min Fod.

Frem træder jeg rask
Mod det søjlebekransede Raadhus.

Jomfruer.

Jeg kun langsomt skrider fra Sten til Sten
Og sanker min Kjortels Liliefold
Med min Jomfruhaand over Ankelens Knop,
Over Sviklens yndigtvævede Blomst!
Thi gyse jeg maa
For et Stænk fra trampende Støvle.
Efter Ligevægt søger min skælvende Haand,
Thi min Skikkelse hænger, med udstrakt Arm,
Paa en eneste Taa. Den bæres af Luft
I svævende Stand. O, var jeg dog vel
Ved Ønskernes Maal,
Ved de stoltopstigende Fliser!

Ungkarle.

Sig, du lifligt i Flor ind-
hyllede Jomfru,
O, du min Drøms henrivende Billed,
Hvi du til Borgen henflytter din Fod!

Jomfruer.

Længe før Morgenens Barn
Med sin Purpurhaand
Af den glimrende Guldkurv
Tog sine Roser,
Vore Fædres ærværdige Flok fremvandred
Under Nattens med Sølvglans tindrende Loft
Til den marmorbekransede Højsal.
Nu forventningsfuld og med Videbegær

Jeg betræder det hellige Torv;
Thi spejde jeg vil, hvilket Visdomsord
Hist ved det natlige Lys
I det pudderbestænkede Hoved
Er fostret i Løndom.

Ungkarle.

Dele, ja dele jeg maa dit Videbegær,
Du min Stads elskværdige Krone!
Men ej lang Tid svæve du skal i Tvivl,
Thi se hist, se hist,
Hvor den raslende, kobberbefæstede Port
Vidt aabner sin Mund,
Langsomt, langsomt
Med besindige Skridt træder nu frem
Paa Flisernes Firkant
Stadens Hersker, den spanskrørbærende Drot,
Min Byfogeds gudlige Hoved.

Byfogeden.

Mit ædle Folk! mærk paa din Herskers Ord!
Kundgøre vil jeg, hvad til Stadens Tarv
I slummerløse Nætter jeg har udtænkt.
Med Glæde sender jeg mit Herskerblik
Ud over Byens Kres. Thi vidt og bredt
Jeg øjner Spor af Borgersind og Velstand.
To Vævere daglig med den gyldne Spole
Jeg ser af Traadens fine Labyrint
At kalde Lærred frem for Dagens Lys,
Og under djærve Slag af Smedens Hammer
Fremtræde Hesteskoens halve Maaner.
Ej vil jeg nævne nu vor gode Snedker,

Hvis Skaberhaand af Egetræets Kraft
Har dannet vore brune Husgeraad.
Selv midt om Vintren staar i Bodens Hal
Den brave Dreng, skønt Frostens røde Buler
Vanhelde den med Terpentin og Skind
Belagte Haand. Den styrer Vægtens Tunge
Og Messingskaalen, fyldt af Risengryn.
Et glædedrukkent Øje vender jeg tit
Ned imod Havnens tavse Spejl, indrammet
Af smækre Poppelpiles lange Ráder.
Thi Skuden vælter sig med stramme Sejl
I Bølgen frem. Knap orker den at slæbe
Sin Bug, frugtsommelig med Hvedesække.
Langt fra det er, at Staden lider Brøst
Paa gudbegejstrede Sangeres Flok. Ved Høst
Naar Hundestjærnen straaler Ferie frem,
Da gæster mangen akademisk Borger
Af Stadens eget Kuld sit Fædrehus.
Enhver forstaar vindskibelig at føje
Sonettens ottefoldige Rim — et Underværk!
Og aarlig vores gamle Stapelstad,
Forsynet med den Poesi, som mest
I Moden er, jævnt holder Skridt med Tiden.
Midt i sin Lykkes Fylde savner Staden dog
Eet Gode. Vittighed for den er fremmed!
Sligt Savn bekymrer dybt mit høje Sind.
Paa sligt at raade Bod, jeg lader fluks
Heroldens klare Røst og Trommens Bulder
Forkynde Folket højt, at jeg og Raadet
Besluttet har ved Præmiernes Magt
At vække Viddets Blomster af sin Dvale.

Ej mener jeg, min Borgers Hjerneskal
Er anderledes skabt end andre Mænds.
Hans Lune blot har savnet en Opmuntring.
Men som den gyldne Sol det skjulte Frø
Af Jorden kalder frem til frodig Vækst,
Saaledes skal en glimrende Belønning
I Dag befrugte Vittighedens Mark,
Som i en Rad af Aar har ligget brak.

Koret.

Beundre maa jeg dine vise Raad,
Min ædle Hersker! Sig, til hvilken Tid
Du Kronen paa dit store Værk vil sætte?

Byfogeden.

Saa snart en Times Løb igen er fuldendt,
Da maa enhver, som i Fortrøstning til
Sit Lunes Kraft for Palmens Hæder kæmper,
Sit Hoveds Førstegrøde sende fluks
Til Raadets Marmorsal.

Koret.

Ved hvilken Pris
Fremkalder du min Aands forborgne Gnister?

Byfogeden.

En dobbelt Sejerskrans jeg stiller frem.

(Fortsættelsen fattes).

Sonet 1823.

Saaledes som Hjemkomsten og Gensynet er skildret i det dramatiske Fragment, gensaa Poul Møller ikke sin elskede. Da han atter mødte hende var hun gift, Moder til to Børn og meget forandret.

To Aar efter Hjemkomsten, i Sommeren 1823, bejlede Poul Møller som en moden Mand til en ung Dame af Hovedstadens fineste og intelligenteste Krese og mødte et Afslag. Den gamle Kærlighedssorg, der fornyedes ved Gensynet, den nye Smerte, Bitterheden, Harmen og den mandige Trods ere de Stemninger, der bevæge hans Poesi i denne betydningsfulde Periode.

Fra Efteraaret 1823 skriver sig nedenstaaende Sonet (først trykt i Udgaverne), hvis Tankegang under Udarbejdelsen er bleven forrykket fra sin oprindelige Tendens til en Beklagelse af den »usalige«, som aldrig har elsket, og som den ulykkelige Elsker finder en Slags Trøst i at sammenligne sig med.

Den Svend, som Tabet af sin elskte frister,
Vildfremmed vanker om blandt Jordens Hytter;
Med Haab han efter Kirkeklokken lytter,
Som lover ham igen, hvad her han mister.

Men næppe han med en usalig bytter,
Hvis Hjerte, stedse koldt for Elskov, brister.
Som sig uelsket gennem Livet lister,
Hans Armod kun mod Tabet ham beskytter.

Til Livets Gaade rent han savner Nøglen,
Hver Livets Blomst i Hjertets Vinter fryser,
Han gaar omkring med underlige Fagter.

Ræd, Spøgelser han ser, naar Solen lyser,
Modløs og syg, foragtet han foragter
Det skønne Liv som tom og ussel Gøglen.

Til Kamp!

Ikke meget senere er nedenstaaende, i alle Udgaver optagne Brudstykke, et Udtryk for en anden Stemning, i hvilken Poul Møller paa en anden Maade søger at vedligeholde Tilliden til sin Personlighed.

Til Kamp jeg kræver dig, du gamle blinde,
Som leder Daaren i dit skjulte Baand!
Træd frem med Rummets Kræfter i din Haand!
Den raske Spot, som kyser Præst og Kvinde,
Dig kræver frem til Kamp, du gamle blinde!
Prøv, om du kan en Kval og Rædsel finde,
Som bøjer ned en fri, forvoven Aand.

Ja, højt erklærer jeg mig selv for myndig,
Løs er jeg vristet fra din Moderfavn.
Slet af din Vornedliste fluks mit Navn!
Og hver din Skat, som Drengen kalder yndig,
Og hver en Daad, den fejge kalder syndig,
Den spotter jeg, Natur! thi jeg er myndig,
Løs er jeg reven af din Moderfavn.

For Mandens Kval der gives skarpe Grænser,
Og den, der gør sit Bryst mod Skæbnen fast,

Kun lidet dine vilde Kræfter ænser,
Hans Kval kun rækker til Bevidstheds Grænser.

(Fortsættelsen fattes).

Drømmen.

(Efter *Byron.*)

I Begyndelsen af Aaret 1824 oversatte Poul Møller Byrons poetiske Fortælling *The dream*, hvori den engelske Digter mange Aar efter Oplevelsen dybt bevæget har fornyet Mindet om en Ungdomskærlighed. (Se Karl Elze: Lord Byron, oversat af K. Kroman S. 49 ff.) Oversættelsen, der under Mærket Poul Martin blev trykt i Nyt Aftenblad 1824 S. 282 ff., er af Chr. Winther med Rette indlemmet i Samlingen af Poul Møllers originale Digte, ikke alene for sine formelle Fortrin, der ikke staa tilbage for Originalens, men især fordi den danske Digter i det engelske Digt har fundet det nøjeste Udtryk for sine egne Følelser og derfor oversat det.

Et Par mindre Unøjagtigheder i Oversættelsen ere af nærværende Udgiver fjernede ved en lempelig Forandring.

I.

Delt er vort Liv; Søvn har sin egen Verden,
Et Grænseskel for slet benævnte Ting:
Tilvær og Død. Søvn har sin egen Verden,
Et udbredt Herredom af vildest Sandhed.
Livsaand besidde de henflagrende Drømme,
Med Taarer, Marter og et Skær af Fryd;
En Sten de læsse paa de vaagne Tanker,
En Sten de lette fra det vaagne Slid.
De skille vores Væsen ad; de blive
Til Halvdel af os selv og af vor Tid.
De bære Skin af Evigheds Herolder;
De fare hen som det henfarnes Aander,

Forkynde som Sybille det ufødte.
Kraft eje de, ja over Fryd og Kummer
Et mægtigt Enevæld. Os skabe de
Til nye Væsner og til hvad de ville.
Med det forgangnes Genfærd ryste de,
Med gamle Skyggers Rædsel. Sig hvordan?
Er ej alt svundet Skygger? Hvad da de?
Mon Aandens Fostre? Aanden skabe kan
Livsvæsner og befolke med sin Kraft
Planeters Hær med lysere Legioner,
End nogen Tid var til. De blæse Liv og Aand
I Skikkelser, som overleve Kødet.
Jeg gad genkalde Synet, jeg har drømt,
Muligt i Søvne; — thi een Tanke blot,
En Slummertanke, rummer Aar og Dag
Og størkner længste Liv til et Minut.

II.

Jeg saa to Væsner udi Ungdoms Farve.
De stode paa en Høj, en venlig Høj;
Jævnt hæved sig dens grønne Ryg, den slutted
Ret som et Forbjerg flere Bakkers Rad.
Ej Havets Bølger vadskede dens Fod,
Men kun et muntert Landskab: Korn og Skov
I Bølger gik. Adspredte vidt og bredt
Laa Gaard og Hus, og Røgens lette Kruser
Højt hæved sig fra Bondens Tag; men Højen
Var kronet med sit eget Diadem,
En rundtomløbende Ring af Stammer, skabt
Ej ved Naturens, men ved Kunstens Luner.

De to, en Jomfru og en Svend, beskued —
Den ene alting, som forneden laa,
Livsalig som hun selv. Han saa paa hende.
Og begge to var unge — en var dejlig;
Og begge to var unge — mer eller mindre.
Den søde Maane lig ved Himlens Rand
Var Pigen alt i Kvindevaarens Aften.
Han talte færre Somre; men hans Hjerte
Langt vokste fra hans Aar, og for hans Øje
Eet Ansigt blot var elskeligt i Verden.
Det skinned paa ham nu; derpaa han stirred
Saa fast, at ej det kunde mer forsvinde.
I hende blot han havde Liv og Aande:
Hun var hans Røst, ej talte han til hende,
Han skjalv paa hendes Tunge. Hun var hans Syn,
Hans Øjne fulgte hendes, og han saa med hendes,
Det gav hans Verden Farve. Han havde ophørt
I sig selv at leve; hun var alt hans Liv,
Var Oceanet for hans Tankestrøm
Og favned Alt. Ved en Berøring blot,
En Lyd fra hende bølged vildt hans Blod,
Brat skifted Kinden Farver. Ej hans Hjærte
Dog kendte Grunden til hans Dødsensangst.
Men hun tog i hans Ømhed ingen Del,
For ham var ikke hendes Suk. Han var for hende
Som Broder, — ikke mer; — dog det var meget,
Thi broderløs hun var. Kun ham hun havde
I barnligt Venskab Brodernavnet skænket.
Hun efterlodes som et enligt Skud
Af en i Fortid hædret Slægt. Hint Navn
Behaged ham og dog behaged ej. Hvorfor?

Tid lærte ham det mørke Svar, da hun
En anden elsked. — Nu hun elsked alt.
Nu stod hun højt paa Bjærgets Tind,
Og Blikket spejded, om den elsktes Ganger
Holdt Skridt med hendes Længselsuk og fløj.

III.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Det var et gammelt Hus, og foran det
Ved Muren stod en Hest med Skaberak.
I et ældgammelt Oratorie stod
Den Svend, om hvem jeg talte. Han var ene,
Var bleg og spanked op og ned, og snart
Han satte sig og greb en Pen og ridsed
Ord, som jeg ej forstod; saa læned han
Det bøjede Hoved paa sin Haand, og rysted
Ret som i Krampedrag. Han rejste sig;
Med Tand og bævende Haand han sled itu,
Hvad skrevet var; men fælded ingen Taarer.
Og han tiltvang sig Ro og trak sit Øjebryn
Med Vold til et Slags Fred, og, som han sagtned,
Hans Sjæls udkaarne træder til ham ind.
Men hun var mild, var smilende, skønt vel
Hun vidste, hun var elsket af ham, vidste —
Slig Kundskab kommer snart — hvordan hans Hjærte
Af hendes Skygge var formørket, saa,
Han var elendig. Dog hun saa ej Alt.
Han rejste sig og koldt og høfligt tog
Han hendes Haand. En Stund der paa hans Ansigt

En Tavle med usigelige Tanker
Stod malet, og forsvandt, som den var kommet.
Han slap den Haand, han holdt. Med sene Skridt
Han trak sig bort; dog ej som til Farvel.
De skiltes med gensidigt Smil. Han gik
Ud af den gamle Halles tunge Port,
Steg paa sin Ganger og drog brat af Sted.
Ej mer betraadte han den mosgraa Tærskel.

IV.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Til Mand var Svenden modnet. Vilden Ørk
I brændende Jordstrøg kaared han til Hjem.
Hans Sjæl drak Solens Glød, omlejret var han
Af sære, mørke Skikkelser, ej længer
Han ligned, hvad han var tilforn. Paa Hav
Og Land var han en Vandringsmand.
En Sværm af mangehaande Billeder
Lig Bølger vrimled paa mig ind; men han
Af alle var en Del. Til sidst han laa
Og hvilte sig fra Middags Lummerhede
Til Sengs imellem faldne Søjler, i Ly
Af en brusten Mur, der overlevede Navnet
Af dem, der rejste den. Ved Hvilestedet
Kameler stod paa Græs, og ædle Hingste,
Fast bundne, ved en Kilde; men en Mand
I flagrende Klædebon holdt Vagt, imens
Hans Stammebrødre slumred rundt omkring,
Og over dem sig telted Himlens Blaa,

Saa skyfrit, klart og ubesmittet skønt,
At Gud alene var til Syns i Himlen.

V.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Hans Sjæls udkaarne var en andens Viv,
Ej elsket mere varmt. Fjærnt i sit Hjem,
Vel tusind Mil fra hans, i sin Fødestavn,
Hun sad i Kresen af opvoksende smaa,
Et dejligt Kuld af begge Køn. Men se!
Paa hendes Ansigt stod et Kummers Præg,
Et bosat Skyggerids af Sjælens Kamp,
Og det uroligt sænkede Øjes Laag
Tyngedes af tilbageholdte Taarer.
Hvorfra slig Sorg? Hun havde, hvad hun elsked,
Og han, der hende tilbad, var der ej
At styrre med sit onde Haab og Attraa,
Med slet fordulgte Kval den rene Sjæl.
Hvorfra slig Sorg? Hun aldrig elsked ham
Og gav ham aldrig Grund at tro sig elsket.
Han var ej Del af det, der hendes Sjæl
Bespændte, som Genfærd fra forgangne Tid.

VI.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Hjem Pillegrimmen kom; jeg saa ham staa
Foran et Altar med en venlig Brud.
Favrt hendes Ansigt var, dog var det ej

Hans Ungdoms Stjærnelys. Ret som han stod
For Altret, fløj hen over Øjets Bryn
Hint gamle Syn — den vilde Nerverysten,
Som greb tilforn i den ældgamle Hal
Hans Bryst i al dets Ensomhed; og nu,
Som paa hin Dag, en Stund der paa hans Ansigt
En Tavle med usigelige Tanker
Stod malet og forsvandt, som den var kommen.
Nu stod han atter rolig, sagde frem
Vedtagen Ed; ej hørte han sit Ord,
Alt svingled med ham rundt. Han mægted ej
At se, hvad var og hvad der skulde været.
Den gamle Borg, den velbekendte Hal,
De ham saa dybt indprentede Kamre, Stedet,
Ja Dagen, Timen, Solens Skin og Skyggen,
Alt, hvad der hørte til hin Stund og Sted,
Og hun, der var hans Skæbne, kom igen
Og trængte sig imellem ham og Lyset.
Hvad Ærend havde de paa slig en Tid?

VII.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Hans Sjæls udkaarne — o, hvor dybt forandret!
Som ved en Sjælesygdom. Hendes Aand
Var vandret fra sin Bopæl; hendes Øje
Ej havde mer sin egen Glans, thi Blikket
Var ej af denne Verden. Hun var Dronning
I et fantastisk Land, og hendes Tanker
Var sær Formæling af de stridige Ting,
Og Syner, der ej fattes, ej berøres

Af Verdens Blik, de vare hendes Venner.
Sligt kalder Verden Afsind; men den vise
I Aanden huser meget dybere Vanvid.
Thi frygtelig er Tungsindsblikkets Gave.
Hvad er det? uden Sandheds klare Fjærnrør,
Som klæder Fantasiens Blændværk af,
Som bringer nær det splitternøgne Liv
Og gør den kolde Sandhed altfor sand.

VIII.

Brat kom Forvandling over Drømmens Aand.
Vor Pillegrim var ene som tilforn;
De Væsner, der omgave ham, forsvandt;
De førte med ham Krig. Han var et Maal
For Skræk og Livets Kornbrand, trindt belejret
Af Had og Tvedragt; blandet var med Smerte
Alt, hvad man dækked for ham op, indtil
Han, lig den pontiske Drot i gammel Tid,
Holdt Livet op ved Gift. Kraftløs den var,
Den var ham en Slags Næring; fort han leved,
Trods det, der havde været mangens Død.
Han gjorde Bjærget til sin Ven. For Stjærnen,
For Universets travle Genius
Han førte frem sit Ord; de lærte ham
Naturmysteriernes sorte Kunst.
For ham laa Nattens Bog vidt slagen op,
Og Røster, fjærnt fra Dybet, sløred af
Et Under og en Løndom. Saa det ske!

IX.

Min Drøm var endt, den veksled ikke mer.
Det var et sælsomt Syn, at Skæbnens Raad
Med disse tvende Væsner skulde skildres
Med Farver tagne fra det vaagne Liv.
Den enes Lod blev Vanvid, Jammer begges.

Et Blad af Dødens Dagbog.

I Flugt med Byronoversættelsen, i samme Versemaal og samme Stemning har Poul Møller i et af sine Hefter nedskrevet Udkastet til disse to Digte, som høre til det bedste, den danske Kunst har frembragt. I det første, der viser Tilslutning til den ovenfor trykte Romance, lever endnu Erindringen om den tabte Ungdomsbrud, som den »vidtberejste« gensaa som »en falmet Kone«. Ogsaa det andet synes at have personligt Indhold. Det læses som en harmfuld Fordømmelse af den æstetiske, fra Livet bortvendte »Quindelighed«, som Digteren paa denne Tid bespotter i sine Aforismer, og er i al Fald en ægte Frembringelse af »den raske Spot, der kyser Præst og Kvinde«, som han ovenfor har paakaldt. Digtene, som Chr. Winther havde oversat, ere først trykte i 3. Bind af de Efterladte Skrifters 1. Udgave af Chr. Thaarup, som oplyser, at Poul Møller havde paatænkt at digte flere Scener til, hvilket ikke er sket. Et Par ubetydelige Forandringer har nærværende Udgiver af Hensyn til Versemaalet maattet foretage i Digterens Kladde.

Ved Havets Bred der staar et gammelt Slot,
En prægtig Levning fra de stærke Tider.
Nu synker Dag for Dag den brune Sten,
Det største Taarn i Graven ligger dybt
Og drømmer om sin længst forsvundne Krone.

Højt i det gamle Taarn, hvor Dværgen før
Til Velkomst blæste paa sit Horn af Guld,
Der sidder nu en søvnig Nattevægter,
Med blaa Kabus, og nikker ved sin Praas.
Og Gravens brede Flod saa dybt er sunken,
At mindste Gæsling med et nyfødt Næb
Kan række Bund. Der listed jeg mig ind
Og hvilte mig en Stund i Maaneskinnet
Paa røde Brokker af de faldne Mure.

Igennem Porten kom med raske Trin
Min gamle Ven, den vidtberejste Krigsmand,
Som paa den fjærne, blodbestænkte Mark
Mig havde bragt en blodig Hekatombe.
Hans Øje hvilte paa de klare Ruder,
Imens det krumme Glavind ved hans Side
Med Raslen slæbte paa de brede Fliser.
Han saa mig ej; dog rørte jeg mit Staal,
Saa Glansen skar ham ind i Øjet.
Han saa mig ofte før i Kampens Tid;
Nu kendte han mig ej, skøndt al Naturen
Sig følte halvt beklemt ved mit Besøg.
Paa Borgens Tag bevæged Ravnen sig
I en urolig Drøm. Den gled med Foden;
Den skarpe Klo, de stærke Vingeslag
Paa Kobberpladen rasled. Selv hos Svalen,
Hvis Børnekammer klinet var paa Skiven
Af Taarnets rustne Sejerværk, blev Støj;
Paa Viserens Landevej det lodne Kuld
Opspærrede Gabet højt og peb i Søvne.

Den unge Kriger talte til sig selv:
O, alle mine skjulte Tankers Dronning!
Tre Vintre sad du hist i høje Loft
Med Sorgens Taarer paa din ædle Pande.
Snart aabner jeg din Dør, og Sorgen flygter,
Og Taarens Kilde standser paa mit Vink! —

Kun kort han tøved i den brune Borg;
Han kom igen, alene med sin Skygge,
Og vandred langsomt gennem Søjlegangen.
Med brusten Røst han sagde til sig selv:

Min Ungdoms Rose havde sig forstukket,
Jeg søgte den med alle Hjertets Flammer.
Ak, kun i Mindets Have nu den brammer!
Jeg finder den igen, men grusomt brukket.

Jomfruens ædle Rejsning dybt er bukket.
Alt ved det sjunkne Bryst et Barn hun ammer,
Et andet for den blege Moder stammer,
Og hendes Øjes klare Lys er slukket.

Hvad Lykken mig har vist og Haabet lovet,
Er nu med sine Tryllefarver svundet.
For mig har Livets Stræben tabt sin Krone.

Ak, mine Drømmes Brud en falmet Kone!
Snart falder Haaret af det gyldne Hoved.
Haardt Skæbnen har min Ungdomsvinge bundet.

Jeg fulgte med hans Fjed, dog ej som Benrad –
Saa viser jeg mig for den rædde Kvinde —

En Vaabenbroders Dragt jeg tog mig paa
Og slog fortrolig paa den brede Skulder.
Han vendte sig med uforfærdet Blik,
Han kendte mig og bød mig straks Velkommen,
Ret som en gammel Ven, med trofast Haandslag.
Kammerat! jeg sagde med formildet Røst
Da sidst vi mødtes paa det røde Græs,
Ej drømte jeg, i Ly af Fredens Lind,
At vende sidste Gang dit Timeglas.

Han svared mig: Hvi dølger du dit Glavind
Med Kappens Flig? Ej Staalets blanke Lys
Er dette Syn for stærkt. Hvi tøver du?

Da sagde jeg: Velan, er du beredt,
Saa blot dit Hoved! Han var straks beredt.
Og paa mit Vink han løfted op sin Hjælm
Og bød sin Pande frem, som ofte før
Var mærket med min Haandskrift. Uden Blink
Han saa mit tunge Jærn fra Luften højt
At falde paa sit Hoved. Helten sank
Med Kappen hyllet om den knuste Pande.

II.

En gammel Synderinde sad paa Slottet
Med svære Fødder paa sin Purpurskammel.
Afmægtig sank den magre Hals for Byrden
Af hendes Hovedpryd. Alt hendes Mund var blaa.
En Snes udlevede, spæde Mopser snorked,
Med skallet Hud, paa smukke Silkepuder,

Og trak besværligt Vejr fra det rustne Bryst.
I Drøm de knurred, og en Febergysen
Betog dem ved den mindste Strøm af Luften.

Og midt i Moskusduften sad en Præst,
Som var en Hykler; talte Fransk med Fruen,
Kyste den runkne Haand og klapped den
Fortrolig, hented sig en Pris Tobak
Med spinkle Fingre fra den gyldne Daase.
Tit han forsikred paa sit Æresord:
Det havde ingen Nød; hun saa godt ud;
Hun var dog i sin bedste Alder! Men
I værste Fald var hun aldeles vis
Paa en anstændig Plads i Himmerig.

Den bange Frue læste sagte frem
Sit Levneds lange, sorte Regnebræt.
Forgæves søgte den forlegne Trøster
At hente Sirup i den strenge Skrift.

Af Medynk hjalp jeg Præsten i hans Kvide.
Frem kom jeg som en ubehøvlet Knægt,
Af nedrig Byrd, en raa Matros fra Holmen,
Med begede Bukser og med strikket Halsklud
Og to Pistoler i det røde Bælte.

Midt i sin Død blev Adelsfruen opbragt,
Fordi den plumpe Karl kom ind i Salen,
Ej lod sig melde, pikked ej paa Døren,
Men gik dumdristig med de vaade Støvler
Hen over Gulvets blomstervirkede Tæppe.

Da rejste hun sig med sin sidste Kraft,
Og greb i Klokkestrængens gyldne Kvaster.
Hun skreg, jeg skulde pakke mig, jeg var
En grov Krabat, hun led mit Aasyn ej.

Da Præsten saa mit Alvorsblik, han listed
Sig tavs ad Slottets Marmortrappe ned.
Jeg var alene med den bistre Frue.
Vi strede svart; thi alderstegne Folk,
Der savne Børn og Venner, brydes mest
Med Døden om det glædeløse Liv.
Jeg var for stærk. Den grønne Pappegøje
Fra Buret skreg: God Nat! og hun var borte.

Længsel.

I Aforismerne fra denne Tid, da Poul Møller havde sine fjendtlige Berøringer med Hovedstadens kvindelige Intelligens, udtaler han oftere sin primitive Naturs Uvilje ved det moderne Kulturlivs Fordringer, som det var ham en Overvindelse at skulle opfylde. Nedenstaaende halvt humoristiske Længselssuk efter de gamle Tider, der er af en noget grundigere Beskaffenhed end de dannede romantiske Sværmerier, findes indskrevet mellem Strøtankerne fra disse Aar og er optaget i 2. Udgave af Efterl. Skr.

Mellem Ellestub og Torn,
Der hvor Hjorten skrider,
Strøjfed al vor Slægt tilforn
I de gamle Tider.
Kvinden med sit lange Haar
Staar og plukker Blommer,
Manden med sin Bue gaar,
Priser evig Sommer.

Udi Skoven gror en Lind,
Linden bær en Rede,
Reden er af Katteskind,
Fint og blødt at brede.
Har den Ravnes Æg i Gem?
Sover der en Killing?
Op af Reden stikker frem
Benet af en Tvilling.

Til min Betty.

I Sommeren 1827 holdt Poul Møller Bryllup med Betty Berg. Imellem Digtene til hans Hustru er kun nedenstaaende bevaret, skrevet til Betty Møllers Fødselsdag den 24. August 1828, faa Uger efter den første Søns Fødsel, altsaa under Opholdet i Norge, hvor den unge Professor, der tidligere ikke havde kendt til at have et eget Hjem, men befundet sig bedst i sine Kammeraters Selskab, nu førte et meget tilbagetrukket Husliv. Digtet findes i Udgaverne.

God Morgen, du mit Livs den bedste Glæde
Med vores førstefødte ved dit Bryst!
Trofaste Kone, Moder til vor spæde,
Som skænkte mig en Faders rene Lyst.

Min halve Sjæl, som i et Aar saa trolig
Har delt min Sorg og Fryd paa hver en Dag!
Ved dig jeg fandt mit Hjem i egen Bolig
Og bedste Selskab under eget Tag.

Vær takket du for Aaret af din Alder,
Du levet har for mig, min søde Viv!

Kun mens jeg dig min egen elskte kalder,
Mit Liv begynder ret at være Liv.

Gud signe dig, vor spæde Christians Amme,
Bevaret vel for mig og for vor Søn!
Gid Drengen lære snart dit Navn at stamme
Og skænke dig et Smil til Fosterløn.

Digte fra Kinarejsen.

Af Sted!

Nedenstaaende Digt, der er indført i Haandskriftet til Poul Møllers ufuldendte Roman, synes af indre Grunde at være forfattet kort før Afrejsen til Kina i Efteraaret 1819, paa den Tid da Poul Møller idelig gik og nynnede paa Geijers »Vikingen«, hvoraf endog et enkelt Udtryk er gaaet over i hans Tekst. (Geijer: Vid femton års ålder blef stugan mig trång; Poul Møller: Og Stuen bliver mig alt for trang.) Winther optog det imellem Digtene i 1. Udgave; i de senere Udgaver, ligesom i nærværende, findes det tillige, efter en Anvisning i Digterens Manuskript, indført i Novellen som Bondedrengens »Vandringsrim«.

I første Strofe betyder *Hald* (rettere: *Hjald)* det Tremmeværk, hvorpaa Hønsene sidde, i tredje sidste menes med »Granens *Tap*« (»Granetap« i »Eyvind Skaldaspiller«; jvfr. en Istap) en Grankogle. Ordene ere almindelige i det noget ældre Øbomaal. Ordet *Knap* i sidst nævnte Strofe er derimod det hos nyere tyske Digtere almindelige *Knappe* (d. e. Væbner; i ældre Dansk: *knabe* eller *knape*), optaget og læmpet af Hensyn til Rimet.

Farvel, min velsignede Fødeby!
Min Moders Gryde ryger i Sky,
Min Faders Kvie gumler i Stald,
Min Søsters Hane sover paa Hald.
Jeg vil løbe min Vej!

Farvel, du min Farfaders gamle Hus!
Hav Tak for Øl af vort Gildekrus,
For Dørtræet, hvor jeg med Ranglen sad,
For Moders Mælk og for Tyggemad
Og Springom i vor Lo.

Lerstampede Gulv, hvor med Skjorte paa
Jeg lærte krybe, jeg lærte gaa!
Nu kedes jeg plat ved saa stakket Gang,
Og Stuen bliver mig alt for trang.
Jeg maa løbe min Vej!

Lad Oksen bindes ved Husmands Plov,
Jeg priser den vildene Hjort i Skov.
Naar Anden rokker i Rendesten,
Er den snehvide Maage dog vel saa ren
Mellem Himmel og Hav.

Jeg vandrer og sejler foruden Ro,
Jeg slider vel hundrede Saaler af Sko;
Al Verdens Kringel og snurrige Bold,
Baade hvor den er varm, og hvor den er kold,
Vil jeg rigtig bese:

Appelsiner og Druer og Granens Tap,
Frøkener, Fruer og Ridder og Knap!
Jeg vil glide paa Skier ved Nørrepol
Og gaa nøgen for Otaheitis Sol
Med en Krans af Koral.

Sin Skæbne frister den friske Mand.
Kanske jeg som Ridder fra fremmed Land,

Med snehvide Heste for Gyldenkarm,
Kommer hjem med en Kongemø i min Arm
Til min Moder igen.

For det første den rygende Grød jeg flyr
Og synger op ud i vildene Skyer:
Hurra, blaatrøjede danske Knøs!
Hejs Pjalten i Vejret og Skuden øs!
Snart vi flyver af Sted.

Sonet.

Under Skibets tre Ugers Ophold ved Kap i Marts 1820 havde Poul Møller forelsket sig flygtigt i en ung smuk hollandsk Pige. Nedenstaaende Sonet sendte han kort efter til sin Ven Chr. Lütken i et Brev, hvorfra den er optagen i alle Udgaver, og ledsagede den med en spøgefuld Kommentar, der desværre ingen Oplysning giver om det dunkle »Baba-Kiri«, som synes at tilhøre et Kaffersprog og at indeholde Navnet paa en Folkesanger eller en Indskrift.

I Løvens Fødeland en Jomfru pranger.
Hun er en dejlig Datter af de blanke;
Hun med et Blik forvirrer Mandens Tanke,
Og hvem hun ser, dem gør hun straks til Fanger.

I Skyggen af Constantias fulde Ranke
Skøn Jomfru rider dristig paa sin Ganger;
Og Haandens Lilie med de gyldne Spanger
Den planter hun i Dyrets sorte Manke.

Saa lidt du kan forstaa min ømme Tale,
Som Baba-Kiris Kvad paa Klippens Tinde,
Min plumpe Tolk ej tyder Elskovs Tanke.

Jeg stum maa følge dig i dine Dale.
To Skygger vil du bag din Ganger finde,
Naturens Datter bag Constantias Ranke!

Hjemve.

Dette berømte Digt, der jo siger sig selv at være forfattet i Begyndelsen af den danske Sommerferietid, i Rosen- og Jordbærtiden, er efter al Sandsynlighed skrevet kort efter Ankomsten til Manila (16. Juli 1820).

I fjerde Strofe hentydes til Navneligheden mellem Byen i Kap og Traktørstedet Constantia ved Charlottenlund; i femte menes med Udtrykket »Manillas Rønner« Havnestaden Cavite, hvis usle Hytter og uvidende Munke omtales i »Optegnelser paa Rejsen til Kina«. Skildringen af det østerlandske Vellevned i Str. 6 og 10 oplyses ved følgende Brudstykke af et Brev, som Poul Møller skrev hjem til sine Forældre fra Java, hvor han boede paa et Slot uden for Batavia hos den rige danske Købmand Haste: »De riges Bopæle her give en et Begreb om østerlandsk Pragt. Der er saa højt til Loftet som i store Templer. — — — Naar man i Middagsheden strækker sig paa en Løjbænk af Silke, tilviftes man Kølighed af Trælle fra alle Verdens Dele og af allehaande Kulører, som søge at læse i ens Øjne det Ønske, man ikke gider udsagt.« Næstsidste Strofe, som i denne, ligesom i 2. og 3. Udg. af Efterl. Skr. er sat i Klammer, findes i denne Form i Digtets ældste Tryk i Rahbeks »Tilskuerne« 1823, Nr. 47, men er udeladt i N. Krossings Poetiske Læsebog 1829, hvor Digtet er betegnet som et Brudstykke, og i A. S. (d. e. Frederik Barfod): Poetisk Læsebog for Børn og barnlige Sjæle 1835—36 Nr. 116, hvor det i Anmærkningerne S. 428 hedder: »Er ikke noget Brudstykke. Forfatteren har nemlig erklæret mig, at det Vers, der i Almindelighed gaar som dette Digts næstsidste, er en Tilsætning af Rahbek. Der stod rigtignok der engang et Grundbillede til den rahbekske

Tegning, men det Vers har aldrig været trykt, og Fo
ren ønsker ej heller, at det nu sker.« Strofen har imic
en ganske Poul-Møllersk Karakter (Poul Møller S. 107 f
Digteren har vistnok husket fejl, hvis han har antaget
beks Forvanskning for at være saa grundig, som Udg
her antyder. Iøvrigt bærer Strofen ogsaa derved et
forvirret Præg, at det er usikkert, om der sigtes til
tidligere Tid her i Landet almindelige »Indledning« af I
kvinder eller til den ogsaa her i Landet ualmindelige
at Mødre selv bære deres Børn over Daaben.

»Glæde over Danmark« — som Digtet kaldes i »Tilsku
— findes ikke optaget i Sangbøgerne fra 20'erne og 3
og synes først at være bleven almenkendt efter Dig
Død, da det meget ofte blev fremsagt i private Krese
Hostrups »Genboerne«) og ved offenlige Afterunderholdn

Rosen blusser alt i Danas Have,
Lifligt fløjter vist den sorte Stær,
Bier deres brune Nektar lave,
Hingsten græsser stolt paa Fædres Grave,
Drengen plukker af de røde Bær.

Her imellem Havets dybe Kløfter
Gives aldrig Vaar og Blomsterpragt;
Hvalen, kold og dum, ved Skibet snøfter,
Tavse Fugl de brede Vinger løfter
Med sit Bytte fra den vaade Jagt.

Mine Venner i den danske Sommer!
Mindes I den vidtforrejste Mand,
Som saa langt fra Danas favre Blommer,
Her, hvor Sydens Blæst paa Sejlet trommer,
Flakker fra sit elskte Fødeland?

Udi Øst og Vest, og hvor jeg vanker,
Drømmer jeg om jer ved Danmarks Sund;
Selv iblandt Constantias fulde Ranker
Mindes jeg med længselsfulde Tanker
Løvet i Charlottes Bøgelund.

Klerken raaber i Manillas Rønner:
»Danmark er et lidet, fattigt Land!«
Det forsikre Javas rige Sønner,
Selv Batavias skrantne Kræmmer stønner:
»Danmark er et lidet, fattigt Land!«

Morgenlandets Søn i Kaaber lange
Bag sin Vifte gisper efter Luft.
Han har spraglet Fugl, men ingen Sange,
Hjærteløse Møer med gylden Spange,
Store Glimmerblomster uden Duft.

Kunde du, ved Guld og Sølv at love,
Købe dig en nordisk Kvindes Tro,
Købe dig et Pust fra Søens Vove,
Købe dig et Ly af Thules Skove
Og en Kløvermark til Middagsro?

Fattig Mand, som pløjer danske Lande,
Ryster Æbler af sit eget Træ,
Har en kraftig Arm, en kløgtig Pande,
Korn paa Marken, Mælk i sine Spande,
Kvien staar i Græsset over Knæ.

Ja, vor danske Jord er sommerfrodig;
Der er Kræfter ved det danske Brød:
Derfor er den danske Mand saa modig,

Derfor var Normannens Kniv saa blodig,
Derfor er den danske Kind saa rød.

Lad kun Østens Drot blandt købte Friller
Døsig strække sig paa Purpur ud,
Lytte paa den sorte Halvmands Triller,
Mellem Salens tempelhøje Piller,
Kold og gusten som en Marmorgud.

Under lyse Bøg den danske Bejler
Med sin herligtvoksne Pige gaar,
Over deres Hoved Maanen sejler,
Svanen i det klare Vand sig spejler,
Nattergalen højt i Busken slaar.

[Moder har ej danske Barn alene;
Men hvo anden paa den vide Jord
Bringer over Altrets brede Stene
Gud sit Barn, som hun, den blonde, rene?
Ingen anden paa den vide Jord.]

Dersom sligt for Fattigdom du tyder,
Østens atlaskklædte, rige Mand!
Glad mit sorte, danske Brød jeg bryder,
Takker Gud, mens fra min Læbe lyder:
»Danmark er et lidet, fattigt Land!«

Under Vejs.

Rimeligvis straks efter Opbruddet fra Manilla (7. tember 1820) i Begyndelsen af det danske Efteraar — det ses af to i Kladden overstregede Begyndelseslinier:

Storken og Rosen i Norden svandt — mig lyster ej længer at dovne« — da Skibet atter var kommet ud i rum Sø, skrev Poul Møller, under Indtrykket af den evige Flakken, nedenstaaende Vise, som fra Digterens Kladde paa det første Blad af et paa Manilla begyndt Hæfte er optagen i 1. Udgave af Efterl. Skr.; i de senere Udgaver er den første Strofe med tvivlsom Ret udskilt og opført mellem Fragmenterne.

I denne Strofes tredje og fjerde Linie maa der ved Ordene *her* og *hisset* forstaas henholdsvis »i Norden« og »i Syden«. Udtrykket *gaar paa Lud* (d. e. hælder af Alderdom, staar for Fald) har Poul Møller etsteds noteret sig fra Ped. Syvs Danske Kæmpeviser (I, 1. Str. 77).

Vor Verden priser jeg tusindfold,
Een Side bestandig den grønnes:
Naar her den falmer og vorder gold,
Den hisset atter forskønnes;
Naar Syden ældes og gaar paa Lud,
Staar Norden klædt som en yndig Brud.

Min Fader mig tog fra min Moders Kind,
Han vel i sin Trøje mig svøbte,
En Salme blev suset af Nordens Vind,
Den salte Bølge mig døbte.
Min Vugge var det atlantiske Hav,
Min Vugge den blev til min Faders Grav.

Af Kloden jeg er et rejsende Lem,
Jeg gæster de grønneste Lunde,
Men intetsteds et blivende Hjem
I Verden fængsle mig kunde.
Hvor Blyet synker halvtredie Favn,
Der finder jeg mig i min Fødestavn.

21054

Min Broder jeg fandt bag den Greves Plov,
Han drev tre svedige Stude;
Med en højrød Hue han gik og sov,
Og tungt hans Hoved mon lude.
Som Fluen skrider paa tjæret Dæk,
Hans Træsko gik i det sorte Dræk.

Blot fire Heste jeg har paa Stald,
Men aldrig i Verden de trættes,
Og aldrig jeg bruger et Piskeskrald,
Skønt blot af Luften de mættes.
Foruden Vinger og uden Ben
De løbe om Kaps med den vilde Ren.

Saa tog jeg min Broder ved hans Arm
Og bad, han vilde mig gæste;
Der snøftede for min gyngende Karm
Den væligste af mine Heste.
Den væligste kalde vi Nordenvind,
Den lyder alene sit eget Sind.

Scener i Rosenborg Have.

Af de seks Digte, som Chr. Winther under ovenstaaende Titel har optaget i 1. Udgave af Efterl. Skr., havde kun Nr. 3 og Nr. 6 tidligere været offentliggjorte. De andre findes i Digterens Kladde i den paa Kinarejsen benyttede Bog, umiddelbart efter Digtet »Under Vejs«. Heraf og især af indre Grunde kan det med Sikkerhed sluttes, at disse københavnske Billeder ere forfattede paa Rejsen, enten under Opholdet i Kina, da Poul Møller, efter at have modtaget Breve fra sine Venner, var »ganske forvirret i Hovedet« af københavnske Erindringer, eller, hvad der stemmer med en senere Opgivelse fra

ham selv, paa Hjemrejsen i Foraaret 1821. I Modsætning til Vikingestemningen i det nærmest foregaaende Digt ere Scenerne ligesom Glæde over Danmark og den ligeledes paa Rejsen forfattede Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle øjensynlig fremkaldte af Hjemve — en kø b e n h a v n s k Hjemve, hvorunder Billedet af den gamle Kongens Have er blevet levende for hans Fantasi. Se iøvrigt om denne Digtrække Poul Møller S. 109—116.

I.

En gammel Pedant.

Den Figur, som her kaldes en gammel Pedant, har Poul Møller oftere behandlet: som Licentiaten i Novellen og som Magisteren i det lille, iøvrigt ubetydelige Lystspil »De opdigtede Historier« (Efterl. Skr. 3. Udg. 2. Bind.)

I Haandskriftet røber en kasseret Indledningsstrofe Digtets Sammenhæng med Digterens Situation:

En Skygge lig langs denne Væg
Undselig jeg mig sniger,
Og blues ved m i t s t r i d e S k æ g
Blandt disse smukke Piger.

Langs hen med Væggene paa Byens Gade
Jeg som en Hønsetyv mig listed om;
Her leger jeg nu Skjul iblandt de glade,
For Lyset frygtsom og med Ryggen krum.

Se, hvor fortrolig Kavaleren bukker
Og nikker til det unge Rosenblod,
Mens jeg bag Busken staar forsagt og sukker:
Gud ved, hvorfra han faar sligt Heltemod!

Jeg koster udi Kjoler mange Penge,
Men en er mig for kort og en for lang,
Og alle paa min lærde Krop de hænge
Som Fugleskræmmen paa en Humlestang.

Og disse Nankins Bukser var saa nette,
For fjorten Dage siden splinterny,
Men nu tilredte fælt af Blæk og Plette!
Er det et Under, man er folkesky?

Og Ærmet straks forslidt ved Haanden bliver,
Opslaget med det første falder fra;
Hvis man sig til lidt Hæder stundom skriver,
Saa skriver man sig ogsaa Hæder fra.

O, I velsignede, hvidklædte skønne!
I ta'r mit Hjærte for en slukket Praas.
I tage fejl, Smaapiger i det grønne!
Varmt er det, ikkuns Munden er i Laas.

Mit Bryst en haabløs Længsel stedse fylder,
Naar jeg beskuer eders favre Krans;
Skønt fjærn, jeg her i Skammekrogen hylder,
Som fejg Tilbeder, eders rige Glans.

Tro mig, min Aand har Ungdomsild i Grunden,
Endskønt den gaar i Dødens Liberi.
Saa I ej før en Bog, som, sletindbunden,
Forinden havde dejlig Poesi?

Det gaar mig som en ung enbenet Kriger,
Paa Ballet gad han gærne danse med;

Hans Hjærte svinger med de unge Piger,
Men Kroppen bliver paa det samme Sted.

Gid Pallas vilde Skyen om mig hænge,
Hvori uset jeg kunde skride frem;
Om her jeg tøver stakket eller længe,
Saa maa jeg dog *profecto* een Gang hjem.

Dog, frejdigt Mod! den kække Lykken frister.
Jeg vover mig fra denne mørke Krog,
Og ved min Stok mig ganske langsomt lister
I Gangen mellem dette lange Tog.

2.

En Tigger.

Efter Digtet om Pedanten, hvis Udgangspunkt er ganske personligt, har Erindringen om de hjemlige Omgivelser, hvori han er anbragt, for Digterens Tanke fremkaldt en anden Figur af Havens Proletariat. Digtet »En Tigger« er i Haandskriftet, ikke i Udgaverne, den anden af Scenerne i Rosenborg Have. Med Hensyn til Situationen kan sammenlignes Blichers Jyllandsrejsen, femte Døgn.

For mig maa nu Skildvagten blive sort,
Saa slap jeg dog gennem Havens Port.
Naar han efter Trappetøsene kiger,
Jeg passer mit Snit og herind mig sniger.
Saadant et langt opløbet Dyr
Tror ret, han er en Fandens Fyr,
Naar han kan staa baade Dag og Nat
Ved et Skilderhus med Fjer i sin Hat.

Han tror, han er bedre end en anden,
Fordi han er gjort til at skydes for Panden.
Jeg aldrig i Verden hørte Mage,
At vise pjaltede Folk tilbage!
Man trænger jo allermest til Solen,
Naar man har store Huller paa Kjolen.
Desuden vil kloge Folk jo sige,
At Solen er baade for smaa og for rige.
Nu maa jeg passe paa mit Skud
Og mærke, hvem der ser barmhjertig ud.
Der gaar en Fyr i rød Mundering,
Han har nok en temmelig smal Fortæring.
Der gaar en Student med to lange Ben,
Har han to Skilling, saa faar jeg een.
Den lille Jomfru, som hisset kommer,
Hun har formodentlig blinde Lommer;
Desværre, det bruges ej nu for Tiden,
At Kvindfolk gaa med Lomme paa Siden.
Men jeg maa hen i en større Stimmel,
Min Plov gaar bedst i en blandet Vrimmel;
Folk giver Skærven med større Fryd,
Naar de har Vidner paa deres Dyd.
Man kan løbe en Dag her i Kongens Park,
Før man faar sanket en ussel Mark,
Og saa vil Publikum takkes til,
Før det sine Pligter opfylde vil.
O, hvis jeg blot een Dag maatte raade,
Da skulde de rige foruden Naade
Rives og knibes med gloende Tænge
Og paa et Spid over Ilden hænge,
Eller slides itu af fire Heste.

Men det er da endelig det bedste,
At deres Kvide faar aldrig Ende,
Naar de i Helvedes Luer brænde.
Naar saa jeg Stakkel engang er død
Og kommet vel i Abrahams Skød,
Saa maa de kalde mig for en Slyngel,
Hvis jeg skal læske dem og der' Yngel.
Her gaar nu og den arbejdende Klasse;
I Stedet for sit Kald at passe
Og slide for dem, som har Behov,
Den spilder Tiden i denne Skov.
Med mig er det da en anden Sag,
Gud ved, jeg gaar her ej for Behag;
Men det er jo engang min Bestilling
At gaa og bede Folk om en Skilling;
Enhver bør drive sin Næringsvej.

3.

En Moder med sit Barn, paa en Bænk.

Dette Digt er øjensynlig digtet i den Stemning, som Poul Møller i Optegnelserne fra Rejsen beskriver som »en Tørst efter at bivaane Scener af det huslige Liv, der er saa naturlig, naar man har sejlet 1000 Mile«. Da det var ved at fødes i Digterens Sind, viste der sig for hans Fantasi først Billedet af et af de gamle, skyggefulde, ligesom moderige Træer i Kongens Have. Digtet har i Haandskriftet følende overstregede Begyndelsesstrofe:

Djærvt stander i sin Kraft
Den gamle Stamme.
Og med sin rige Saft
Den Løvet ammer.

Først derpaa har han faaet Øje paa den levende Moder med sit Barn under Træet og i Hast nedkastet Omridsene til hendes Billede. Ved Siden af den kasserede Strofe staar i Haandskriftet Ordene: Sparke med Benene — Knæ Vugge — Bryst Pudevaar — evig Pagt.

I Sommeren 1830, da Digtets Indhold af personlige Grunde var blevet Poul Møller særlig levende (Poul Møller S. 292), sendte han det til Heiberg til Offentliggørelse i den Flyvende Post (Nr. 93, den 4. Aug. 1830).

Sov ind, mit søde Nusseben!
Stil dine Pusselanker.
I Drømme vil Guds Engel ren
Dig lære smukke Tanker.

Sov, Pusling! ved din Moders Barm,
Hvorunder du er baaret.
Sov! Vuggen er din Moders Arm,
Mit Bryst er Pudevaaret.

Sov i mit Silkeklædes Læ,
Min egen Kællingunge!
Mens Fugle dig fra højen Træ
En Vuggevise sjunge.

De nysselige Hænder smaa
Dybt i min Barm sig bore,
Med Streger i og Negle paa
Saa fuldt som andre store.

Nu falde de smaa Glugger til,
God Nat jeg paa dem kysser,
Lukøje snarlig komme vil,
Min lille Stump han dysser.

Fra Moder flygter Søvnen bort;
Hvor kan jeg Søvnen agte,
Naar Dag og Nat er mig for kort
Til Glutten at betragte?

Usikker er al jordisk Pagt,
Ej hellig Ed der gives,
Men Moders Hu ved ingen Magt
Kan fra den spæde rives.

Sov sødt, min eneste, min Søn!
Naar Søvnen dig forlader,
Jeg faar et Smil til Vaageløn.
Saa gaa vi hjem til Fader.

4.

En Rekonvalescent.

Poul Møller har nu begyndt at føle sig hjertelig vel i enborg Have. I Haandskriftet udtrykke et Par overstre- : Begyndelseslinier hans Stemning:

Med Fryd igen jeg atter ser
De velbekendte Gange,
Hvor Blomster under Hækken ler —

er da faldet ham ind, at denne Stemning bekvemt kunde ueliggøres under Billedet af en Rekonvalescent, der for e Gang efter et langt Sygeleje genser den blomstrende ır. Men Udtrykket »den danske Sommer« i 5. Str. — om i Hjemve, Str. 3 — røber Digterens personlige Nær- ælse i Digtet.

Jeg tvende Somre laa paa Puden
Og legte med min Klokkestræng,
Med lange Klæder ned for Ruden
Og Vaagekonen ved min Seng.

Men Livet over Døden sejred;
Jeg, som blot Kalk og Vægge saa,
Min anden Fødselsfest har fejret,
Kan atter mellem Blomster gaa.

Ud i det grønne nu jeg flytter
Fra den forhadte Lænestol,
Og med min svage Haand beskytter
Mit Øje mod den blanke Sol.

Skønt evig ung Naturen smyktes,
Favr som en Jomfru, hver en Vaar,
Den aldrig mig saa yndig tyktes
Som nu, da Liv jeg atter faar.

Jeg ser igen den danske Sommer
Og aander Løvets friske Duft,
Og hører, Fluesværmen brummer
Højt i den rene Foraarsluft.

Hist over Spiret Solen sejler,
Mildt ler den til den blege Mand,
Den sig i mine Knapper spejler
Saa vel som i det klare Vand.

Hin Sol, som farved Adams Palmer,
Den brænder endnu lige skøn,
Og Fuglen synger samme Salmer,
Og Linden stander lige grøn.

Naturen evig er den samme,
Men aarlig slappes Mandens Knæ;
Selv den, hvis Luer højest flamme,
Er kun et Blad paa Livets Træ.

Som Løvet, der paa Bøgen grønner,
Fra Moderstammen har sin Saft,
Saa drager hver af Støvets Sønner
Af en usynlig Rod sin Kraft.

Ja, Livet blusser, Livet daaner,
Snart er man Ørn, snart er man Kryb,
Alt som os mer og mindre laaner
Hint Livets rige Kildedyb.

5.

Mads og Mikkel.

Pointen i denne lille Situation er en gammel Skæmtehistorie (fortalt f. Eks. i et tysk Anecdotenlexicon fra 1784), som Poul Møller kan have hørt om Bord af Skibets Læge, der var fuld af Anekdoter.

Mikkel.

Mads! jeg tror bestemt, du dratter
Ned fra denne spinkle Gren.
Kors! hvor du faar Prygl af Fatter,
Hvis du brækker dine Ben.

Mads.

Tosse! det har ingen Fare,
For min Ryg jeg frygter ej,
Naar han ser til Stokken bare,
Løber *jeg i Hast* min Vej.

Mikkel.

Du kan løbe rundt om Bordet,
Hvis det skulde gaa saa galt.
Bare, Mads! du staar ved Ordet,
At vi deler ærligt halvt.

Mads.

Laan mig nu din Ryg forsigtig,
Ellers taber jeg min Skat.

Mikkel.

Sig mig, paa Parol, oprigtig:
Mads! hvad har du i din Hat?

Mads.

Skadeæg — du er saa bange!
Tror du da, jeg er en Tyv?
Kan du sige mig, hvor mange,
Skal du faa dem alle syv.

6.

Hans og Trine.

Dialogen »Hans og Trine« blev først trykt i unge Skuespillerinde Elisa Beyer udgivne Nytaarsg Gefion og derefter optagen i Profts Conversatio andet Kvartal Nr. 9. I samme Blads Nr. 22 læses om Frydendahls Deklamatorium paa Hofteatret d 1826, hvor den lille Scene, opført af C. N. R den 13-aarige Johanne Louise Pätges »gjorde, so der det, *furore*«. Dette gav saa Anledning til,

benyttede Figurerne i »Aprilsnarrene«, som en Maaned senere indleveredes til Teatret.

Benævnelsen Fru Planes Institut, som forekommer et Par Steder i Dialogen og i Aprilsnarrene 28. Scene, er naturligvis fingeret. I Haandskriftet staar her Svanes; en Madam Svane synes paa den Tid at have holdt Pigeskole i Snaregaden. Hofboghandler Stadthagen, der nævnes i sidste Linie af Sonetten, havde i Klædeboderne et stort Lejebibliotek, der især var vel forsynet med oversat Morskabslektyre.

Hans.

Skønne Sol for alle Sole!
Lille Trine! søde Glut!
I er kommen snart fra Skole
I Fru Planes Institut.

Trine.

Hun har Gigt i Hals og Hoved,
Derfor fik vi Lov idag.

Hans.

O, saa være Himlen lovet!
Vi kan tales ved i Mag.
Nys jeg er fra Reitzel kommen,
Og en nysselig Roman
Har jeg her i Trøjelommen,
Som vi sammen læse kan.
Den er om to unge Hjærter,
Som man skiller ad ved List:
Efter mange bitre Smerter
Gifte de dem dog til sidst.

Trine.

O, unævnelige Glæde!
Søde Hansemand, betænk,
Hvor vi skal tilsammen græde!
Sæt dig ned paa denne Bænk.

Hans.

Hvilket Levned dog mig venter,
Naar jeg bliver rigtig stor,
Og som Brud til Kirken henter
Dig, min rare Trinemor!

Trine.

Da du ikke bærer Trøje,
Skal som Karl for Altret staa,
For din Haand i min at føje
Med to Allunshandsker paa.

Hans.

Vi vil da med Topper age.

Trine.

Jeg vil gaa med ægte Sjal.

Hans,

Ferier alle Livets Dage!

Trine.

Hver en Nat Musik og Bal!
Jeg med tapre Officerer
Fører op hver anden Dans.

Hans.

Barstens ikke du fikserer
Din ulykkelige Hans!
Hvor i Gaar mit Hjærte brændtes:
Du med voksne Piger gik,
Ved din Ven du ikke kendtes,
Gav ham ej engang et Nik!
Da forlod mig mine Kræfter,
Jeg som død i Skolen sad,
Til i Aftes sad jeg efter,
Og fik ingen Middagsmad.
Hver en Lærer gav mig Sekser,
Kun til Trine stod min Hu;
Jeg fik Bank for mine Lekser,
Saa jeg føler det endnu.
Trine saa mig — træf mig, Flamme!
Ej engang det mindste Nik!

Trine.

Men jeg maatte mig jo skamme,
Som et Ærkesvin du gik:
I din Trøje var en Flænge,
Ingen Pul var i din Hat;
Thi du slaas med slemme Drenge
Som en vilter Abekat.

Hans.

Trine! vilde du mig favne,
Hvis jeg som en Nidding stod,
Hørte tavs paa Øgenavne,
Og det hævned ej med Blod?

Jeg blev kaldt Hans Pandekage!
Hvilken ærerørig Snak!
Aldrig jeg i mine Dage
Saadant i min Lomme stak.

Trine.

Stedse jeg forgæves retter
Paa din megen Uforstand.
Vist en Pind jeg for det sætter,
Om du blive skal min Mand.
Du har mange slemme Laster,
Ej det allermindste Pli;
Dine Penge bort du kaster
Til unyttigt Slikkeri;
Mig du intet vil forære,
Ej engang en Appelsin!
Den maa mer opmærksom være,
Som har Lyst at kaldes min.
Mange Piger paa min Alder
Kan med voksne Herrer gaa,
Som sig deres Kærest kalder,
Og af hvem de Ringe faa,
Løjtenanter og Studenter
Og deslige Folk af Stand,
Mens jeg Tosse gaar og venter
Paa en snavset Buksemand.
Tit de køre dem i Kane,
Naar de gaa fra Institut.

Hans.

Smukt du lærer hos Fru Plane,
Du, som var saa rar en Glut!

Trine.

Hans kan se sig om en anden;
Thi med os er det forbi.

Hans.

O, jeg skyder mig for Panden!
Ha, uhørt Bedrageri!

Trine.

Nu Farvel, Hans Pandekage!

Hans.

O, Farvel, du sorte Sjæl!

(Trine gaar.)

Hans (alene).

Sonetto.

Min Trine troløs! hvilke Helvedpiner!
Du mest usalige blandt Byens Drenge!
Ukonfirmert saagår du dig maa hænge;
Der findes ej i Verden mange Triner.

Naa, det skal saamænd vare meget længe,
Før jeg igen skal tro paa Pigeminer!
O, havde dog jeg Gæk paa Appelsiner
Spanderet de tre, fire Skillings Penge!

Troløs! og det for et Par revne Bukser!
Nej, aldrig i mit Liv jeg hørte Magen,
Jeg aldrig læste saadant i Romanen.

Og derfor fik jeg Plads blandt Skolens Fukser,
Fordi jeg stedse henrykt sad hos Flanen
Og læste skønne Bøger fra Stadthagen.

Hjemad.

Nedenstaaende Epigram har Poul Møller indskrevet i Kammerjunker L. C. Hauchs Stambog. Det opgives der at være forfattet paa Hjemrejsen fra Kina ved Shetlandsøerne, d. 9. Juli 1821. Fem Dage efter var Poul Møller atter hjemme.

Rejs kun til Syd og Øst og Vest om Jorden,
Fra Sjællands Bøg til Kinas Te!
Al Verdens Kres er værd at se:
Da skønner man, vi har det bedst i Norden.

IV. Manddomsdigtning.

Til Selskabet for de skønne Videnskaber.

I over ti Aar digtede Poul Møller, som var stærkt optagen af sin Universitetsgerning, saa godt som intet. Fra Opholdet i Norge har man fra hans Haand intet uden nogle faa ubetydelige Lejlighedsdigtninge, hvoraf kun Sangen til Hansteen er optagen i dette Udvalg (S. 49). Heller ikke, da han var vendt tilbage til Danmark, følte han nogen Trang til at deltage i Hovedstadens litterære Travlhed. Tværtimod udtaler der sig i de faa Digte, han i sine sidste Aar har forfattet, en afgjort Misfornøjelse med Tidens æstetiske Liv.

Kort efter hans Hjemkomst til København i Aaret 1831 udsatte Selskabet for de skønne Videnskaber en Pris af et Hundrede Rigsdaler for de fire bedste danske Romancer, som maatte blive indgivne til dets Bedømmelse. Poul Møller, hvem al bestilt Poesi var imod, og som for flere Aar siden i en litterær Anmeldelse havde udtalt sin særlige Modbydelighed for den afledede (»derivative«) Poesi, som fremkommer derved, at en foregaaende blomstrende Kunstperiodes Mesterværker af en følgende Tids Digtere »mangfoldiggøres ligesom ved et farveløst Stentrykkerarbejde«,

forfattede da nedenstaaende, i alle Udgaverne optagne, satiriske Hilsen til Selskabet, en af hans raskeste Viser, der med sin mere godmodige Satire danner Indledningen til de følgende bitrere Digte.

— — — ταύτης δ' ἀποπαύε' ἀοιδῆς
λυγρῆς, ἥτε μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει.

*Homer.**)

Du Selskab, som lydt med Basunernes Tegn
Poeterne kalder til Sang,
Som lokker en Byge velgørende Regn
Af Digtninger ned over Daniens Egn
Ved Sølvets melodiske Klang!

Af Musernes Tønde du tager en Tap,
Da fuse vel Rimene frem:
Du byder os gøre Romancer om Kap,
Du beder om fire — ja se, om du slap,
Vel tusinde bringes dig hjem.

At spare paa Rim er urimelig Skam,
Naar Rimet betales honnet.

---

*) — — — Med denne bedrøvede Sangvis Standse du brat, da med Sorg den piner mit Hjærte, det kære, Dybt i mit Bryst.

Homers Odyssé 1. Sang. Vers 340—342.
Poul Møllers Oversættelse.

Romancer! — en hel ubetydelig Dram
Behøves af Vandet i Musernes Dam
For dem at forfærdige net.

De bydes for intet i hver en Avis,
Selv uden Forhaabning om Tak;
Men hundrede Daler — forførende Pris!
Dig selv har du bundet et grueligt Ris.
Vi komme med Pik og med Pak!

En Sæk med Romancer du har i Behold
Til Julens velsignede Fest,
Din Fred og din Morskab er Pokker i Vold,
Din Leg er forspildt, og din Grød bliver kold,
Og slide du skal som en Hest.

Din Fred den er fløjten, og Fryden er væk,
Du læser dig sikkert kaput.
Du ryster og blegner vel sagtens af Skræk
Ved Tankerne blot om den rædsomme Sæk,
Som tømme du skal absolut.

I Drømme poetiske Griller og Klang
Som Fluer vil sværme dig om.
Urolig du vender dig mangen en Gang,
Du vaagner, og — struttende, stoppet med Sang,
Staar Sækken og venter sin Dom.

Ved Menneskers Lidelser aldrig jeg lo;
Jeg ønsker, din Kval var forbi.

Ugærne jeg røver min Næste sin Ro,
Dog tager jeg sikkert et Lod eller to
I Sangens det ny Lotteri.

Der høres vindskibelig Støjen og Stim
Paa hele det danske Parnas;
En Fødderne fæster i Række med Lim,
Ens Tanker spoleres af Mangel paa Rim,
En andens af Mangel paa Plads.

Men naar nu den svære poetiske Last
Er sigtet og taget til Doms,
Undtagen en Haandfuld, som let i en Hast
Sig hænger ved Sækken i Rimpningen fast,
Hvor bliver det tykkere Grums?

Du lever nu selv med de lækreste højt;
Men Skrabet, der bliver igen,
Den mellemste Sort og det pæreste Pøjt,
Der falder den kræsnere Gane for drøjt,
Hvor Pokker skal det køres hen?

Du strakte din Kæp over Landet og bad,
Da mylred Romancerne frem:
Snart fylde poetiske Padder vor Stad,
Besudle hver Bog og hvert ugentligt Blad;
Mon saa du kan frelse dit Hjem?

To Fragmenter.

En langt alvorligere Mistillid til den danske Poesis Fremtid end i den skæmtefulde Hilsen til Selskabet har Poul Møller udtrykt i nedenstaaende Brudstykker. Det første, som det har kostet Thaarup megen Møje at udbringe i den rette Form af en usædvanlig vildsom Kladde, og som i nærværende Udgave i Overensstemmelse med Haandskriftets tydelige Anvisninger er bleven ordnet i Samtaleform og har faaet tilsat en af det første Udkasts Elementer sammenføjet Begyndelsesstrofe, kan efter en tilfældig Paategning paa Manuskriptet skønnes at være fra Foraaret 1834, altsaa fra den Tid, da en strængt artistisk Retning var herskende i den danske Litteratur, da «den overhaandtagende Epikuræisme bragte saa vel Kunstnerne som deres Publikum til at betragte Kunst og Poesi blot som et Middel til raffineret Nydelse« (Recension af Sibberns Æstetik). Men »naar Poesien taber sin Sammenhæng med det virkelige Liv, ja til sidst ernæres blot af Poesi, da hører den ogsaa op at være virkelig Poesi. Den sande Digter maa først og fremmest være et sandt Menneske« (Recension af »Extremerne«). Det andet Brudstykke, som synes at være fra det allersidste Aar, har Poul Møller skrevet under Trykket af den Overbevisning, at »den Periode i den europæiske Poesis Historie, som man vel kan give Navn af den goetheske, lider stærkt imod sin Aften, og at Nutidens Poesi for det meste hører til en af to modsatte Klasser: dels en mat Efterklang af den forsvindende græsk-tyske Poesi, dels det politiske Natparti med det skurrende Vægterskrig, som endnu synes at være langt fra sit Morgenvers« (Rec. af »Extremerne«). Ogsaa dette Digt er i nærværende Udgave trykt som Brudstykke af en Dialog.

For at henføre de to betydningsfulde Fragmenter paa deres rette Plads i Poul Møllers Produktion, har Udgiveren tilladt sig at lægge de lysere Strofer i Munden paa en »Digter«, men lade de mørke Modstrofer siges af »Ahasverus«, en Figur, som Poul Møller paa den Tid havde tænkt

at benytte til Udtryk for den dybe Tvivl om Livets og Kunstens Værd, hvormed han i de sidste Aar af sit Liv maatte kæmpe.

I.

(Begyndelsen fattes.)

[Digteren.

Og aldrig brydes skal den skønne Kæde;
Men Sangen, arvet gennem Seklers Rad,
Med Oldtids Røst skal yngre Slægter glæde,
Og skaffe nye Tider nye Kvad.]

Og det skal være Blod af Stammens Aarer,
Som flyder i den brave Sangers Bryst,
Og det skal være Folkets Fryd og Taarer,
Som klinger i den danske Digters Røst.

[Ahasverus.]

Der fødes skal en Art foruden Kræfter,
En Slægt, som intet kan og intet vil;
Kun hines djærve Sang den vrænger efter,
Og plager Folket med sit Lirespil.

For een, der løfter sig paa egne Vinger,
Skal Snese bruge laante Fjæres Pryd;
Og hver en mandig Røst et Ekko bringer,
Som døver Øret for den første Lyd.*)

---

*) »De [efter en blomstrende Litteraturperiode] følgende Digtere — gentage ved et uendeligt, til sidst rent hendøende Ekko de originale Røster. — Og den mindre kunstforstandige Læseverden kommer i stor Forlegenhed, da den primitive og den derivative Kunst for en løselig Betragtning har saa skuffende Lighed med hinanden« *(Recension* fra 1824).

En til en prægtig Sang sin Tanke samler;
Hans Mund er aaben og hans Stræng er stemt;
Men han i Muligheders Mørke famler;
Thi hvad han synge vil han har forglemt.

I eet Minut han lader, som han raser;
Men pludselig han bliver rørt og øm,
Og medens han med Skoggerlatter spaser,
Med eet han brister i en Taarestrøm.

I eet Sekund han følger Schillers Banner,
Saa er han straks af Wessels Aand besat,
Nu efter Heines Pibe han sig danner,
Gør saa en lille Flugt i Nordens Nat.

Syv Aander i hans drukne Hoved stride;
Han taler græsk, romantisk, tysk og fransk.
Paa een Gang Trubadur og Homeride,
Syv Tunger bruger han, men ingen dansk.

Og danske Mænd, som høre paa hans Toner,
Forundret spørge: hvilken sælsom Lyd?
Er det den danske Røst i Egens Kroner?
Er det en sjællandsk Piges Hjertensfryd?

II.

[Digteren.]

I tungsindige Timer jeg ofte beklager
Dig, det nittende Sekels forstandige Mand.*)

*) Over Linien er skrevet: politiske?

Poesiens Blomst er forbrændt paa din Ager,
I en Ørken du søger Forjættelsens Land.
Din Dreng er en Olding, der aldrig skæmter,
Hans Musik er Rebellernes Klokke, der klemter;
Han af Vrede er bleg,
Og Drab er hans Leg.
De smaa Kannibaler med blodige Fingre
Kun danse, naar Oprørspiberne skingre.

[Ahasverus.]

Du har Ret: det er ude med min Poesi,
Nu vælter jeg Kunstens foragtede Alter.
Forgæves man byder mig nyt Rangleri*)
Og viser mig Helten i Blik**) og i Pjalter:
Forgæves af Kunstens høje Ruiner
De pæne Kasteller man sindrig kliner;
Af det ældgamle Spil
Ej daares jeg vil.
Lad Dækket gaa ned, jeg er lige glad;
Mit Aarhundredes Kunst kan jeg udenad.

[Digteren.]

Og dog! Hvad er Livet, naar Kunsterne flygte,
Naar Alvor bebor under Loftet af Is

---

*) »Den falske Smag forleder i flere Lande selv talentfulde Digtere til at betjene sig af mange kokette Midler, f. Eks. metriske Ranglerier for at gøre deres Arbejder ret indsmigrende for den lystne Læseverden« (Recension af Sibberns Æstetik.)

**) d. v. s. Rustning af Blik, nemlig paa Teatret.

Et bælgmørkt Hus, uden Lys eller Lygte,
Og Linden for Dør med sit kulsorte Ris?*)

(Fortsættelsen fattes.)

Kunstneren mellem Oprørerne.

Til Forstaaelse af dette Poul Møllers sidste og, skønt det er digtet i Sygestuen, kraftigste Digt, skrevet i Efteraaret 1837 og offentliggjort i den af H. P. Holst og Chr. Winther udgivne Nytaarsgave fra danske Digtere for 1838, er det nok at henvise til Indledningen til det andet af de ovenfor trykte Fragmenter, som er forfattet i en lignende Stemning og rimeligvis kort før dette Digt. Den gamle Kunstner, halvt en Goethe, halvt en Thorvaldsen, helt Poul Møller selv, er da en Legemliggørelse af hin »græsktyske« Kunst, medens Oprørerne tilhøre »det politiske Natparti«, hvis »skurrende Vægterskrig« Poul Møller havde hørt i Poesien i »de berygtede nye Skoler i Frankrig og Tyskland«, og fra det fjærne fornummet i Virkeligheden i Julirevolutionen. Efter hjemlige Foranledninger til dette voldsomme Udbrud af hans Vrede, der i mange Krese vakte Uvilje mod den folkekære Digter, er det vel ikke rimeligt at lede, skønt visse københavnske Blades, »Kjøbenhavnspostens« og »Fædrelandets«, Holdning nok kunde give denne oprigtige Dyrker af den lovlige Myndighed Grund til Bekymring.

Udtrykket »at gaa Amok« (af malaisk meng-åmok, at gaa Bersærkegang), som Digteren nødes til at forklare, idet han bruger det, har Poul Møller vel hørt paa sin Reise til Kina og anvender det etsteds i Aforismerne om en vild Begejstring.

*) Linden er, som det ses af det i Udkastet benyttede Udtryk »Vore Fædres Lind ved Sommer i By«, ment som Symbol paa den folkelige Livspoesi.

Der staar en brunlig Bygning
Ved Stadens bredeste Plads,
Med et Spir paa sin Rygning
Og Ruder af farvet Glas.
Beskedent i et Hjørne
Den dølger sin tykke Mur.
Paa dens Gavle ligge Bjørne
Med Tigere paa Lur.

Kastanietræer spænde
For Muren en løvrig Rad;
Tungt Vaarzefyrerne vende
Det femfingrede Blad.
Igennem de gyngende Grene
Solstraaler til Salen gaa,
Og stænke paa Gulvets Stene
Med Sølvstjærner smaa.

Der har en Kunstner Bolig.
Med sine Lærlinges Flok
Han arbejder trolig
I Marmorets hvide Blok.
Hans Hylder i Væggen prange
Med Guder af Sten og Ler.
Paa Gulvet laa der saa mange,
I hans Hoved laa der fler.

Over Stengulvets Tærning
Gaar Mesteren op og ned,
Beser sine Svendes Gærning
Og hjælper dem paa Gled.

Han berømmer glad de dygtige
Og lærer dem listige Greb,
Men taler haardt til de flygtige
Og dem med det svage Begreb.

Sin Arm, den blottede, stærke,
Han strækker i Luften lang,
Og beder dem vel at mærke
Paa Senernes Ormegang.
Han peger paa Muskelens Fletning,
Der kryber som en Aal,
Og beder dem tage dens Retning
Til Mønster og til Maal.

Fra Skønheds højeste Himle
I hans vævre Fantasi
En Sværm af Billeder vrimle
Og kræver at blive fri.
Da sætter han sig fyrig
Paa sin liden Taburet.
Se, hvor Haarets Vækst balstyrig
Fortrænger hans Kasket!

Dog ikke han med sin Muse
Sidder lang Tid i Fred.
Frem springer en Pog i Bluse,
Han gør Kunstneren vred:
»Giv os nu Ferie, Fader!
Vor Flid er i Dag forbi.
Der drives i alle Gader
Et rædsomt Myrderi.

Oprørets prægtige Banner
I Luften flyver stolt;
Man styrter vore Tyranner,
Man bryder Baand og Bolt.
Alt Frihedens Helte sig nærme
Med Bøsser, Knipler og Spyd.
Lyt, hvor de modige Sværme
Synge Viser af Fryd.

Nu Fødelandets Skæbne
Staar tydelig paa Spil.
Den, der sig ej vil væbne,
Han maa dog se til.« —
»Est du nyfigen, Snøbel!
Saa kig af Vinduet ud:
Se paa den drukne Pøbel
Og paa Gadefredens Brud.«

Saa taler den vrede Mester.
Men Larmen nærmer sig mer;
Snart selvbudne Gæster
I sin Bolig han ser.
Ind bryder i Mesterens Paasyn
En Skare, sær og lang,
Med grimt sværtet Aasyn
Og med Kjortelen vrang.

De havde blodige Skrammer
Af Hug og af Stik;
Infernalske Vredesflammer
Brændte fra hvert et Blik.

Deres Ordfører bister
Hen for Mesteren tren,
Og Hadet stod i Gnister
Fra hans Øjes brune Sten.

»Du Kvindemand, du sløve!
Vaagn op og føl din Skam.
Du har Kræfter som en Løve,
Men Hjærte som et Lam.
I Kunstens vamle Sukker
Du forkæler din Tand.
Bryd dine vælske Dukker
Og rejs dig som en Mand.

Du kildrer de rige Daarer
Med Øjelyst og Leg;
Men husk, at den fattiges Taarer
Derfor til Himlen skreg.
Dog nu kan du sone din Brøde
I Frihedens Morgengry,
Mens Tidens Ørn skal føde
Sit Guldæg paa ny.

Frem, Herrespir at brække
For at frelse din Sjæl!
Træd ud i Borgernes Række
Som en ærlig Rebel!«
Sit Hjærte Mesteren tvinger
Og svarer med rolig Aand:
»Jeg aldrig Vaaben svinger
I By paa egen Haand.

Saare lidet jeg ænser
Dit myndige Herrebud;
Inden Lovens hellige Grænser
Er jeg fri som en Gud.
I Fredens milde Skygge,
Bag Lovens Kobbermur
Vi Kunstnere sysle trygge,
Naar Voldsmand blæser paa Lur.

Hvis Fyrsten min Tjeneste kræver,
Til Kampen vil jeg gaa.
Da bringer jeg ham to Næver
For blandt eder at slaa.
Sikkert min Herre forstaar det
At dæmme for Oprørets Elv;
Men, hvis han ikke formaar det,
Da kan jeg værge mig selv.

Gaar bort med Spyd og Stænger
Foruden al støjende Lyd!
Ellers I sikkert ej længer
Skal synge Viser af Fryd.« —
Til sin Skare den Fører vinker,
Og rask paa hans Bud
I Vejret Sværdene blinker
Til Husfredens Brud.

Alle Smaabilleder dyre
Til Fliserne styrtes brat;
Med Pistoler blindt de fyre
Paa Kunstnerens Marmorskat.

Hvert et dejligt Under,
Han i sit Liv har skabt,
Det ligger i faa Sekunder
Brudt, knust og fortabt.

»Du krybende Skaffer
Af de stores Sansefryd!
Se nu, hvor Folket straffer
Dit Savn af mandig Dyd.« —
Mesteren paa sine Støtter
Stirrer maalløs og hvid,
Ej en Fod fra Stedet han flytter,
Forstenet han staar en Tid.

Men som han staar og stirrer
Og ryster paa Kroppen stum,
Hans Øje sig vildt forvirrer,
Af hans Mund træder Skum.
De væbnede lo ved hans Lader,
Dog et Trin tilbage de veg;
Deres Tænders kridhvide Rader
Stak af til det sværtede Skæg.

Kunstnerens Øjne baade
De løbe som Hjul omkring
Paa en vanvittig Maade:
De bebude sælsomme Ting.
Ved Væg var en Kølle stillet
Af Eg, tung som Staal.
Til en Halvguds ædle Billed
Af den han tog Maal.

Den Prygl tre Gange han svinger
Over Hovedet om.
Ræd Skaren tilbage springer,
Da mod den han kom.
Ned iblandt dem den synker
Saa svær som en Sten,
Og mangen en da klynker
Med brudne Pandeben.

Som en vild af de brune
Paa Java gaar Amok
Og myrder i rædsomt Lune
Mænd og Kvinder i Flok:
Saa farer han med sin Kølle
Blandt Mængden omkring.
Som Vinger over en Mølle
Den susende gik i Ring.

De søge Redning i Flugten
Til Pladsen vid og bred;
Men efter dem følger Tugten
Og slaar iblandt dem ned.
Det vared ej ret længe,
Da laa der for hans Dør
To frisindede Drenge
Og en lam Redaktør. —

Lærlingen sig fornøjer
Med at se fra Vinduet ud:
»Hvor dog hele Byen støjer
Af Drab, Skrig og Skud!

Jeg tror vist, Friheden sejrer;
Thi hisset Drengenes Trop
Paa Torvets Fliser lejrer
Under Jubel deres Krop.

En Skuffe med Rosiner.
Til Deling de faa,
Med bedrøvede Miner
Maa Kræmmeren se derpaa.
En Sjover spørger sin Frille:
»Hvad bringer du til vort Hus?«
»Fint Lærred til den lille,
Kaffe, Citroner og Snus.«

Alt Flaskerne de røres,
Rigt strømmer Torvet med Vin;
Den blodigste Kamp dog føres
Om Kræmmerens Pengeskrin.
Se, Mester med sin Hammer
Kommer over dem i Storm:
Enhver, som han rammer,
Han vrider sig som en Orm.« —

Fyrstens beredne Drabanter
Med Banderne stred
I Staden paa alle Kanter,
Og Kampen var svær og hed.
Hist tabte Rebellerne Modet;
Her maatte Rytterne fly;
De skaanede Borgerblodet
I den vildførte By.

Men Mesteren grusom farer
Igennem Gaden lang;
Han intet levende sparer,
Han gaar Bersærkegang.
Blindt i den flygtende Mængde
Han slaar for Fode ned.
Hæren med hele sin Længde
Da følger i hans Fjed.

* * *

Nu var der roligt i Byen.
Snart Maanen leger Skjul
I de blødeste Dun af Skyen,
Snart blottes det blanke Hjul.
Hjem ride Rytternes Rader
Med Musik, fuld af Fred.
Saa fjærnt i de stille Gader
Man hører Hestenes Fjed.

Kunstneren vemodig
Paa en Afviser sad;
Hans højre Haand var blodig,
Til Himlen han bad.
Hans Øjelaage sig lukke,
Som en død var han bleg;
Med de tungeste Sukke
Hans Bryst faldt og steg.

Snart vækkes han af Drømme;
Thi hans Fyrste selv sit Spand
Styrer med Purpurtømme
Til den modfaldne Mand.

Venlig han beder ham træde
Til den svævende Karm,
Og sænker en gylden Kæde
Over Kunstnerens Barm.

»Du stærkeste blandt de kække
Modtage min Naades Bevis!
Dig skyldes i Kæmpernes Række
For Manddom den højeste Pris.
Frivillig Haand du rakte
Til Kamp mod Mord og Vold;
Din Fødeby du bragte
Dit ædle Bryst til Skjold.«

Den blege Kunstner svarer:
»Min Fyrste, behold din Pragt!
Aldrig ved Kampens Farer
Jeg søger Guld eller Magt.
Heltenes Kors i Sløjfe
Var aldrig min Attraa;
Paa fremmede Grænser strøjfe
I Dag du mig saa.

I min Kunst har jeg hjemme
Som en Mester i mit Fag;
Allerhelst jeg vilde glemme
Mit Blodværk i Dag.
Formørke vil dets Erindring
Min Billedverdens Glans
Og lægge hæslig Hindring
For mine Syners Dans.

I mit Værksted, det stille,
Siger jeg Verden Farvel,
Vil aldrig Dommer spille
Og ej slaa Folk ihjel.
Paa Mindets sorte Tavle
Vil denne Dags Bedrift
Som et Spøgelse kravle
Med afskyelig Skrift.«

Revuen.

Dette skønne Digt, som under Poul Møllers Navn stod trykt i Københavns Flyvende Post Interimsblade Nr. 112 1837, er efter Poul Møllers egenhændige Paategning paa Manuskriptet skrevet 1836 (ikke som det angives i Udgaverne 1837), to Aar efter Betty Møllers Død, af hvis Erindring det er opfyldt, og kort Tid før Poul Møller ægtede sin anden Hustru. En indgaaende Undersøgelse af Digtets Indhold læses i »Poul Møller« S. 348—350. Ved sin ædle og rene Tone betegner det noget nyt i Poul Møllers Poesi; Strofferne om den kunstneriske Inspiration ere et Vidnesbyrd om den Udvikling, der var foregaaet i de sidste Aar af Digterens Liv, da Skønheden var ham en Aabenbaring og Kunsten en Andagt. Anledningen til at Poul Møller lod Digtet offentliggøre, synes at være den, at der i det foregaaende Nr. af Flyvende Post havde staaet nogle »Betragtninger over det Skjønne« af P.—M., hvis Genstand: »at det skønne er det guddommeliges Forbindelse med det menneskelige under Formen af et rent Velbehag« meget lignede Poul Møllers Udtalelser om denne Sag i hans Afhandling om Udødeligheden, og som derfor almindelig tillagdes ham, men som han i en tilføjet Erklæring nægter at have forfattet. I det ejendommelige Versemaal, *hvor* Strofens anden og tjerde Linie imod alle Regler

ke have Rim, ligger en Protest imod Samtidens »metriske inglerier« og en Bestræbelse for at vende tilbage til »Fænes mandige Haardhed«. (Recensionen af Sibberns Æstetik.)

Faderen.

Lejrens Linje Høj og Dal bekranser.
Vaabenføre Mænd i Ridderspillet
Prøve Kraft og Kunst med Sværd og Lanser,
Vente Sejrens Pris af Fyrstens Hænder.

Hør, Musiken over alle Marker
Kraftig klinger! se, hvor Staalet blinker!
Og din raske Skimmel staar og sparker
Utaalmodig med de hvide Sokker.

Du staar ensom mod Kanonen bøjet;
Verdens Farve for dit Syn er svunden.
Skønt saa tavs, du røber dog med Øjet
En usynlig Hær af mørke Tanker.

Sønnen.

Længe Verdens Lys for mig var slukket;
Snart man tæller mine Tankers Hære;
Tæt mit Hjærtes Kammerdør er lukket;
Der et enligt Billed kun er hjemme.

Hun med den uendelige Blidhed,
Naar hun mildt fra Guldkareten hilser,
Nakkens, Armens næsten hellige Hvidhed;
Hun, hvis Pande som en Lilje skinner;

Hun med hine brune Krøllers Vrimmel,
Hun, hvis Tanker ere tavse Digte,
Hun, hvis unge Liv er Glædens Himmel,
Hun, hvis Drøm er skønne Malerier:

Hende har jeg overmodig kaaret
Til mit Hjærtes hemmelige Dronning,
Skønt hun bærer højt paa Hovedhaaret,
Ak! en Kres af store Diamanter.

Faderen.

Længe har jeg læst din stille Kummer
Paa din Kinds foranderlige Roser.
Ogsaa har du tit i flygtig Slummer
Fyrstedatrens Navn med Længsel stammet.

Ikke dog en kraftig Yngling synker,
Overvældet rent af Skønhedsglansen.
Kreaturet kun vemodig klynker
Ved at se de blanke Maanestraaler.

Kreaturet sig i Smerte vaander,
Hyler ved en liflig Harpes Toner;
I sin dunkle Længsel efter Aander
Ikke det sit blinde Savn begriber.

Ogsaa Skønheds Præster ere Helte;
Ikke ved en himmelsk Aabenbaring
Blød en Kunstner vil i Taarer smelte;
Fejg han ej bedække vil sit Ansigt.

Ej det stærke Lys hans Øje blænder,
Ufravendt han efter Synet stirrer,
Med et modigt Bryst og travle Hænder
Hvert et Træk han efterligner trolig.

Ja, om selv i Tornebuskens Luer
Ham Jehova vise vil sit Aasyn,
Ikke som en Træl den kække gruer;
Paa den høje Røst han agter frejdig.

Hvis du taale kan det skønnes Flammer,
Gives det dig hen til Arv og Eje;
Dybt i dine Tankers lyse Kammer
Gæster det dig kærlig og fortrolig.

Sønnen.

Smuk din Tale lyder og alvorlig
Som en Broders til en yngre Broder.
Dog, tilgiv mig! vist du fejler storlig,
Hvis med eget Maal mit Sind du maaler.

Du er lig en Helt i Oldtids Fabler,
Landets første Mand i Raad og Gærning:
Fjendeskaren kaster sine Sabler,
Naar paa Stridens Mark den ser dit Aasyn.

Ares lig i Rejsning og i Stemme
Sidder du med Sværdet paa din Ganger.
Aldrig var du dog paa Jorden hjemme,
Fremmed er for dig dens bedste Rose.

Skønt min Moder var saa favr og yndig,
Fandt i dig hun kun en blid Beskytter:
Du blandt Jordens Børn er mild og myndig,
Men i Drømmes Verden er du Fyrste.

Du er aldrig glad, et Alvorsstempel
Sidder paa dit Bryn, som paa Kronions.
Sværmerisk du tit i Skovens Tempel
Ensom taler højt med Alnaturen.

Skønt min Ærefrygt er mer end sønlig,
Tror jeg ofte, du med Anger brydes,
At en Vægt paa Brystet, stor og lønlig,
Bort har drevet dig fra Livets Haver.

Mig behersker Jordens bedste Lilje,
Ikke Tankens Ørn og Gravens Urner.
Ikkun landsforvist og mod min Vilje
Flygter jeg til Drømmes mørke Rige.

Aldrig dog mit Haab jeg vil forsage;
Fyrstediademet ej mig skræmmer;
Tithon fik Aurora til sin Mage;
Under Purpur banker ogsaa Hjærter.

Faderen.

Arme Daare! slip da Haabets Anker,
Følg din Faders Fjed til Drømmens Rige.
Vistnok under Purpur Hjærtet banker.
Fly til Tankens Ørn og Gravens Urner!

Hun med den uendelige Blidhed,
Naar hun mildt fra Slotsaltanen hilser,
Nakkens, Armens næsten hellige Hvidhed,
Hun, hvis Pande som en Lilje skinner;

Hun med hine brune Krøllers Vrimmel,
Hun, hvis Tanker ere tavse Digte,
Hun, hvis unge Liv er Glædens Himmel,
Arme! vid, hun er din Faders Datter.

FORTÆLLINGER.

Eyvind Skaldaspiller.

Den nordiske Fortælling om Eyvind Skaldaspiller skrev Poul Møller under sit Ophold i Hjemmet i Købeløv i Vinteren 1816—17, i en Alder af 23 Aar. Fortællingen er da, hvad Læseren snart vil opdage, et Ungdomsarbejde, og som Helhed det mindst klassiske af Poul Møllers Værker. Alligevel er den ikke uden Værd. For det første er ogsaa denne »sandfærdige Krønike«, som det meste af hvad Poul Møller har skrevet, fuld af personligt Indhold. I Beretningen om Eyvinds Kærlighed til Svanhvide genfinder man adskillige Træk af den Oplevelse, der ligger til Grund (Poul Møller S. 81—88); Fortællingen maa i denne Henseende sammenstilles med Elskovsdigtene fra første Periode. Ogsaa i Eyvinds paafølgende Omvendelse til Kristendommen er Digteren personligt interesseret. »Der er«, skriver han fra Købeløv til sin Ven Ingemann, »foregaaet den vigtige Forandring med mig her, at jeg er kommen til at tro paa Kristus, hvorover jeg føler megen Glæde.» Skildringen faar derved paa dette Sted et Præg, der er ganske forskelligt fra de bekendte Hedningeomvendelser i Oehlenschlægers nordiske Digtning, og en egen sandfærdig Skønhed. For det andet har Poul Møllers Krønike i Sprog og Tone en ægte nordisk Ka-

rakter, som ikke paa samme Maade findes i Oehlenschlægers romantiske »Vaulundurs Saga«, som det ligger nær at anføre til Sammenligning (men vel i »Ørvarodds Saga«, der udkom to Aar efter den nordiske Fortællings Offentliggørelse i Efterl. Skr. og rimeligvis er paavirket af denne). Mere end om Oehlenschlæger minder Stilen i »Eyvind Skaldaspiller« om Grundtvig, hvis Prøver af Saxo og Snorro (1815) Poul Møller havde læst med megen Fornøjelse, og i hvis Poesi han undertiden glædede sig ved at finde Udtrykket for »en djærv Kraft, ledsaget af en tiltrækkende Ejendommelighed«. Iøvrigt er Sproget i Eyvind, hvis folkelige Drøjde paa flere Steder, især i de indlagte Vers, slaar over i en noget pralende Kraftstil, ikke væsentlig forskelligt fra den Udtryksmaade, som Poul Møller i hine Aar, da han læste meget i gamle danske Bøger, havde dannet sig og især i sine Breve ynder at bruge. Den i saadanne gamle Skrifter herskende Sprogtone, som han etsteds har betegnet som »en halvironisk Snurrighed«, har han i »Eyvind« ønsket at fremstille. Ved sit brede folkelige Snit hører den nordiske Fortælling ind under den Gruppe af Poul Møllers Poesi, som i Udgaven af Digtene er kaldet «Folkelig Ungdomsdigtning«.

Emnet til sin Fortælling fandt Poul Møller i Peder Clausens Oversættelse af Snorre Sturlesens Norske Kongers Krønike (fra 1633), der vel kan antages at have været til Stede i hans Faders, den lærde Rasmus Møllers Bibliotek i Købeløv Præstegaard. Det historiske Stof er dog meget frit behandlet, omdannet efter Forfatterens personlige Behov og forsynet med en Mængde Tildigtninger. Saaledes hører Trækket med de forgjorte Prinsesser hjemme i nogle Folkeeventyr, af hvilke Poul Møller netop paa den Tid var meget optagen. (Poul Møller S. 33.)

I nærværende Udgave er Haandskriftets Retskrivning af kunstneriske Hensyn bevaret, altsaa ogsaa de hist og her forekommende Spor af en antikverende Stavemaade, som Forfatteren ikke har brudt sig om at gennemføre.

Sandfærdig Krønike

om

den Norske Spillemand **Eyvind**, Skaldaspiller kaldet, lystig, men dog sørgelig at læse, Hedensk i Begyndelsen og i fremgang, men i Udgangen opbyggelig og christelig, og overhovedet saare underholdende at læse, og skrevet paa bredt Dansk.

Til Trykken befordret i dette Aar.

Harald Haarfager var meget gammel, men havde endda stor Lyst til Omgjængelse med Fruentimmer. Derfor var det, at Gubben i sit 70de Aar opholdt sig Størsteparten af Aaret i Finmarken, medens hans Ægtehustruer sade i hans Stue paa Stordøen, som er beliggende udi Hardangerfjord. Thi Rogna og Gyda, som nu vare gamle og rynkede i Ansigtet, vare ikke mere i Stand til saa lifligen at forlyste Drotten, som da de vare unge og røde og hvide i Ansigtet. Dog vare de meget nidkjære af Gemyt og kunde aldrig døye, at Harald kaste kjærlige Øine paa Ungmøerne. Derfor meente den gamle Konning, at begge Parter nok var bedst tjent med

at være hinanden af Syne. Man skulde have meent, at det vilde holdt hardt for en aldrende Mand, at faae sin Villie med noget Qvindfolk, og Harald havde selv været i samme Tro. Dette havde ogsaa tildeels bevæget ham til at age hen til Finnerne, for at hans med Penge kunde bevæge dem, der vare vel forfarne i sorte Kunster, til at bedaare de finske Møers Hjerter for ham. Men det gik ham alligevel bedre i dette Henseende, end han havde forventet; thi Karlfolk af nogenlunde lideligt Udseende ere meget rare i dette Land, hvor de fleste see ud som bare Skind og Been og have en Lød i Huden ligesom visne Blade om Efteraaret. Drotten derimod havde gode, føre Lemmer og saae heller ikke saa ilde ud i Ansigtet; thi hans Kinder vare vel noget krollede og hans Pande lidt riflet, men noget rødladen Farve havde han dog. Hans Haar vare rigtig nok ogsaa mere hvide end gule, saa at de Lokker, som Skjaldene i hans Hal før havde lignet med Guldtraade, nu havde mere Udseende efter den Riim, som falder paa Marken tidlig om Morgenen; men saa trykte han Guldkronen dybt ned over Panden, og den gjorde, at de finske Møer ikke mærkede Graahovedet. En Dag aag han omkring i Halogaland paa en Slæde, som blev draget efter Landets Sæd af et Reendyr. Dette Dyr blev løbsk og sled Seletøiet itu, saaledes at han med Nød og Neppe bjergede sit Liv og kom til en af de Gaarde, som hist og her ligge spredte blandt Sneebjergene. Saasnart som han lukkede Døren op, saae han derinde i Røgstuen en deilig Mø ved Navn Tora, hvis Hud, skjøndt hun sad i den megen Os

og Røg, dog var hvidere end Sneen, tilmed saae hendes Øine næsten ud som et Par Stjerner, da ellers de finske Qvindfolks Øine altid rinde med Taarer, som om de vare stædte i Bedrøvelse. Kongen blev strax saa indtagen af hende, at han traadte hen og kneb hende i Kinderne, spørgendes: om hun paa nogen Tid vilde være hans Allerkjæreste? Da hun fik at høre om hans høie Byrd, sagde hun heller ikke nev dertil, skjøndt en riig Finlap, som knap kunde tælle sine Reendyr, havde beilet meget stærkt om hendes Haand; thi hun kunde ikke lide denne, fordi han gav sig saa meget af med Trolddom. Kongen besøv da Jomfruen den samme Nat og agede videre nordpaa. Da nogle Maaneder vare rundne forbi, mærkede Jomfruen, at hendes Liv var velsignet med et Barn. Hun frygtede da, at hendes Forældre skulde formærke hendes Skam og slaae hende tildøde. Derfor stod hun ved Midnatstid op af sin Seng og vendte sine Øine paa Nordstjernen, som Harald havde bedet hende følge som Veiledning. Og da det nu var paa den Tid af Aaret, at Solen aldrig staaer op i Finmarken, saa beholdt hun dette stærke Himmellys i Sigte baade Nat og Dag, og vandrede taalmodig fort paa sin Fod; thi hun havde ikke kunnet føre over sit Sind at medtage noget Reendyr, som hørte hendes gamle Forældre til, endda de vare temmelig velhavende Folk.

Imidlertid havde Svartefind, saaledes kaldte man der i Landet med et Øgenavn den Mand, der havde bevlet til skjøn Tora, fordi han var grim af Aasyn som en mørk Sky, ikke været vidende om, hvad der

var foregaaet med Møen. Den Nat, da Harald tog Tora i Favn, havde han ikke havt Ro for sine stærke Drømme. Han var da staaet op af Senge og gaaet hen i sin Troldhule eller Heller, hvor han tilbad Satan i Lignelse af en stor Træklods, paa hvilken der var udhugget Aasynet af en Bjørn. Han tog frem en liden Æske, som kaldes Ganæske og var fyldt med et Slags Hexefluer, som kaldes Ganfluer*). Først raabte han, i det han traadte ind i den dunkle Grotte, som gik dybt ind under et Fjeld: „Heller vorde lys!" og strax tændte sig et blegt Nordlys i Hulens Bagkrog. Da sang han paa ny:

Fluer smaae,
Fluer blaae!
Alle mine Fluer
Her i Klippestuer!
Flux I Budskab sige maae,
Hure det mon Tora gaae!

Da vrimlede dette Utøi op af Æsken og begyndte at brumme og summe, saa at Svartesind for Fluesang ikke kunde høre Grelyd. Han stampede da i Gulv med begge Benene og raabte:

Fluer nitten lukke Kjæft!
Flue een bruge Been!
Flue een bruge Vinge!
Flue een Budskab bringe!

*) Petter Dass fortæller i »Nordlands Trompet« om Finnernes Trolddomskunster:

Sin Ganne-Kunst bruger han og som en Mand,
Og sender, hvort hen hannem lyster om Land,
Forgiftig Beelzebubs Fluer.

Da hang alle de nitten stille paa Klippevæg, og imidlertid begyndte den ene, som var meget stor og staalblaa af Farve under Vingerne, at flyve i Kredse om Svartesind og brumme gandske sagte; da blev han igjen bister og raabte: „Tal reent ud af Skjæget!“ Da summede og brummede den, saa det lød vidt over Marke, men ingen kunde forstaae det uden dens Herre, som kunde Priks raade sine Fluers Maal. Af dens Sang fik han da følgende Mening ud:

Det Bud, jeg bringer,
Som Torne stinger
Alt i din Barm;
Neppe jeg vover
At friste din Harm:
Ungmøe sover
I gammel Mands Arm,
Guldring pryder
Gammel Mands Lok,
Gammel Mand byder
Unge Mænds Flok.

Da blev Svartesind saa rasende, at han gabede høit og tyggede Ganfluen med sine Tænder; men den fløi uden mindste Meen heel og holden ud af hans Næsebore, og alle Fluerne sang nu i Kor:

Ungmøe sover
I gammel Mands Arm!

saa at han med Nød fik dem til at krybe i Æsken igjen. Svartesind lagde sig nu af Harme plat ned paa Klippegulvet og kunde hverken æde eller drikke, saadan Hovedværk havde han af at gruble paa Hævn over den yndige Tora. Saaledes laae han

i de ni Maaneder, Tora gik ſvanger. I den
Maaned hørte han lette Qvindefjed over Ste
af ſin Grotte, og det var ingen anden en
Tora, ſom vandrede hen til den gamle
Mødig af den megen Gang ſatte hun ſig ne
hvile. Saaſnart Troldmanden fornam Sligt
han en Ganflue ud, ſom flagrede til hend
Forfærdelſe tre Gange om hende og brumm

Af Liv kommer Liv,
Men Liv vorde Død,
Naar af Liv kommer Liv.

Dette Qvad varslede hendes Død, men hun
det ei, blev derfor ſiddende i Mag. Men da
ſtod op hen ved Midnat, ſkinnede den ned
lidet grædende Drengebarn, ſom laa i hende
men ſelv var hun uden alt Liv.

Den ſorte Mand gik ud af ſit Hul for a
qvæge ſig ved dette Syn; men da han n
Glæde meer kunde forvente paa denne J
han ind i Grotten og raabte: „Heller vorde
Dernæſt tog han en Ganflue og ſendte ind i
ſom da revnede og ſank over ham, og han
til Steen og ligger ſom ſaadan den Dag i
Dog dette Brag lokkede mange Smaaſinner
deres Huller, og de funde da det lidet g
Barn, ſom de dækkede til med Granlov, at
ſkulde fryſe, dandſede ſaa rundt om det og

Sorte Qvinder! ſorte Mænd!
Kommer hid, kommer hen,
Kommer hid for at ſee:
Det Kongebarn ligger paa bare Snee.

Kongeſøn, født i Løn,
Bliver ſtor, trives godt,
Bliver alle Mænds Spot.
Bliver ſtærk, bliver viis,
Bliver alle Mænds Priis.
Bliver Mand, raader Land,
Og ſaa kommer hans Bane fra ſalten Vand.
Sorte Qvinder! ſorte Mænd!
Kommer hid, kommer hen,
Kommer hid for at ſee:
Det Kongebarn ligger paa bare Snee.

Om Morgenen kom nogle af Haralds Mænd og fandt den ſplitternøgne Dreng, liflig af Aaſyn, oven paa en Sneedrive ſovendes i de mange Blade. De toge baade ham og Liget og bare det frem for Harald. Da han ſaae den døde Qvinde, rev han ſin Purpurkaabe i mange Stykker og braſt i Graad; men da han blev det lidet Barn vaer, vidſkede han Taarerne bort af Kinden igjen og beſluttede, vel at pleie den Søn af hans Alderdom. Han lod da Pogen lægge ved Nver af et Reendyr, ſaaſom ingen Qvinder vare i Nærheden uden nogle ſvarte Kjærlinger, til hvilke Kongen havde megen Lede. I et halvt Aar blev Drengen foſtret af Renen; men da fik Harald Bud fra en Frænde ved Navn Find, ſom boede ved Hardangerfjord, at hans Qvinde havde født ham en Dreng ved Navn Eyvind, og herover drog Kongen ſydpaa, for at ſkaffe ſit Barn noget Qvindemelk. Han kom ind i Finds Stue, viklede Drengen ud af ſin Kappe og bad Finds Huſtrue, at hun dog endelig maatte give denne hans Alderdoms Søn noget Die. Qvinden lod ikke til at være meget villig *dertil, men gav* Kongen korte Ord, ſordi han

vilde bede hende om at amme sine Slegfredbørn. Da hændte det sig, at Harald, imens han talte med Finds Kone, rakte sin Søn henimod hende, og hendes egen liden Eyvind hang hende om Halsen. Da slap Eyvind Moderens Favn, og begge de Smaae lagde paa eengang, som af en indvortes Drift, Hænderne om hinandens Hals og trykte Mund fast paa Mund. Herover blev Qvinden saa rørt, at hun besluttede at lade Drengene dele Melk med hinanden. I de senere Tider, da det vistes, at det ikke var for intet, Drengene havde strakt Favn mod hinanden, lagde Skjaldene megen Vægt paa det Venskab, som saa tidlig havde lagt forborgen hos dem. Fra hiin Tid gjorde Qvinden ingen Forskjel paa Børnene; thi den ene Dag lagde hun Eyvind ved venstre Bryst og Kongebarnet ved høire, men den næste Dag skiftede hun dem om, saa at deres Kaar vare aldeles lige. De trivedes ogsaa baade, saa det var en Lyst at see, og da Aar var rundet, og Peblingerne kunde begynde at støtte paa Benene og æde Skeemad, da sendte Harald dem begge til sin Gaard paa Stordøen. Han havde allerede dengang skiftet Land mellem sine Børn saaledes, at Erik sad høiest i Stol og raadede for det Hele. Der var nu intet tilovers for Toras Søn, hvorudover Kongens Sønner og Dottermænd frygtede, at han skulde ville fratage dem noget Land og give til sin yngste Søn. Alle bare da Nag til Drengen, og naar Harald vendte Ryggen, saa kneb hans Hustruer Drengen i Skindet, og hans Sønner spyttede ham i Aasynet, endskjøndt det var det deiligste Barn, nogen vilde see for Øine. Imellem

mærkede Kongen det, men ſlugte ſin Harm for at have Fred i ſin Gaard; thi han vidſte vel, at det ikke var godt for gammel Baſſe at nappes med de Unge. Derfor haanede baade Store og Smaae den lille Hadingsmand*), og det blev da fuldkommet, hvad Finnerne havde ſjunget paa Fjeld:

Bliver ſtor, trives godt,
Bliver alle Mænds Spot.

I disſe Dage bar Athelſtan den Venneſæle Spiret i Bretland. Han led ikke godt de Norſke; thi de ſtævnede ſaa jævnlig til hans Kyſter og bare Qvinder og Qvæg med ſig paa Skib. Fra ham kom der en Sendemand til Kong Harald, treen ind i Hallen, neiede ſig for ham og bar ſaadan Tale frem: „Hil Dig, norſke Drot! Fra Bretlands Herre ſendes Dig Bud, om Du vil tage mod hans Skjænk.“ Frem tog han da et Sværd med Guldſkaft og med gyldne Gjorde, omlagt og indvirket med røde og blaae Ædelſtene. For ret at beſee dette Glavind fattede den gamle Maag**) Hjaltet i høire Haand; da raabte Trællen lydt: „Nu eſt Du Kong Athelſtans

*) Haadingsbarn (d. e. et Barn, som er til Spot for alle) kaldes i Peder Syvs Kæmpeviser et uægte Barn. Herfra (og næppe fra sin Hjemstavns Dialekt) har Poul Møller da Ordet.

**) Ordet »Maag« (d. e. Svoger) er her urigtig anvendt i Betydningen mægtig Mand. Poul Møller har vistnok misforstaaet Oehlenschlægers Udtryk (i »Helge«):

Til Sævar Jarl I drage,
Han er en mægtig Maag.

Mand og Sværdetagere, thi saa fange hans Tjenere Værge af hans Haand!" Blodet steg Kongen op i Kinderne af Forbittrelse, men han besindede sig, thi saa var altid hans Viis, og aad sin Harm for det første. Dog kunde han ikke bare sig for at knuge Sværdefanget og Bøilen derover saaledes sammen, at det lod i hans Hænder saa vegt som en Vidieqvist. Han gav Sendemanden det Svar: „Siig Din Herre: Som Gave var, saa bringer jeg Tak!" Derpaa sad han i tre Dage og grundede paa Raad. Den tredie Dag stod Erik i Stue hos Faderen, han rev en Lok af Hovedet paa Toras Søn og sagde: „Fader min! er Du og vis, at denne Dreng er Din Søn? Sært lader det dog, at graalokket Mand kan avle guldlokket Knøs." Harald taug, men slog tre Gange med Staal paa Skjold, og ind treen da Hauk hiin Snilde. „Hør", sagde Harald, „est Du bange for Din Trøie, Hauk?" „Ikke skulde anden Mand spørge mig to Gange derom", mælte Kjæmperen igjen. „Jeg veed nok, det har ikke før været Din Vane", sagde Kongen; „Du har tidt røgtet Ærinde for mig, hvorfra ikke tre i Norges Land foruden Dig havde baaret Hoved hjem; men naar ung Mand bliver gammel Mand, bliver han tidt gammel Gjæk og glemmer, at han har Næver paa Arm og Sværd ved Lænd." Da Kongen det sagde, kastede han et bistert Øiekast hen paa Erik, trak paa Brynet, og hans Hoved rystede af Forbittrelse. Hauk Kjæmper talte igjen: „Ikke bliver alt gammelt Træ raaddent, noget bliver til Steen, og jeg mener, at Ingen, som *ei turde* knurre ad mig, da jeg var Dreng, skal bide

mig nu, da jeg er bleven graa i Hætten. Thi sig kun Dit Bud frem. Kan Nogen føre det ud i Norrig, da kan Hauk, og kanskee han bragte det til Ende, om ingen anden turde tage fat derpaa." Da blev Kongen overmaade glad og sagde: „Gaa hen og bring Kong Athelstan mit Slegfredbarn og bed ham fostre mig Knøsen op. Det er rigtignok Trælleværk, men Haan gjældes bedst igjen med Haan. Og jeg vilde nødig tage Gjæld med mig i Høien, da jeg indtil saa høi en Alder har klaret gandske godt for mig med Enhver." Da rustede Hauk en Snekke og satte 20 Svende deri, treen saa igjen i Kongens Gaard. Harald tog Drengen i sine Arme, krystede ham op til sig og kysede ham, og Somme vil sige, at der stod Taarer i Øinene, men det kunde man ikke saa lige see, da han skubbede Kongsringen ned over Brynene. Saa flyede han Barnet til Hauk, og denne løb med god Vør paa Vand og naaede Bretland. De løb op ad den lange Fjord, da hørte de Klokkeklang fra et stort Gudshuus, som stod i en Lund. „Underligt nok", sagde Hauk, „i Norrig hænge vi kuns Klokker om Halsen paa vore Gjeder, naar de nappe Græspiler i Fjeldsprækkerne, men her have de nok for Skik at hænge en Klokke paa deres Gud, at han ikke skal løbe væk, thi jeg har tidt hørt saadan Lyd fra deres Gudshuse. Vel gjøre de ogsaa deri; thi de have kun den ene, og de vilde være ilde tjent med, at han rømte af Land." Det var i en Lund, at det store Huus var reist af røde Steen, og der ragede et høit Taarn op imellem Egetoppene, belagt med blaae Plader. „Deres Gud maa være noget

lang i Vært", sagde den Mand, som stod Hauk næst, „siden de reise ham saa høie Huse." „Vi kunde jo gaae ind og aflægge et Besøg hos ham", sagde Hauk. „Jeg tænker ikke, han gjør os nogen Fortræd, thi man siger, det skal være en meget venlig Mand." Saa stødte de Snekken paa Sand, og det var just i den Stund, at Dagmoer*) gjorde Himlen rød i Østerlide. Paa Stranden mødte de en Hyrdedreng, som fortalte dem, at Kongen selv var i Gudshuus og holdt Otteſang med sine Hirdmænd. Da bød Hauk sine Mænd at tage side Kjortler paa, saa at Sværdsklodden dermed kunde dølges. „Nei", mælte en af Svendene, „lader os vise dem Braadden strax, saa lade de os vel fare baade ud og ind med Fred." „Vist ikke", sagde Hauk, „Braadden behøve de ikke at see, de faae den jo tidsnok at føle, dersom de ikke holde dem i Skindet. Naar Bien vil stinge, bær den jo ikke Tornen til Skue først." De gik nu hen mod Huset, og det saae underligt ud, saadan som Lys skinnede gjennem de mange Smaaglar, der vare rammede ind i Steenmuren. De stode en liden Stund udenfor, da hørte de, Munkene sang derinde:

---

*) Ordet Dagmaar (d. e. Dagens Mø; egentlig den folkelige Omtydning af Navnet paa Valdemar Sejrs Dronning) er af senere Digtere brugt i Betydningen: Morgenrøde, saaledes i en i Syvs Kæmpeviser optagen Vise af Erik Pontoppidan. Herfra har vel Poul Møller Ordet, som han har forstaaet som »Mo'er Dag« og i ovenstaaende Form brugt i sin Homeroversættelse. — Dernæst har Chr. Winther brugt Ordet (i »Hjortens Flugt«).

Al Verden til en Frelſer trængte,
Den hildet laae i Syndens Garn;
Men Verden ham paa Korſet hængte,
Det frelſende Guds eget Barn.
Fra Træet drypped ſtærkt hans Blod,
Med Graad derved hans Moder ſtod.

Han kunde knap ſit Hoved bøie
For til ſin Moder kjær at ſee;
Thi Blodet randt ham over Øie,
Og han var heel beſpændt af Vee.
Han raabte til ſin Yndling kjær:
O, Du Maries Søn nu vær!

„Det gaaer fiint*)", ſagde Hauk. „De bretlandſke Folk have faſt Qvindemæle. Skrappere lyder det dog i vor Kongshal, naar Skjalden ſlaaer en Næve i Bjørneſtrængene." Inde under Hvælvingen, der havde ſamme Skikkelſe ſom Himmelen, funde de Kong Athelſtan liggende paa Knæ og ſjungende, med ſære Runer**) i Haand. Da gik Hauk henimod Kongen og lagde taus Pogen i hans Arm. Athelſtan, ſom var blød i Sindet, ſaae mildt til Barnet, der loe ret lyſteligt ad ham, og ſom han ſtirrede ned paa de ſtore Øine, ſagde han: „Dette Barn har ikke Trælleblik." „Nei", ſagde Hauk, „det er Kong Haralds uecte Søn, ſom han lader Dig bede at foſtre op." Da blev Athelſtan vred over ſlig Haan og tog en liden guldſkaftet Kniv ud af ſit Belte for at gjøre Ende paa Barnets Liv. Men den Lille loe ſaa

*) Fint, om høje Toner i Sang, smlgn.: Hillemænt! det sidste gik fiint (Erasm. Montan. I, 4).

**) De latinske Skrifttegn i Salmemanuskriptet.

vevert paa hans Arm, at hans Haand ſtandſede noget, og Munkene ſang i det ſamme fra Altret:

Han raabte: Fader, dem tilgiv!
Og endte ſaa ſit dyre Liv.

Da braſt Kongen i Graad, og ſom han nu ſad med Barnet paa Knæ, ſagde Hauk: „Nu haver Du knæſat ham, han er nu Din Knæſætning. Du kan nu ſlagte ham eller lægge ham til, ſom Dig tykkes, men endda ere ikke alle Haralds Sønner døde.“ Derpaa vendte Nordmændene om, og den, ſom ſidſt var kommet ind, gik førſt ud, dernæſt de Andre i Rad og tilſidſt Hauk hiin Snilde. Men Athelſtan lod Munkene ſlaae Vand paa Drengen og kaldte ham Hakon, og drog ham op ſom ſin egen Søn.

Midlertid opvoxte i Norge Eyvind Findſøn og blev ſund og rødmoſſet, men han var alligevel ikke juſt ſaa lemmefør ſom Hakon. Dog trivedes hverken Hakon eller Eyvind i det førſte Aar; men det var med dem ligeſom to Duer, der længe have ſat i Bure ſammen og med eet blive adſkilte, de have da ikke nogen ret Lyſt til Mad og Drikke. Eyvinds Moder var en meget klogtig Qvinde, vel forfaren i gamle Sager, ſaa at Find tidt ſagde: „Min Qvinde kunde let tjene i Kongsgaard ſom Skjald, naar hun havde Mæle til at raabe, ſaa det kunde høres over Sværdegnyet.“ Hun ſad da med Eyvind paa Skjødet i de lange Vinteraftener og fortalte ham Fraſagn og lærte ham Runer, hvilket alt Pogen fattede med overmaade ſjeldent Nemme. Ogſaa lærte Find ham at ſpænde Bue og ſlaae med Glavind, men dertil

var han ikke altid rigtig fingernem. Naar han sloges med andre Drenge, som for Spas droge i Leding mod hinanden paa Sneedriverne, saa var han tidt den ringeste og bar sig meget avet ad; men saa kunde der imellem med eet ligesom fare Ild i ham, og da gik han frem som en Vind, Alting maatte bugne for ham. Derfor sagde Find: „Jeg veed ikke, hvad jeg skal fange an med den Dreng, thi min Lærdom bider ikke rigtig paa ham; hans Dueligheð er ikke ret i hans egen Magt. Sommetider tager han ved sit Glavind, som om han aldrig havde seet Jern før, og imellem er det, som der foer en Trold i ham, og han hugger saa nemt, som om det kunde være en gammel Bersærke." Moderen stod altid paa, at der skulde være en Skjald af ham, thi han havde et godt Hoved, meente hun, og kjendte paa sine Fingre alle Nordmændenes gamle Slagsmaal. Disse Skjalde pleiede at tjene hos Konger og Jarler, og stod for Bordenden i Hallen med Harpen i Hænde og forlystede Høvdingen og hans Mænd. Tilmed droge de ud i Leding med Krigsmændene og satte Mod i dem med Sang og Strængeleg. De maatte forstaae at vende deres Ord paa en Maade, som havde Fynd og Klem, men dog tillige Behagelighed. De lagde da for det meste Riim til deres Qvæde, at det kunde lyde kjønt i Ørene. Endvidere maatte de, som sagt, have et stærkt Bryst, thi ellers kunde man ei høre dem, naar Skjoldene mødtes, ja de kunde ei engang forstaaes i Hallen, naar de vare lavtmælende, thi der var megen Bevægelse og Snakkesomhed i Hallerne, naar Kjæmperne

under Freden ſade i Flok paa Bænkene. Og naar de da ſang ret høit, ſaa det klang i Loftet, ſaa kom Ordene af ſig ſelv, uden at de behøvede at tænke derved. De ſtørſte og meeſt berømmelige af dem have paaſtaaet, at det var Gud Bragi, ſom gav dem det ind, men hertil fæſtede Kjæmperne ikke ſynderlig Tro.

Det begyndte ogſaa ſnart at røre ſig i Eyvind, ſom om han var ret dertil født at være Skjald. Tidt laae han om Vinteren gandſke ſtille paa Bænkehalmen, ſaa at Find troede, han ſov, og gav ham haarde Ord for ſin lade Natur. Men naar Faderen gik ud, ſang han for Moderen en Viſe, ſom han imens havde lagt og grundet paa. Da Eyvind var tyve Aar, døde Harald Haarfager meget gammel, og han kunde endda have levet længere, hvis ikke Sorg over hans Søn Eriks Ugjerninger havde bragt ham i Høi; thi inden han døde, vare alle hans Haar af bare Jammer faldne ham af Hovedet. Erik blev nemlig ægget til Ondſkab af ſin Huſtrue Gunild, der var baaret i Finmarken og den argeſte Troldqvinde, nogen kan tænke ſig. Derfor ſloges Kongen altid med ſine Brødre om Land og dødede ſaa mange af dem, ſom kom ham for Haand. Ligerviis forgjorde Gunild endeel af Kongebørnene, baade Karlfolk og Qvinder. Jomfruer ſade da i Granſkovene og qviddrede paa Qviſte, og Ungerſvende gik forneden og brummede i Skikkelſe af Bjørne. Da nu Harald var død og lagt i Høi, og en Steenkrands ſadt paa Toppen, ſankedes mange Mænd fra *alle* Norges Hjørner til hans Gravøl og ſad omkring

paa Stenene og græd; men da Hornene begyndte at gaae rundt, tørrede de efterhaanden Øinene og begyndte at tale om hans Manddom og Dannished. Da stod der mangen Skjald op, lod slaae til Lyd blandt Folket, som da sankedes om ham i Kredse, saa stak han et Mjødhorn ud og qvad et Drapa. Den ene sang bedre end den anden, og alle Mænd raabte med een Mund, at der fra Alders Tid ikke havde efter nogen Drot været sjunget saa herligt. Da reiste sig tilsidst ung Eyvind, stak tre Glas Mjød ud og greb en Harpe fra en af Spillemændene, endda denne saae skjævt til ham og raabte: Børneværk skulde ikke bruges, naar Helte lagdes i Muld; thi ham syntes Eyvind ikke at være stort andet end en Dreng. Men Alle lyttede dog, og han begyndte da at sjunge:

Stolt stander Slot,
Rød sad en Drot
I det stolte Slot;
Grøn stander Høi,
Hvid ligger Drot
I den grønne Høi,
Og fort stander Slot.

Som Malmen den gule
Mon Lokkerne skjule
Hans Skulder saa bred;
Hos Møerne blide
Steg Elskovens Qvide
Saa høit derved.
Ei Qvindehjerte blev spart for Saar,
Naar Øiet fik skue hans lange Haar.

I Bjørneklæder
Laae tykt paa Sæder
En Kjæmpeflok,
Hvis Sværde bede
I Kjød paa Hede,
Fik aldrig nok.
Og sorten Krage og røden Ræv
Med Fjendens Aadseler mæsked' blev.

Thi Haralds Mærke
De Hellede*) stærke
For Øie saae.
De Vikinger lede
Om Vinde bede,
For flux at flye;
Thi Harald stod høit i Snekkerum,
Og rød randt Saften paa hviden Skum.

De Svenske Hunde
I Norske Lunde
Høit monne gjøe,
Men af deres Døde
Blev herlig Gjøde
For Dalens Hø.
Og Erik mon sande, at Flugten var seen,
Thi hullet var Pande, og brudden var Been.

Græd, Mand og Qvinde!
Lad Graaden rinde,
Spar ingen Taar!
Vor Fjende med Gammen
I Fred syer sammen
De mange Saar.
Helt rider i Luft paa en Ganger sort
Og hamrer med Klodde**) paa Odins Port.

*) D. e. Helte; alm. i Folkevisen.
**) Kugle paa Sværdshjaltet.

Saa qvad Eyvind med liflig Røst, og der blev længe tyst over alt Folket, men endelig begyndte Sværdene saaledes at dundre paa Skjolde, som om det var Aukthor*), der kjørte med Bulder hen ad Skyen, og Mænd krøbe op i Træerne og brøde Egeqviste ned, hvoraf de lavede Krandse til Eyvinds Hoved; men han var allerede borte, til stor Husvalelse for de gamle Skjalde, som syntes meget ilde om, at en saa ung Mand skulde vinde den Hæder, som de meente tilkom dem. Eyvind gik hjem til sin gamle Fader og Moder og lod, som ingen Ting var; men de spurgte snart Sønnens herlige Færd og bleve derved overvættes glade. Find vilde endelig have, at Eyvind skulde gaae til Kongens Gaard og tage Tjeneste som Skjald; men denne havde liden Lyst dertil, da Eriks Levnet huede ham saare slet, og han nødigen vilde tale anderledes, end han meente; dog, da Faderen en Dag treen hen til ham og sagde ham, at han alt havde tinget med Kongen om Vilkaarene, var der ikke andet for, end han maatte føie sig i det. „Nu maa Du være betænkt paa en Vise", sagde Find, „som haver en klinger Lyd og kan gjøre godt i Eriks Øre. Vel er Erik den argeste Mand, som kan sidde paa Kongestol; men fordi hans Hjerte er sort, er dog hans Guld lige rødt, og han bliver hverken bedre eller værre ved Din Lovpriisning." Eyvind taug stille hertil; men han tænkte desto meer. For at han kunde i god Mag ponse paa Qvadet, lod Find ham blive inde i Stuen, fra Sol stod op, til Sol gik ned, og skjød selv Ryper fra Qvist, som

*) Oehlenschlægersk (urigtig) Form.

han gav ham at æde*). I tre Dage sad Eyvind og grundede paa, hvordan han skulde sige noget til Eriks Berømmelse, uden at der var altfor meget Løgn i; men ikke eet Riim vilde falde ham paa Tungen. Ind skjældte ham for en ørkesløs Knøs og gav ham slemme Ord, saa at han besluttede at drage til Kongen og sjunge, hvad der faldt ham ind i samme Øyeblik. Da Eyvind vandrede igjennem en Fyrreskov, for at vinde til Borgen, saae han nogle kjønne Smaafugle at putte sig mellem Grenene og sjunge meget favert, men een qvad lifligt fremfor alle, og havde den samme deilige Fjær fremfor alle. Eyvind standsede en Stund og lyttede derpaa; thi han var meget for den Slags Musik og hørte altid gjerne paa Fuglerøst, da det altid forekom ham, som om han skulde nemme noget deraf. Men denne Fugl sang nu saa overmaade fiint. Som han stod og lagde Øret til og saae vist paa Dyret, som havde hvide Fjær over al sin Krop og en Guldtop paa Hovedet, sagde han ved sig selv: „Aldrig saae jeg favrere Fugl i mine Levedage, den maa vist være af Kongeslægt i sin Nation her i Skoven." Da mærkede Fuglen paa Eyvinds Ord, dreiede sit Hoved paa Skjøns og sagde:

Før har jeg været en Møe saa fiin,
Før har jeg baldyret det hvide Liin,
Nu maa jeg lide baade Hunger og Kuld
Og sidde med Munden af Sange fuld.
Før har jeg drukket den brune Mjød,
Nu drikker jeg Vandet af Kilden sød.

*) Her og i det følgende er benyttet Motiver fra Egils Saga.

Her ſidder jeg den udſlagne Dag,
Altid at qviddre er fattig Behag.
Den ſvarte Vole*) faae Laſt og Skam,
Hun haver mig bundet i Fugleham;
Med min Ring paa Finger, i Kongearm,
Hun ager i min forgyldene Karm,
Mens jeg maa pille paa Granetap**)
Og finde min usſelig Føde knap.

„Det gik net", tænkte Eyvind; men det var ikke nette Sager, ſom der kom for en Dag, thi han fornam nu, at det maatte være en af Kongeætten, ſom var bleven omgjort ved Gunilds ſorte Kunſter. „Ved denne Fugl havde jeg nok Lyſt at tøve en god Deel Dage; men Faderbud gaaer for egen Hu; dog haaber jeg vel, den Stund ſkal komme, da jeg med ſamme Fugl ſkal gjøre nærmere Bekjendtſkab." Han gik nu videre og tænkte ved ſig ſelv: „Det vil holde hart at ſige noget ſødt til en Konge og Kongeviv, ſom gjør ſaadan Bedrift; thi kunde jeg ſjunge Sjælen ud af dem baade, da var det mig ſtørre Lyſt." Han kom da tilſidſt til Erik, ſom dengang holdt Huus paa Stordøen. Han ſaae til Kong Erik og gjøs over hans Aaſyn, ſom var meget ſkulende og fælt, og var ikke mægtig at give ham god Hilſen, men nikkede taus ad ham. Længe ſad han tiende paa Bænken; da ſagde Erik: „Haver Du ikke Qvad at byde os, Eyvind, da kunde Du have blevet liggende hjemme i Aſkekrogen. Skjald uden Mæle duer ſaameget ſom Balg uden Sværdetunge." Eyvind vilde da

*) Oehlenschlægersk (urigtig) Form for Vølve.
**) Grankogle, se S. 92.

ſjunge noget, men han kunde ikke ret faae Munden op, og den ſagde da, uden at han vidſte af det:

Den ſvarte Vole faae Laſt og Skam,
Hun haver mig bundet i Fugleham.

Alle Mænd i Hallen begyndte at grine og ſagde ham at være lidet drevet i Skjaldſkab; da blev Eyvind biſter af Skamfuldhed, ſtak et dybt Horn ud og ſang med Driſtighed, uden at det laae ham Magt paa, hvad der vilde følge paa. Forinden ſagde han: „Gjerne vilde jeg tiet; men nu have J ægget mig, og lidet ville J lyſtes ved det, jeg nu qvæder; men holde Tand for Tunge kan jeg ikke længer; thi min Drift bliver ſtor."

Harald han rider, en Drauge*) paa Vind,
Rider med Graad udi Øye,
Harald han rider ſaa tung udi Sind
Jnd udi Sønnernes Høye.
Harald han ſidder, en Skygge, paa Steen,
Leger med Sønnernes ſneehvide Been.

Erik! Du eſt Dig ſaa blodig en Mand,
Altid er Øxerne røde,
Mere end Kildens det perlende Vand
Ere Blodets Draaber Dig føde.
Derfor der ſidder ved Nat i Din Hal
Mangen en grinende Pandeſkal.

Uden Blu paa Leiet Du udi Din Arm
Den ledeſte Hex mon tage,
Med ſorte Katte for ſorte Karm
Til hende de Finner age,
Saa lave de Drikke ved Stjerneſkin
At øde den Konningeæt ſaa ſtin.

*) Genfærd.

Den gamle Maag*) ei sover i Muld,
Men rider med Graad i Øye,
Han græder alt for sit Kongekuld,
Som ligger slagtet i Høye.
Derfor han sidder paa Bautasteen
Og leger med Sønnernes brudne Been.

Erik sagde: „Stop, Eyvind! nu kan det være for denne Gang!" Saa satte han sin Tand haardt i Læben, at Blodet randt ham stærkt over Skjæget. Eyvind fornam, at Kongen var derfor sagde han: „Er Du ikke fornøiet med Vise, da maa Du ikke regne mig det til Onde; Skylden er Gud Bragis, han har givet mig hvert i Munden, som jeg haver sjunget." „Det er rigtigt", svarede Erik, „at vi begge To ere des i en Guds Magt, at vi ikke kunne gjøre hvad vi bedrive. Thor er min Gud. Nu river Tungen ud af Din Hals; men Du maa skrive paa hans Regning, dersom Du finder, det gjør godt, thi jeg er heller ikke min egen Herre." aa fattede han sit Sværd med begge Næver ilede det mod Eyvinds Pande; men denne let- sin Strængeleg op, saa Jernet tørnede derimod, et gav høi Lyd i alle Strængene, de grove med me. Hirdmændene bade nu for ham, saa han ov til at gange bort; men forinden sagde Kon- til ham: „Det er ikke godt for Dig, at trine n Gang ind ad min Port; thi da kunde det de sig, at jeg sigtede bedre, og at Du derved fik ant Forfald, at Benene ikke vilde staae Dig bi

*) Se ovenfor S. 155.

til Udgang." Eyvind gik, men han var ikke meget for at gaae hjem til Faderen igjen; han gik da langs med Hardangerfjord en Dags Tid og grundede paa, hvorhen han skulde begive sig. Han fik Øye paa nogle Kjøbmænd, som vandt deres Seil op. Dem gik han hen til og spurgte: hvor Reisen gjaldt? Til Bretland, svarede de. „Maa jeg da ikke age med?" sagde Eyvind; thi det randt ham i Hu, at hans kjære Pattebroder, Hakon, som han altid bildte sig ind at kunne huske, færdedes i dette Land. „Du lader ikke til at kunne give stort i Fragt", sagde Herren i Snekken; „men det er endda det samme. Naar Du vil korte os Tiden med Sang og Spil, tage vi Dig med, og Du maa æde med Drengene her ombord." Eyvind meente, det var Tak værd, og seilede bort med dem. Da de havde faret Hælvten af Veien, begav det sig, at Styrmanden havde drukket sig en god Ruus i gammelt Øl, og de øvrige Mænd vare ogsaa meget ølledе. Eyvind maatte da tage ved Roerpinden; men Mørket faldt paa, og han vidste ikke, hvor han var. Da kom nogle stolte Snekker jagende forbi med prægtige Stavne og rundt om krandsede med malede Skjolde. Disse raabte Eyvind an i et Horn, og een af dem lagde Side om Side med hans Snekke. Han spurgte om Vei og fik Svar af en deilig, ung, guldhaaret Mand, som stod paa Løftningen af den stolteste Snekke. Som han stirrede paa ham, tyktes han fast at ligne den døde Konge Harald Haarfager. Da raabte han glad: „O stærke Mand, Du est tilvisse Hakon, *Athelsteens* Fostre!" Den anden raabte lige i det samme:

„Og Du, blide Mand, eſt ſlet ingen anden, end min kjære Broder Eyvind!“ Da favnede de hinanden vel, og Eyvind ſagde: „Det er underligt nok! Ligeſom min Moder har fortalt, at vi lagde Armene om hinanden, da vi vare ſmaae og mødtes paa eengang med Favn, ſaa mødes vi her igjen halvveis midt i det ſtore Vand.“ Hakon ſagde: „Den Gang deelte Du Melk med mig, for at jeg, ſom var en liden Purk, ikke ſkulde ſvelte, ſaaledes ville vi fremdeles dele godt og ondt med hinanden. Først deler jeg Guld med Dig, da jeg deraf haver en ſtor Overflødighed. Siden kan Du dele Hug med mig, om jeg faaer nogen i Norrig; thi jeg har ſtærkt Mod til at prøve, om Lykken ikke vilde være mig ſaa god, at jeg kunde komme til at raade over mit Fædrenerige.“ Da Hakon af Eyvind fik at vide, at Erik Blodøxe holdt Huus i Vigen, lod han ſine Snekker løbe til Trondhjem. Der holdt han ſig til Sigurd Jarl, ſom raabte hele Norrig ſammen til et ſtort Thing. Eriks Mænd løb i Hobetal fra ham og løb alle nord paa, for at tale et Ord med i Thinget, og der var baade Nat og Dag en ſtor Mandefærdſel over Fjeldveiene. En Aften ſilde, da den ſtørſte Drimmel drog igjennem Hordaland, meente de, at de vilde raſte ved Harald Haarfagers Høi Natten over; men da de ſade rundt om Høien i en Krands og vilde tænde Ild, thi de kunde ikke ſee at æde, fordi Maanen var heel overklædt af Skyer, da ſkiltes med eet Skyerne ad og ſkinnede ned paa Bautaſtenene, ſom ſtode i Ring paa Kongehøien, og de ſkimtede der en rank ung Mand, der ſtod paa den

høieſte Steen og holdt en Harpe høit i Hænde, og Maanen ſkinnede med ſær Klarhed paa hans Hovedhaar. De bleve Alle meget forbauſede og vare nær ved at troe, at det var en af Haralds ihjelſlagne Sønner, ſom vilde beſøge ſin Fader i Høien og klage ſig for ham; men den fremmede Mand ſlog til Lyd imellem dem med Haanden og qvad ſaaledes:

Oppe Dig, Du Norſke Kjæmpe!
Ingen ſig til Hvile lempe!
Her er ingen Tid til Dvale.
Over Fjelde! over Dale!
Denne grønne Dødningtue
Er ei mere Haralds Stue.
Harald op til Odin fløi,
Sagde ſaa: „Hærfader milde!
Mine Sønner handles ilde,
Ei jeg ſove kan i Høi.
Gjerne vilde jeg nu frelſe
Mine Mænd i Bjørnepelſe,
Men jeg har ei Kjød paa Been,
Giv mig Suul paa mine Skanker,
Da til Norſkes Redning vanker
Jeg til ſtore Thingeſteen."
Ikke da Hærfader vilde,
Nordmænd ſkulde handles ilde,
Gav ſaa Harald Suul paa Skanke,
Glad i Hu han monne vanke,
Satte ſig paa Thingeſteen.

„Sku kun Drottens Billede an her i Stenen", ſagde videre den fremmede Mand, „og behold det vel i Hu. Sanker Jer da om Sigurd paa Storthinget, da ſkulle J ſee, at han livagtig ſidder midt imellem Tronderne for at lade ſig keiſe. Nu vil jeg gaae *foran*, og vi ville ingenlunde ſpare paa vore Been,

da skulle I snart faae Eders Redningsmand i Sigte." Nordmændene bleve sære i Sind ved denne fremmede Mands gjæve Tale, og traadte raskt i hans Spor for at vinde til Thinget. De kom da til den store Mark, hvor de mange Stene laae i en Kringle, smaae og store, alt efter de Mænds Byrd, der skulde tage Sæde derpaa*). Hakon steg ned af sin overmaade høie Steenstol og gik dem imøde. Den fremmede Mand, som ingen anden var end Eyvind, tog han strax i Favn og sagde: „Kjære Frænde! jeg var fast vred paa Dig, fordi jeg troede, Du var rømt fra mig; men nu seer jeg, at jeg snarere maa bede Dig, ikke at regne mig det til Onde, at jeg kunde troe saa ilde om Dig, just medens Du foretog denne lange Vandring mig til Baade. Nu maa Du heller ikke negte mig, at give Dig til Bod saa meget Guld, som Du kan age paa en Slæde." Eyvind svarede: „Jeg skjøtter slet ikke om Dit Guld; thi det er ikke godt at have meget deraf at gjemme for en Skjald, som har saa meget Hovedbrud foruden. Men vilst Du give mig en Skjænk, da tag af det fine Træ, som Du haver ført hid fra Bretland, og lad mig deraf gjøre en Harpe, som kan blive ret klinger i Bunden." Kongen svarede: „Dig skee saa, som Du haver sagt." Hakon steg da igjen op paa sin Steen og lovede Nordmændene, at han vilde igjen give hver Bondemand den Odel og Frihed, som var ham frataget, naar de vilde hjelpe

*) Stendysserne opfattedes tidligere almindelig som Levninger af gamle Tingsteder (se Digtet »Morgenvandring« i Oehlenschlægers »Langelandsrejsen«).

ham at gjenne Blodøxen ud af Landet. Han blev da keiſet af alle Mænd, og det blev der beſluttet at bære Vaaben paa Erik. Men da denne havde fornummet, at kun faa havde Lyſt til at bie hos ham, da tog han den Hex Gunild, ſine Børn og mange Koſtbarheder og ſatte ſig paa Orkenøerne, hvorfra han gjorde Vikingstog og ſankede meget Guld paa Kjøbmandsſkibene.

Da nu Hakon ſad vel faſt paa den ſtore Stol og raadede fuldkommelig for ſin Faders Rige, meente han, at han ſkulde have ſtor Vederqvægelſe af Eyvinds Sang og Spil; men da traadte Eyvind frem for Hakon og ſagde: „Nu maa Du give mig Orlov, min Konge og Frænde! jeg har ingen Lyſt til at ſtaae herinde i denne forgyldte Hal, her er mig noget trangt.“ Da ſvarede Hakon: „Nei, ingenlunde maa Du forlade mig nu, min gode Spilleſkjald. Det var mig til liden Baade, at jeg fik Magt over de Norſke Skove, naar jeg lod den fagreſte Fugl, ſom jeg deri havde fanget, flyve ud af min Haand. Tilmed ſynes jeg nok, Taget ſidder ſaa høit paa min gamle Borg, at en Spillemand kan gange herinde uden at ſtøde ſin Pande.“ Eyvind ſvarede: „Jeg gaaer dog hellere udenfor; thi jeg ſkal ſige Dig, min Konge, jeg haver der vel ſaa høit til Loftet og vel ſaa vidt til Væggene, og hvorvel der kun er eet Lys, ſaa giver det vel ſaa god Lysning, ſom alle Dine Bretlandſke Glar.“ „Som Du vil“, ſagde Hakon; „jeg vil ikke binde nogen Skjald til mit Bordbeen, hvorvel mig tykkes, det kunde ſvare ſmukt igjen, naar Du ſlog paa Din nye Harpe her-

inde mellem de lange Steenbjelker, som bære mit Loft." „Ja, vil Du gaae med mig ud i det Frie", sagde Eyvind, „saa skal Du see, min Konge! at det giver bedre Lyd imellem Fjeldene, naar alle Dvergene fra Stenene begynde at qvæde bag efter mine Toner. I Bure maa Du slet ikke sætte mig; men Rede vil jeg gjerne have under Dit Tag, og enten jeg flyver i Øster eller Vester, da vil Du dog aldrig gange mig af Minde, min elskelige Herre og Broder! Ret ligesom en Kukuk eller anden Fugl aldrig flyver saa langt af Led, den finder jo dog Vei igjen til sin Allerkjæreste." Da nu Hakon fornam, at han ikke evnede med nogen Begjering at drage Eyvind fra sin Beslutning, da tog han ham i Lønkammer, og søgte med mange gode Ord, at faae ham til at troe paa den korsfæstede Herre Christus, som han havde sporet til i Bretland; men han vilde ikke gjerne dertil. „Hvad hjelper det, at jeg piner mit Hoved med at tænke paa disse underlige Fortællinger", sagde han. „Det gjør jo denne rige Herre hverken fra eller til, om en stakkels Spilleskjald troer paa ham eller ikke. Og hvad Du siger, at han er død for mine Synder, da behøvede han saamænd ikke det, aldenstund hver Mand veed, at jeg er en skikkelig Person, som gaaer omkring med min Strængeleg og skjøtter mig selv, uden at komme nogen Mand for nær. Er denne hvide Herre en fornuftig Mand, som jeg ikke omtvivler, saa tænker jeg ikke, han tager fortrydelig op, at jeg passer mit Haandværk og ikke spilder Tiden med at tænke paa ham." Da tog Kongen igjen til Orde: „Det, som volder mig den

ſtørſte Vee, Eyvind! er, at Munkene have ſagt mig, at de, ſom ikke troe paa Chriſtus, blive af ham henviſte til en evig Ild, hvor de med alle Syndere ſkulle brændes." „Hvad det angaaer", ſvarede Eyvind, „da have enten Munkene ſagt en ſkammelig Løgn, eller og denne Chriſtus maa være en ſlet Karl, og da vil nok den øverſte Gud ikke lade ſaadan ſtræng Herre længe raade for Regimentet." — Kongen taug noget ſtille, men endelig brød han ud med Graad: „Ilde vil mit Haab gaae i Opfyldelſe, da jeg traf min Qværnebider af Balg for at tage Norge fra den ſlemme Erik, og da at bringe alle Mand med det onde eller gode til at neie for Korſet; thi naar jeg faaer ſaa megen Modſtand af Dig, der er en ſaa godlidende Mand, hvordan vil det da gaae mig med de andre ſtive Halſe, ſom altid ere vante til at lege med Staal paa Stang? Tænk Dig dog noget om, min kjære Eyvind! kan det ikke røre Dig noget at betragte al den Vee, ſom Chriſtus tog ſig paa for den gandſke Verden?" Da ſagde Eyvind: „Skal jeg ſandt ſige, da kan det rigtignok krybe mig noget om Hjertet at lyde derpaa; men det tykkes mig altid at ligne de underlige bløde Tanker, ſom man kan have, naar man om Morgenſtunden ligger halv i Søvn og Drøm. Jeg kan heller ikke indſee, at nogen ſund Mand, ſom kan røre ſine Lemmer og er lys vaagen, kan lyſtes ved diſſe ufriſke Fraſagn. Det er altſammen ſaa drøveligt at tale om og plat ud berøvet al Mandhaftighed. Jeg for min Part vil hellere mit hele Liv igjennem hjelpe Odin at *ſtride* med de lede Jetter, end græde over den Torne-

krone, de satte paa den østerlandske Herre." Hakon fornam nok, at der var ingen Udkomme med Eyvind; thi lod han ham fare for denne Gang og tog ham haardt, men dog kjærligt i Næven til Afsked.

Da Eyvind havde været borte een Nat, og Hakon den næste Dag sad alene imellem sex Hovmænd, da var der En, som kigede ud af Vinduet og sagde til de Andre: „Enten maae mine Øine due lidet, eller og jeg seer Harpespilleren komme med en Flok Piger." Da meente Hakon og hans Mænd, at han foer med Tant eller havde drukket for meget Mjød; men inden de vidste et Ord af det, kom Eyvind rigtig trædende over Tærskelen med de omtalte Piger. Dette gav Anledning til mange underlige Tanker. Somme meente, at Eyvind havde gjort et Vikingstog, og at disse Møer vare hans Rov. Men Andre sagde: „Nei, den samme Spillemands Hu pleier ikke saaledes at staae til Slagsmaal; snarere skulde jeg troe, det er Skjoldmøer, som have taget ham til Fange."

Men egentlig var denne Begivenhed gaaet saaledes for sig. Eyvind havde endnu ikke forgjettet det lidet guldtoppede Kræ i Granesskoven, men saae gjerne, at han og det kunde komme til at tales noget nærmere ved med hinanden. Dagen stod temmelig paa Helding, da han naaede Træerne, og han gik længe om derinde baade paa Kryds og Tværs, uden at høre enten Fuglesang eller Brum og Tuden, som Skoven ellers var opfyldt med. „Her er forfærdelig tyst idag, Fuglene pleie dog ikke saa

tidlig at holde Raſt." Som han dette ſagde, lagde han ſig ned ved en Kilde for at hvile ſine Been, og Mørket faldt imidlertid ſtærkere og ſtærkere ned fra Himmelen, og meget mørkladne Skyer drev hiſt og her meget nær ved Trætoppene. Et Steds var det for hans Øine, ſom om en Sky gik itu, og deraf kom nedridende et fælt Qvindemenneſke, ſom ikke var Gunild uliig, paa et Koſteſkaft. Eyvind ſagde til ſig ſelv: „Det var et ſælſomt Ridt det. Havde man mange ſaadanne Heſte, da kunde fattig Mand og have Raad til at holde Ridetøy; thi denne Ganger forlanger viſt ikke meget Bugfylde, endda den er ſaare ſlunken." Ellers vilde han endnu ikke rigtig troe ſine egne Øine, men meente faſt, han var alt falden i Søvn, og mens han laae og anſpændte Øinene, faldt Laagene ogſaa virkelig til paa dem. Han vognede igjen, fordi noget pladſkede i Vandet, og det var hvide Jomfrukroppe, ſom dukkede deri. Da liſtede han ſig gandſke ſagte noget længere fra dem, for at de ikke ſkulde blues over hans Nærværelſe; men da han igjen vilde ſtrække ſig paa Græsſet, da ſaae han Fjær af mangfoldige Farver at ligge paa Jorden, og da han tog dem i Hænde, ſaae han, at det var lutter Fuglehamme, og imellem dem alle kjendte han ogſaa den med Guldtoppen og blev derover rørt af heftig Bedrøvelſe, thi han meente viſt, at den af en Ørn eller anden Røver med Vinger var ynkelig ihjelrevet. Da hørte han henne i Badet den lede Kjeppevytterſke at raabe med en Røſt, ſom han kjendte for Gunilds:

Kaſt er ude,
Piger ſmaae!
Piger prude!
Op vi maae.
Flux i Ham!
Vil J nøle,
Laſt og Skam
Faaer J føle
Af min Kjep, min gode Heſt.
Skynder Jer, ſom J kan bedſt!

Da foer alle Smaapigerne meget beængſtede hen til den grønne Plet, hvor de meente deres Fjærkjole var vel forvaret. De bleve da Harpemanden vaer og foere i ſtor Forfærdelſe ind i Buſkene for at ſkjule ſig. Eyvind mærkede det knap; thi han ſad nedſænket i veemodige Tanker og ſaae viſt paa de hvide Fjær, ſom han havde i Hænde. Men han vognede op derved, at Gunild med hæſeligt Skrig foer ind paa ham: „Vel mødt, Spillemand!“ ſagde hun, „Du ſik ingen Betaling for Din Muſik, da Du ſpillede den kjønne Viſe i Eriks Gaard. Nu ſkal Du faae den Løn, ſom Du har forſkyldt baade for den og fordi Du kommer her ubuden i mit Aftenſelſkab.“ Hun lettede da ſin Hexeſtav, og da Eyvind vilde ſlaae fra ſig med et lidet Sværd, ſom han havde hængende ved Siden i en Rem, lagde Eggen ſig uden at gjøre noget Saar, og Jernet var ſaa vegt i hans Haand, ſom en Pileqviſt. Det kom af, at Gunild ved den ſorte Kunſt forſtod at døve alle Slags Vaaben. Da rakte Eyvind begge ſine Hænder op i Veiret og raabte høit:

Hør mig, Gud Bragi milde,
Mærk paa min Stemme!
Skal jeg mit Liv forspilde
I denne Klemme?
Asathor, Du stærke,
Med Hammeren den tunge,
Valhals Berserke!
Slaa, saa det kan runge.
Naar I de norske Drenge
I Striden førte,
Jeg mine gode Strænge
Saa flittigt rørte.
Naar for Jert Alter Panden
Af Tyr mon revne,
Da qvæded jeg forsanden
Af bedste Evne.
Skal de mit Liv forøde,
De sorte Trolde?
Nei, I for mig vil bøde
Med Eders Skjolde.

Han havde neppe begyndt at tage paa Strængelegen, førend han hørte en overmaade stor Larm i Luften og fornam, at Gunild var borte. Han saae græsselig store Skyer at seile saare stærkt imod hinanden, og somme vare hvide, somme vare sorte; men alle havde de Lighed af Menneskér, paa det nær, at de vare saare meget over et Menneskes Førhed og Høide. Da blev han overmaade glad og qvad igjen:

Himmelens Rune
Skjalden nu læser.
Høit i Basune
Vægteren blæser;

Heimdal piber,
Hans Toner er Blæſt.
Odin griber
Sit Sværd og ſin Heſt;
Han Valhal tuder
Til Rend mod Jetter.
See Trolden, han ſprudder
Sit Blod og ſprætter.
See, fra Skyen vinker
En Jernſtang rød,
Den glimter og blinker,
Som gniſtrende Glød.

Det er Thor, der rører
Sit dygtige Værge,
Som Dundren fører
Og ryſter Bjerge.

Nu flygte de ſorte,
De hvide vandt.
See ved Himmelens Porte
Den røde Kant!
Det er Jetteblod
Paa den lyſeblaa Val,
Tyder Slag, ſom ſtod,
Tyder Jettefald.
Nu lyder i Fjeld
Deres Jammermæle;
Under Klippetjeld
De ſig rædde fjæle.
Der lure de da,
Til Guder er borte.
Der komme de fra
I Skikkelſer ſorte.

Fra Steentagslæ
De ſtyrte paa Mand,
Som Høgen fra Træ
Paa den ſpraglede And.

Men naar faſt man haaber
Paa Guderne alle,
Da Heimdal raaber
Til Hjelp Valhalle.

Da Eyvinds Viſe var til Ende, vare alle Skyerne borte, og Himlen var ſaa reen og blank, ſom om den var feiet. Tillige var det nu meget maanelyſt, ſaa at man kunde ſee hvert Blad paa Træerne. Da kom alle Jomfruerne gaaende hen imod ham, og han forundrede ſig meget over deres ſtore Deilighed; dog var een baade i Reisning og Hvidhed udmærket fremfor alle, og hun havde hvide Klæder paa og et Haar, ſom havde ſtor Lighed med Guld, paa det nær, at det faldt mere i det Lyſe. Hun treen ogſaa ſaa let paa ſin Sko, at Fluer og andre Smaakræ, der kravlede i Græsſet, ikke toge nogen Skade derved, at hun ſatte Foden paa dem. Eyvind forneiede ſig ſaaledes ved at ſee derpaa, at han havde aldrig i ſin Levetid før havt ſaadan Moeroe. De kom nu Alle hen til ham, takkede ham i kjærlige Ord ſom deres Redningsmand og ſom den, der ved ſin Harpeſang havde løſt deres Trolddom, og toge ham i Haanden. Alene den hvide Pige tog ham ikke ved Haanden, men neiede i nogen Afſtand for ham; dog blev han ikke mindre glad derover, end over det Haandtag, han fik af alle de andre. Hun havde ikke Tid til at takke ham ſaa meget ſom de andre, da hun havde fundet et Sted, hvor Bækken var meget klar, ſaa at hun kunde ſpeile ſig, og der ſtod hun og ſatte ſine Smykker i Lave. Han fik at vide, at de vare tilſammen af kongelig Byrd, og tilbød ſig at følge dem hjem, hvilket de toge imod.

Kong Hakon, som fik at høre, at disse Piger vare i Slægt med ham, favnede dem alle vel. Men da han saae, at der just var syv, og han ligeviis havde syv Karlfolk hos sig, naar han regnede Eyvind og de sex Hovmænd sammen, sagde han: „Man skulde troe, at Spilleskjalden vilde her have et syvfoldigt Bryllup i Stand, siden han har taget et saa passeligt Tal Qvinder med sig. Da bør det Eyvind at tage først, thi det er dog egentlig ham, der har gjort disse gode Børn fra Fugle til Jomfruer." Eyvind taug stille, men baade Kongen og hans Mænd mærkede vel, at hans Øine aldrig vare borte fra den hvide Jomfrue. Tilsidst stod han op, stemte sin Harpe og sang saaledes:

Gjerne jeg hørte paa Fugleqvad
Udi Granens Loft.
Gjerne paa Blomsterne skue jeg gad
I den grønne Toft.
Men røden Urt og Lærkernes Sang
Nu gjør mig Tiden saa lang, saa lang.

Gaaer jeg fra Dig, er min Skjebne sort
Og langsom min Tid;
Skuer jeg Dig, da er Tiden kort,
Og Skjebnen er hvid;
Thi dertil stander min hele Lyst,
At hvile mig ved Dit bløde Bryst.

Ei kan jeg gjøre min Sang saa fiin,
Saa venlig og blød;
Thi aldrig jeg smagte den kjælne Viin,
Men stærken Mjød.
Jeg maa sige det kort og godt, som jeg kan:
Vil Jomfruen ægte den Harpemand?

Jomfruen blev meget forneiet og kunde godt lide det af Eyvind, at han saaledes priste hende udi alles Paahør. De sidste Ord derimod tyktes hun ikke godt om. Hakon sagde: „Hvad siger I dertil, Svanhvide?" (saaledes hed den deilige Jomfru)*). Hun taug stille og saae noget suurt over, at man vilde byde hende til Husbonde en Spillemand; men da Hakon fortalte hende, at det var den Mand, som han gjorde meest af i Norges Land, og som han agtede saa godt som for sin egen Broder, saa svarede hun: „Ala ja, hvorfor skulde jeg ikke tage ham, naar I, min Herre! vil skjænke ham saa meget, at jeg derfor kan føre det Levnet, som passer sig for en Jomfru af kongelig Æt?" Alting blev da saaledes klaret, at Eyvind skulde med Svanhvide boe paa en af Hakons Gaarde, og de skulde straks have hinanden til Ægte. Hakon vendte sig nu til de andre Jomfruer og sagde: „Jeg veed, at enhver mandvoxen Pige vil gjerne giftes, naar hun kan finde en Mand, som hun agter for god nok. Nu kunne I tilsammen besee mine Hovmænd, om de ere efter Eders Hoved, eller I have noget paa dem at udsætte." De toge uden nogen Betænkning hver sin Hovmand, da de ikke vare saa hovmodige som Alvilde.

Der holdtes da i mange Dage et stort Gilde hos Hakon, og dertil kom ogsaa endeel Kjøbmænd fra Jæmteland, som falbød Zobel, Maar og andre

*) Udgaverne: Alvilde. I Stedet for dette Navn, der skyldes en Erindring fra »Vaulundurs Saga«, har Haandskriftet langt hyppigere: Svanhvide.

kostelige Sager for de unge Qvindfolk, og der kjøbte en Hovmand et overmaade dyrebart spraglet Skind til sin Hustru, og Alvilde følte stor Avind over, at hun ikke havde faaet det, saa at hun i tre udslagne Dage ikke var glad, men fældede sine modige Taarer. Disse Kjøbmænd vare forresten af Jæmternes ypperste Mænd og holdt godt Venskab med Hakon, fordi han var en saa lystig og veltalende Herre. Han sagde til dem en Dag: „Hør, I gode Svende af Jæmteland! hvorlænge ville I ligge saaledes mellem de Svenske og Norske og bære Kappen paa begge Skuldre? Ere I ikke rædde for, at een af Parterne skal komme med Jern i Hænde og lære Eder med Hug at lystre, siden I ikke ville med det gode? Rimeligt var det dog, at I gave Jer under mig, da der løber Norsk Blod i Jer." Jæmtingerne loe ad ham; men han raabte paa Eyvind og sagde: „Broder min! tag Din Harpe og giv disse Mænd noget Musik, og fortæl dem derhos, hvad Du veed om deres Herkomst." Da qvad Eyvind*):

*) „K. Øisten paa Opland førde Krig udi Trondheim i fordom Dage, oc underkuingede sig der nogne Læne, oc satte sin Søn der ofuer, men Trønderne dræbte hannem. Kong Øisten drog anden gang udi Trondheim met Krigsmagt, og røfuede Landet vide. Da gaff han dennem Kor (d. e. Valget), huad heller de vilde hafue hans Træl, ved Nafn Faxe, eller hans Hund, ved Navn Sær eller Sør til Konge. Oc de korede Hunden, thi de meente at de kunde raade sig sielfue. Saa lode de trylle tre mands vid udi Hunden: hand gjødde de to Ord, oc talede det tredie. Hans Halsband og Lencke var aff Sølff oc Guld. Naar det var skidet Vær eller Vej, da baare hans Hoffsinder hannem

Høit over Dovre ride
Kong Giſten og hans Mænd.
Hver Trønder ſkreg af Qvide,
Naar de tog Sværd fra Lænd.
Blod ſtrømmed dem for Fode,
Som Himmelvand fra Tag;
Mod Møer var de gode,
De favned dem i Mag.

Da nu den grønne Hede
Var bleven vaad og rød,
Og Giſtens Klinger bede
Ei meer det norſke Kjød,
Lod han i Hornet ſtøde,
At alle føre Mænd
Paa Marken ſkulde møde,
Foruden Jern ved Lænd.

Af Steen der var i Dale
En mægtig Kringle lagt;
Der monne Giſten tale,
Mens Trønderne gav Agt:
„Hvis J min Søn vil hylde,
Da ſparer jeg hver Mand;
Hvis ei, jeg brat ſkal fylde
Med Blod det hele Land.“

---

paa Hærderne. De beredde hannem it Kongeligt Sa
oc hand ſad paa Højen, ſom Kongerne plejede at ſidde.
ſigis, at hand bleff ſaa død, at ulfue komme iblant h
Hiord, oc hans Hoffiinder eggede hannem til at ve
ſit Fæ. Thi løb hand aff Højen, oc bid ſom Ulffu
vaare oc de dræbte hannem.“ (Snorre Sturleſøns No
Kongers Chronica, udſat paa Danſke aff H. Pe
Clausſøn 1633 S. 72 f.).

De satte paa Drengens Hoved
Da strax en Krone rød;
At lystre ham de loved
I Live som i Død.
De vare dertil glade,
At de fik hele Skind,
Og sang fra deres Stade
Med Lystighed i Sind.

En Mumlen heel foragtelig
Om Drotten man mon høre;
Den Ene talte sagtelig
Ind i den Andens Øre:
„I denne haarde Klemme
En bitte Drot vi fik;
Men er først Øisten hjemme,
Han lærer bedre Skik."

Men Oplands stolte Herre
Han loe dog ved sit Held,
Og agede paa sin Kærre
Hjem over Dovrefjeld.
Nu tog den største Kjæmpe
Den uselige Dreng,
Bar ham med liden Lempe
Ud paa den grønne Eng.

Saa saare bad om Naade
Den liden Kongemand,
Og fra hans Øine baade
Der randt saameget Vand.
De raske Trønderpilte
Bar ham paa Blokken op;
Hans Hoved der de skilte
Alt fra hans gode Krop.

Hans Krop den var saa lille,
Den blev paa Steilen fæst;
Den bad de Høgen pille,
Saa Raden blev til Rest.
Hans Hoved blev til Føde
For Fisk i dyben Flod,
Skulde aldrig Kroppen møde,
Mens Filefjelde stod.

Da Rygtet derom bringer
Orde til Giftens Gaard,
Da rev han med sin Finger
Udi sit røde Haar;
Knoerne slog i Borde,
Han slog dem der med Klem,
Eia, hvor de var haarde!
De sade der alle fem.

Hans Mænd de fored Heste
I Bondens gode Korn;
De kom, saasnart han blæste
I krumme Ludurhorn.
Over Dovre de flyve,
Hr. Giften rider bedst;
Jeg vil slet ikke lyve,
De fore som en Blæst.

Rundt om de tændte Tage
Til Varme, ja til Lys;
Naar Luen hørtes brage,
De sang om Jomfrukys.
De dandsed af al Formue,
Mens røden Hane goel;
Thi Stang var Fedelbue,
Og Panden var Fiol.

Saa monne Kongen hevne
Med Blod sin kjære Søn;
Lod da Alle stævne
Ud paa den Mark saa grøn;
Lod da Talen klinge
Fra Stenen, hvor han stod:
„En Drot var Jer for ringe
Af ædelt Kongeblod.

I tyktes ei om Manden;
Thi fik I paa ham Has.
Nu skal I faae en Anden,
Som Eder er tilpas.
Flux maae I overtænke,
Hvem vel I hove bedst,
Rake*), min Hund i Lænke,
Eller Trællen ved min Hest."

Kaarene vare slemme.
De grublede dog kort,
De meente bedst at tæmme
Den Drot med Halen sort.
De lagde over hans Øre
Den gyldne Krone ned;
Saa grant man kunde høre,
Han knurrede derved.

Men høit fra Finnelunden
De hented hid en Mand,
Som trylled udi Hunden
Vel trende Mænds Forstand.

Møller tænker paa det gammeldanske Ord Rakke, ind.

De ſvære Trønderhelte
Af Drottens Tale loe;
Thi naar eet Ord han mælte,
Da bjæffede han to.

En Dag i høie Sale
Den Drot ſaa naadig ſad,
Han logrede med ſin Hale
Og ſlikkede Sølverfad.
Da ſagde Hovmænd fine:
„Vil I til grønne Skov
Paa Jagten ikke trine?“
Han ſagde: „Jo, vov vov!

Veiene vare vaade,
Det voldte Drotten Harm;
Marſkalken nød den Naade,
At bære ham paa Arm.
Som de nu mellem Tjørne
Gik frem med megen Bram,
De ſaae to gamle Bjørne,
Som aad de ſpæde Lam.

Da ſagde Hovmænd ſnilde:
„See dog, vor Herre god!
Hvor lodne Voldsmænd ſpilde
Uſkyldigt Lammeblod.
Norrigs Mænd Dig priſe
For en retfærdig Mand;
Nu maa Du ogſaa viſe,
At her er Ret i Land.“

Imellem hvide Tænder
Knurred den Herre god;
Hans ædle Hjerte brænder,
Hans Svands i Veiret ſtod.

Han bød de Hovmænd følge,
Og ſprang paa Jorden ned;
Man bør det ei fordølge,
At han gav Hals derved.

Det var de Hovmænd brave,
De loe ved denne Feſt;
Marſkalken holdt paa Mave,
Han griinte allermeeſt.
Drottens Labber flinke
Paa Bjørnens Side ſtod,
Han beed den Bjørneſkinke,
Han beed til røden Blod.

Basſerne ſig vende,
De reiſte dem paa to,
Og i den Drot behænde
De ſatte ſorten Klo.
De gav dem til at brumme,
Det lød i grønne Skov;
De aad ham hver en Krumme,
Han ſagde: „Av! vov vov!“

Nu vare de Trønder bange
For Oplands Rytterflok,
Den havde tvende Gange
De friſtet meer end nok.
Det var ei godt at ſkjemte
Med Oplands høie Drot;
Dog ſtærken Ketil Jæmte
Han raadede dem godt.

De over Kjølen droge;
Saa kom de til en Skov,
Som de med Øxer ſloge
Og jævnede med Plov.

De Jæmteland den nævne,
Og bygge der i Mag
Huſe alt efter Evne.
De bygge der i Dag.

Eyvind ſang dette Skjemteqvad med megen Alvorlighed, og Jæmtelænderne bleve ſærdeles lyſtige derover, iſær da de havde drukket meget Øl og Mjød. De gave dem da ſaaledes til at lee, at Fleſket nær var blevet dem ſiddende i Halſen. Hakon ſagde da til dem: „Nu have J hørt Eders Herkomſt fortælle, og det er jo af dette Sagn gandſke klart, at J ere Rømningsmænd, ſom ere løbne bort fra Eders Norſke Huſe; thi haaber jeg, at J ei vægre Eder ved at erkjende Normannakonningen for Eders rette Herre." Jæmtelænderne ſtode ſtrax op og ſvore at lyde og tjene Hakon i Eet og Alt, og de bleve af hans allertroeſte Folk, da de ikke vare vundne med Sværd, men ved venneſæl Omgang. Da Hakon og Eyvind bleve ene, ſagde Kongen: „Kjære Eyvind! jeg troer, Guderne have ſendt Dig ned til mig for at beſkjerme og udbrede min Magt og Velſtand. Hvorledes ſkal jeg tilfulde takke Dig for alle de Tjeneſter, Du viſer imod mig? Det er dog klart, at det var meeſt din lyſtige Viſe, ſom ſkaffede mig Magt over Jæmtelænderne." Eyvind ſvarede: „Naadige Drot og Ven! maa jeg blot beholde Din Kjærlighed, og maa Du leve med mig, indtil de grave mig ned i Jorde, da forlanger jeg intet Andet her paa Jorden; thi Du er mig ligeſaa kjær ſom min Qvinde, og noget til. Men ſkal jeg miſte Dig, da duer det ikke noget med mit Spil og min Sang."

Eyvind opholdt sig endnu nogle Maaneder med sin Hustru hos Hakon, og Kongen talte imens ofte med ham om, at han skulde lade sig christne, men han vilde ingenlunde lade sig overtale dertil. „Hvorfor", sagde han, „skal jeg hengive mig til den megen Bedrøvelse, da Guderne have lavet det saa godt for mig her paa Jorden. Jeg har Evne til Spil og Sang, hvormed jeg kan forlyste baade mig selv og andre. Jeg har en Ven og en Viv, som jeg elsker over alt. Hvad skulde da bevæge mig til at lade af med at elske Verden? Jeg for min Part holder for, at det er meget bedre at have et godt stærkt Legeme at fornøie sig udi, end at blive til en Skygge." Kongen mærkede, at det ikke hjalp at spilde Ord herpaa, hvorfore han lod af med saadanne Samtaler. Da de skulde til at skilles ad, talte Hakon endnu med Skjalden om hans Hustru Svanhvide og sagde til ham: „Dersom Du vil eie denne Qvinde i Ro, da maa Du pusle noget mere om hende; men Du gaaer saa tidt og strøifer om i Skovene og kommer silde hjem, naar hun allerede har sovet en god Stund. Det gaaer ikke an. Du kommer til at nappe hende imellem kjærligen i Skindet, klappe hende og drive al den kjærlige Tant, Du kan hitte paa." „Skam faae den, der gjør", sagde Eyvind; „det begvemmer jeg mig ikke til. Jeg er for gammel til saadant Børneværk. Tilmed er min Viv saa liflig af Aasyn, at jeg var en nedrig Karl, dersom jeg nogensinde tvivlede paa hendes Troskab, drr staaer saa grandgivelig afmalet i hendes Øine." „Hvad det angaaer", sagde Kongen, „da har jeg

flere Gange seet Qvindfolk, der have været glatte i Huden og klare i Øiesynet, men som man dog ikke just har kunnet lide paa. Men vi ville ikke tale videre derom. Jeg vil derfor blot bede Dig at tænke paa engang imellem, hvad Hakon har sagt Dig." „Det var slet gjort, om jeg gjorde det", sagde Eyvind, „og det skal med min Villie aldrig kommes i Hu, saa at Du for den Sags Skyld kunde have spart Mundlæderet; men ikke desmindre takker jeg Dig for Din kjærlige Omhu."

Nu agede da Eyvind bort med Svanhvide, og de meente at kunne vinde hen til en Gaard, som Hakon havde givet dem, inden Aften faldt paa. Men allerbedst som de fore igjennem Skoven, hvor Gunild før havde drevet sit Spil, da sprang et sort Utyske frem af en Busk og satte sine Kløer i Reendyret. Svanhvide skreeg: „Slaa til det med Harpen!" Men Eyvind var bange for, at Strængene skulde tage Skade, dersom Bæstet fik Kløerne deri, da det tyktes ham uden for al Tvivl, at disse ikke vilde lege saa fiint dermed, som hans Fingre pleiede. Han famlede derfor efter et lidet Sværd, som han havde gjemt i Halmen, der var stoppet omkring Svanhvides Fødder. Men inden det lykkedes ham at faae fat derpaa, laae allerede Renen paa Ryggen og sprættede i Luften med alle fire Been. Da rev Svanhvide i sit lange Hovedhaar og sagde: „Jeg er da uselig*) faldet i denne Mands Hænder, som for at spare paa

*) D. e. til min Ulykke (Folkevisens *usel* el. *usen*, oldnordisk *at úsynjum*).

et elendigt Stykke Træ bringer mig i en saa stor Livsfare. Hvorledes vil Du nu rede os ud af denne Nød?" Eyvind blev meget fattig*) ved denne ukjærlige Tiltale; men han tog sig dog i det og sagde: „Elskede Viv! vi maae takke Guderne for at Udyret igjen søgte Buskene, og de hjelpe os vel ogsaa til vort Hjem, naar vi give dem et Ord for det." „Troer Du da", sagde Svanhvide, „at jeg er vant til et saadant Landstryger-Levnet, som Du fører? Troer Du, jeg kan finde mig i at træde med Fødderne i den høie Snee, for at vinde de mange Mile, vi endnu have til Gaarden?" „Favre Veninde", svarede Eyvind, „det være langt fra mig, at jeg skulde lade Dig gaae, saalænge jeg har min Førlighed. Jeg vil tage Dig paa mine Skuldre; thi saalænge jeg kan orke, skal Du ikke lide nogen Besværlighed." Saa tog han Harpen i den venstre Arm og Qvinden i den høire, og begyndte at gaae meget meisommelig frem i den høie Snee. Da han havde gaaet et godt Stykke, begyndte Sveden at rinde ham ned over Kinderne, og han stønnede stærkt. Tænderne klapprede derimod i Munden paa Svanhvide, og hun rystede ligesom Bladene paa en Piil, saa at det ret var underligt at see, hvor deres Legemer vare ligesom deres Hjerter, da Eyvinds Kjærlighed ogsaa var meget heed, hvorimod Svanhvides var aldeles kold. Eyvind var færdig ved at daane

*) Stakkels, elendig. (»Ach, jeg fattige — — Per Erichsen!« Den Stundesløse III, 4.)

af Mødighed, men fandt sig dog i det med stor Taalmodighed, da derimod Qvinden gav sig til at græde bitterlig, og ønskede, at Eyvind hellere havde ladet hende sidde som en Fugl i Skoven, i hvilken Tilstand hun dog havde Fjær til Skjærm for Kulden, da hun nu derimod maatte fryse ihjel. Harpemanden satte hende ned et Øieblik for at puste; da forlangte hun, at han skulde gjøre Ild paa, da hun ellers reent maatte forkomme af Frosten. Hendes Husbond foreslilte hende, at de nu vare i en bred Dal langt fra alle Træer, og at det følgelig vilde være ham en Umulighed, at bringe noget Baal tilveie. Hun foreslog ham da at tænde Ild i Strængelegen, hvorved hun dog kunde faae nogen Varme. Da blev Eyvind saare forfærdet og sagde: „Min Allerkjæreste! hvorledes kan Du føre det over Dit Hjerte, at forlange saadant af mig? Hvorledes kunde Du være i Stand til at berøve mig min Livsens høieste Lyst og Glæde, for at blive for en stakket Tid opvarmet?" Men hun blev ved at bede ham og sagde, at hun slet ikke kunde begribe, hvi han vilde have hende til Hustru, naar hun var ham saa ligegyldig, at dette døde Spilleværk var ham dyrebarere end hendes Liv og Helsen. Da sagde Eyvind: „Skjøndt jeg derved faaer et saadant Smæk, at jeg vist aldrig bliver til Mand meer, vil jeg dog føie Dig, naar Du kun først vil tilstæde mig at spille et Stykke for at tage Afsked med denne gamle Ven." Da satte han Legen tæt op til sit Bryst og qvad:

Naar Gubben ſtaaer ved Graven
Med Vand i Øie,
Krummet til Krykkeſtaven,
Blandt Kjæmper høie;

Naar de i Høien ſætte
Den nye Krukke,
Da kan Du ſagtens gjette,
Hvi han maa ſukke.

Det er hans Søn, de gjemme
For ſultne Ravne;
Han hører ei hans Stemme,
Kan ham ei favne:

Saa ſkal jeg aldrig høre
Dit ſtolte Mæle,
Strængen aldrig røre
Paa brune Fjæle.

Dit Maal ſaa herligt lyder
Paa vilde Vænge;
Ei nu Du, Kjæmpefryder!
Skal klinge længe.

Og naar da Eyvind ſørger
I Krogen ſtille,
Og Mand og Qvinde ſpørger,
Om jeg vil ſpille:

Da maa ſig Eyvind ſkamme
Og Intet ſvare.
O, Du min dyre Ramme!
O, Guldſtrænge rare!

Briſt da med Klang,
Du Drapaqvæder!
Du toner ſidſte Gang,
Og Eyvind græder.

Da han det havde sjunget, gjorde han et saa heftigt Greb i Strængene, at de brast alle tilsammen, og han knuste i det samme Legen imod en skarp Steen, saa det gav en Lyd ligesom et vildt Skrig, og Svanhvide ræddedes derved. Derpaa slog han Ild og lavede i Taushed et Baal, og Qvinden talede imens heller ikke et Ord. Da de havde siddet lidt ved Baalet, kom der en Bretlandsk Kjøbmand kjørende med mange Slæder. Denne Mand var klædt i kosteligt Tøi, hvilket var baldyret med røde, hvide og blaae Stene. Da han fandt Eyvind og hans deilige Viv ene paa Marken i den svare Kuld, lod han sine Trælle gjøre en stor Brand tilrede og bad dem leire sig derved hos ham. Han lod dernæst hente sjeldne Spisevare og fine Drikke ned fra Slæden, hvorved de qvægede deres Sind. Især gav han Eyvind stærke Draaber i hans Bæger, som skulde fremme Søvnen hos ham, og da nu den trætte Spillemand snart slumrede ind, tog han hans Kjæreste ved Haanden og berømmede med mange og søde Ord hendes liflige Skikkelse. Dette huede Svanhvide vel; thi hun saae, at Kjøbmanden var en meget lækker Herre. Endogsaa da han rakte Munden hen og vilde kysse hende, gjorde hun liden Modstand.

Om Morgenen, da Eyvind lukkede sine Øine op, da var baade Kjøbmanden og Svanhvide borte. Han sprang forskrækket op og raabte hendes Navn, saa det lød vidt over Marken; men han fik slet intet Svar, ei engang af Dvergemæle*), da der ingen

*) Gammeldansk, maaske ogsaa i nyere Dialekter forekommende, Navn paa Ekko.

Fjelde vare i Nærheden, som de kunde svare igjen fra. Han løb længe om, indtil han mødte en liden Elv; den satte han sig ved, men blev saa bange for sit eget Aasyn, som speiledes deri og saae forfærdelig elendigt ud, at han atter foer derfra, uden at vide hvorhen.

Hakon og hans Mænd rede om i Skove og Dale og joge de vilde Dyr, da Kongen gjerne vilde forslaae de Griller, som Eyvinds Fraværelse foraarsagede hos ham. Mens Hakon nu engang stod med Bagen imod en Gran og satte sin Hage paa Skaftet af sit Spyd, da hørte han, at hans Hovmænd raabte: „Her har vi Spillemanden!“ Normannakongen løb forundret derhen; da saae han gandske rigtig Eyvind ligge taus paa Jorden. Alle Mand spurgte ham, hvorfor han laae der saa alene; men han var ikke meget for at tale og sagde kun nogle enkelte Ord. Da sagde en af Kjæmperne: „Hvad er det, han mumler i Skjægget? Han taler noget om en Bretlandsk Kjøbmand. Man skal see, at han har solgt baade sin Qvinde og Strængeleg til den samme Handelsmand og faaet Kalk derfor, som han har hvidtet sine Kinder med.“ En anden sagde: „Nei, det lader snarere til, at Ansigtet er frosset af ham, og at han har lavet sig et af Snee og sat i Stedet.“ En tredie sagde: „Nei, jeg tænker, han har slaget Svanhvide ihjel og gravet hende ned her i Jorden og vil nu selv staae her i Stedet for en Marmelsteen til hendes Ihukommelse.“ Ved disse Ord sloge de en umaadelig Latter op. Men da Kongen havde hørt Sagens Sammenhæng, sagde han meget til

Eyvinds Trøst og sluttede da tilsidst med de Ord: „Nu har Du da noget mindre Aarsag til at elske Verden over alle Ting, og Du kunde for den Sags Skyld gjerne give Dig Kristus i Vold." Men Eyvind sagde: „Hvi skulde jeg ikke elske Verden, naar jeg deri haver en saadan Ven som Dig? Forliset af en Qvinde maa ikke længe klemme Vand af en Nordmand. Harpe, saadan som den, jeg havde, faaer jeg aldrig mere, thi den sluttede overmaade passeligt til mit Bryst; men dens Strænge vare kanskee for spinkle til at buldre i norske Bersærkers Øren. Nu maae I bryde tre ranke Grene af et Grantræ og øge dem sammen og splintre Panden paa den meest glubende Bjørn, der gaaer i Norges Skove. Den vil jeg rive Tarmene ud af Livet paa og tvinde Strænge deraf. Og da herop, I norske Kjæmper! ud paa den vilde Val! Det skal rumle for Jeres Øren, saa I skal mærke, at Eyvind er ikke forknyt endnu." Man føiede Eyvind og gjorde et saadant Redskab, som han forlangte, hvilket siden efter for sin dumpe Lyd blev kaldet Brumlebasse.

Derpaa drog Hakon, Eyvind og alle Hirdmændene til Stordøen, hvor de levede i megen Fryd og Gammen. Som de engang sadde ved Davrebordet, blev Eyvind kaldt ud af en af de Dagvægtere, som stode paa en høi Vare og sigede altid ud over Stranden, for at melde det for Kongen, naar Gunilds Sønner stævnede mod Landet; da bleve Baunerne tændte fra den ene Ende af Landet til den anden, og alle Mænd, som formaaede at bære Glavind, samlede sig om Kongen. Men for

it ikke saadan Larm skulde ske for intet, havde Kongen bestemt, at den, der sagde falsk Tidende om jendtligt Overfald, skulde have sit Hoved forbrudt. Derfor kaldte de Trælle, der stode paa Udkig, Eyvind il dem, pegede med Fingrene ud over Vandet og purgte, om han ikke syntes, der kom fjendtlige Snek- er. Han spurgte, om de vare forblindede, siden de unde tvivle paa, hvad Enhver gandske rivelig*) unde see med sine Øine. Tilmed skammede han em meget ud for deres store Utroskab, da de af Angest for deres uselige Liv havde, til stor Fare for deres ædle Herre, ladet Fjenden løbe saa nær ved Land; sprang saa hurtig ind i Kongens Gaard, sparkede Døren op med sin Fod, stod paa Tærskelen og qvad:

Væk med Mjød og fede Skanker!
Nu er ingen Tid at æde,
Nu der andet Gilde vanker,
Naar I ud paa Marken træde.

Op fra Eders lade Bænke,
Trækker paa de blanke Hoser,
Hænger Sværd ved Lænd i Lænke,
Raft herud og planter Roser! **)

*) Et Ord i Øbomaalet, der betyder det samme som »grangivelig«, men som Poul Møller vistnok har fra Grundtvigs Prøver af Saxo og Snorro, hvor det er ledsaget af følgende Anmærkning: »Man skænke mig Ordet, det er en Sjællandsfar, som jeg er selv, og bruges kun i denne ene Betydning, beslægtet med det islandske *rjúfa*, at adskille.«

**) Oehlenschlægersk, for: at udgyde Blod.

Røde Roſer i det grønne
Pynte vildt i Morgenrøde.
Den, der agter for en Bønne
Livet, er ei værd ſin Føde.

Høgeflok fra ſøndre Hjørne,
Med ſtaalblanke Kløer brede,
Søger Bjergets Kongeørne,
Vil ſlaae ned i deres Rede.

Da ſprang Kongen op, ſparkede Bordet overende og ſlog paa ſit Skjold. „Jeg kjender Eyvind for ſaa god en Dreng", ſagde han, „at han ikke bringer os Hærſagn, uden det er ſandt." Nu drog Kongen i ſin Brynie, gjordede ſig med Qværnbideren, ſatte en Hjelm paa Hovedet af drevet Guld, der havde en overordentlig Klarhed. Da blev Eyvind rørt af Forfærdelſe og ſagde til Kongen: „Vil Du nu, min Herre! med Magt gjøre Dit Hoved til Maal for Fjendens Pile? Den Hat, Du har der paa, ſkinner jo ligeſom en Sol, og Fjenderne kunde gjerne lukke det ene Øie og endda-pege lige paa den med deres Buer." „Lad den kun glimre ſom Solen", ſagde Kongen; „deſto bedre kan den falde mine Svende i Øinene, og jeg mener ikke, de ſkulle gaae Krogveie, naar de følge efter den. Og naar de fornemme, at ſamme Sol gaaer ned, mage de det nok ſaa, at den kan gaae ned i dygtig Rødme, ligeſaavel ſom den, der er paa Himmelen." Da de kom udenfor mærkede de, at Fjenden var ſaa ſtærk, at de kun kunde ſtille een Mand imod ſyv. Hakon ſpurgte derfor ſine Mænd, om de vilde helſt falde med Ære eller flye med Skam, da der ingen Udſigt var ti

Liv i Rend mod saa mange. Alle tilhobe raabte, at de vilde følge deres kjære Konge i Liv og Død, og at de gik frem, saalænge Benene kunde bære dem. Hakon takkede dem og blev derover ved godt Mod. Ogsaa Eyvind blev heftig lystig, sprang om og raabte, han var glad over, at han kunde komme til at prøve, om der var god Lyd i hans Brumlebasse. Derpaa førte Hakon sit Folk lige mod Fjenden, og ved hans Side gik en drabelig Kjæmpe, som hed Torjolf, og næst efter Kongen gik Eyvind med Strængelegen i Hænde og sang, saa det kunde høres fra den ene Fløi af Kjæmperækken til den anden:

Hid komme Sviin
fra de danske Skove,
Over salten Riin*),
Over fraadende Dove.

Af Blaatand de agtes
for tykke og fede;
Thi skulle de slagtes
paa Norriges Hede.

De klemte nu paa hinanden af alle Kræfter, og Hakon tog saa hart paa, at Sveden snart gik ham ud af Panden. Han krængte da Brynien af og smed den langt ud i Marken, hvorpaa baade han og Torjolf toge Sværdet i baade Hænder, gik langt frem for Banneret og trængte igjennem Hæren baade paa langs og tværs. Baade Hjelme og Skjolde maatte briste for deres tunge Hug; thi Kongen og Torjolf vare lige stærke. I den anden Hær gik

*) Havet; jfr. S. 31.

iligemaade Alf Aſkmand og Eyvind Skreja haardelig frem, og da de kunde kjende Kongen paa den forgyldene Hjelm, gjorde de ſig iſær Vei mod det Hjørne, hvor den glimrede, da de havde meeſt Mod paa at ramme ham. Da Eyvind Skaldaſpiller ſaae, at ſaa mange bar Vaaben imod Kongen, at de let kunde overvælde ham, kaſtede han en Hætte over Hjelmen, uden at han blev det vaer. Saa qvad han igjen:

Frem, modige Drenge!
Paa rygende Vænge
Med blinkende Stang.
De Sværde, ſom kime,
Saa herligt ſig rime
Med Strængenes Klang.

Vi hugge og ſynge,
En Krands vi vil ſlynge
Om Drotten ſaa bold;
Af Glqvind de blanke,
Af Landſer de ranke
En glimrende Vold.

Skam Dig, Du Kryſter,
Som ſtander og ryſter!
Mon Kolden Dig tvang?
See, Halvor kan ſtævne
Og Bane ſig jævne,
Hvor Veien er trang.

See, Einar maa rave,
Hans funklende Krave
Fik ſvarlig Rift.
Hans Daad den ſtander
Paa Fjenders Pander
Med røden Skrift.

For Torjolf lange
Er Danſken bange
I vreden Dyſt.
I Mark han ſtamper,
Som Hoppen tramper,
Han gjør ſaa lyſt.

Odin gamle!
Til Hjelp Du ſamle
Din Aſaflok;
Da Tyrene fede
Med Blod ſkal væde
Din Alterblok.

Friſk lader os holde
De runde Skjolde
For vores Drot.
Bag Muren, vi bygge,
Hans Lemmer er trygge
Som i hans Slot.

1 Eyind Skreja ikke mere ſaae Hakons Hjelm, eg han: „Skjuler nu Norges Konge ſig, eller er n faldet, eller er han rømt af Marken?“ Og fore han og hans Broder Alf Aſkmand frem ſom de og galne Folk, hujede og ſlog om dem, ſaa gen kunde komme dem nær. Da Hakon hørte, at r var Spørgſel efter ham, raabte han: „Hold m, ſom Du ſtævner, Eyind, da vil Du finde Nor- annakonning.“ Han foer da ſom et Lyn til det ed, hvor Røſten kom fra. Torjolf vilde tage imod m; men Kongen ſagde: „Mig vilde han finde, d ſkal jeg og tage imod ham.“ Mens de ſaa- des vilde begge trænge dem frem, kom Eyind ndende med opløftet Sværd og huggede mod

Hakon; men Torjolf gav ham saadant Sæt for Bringen med sit Skjold, at han ravede ved det. I det samme slog Kongen ham med Qværnbideren saaledes paa Issen, at Sværdebladet gik ned imellem begge Øinene, saa at Hovedet skiltes ad i to Stykker, som faldt paa begge Skuldrene, og i det Samme satte Torjolf sit Spyd ind i Hjertet paa Alf Askmand.

Da Fjenderne saae, at deres to ypperste Høvedsmænd vare slagne, begyndte de at vende de Norske Bagen; men den blev ikke uden Saar, thi Hakon og hans Mænd vare bestandig i Hælene paa dem og slog dem med Skarpt. Da Gunilds Børn næsten havde naaet deres Skibe, saae man et underligt Syn. En Sky drev bestandig efter Hakon, og nogle vilde paa den see en gammel Kjærling ride paa en Stav med en Harpe i Haanden. Med Eet fløi fra denne Sky en Piil, som svævede længe i Luften og tilsidst traf Kongen, saa at han segnede paa Marken, og i det samme gik Solen ned. Nu bleve de Norske Kjæmper reent rasende og fik fast alle Berserkergang. Kuns nogle faa bleve med Eyvind Skaldaspiller tilbage hos Drotten. De andre fore som vilde Dyr imellem Fjenderne, hvilke af Forvirring løb for en stor Deel ud i Havet, og i Heden fulgte mange Nordmænd efter, saa at deres Staal endnu mødtes under Voverne, inden Vandet qvalte dem. Da Nordmændene saae, at der ikke mere var nogen flere levende Fjender paa deres Land, men at alle havde reddet sig til Skibene, gik de tilbage til deres Konge. Han laae i Eyvinds Arme og svømmede i

sit Blod, som ikke paa nogen Maade vilde lade sig standse. Kongen blev altid blegere og blegere, og Eyvind ligeledes. Alle Kjæmperne stode tause i en Kreds omkring dem, saa at der var saa stille, som i Høien hos en død Mand. Da talte Hakon med svagt Mæle disse Ord:

„Norske Mænd og Brødre! den Soel, der nu gik ned, er, saavidt jeg kan mærke, den sidste, jeg faaer at see med disse mine Øine, da snart al den Væde, der var i mig, er strømmet ud her paa Græsset. Mærker derfor min sidste Villie. Her er den Kongering, som min Fader har baaret, og som Sigurd Jarl har sat paa mit Hoved; den maae I bringe Gunilds Sønner, thi der er Norsk Kongeblod i deres Aarer. Hils dem, at de maae ikke gjøre mine Venner Fortræd, fordi de vare dem saa haarde idag, men søge ved Mildhed at vinde deres Hjerter, ligesom jeg gjorde; da ville de i disse gode Kjæmper have et Bryststværn imod alle Avindsmænds Hug og Stød. Jeg har altid haabet, at blive ringet til Hvile af Kristenklokker og ligge under en Tue med Kors inden for de hvide Kristenmure; men jeg er det ikke værd, thi jeg har svaiet som et Rør mellem Odin og Kristus, og hvem af dem der skal have min Sjæl, det veed jeg ikke. Derfor kan I gjerne tage mit Liig paa Eders Skjolde og sætte i min Rustning, som jeg her ligger, i en Hedninghøi paa vild Mark, efter Eders Fædres Viis; thi vil den hvide Kristus lukke mig sin Dør op, da finder han mig nok, ihvor jeg gjemmes." Derpaa reiste han sig overende med Haanden paa sin Vunde og sagde

med hæs Røst: „Og nu Farvel, mit elskte Folk! Tak for Eders Trofasthed imod mig! Vidste jeg, at Gunilds Børn meente Jer det saa godt, som jeg har meent det, da vilde jeg med Glæde lukke mine Øine i. Og Du, min blide Broder og Ven, Eyvind, som altid har været mit Hjerte næst i Vel som i Vee! Du har nu hverken Harpe eller Viv eller Ven, og Du kan aldrig faae dem igjen, uden af den Korsfæstede." Her kunde han ikke taale at tale mere, han saae endnu engang omkring paa sine Folk og sagde: „Lever vel, mine Børn!" Tilsidst stirrede hans Øine paa Eyvind, men dermed gik de ogsaa i, og han faldt tilbage paa Ryggen uden Liv.

Somme af Mændene græd høit og holdt deres Skjolde for Ansigtet, andre stode med Armene lænede paa deres Hellebarder og saae med vilde Øine ned paa Jorden, som om de vare vrede paa Nornerne, fordi de havde raadet det saa ilde for Norges Land. Andre stod gandske stive, ligesom Steenstøtter, rørte af sørgelig Forbauselse, og tabte baade Øxer og Sværd ud af Hænderne. I tre Dage grove de en Høi paa Nordhordaland og græd ved ethvert Spademaal, de toge, og deri satte de ham, ligesom han havde gaaet i Slaget. Men Eyvind stod paa Toppen med et sørgeligt Ansigt og sang:

Hold ikke Din Haand for Din vaade Kind,
Du Granens bedrøvede Broder,
Viis Du kun Din Taare med freidigt Sind,
Som Barnet for Fader og Moder.
Thi Hakon ligger i Mulde,
Snart grønnes hans Been af Kulde.

Ja ret som den liden Fugl paa Qvist
Sig klager alt for sin Kjære,
Saa ville vi sørge, fordi med List
Troldqvinden slog vores Herre.
Kling ynkelig da, mine Strænge!
Som Hyrden fløiter paa Enge.

Du venlig varst som et Dalens Lam,
Naar med Fred Du sad i Din Stue;
Men stod Du i Stridens raslende Ham,
Da maatte Nidinger grue.
Sov sødt da, Du milde, Du stærke!
Due og vilde Berserke!

Hver anden gaaer atter til Kjæmpernes Rad
Og glemmer med Tiden sin Møde;
Men Eyvinds Sjæl bliver aldrig glad
Fra den Tid hans Elskede døde;
Thi Mulm og Stene ham skjule
Saa dybt i en drøvelig Hule.

Eyvind vilde ikke være tilstede, da de udraabte Harald, Gunilds ældste Søn, til Konge over Norge; endskjøndt denne tog det meget ilde op, at han, som dog var hans Frænde, ikke, ligesom Hakons øvrige Hirdmænd, kom for at faae Tilgivelse af ham og træde i hans Tjeneste. Men Eyvind kunde i Evighed aldrig glemme ham det Stykke af, at han havde været Skyld i hans gode Konges Død. Han lod ham da hente til sig og bad ham qvæde en Vise. Da greb Eyvind Leiligheden, for at sige Harald den rene Sandhed. „Jeg har", sagde han, „engang qvædet en Vise for Din Fader, som jeg ikke fik til Ende, nu kan jeg med Din Forlov synge den ud." Han qvad da disse Riim:

Kong Erik var ſig ſaa blodig en Mand,
Hans Øxer altid var røde;
Mere end Kildens det perlende Vand
Vare Blodets Draaber ham ſøde.
Hver Nat green udi hans Halle
Hans Brødres Hoveder alle.

Uden Blu paa Leiet han i ſin Arm
Den ledeſte Hex mon tage.
Med ſorte Katte for ſorte Karm
Til hende de Finner age.
Saa laved de Drikke ved Stjerneſkin,
At øde den Kongeæt ſaa ſiin.

Hendes Søn er en vantreven Ting,
Hans Bag er mærket med Staalet.
Som Kræmmer rendte han rundt omkring,
Nu haver han Kronen ſtjaalet.
Som andre jorde den Døde,
Saa jorder han Guldet røde.

Som Ræven luſker i dunkle Krat
Alt udi ſin røde Kjole,
Saa ſlog han vor Konge med Trolddom brat,
Da Ugler blandt Hexene gole.
Brav Mand vi lagde i Høie,
En Niding ſtaaer os for Øie.

Harald raabte, at der ikke laae ham meget Magt paa, enten ſaadan liden Hund bjæffede ad ham eller ikke, da han meente, at have god Evne til at ſtoppe Munden paa den. Men Eyvind lod ham vide, at den Hund, han talte om, vilde ſtræbe desbedre at bruge Munden, mens den endnu havde den i ſin Magt. Da vilde Harald ſtrax lade Harpeſpilleren dræbe; men han turde ei for ſine Mænd, hvorfore

han gjemte Hævnen i sit Hjerte til en anden Leilighed.

Eyvind gik da ud i den vilde Skov og byggede sig en Hytte, hvor han boede i tre Aar, og der blev aldrig seet Lystighed paa hans Ansigt fra det Øieblik af, han saae Hakon falde paa Marken. Han sad hele Dagen med Albuerne paa sine Knæe og Hagen i sin flade Haand, og tænkte paa sin uforglemmelige Ven og Herre.

Harald lod ham skikke Bud, om han vilde gjøre Venskab med ham og synge i hans Borgestue; men Eyvind lod ham sige igjen, at han havde tjent een Konge saa god, at han ikke havde Lyst til at tjene den anden. Kongen meente, at han betænkte sig nok, naar Sulten drev ham ud af sit Skjul. Men heri tog han feil, da Eyvind ikke bekymrede sig meget for Føden; thi det bares ham for, at han ikke mange Dage skulde overleve sin Ven. En Sølvdolk havde Islænderne sendt ham, fordi han havde lagt et Qvæde paa Riim til deres Berømmelse. Den gav han bort for Brød, paa det at han i Ro og Eenlighed kunde sidde og overlade sig til sin Bedrøvelse. Han meente, i Følge Kongens sidste Ord, at Kristus havde maaskee taget alt Held fra ham paa denne Jord, for at han skulde vende sig med Tro til ham. Men nu var hans Hjerte af Sorgen blevet haardt og koldt, saa at han sagde ved sig selv: „Dersom Kristus mener med det onde at tvinge mig til at tjene sig, da har han gjort en feil Regning; da holder jeg mig hellere til den

gamle eensiede Mand, skjøndt han paa den senere Tid har været temmelig hjelpeløs imod mig."

I Skoven, hvor Eyvind levede, listede sig hist og her en enkelt Munk frygtagtigen om mellem Træerne. Det var en Rest af dem, Hakon havde hentet fra Bretland, og som endnu ikke vare ihjelslagne af Hedningerne, og havde opoffret al den Tid, de kunde vente at leve i Verden, til at gjøre Kristi Kirke større. En af disse kom til Eyvind en Morgen, da denne mindst tænkte at findes af noget Menneske i sit Lundehuus. Han blev derfor meget forundret ved at see en Mand i en stor sort Kappe med et lidet, sygeligt Ansigt at træde hen imod ham, og troede fuldt og fast, det var en Skovtrold. Manden begyndte at prække om Kristus for Eyvind; men denne bad ham gaae sin Vei. Da Munken mærkede, at Spillemanden var saa stivsindet, begyndte han at tale om de fordømte Sjæles evige Pine og brugte haarde Trudsler mod ham. Da blev Eyvind vred, lettede sin store Harpe og slog ham i det blege Ansyn, saa det drønede i Sangbunden, og Munken faldt baglænds om i Daanelse. Eyvind ventede paa, at han skulde staae op igjen; men han gjorde for det første ingen Mine dertil. Da sagde han ved sig selv: „Ikke skulde jeg dog troe, at han har havt saa mør en Brask, at den skulde briste for saa lidet Slag", gik hen og sparkede ham med Foden og sagde: „Stat op, Kristenmand! her haver Du ingen bequemmelig Hovedpude at hvile paa." Munken fik Veiret igjen, reiste sig og gik ud af Huset, men sagde først: „Vor Herre forlade Dig, at Du have

saa mishandlet en Herrens Tjener. Jeg er slet ikke vred paa Dig derfor, da Du est en saa blind Hedning, at Du ikke haver bedre Forstand, og jeg veed, det vil blive Dig selv til størst Vee, naar Kristus kalder os til Doms." Eyvind syntes, det var underlig Viis at bede godt for den, man faaer en bruden Pande af; men han kunde dog ikke negte, at det var smukt gjort, og fortrød, at han havde givet den sorte Mand saa kort Besked. Derfor tog han bedre imod andre Munke, som havde søgt Redning i Skovene, og hørte taalmodig paa de hellige Fortællinger, de altid kom med, da han meente, dermed at gjøre dem en Fornøielse. Men da han havde hørt ret mange af dem, gik de ham alt mere og mere til Hjerte, og det løb ham om i Hovedet, naar han sov. En Aften sad han meget bevæget og tænkte paa sin Ven Hakon, sin Viv Svanhvide og sin Bretske Harpe, da de Ord randt ham i Minde, hvilke Hakon havde sagt, førend han døde, at han kunde intet faae igjen af det, han havde tabt, uden af den Korsfæstedes Haand; men han kunde ikke faae nogen Mening i disse Ord. Mens han sad og grundede derpaa, faldt han i Søvn. I Drømme kom Kristus til ham, som en deilig Mand med sorte krusede Haar, og stod i Døren af hans Hytte og spurgte, om han havde Lyst til at see sin Ven og Hustru og Harpe igjen. Da syntes han, at han gik hen og kysfede Kristus paa Haanden og sagde: hvis det kunde skee, da kunde han troe paa ham og blive salig. Kristus gik da ud og kom igjen med en smuk Dreng ved høire Haand og et lidet Barn ved venstre, hvilke

vare Hakon og Svanhvide op af Dage. Den lille Pige var langt hvidere af Farve, end Svanhvide nogensinde havde været, og bar en Kurv med Roser og Lilier. Drengen havde ogsaa en Kurv med modne Æbler og røde Bær. Da sagde Eyvind forundret: „O mine elskede Venner, min Viv og min Konge, hvorfor ere I saa smaae? hvor have I plukket Blomster ved Vintertide?“ De taug stille og saae mildt paa ham; men Kristus tog Ordet og sagde: „De komme fra Paradiset. Alle de, som komme der, blive til Børn, og der ere Æblerne altid røde.“ Og Drengen tog en Harpe, som lignede hans brændte Strængeleg, men som glimrede af Guld og blaae Smaragder, og sagde: „I denne Harpe haver jeg fængslet Toner af Nattergalen i Paradis.“ „Hvorledes kommer man da i denne rare Have?“ spurgte Eyvind. Kristus svarede: „Jeg er Dørvogter, og her bærer jeg Nøglen, som kan lukke Dig derind!“ og herved løftede han sit Kors op i Luften. Eyvind raabte: „Lovet være Kristus i al Evighed!“ Dette raabte han saa høit, at han vaagnede derved, og Drømmen forsvandt; men i Døren stode begge Børnene endnu og svarede: „Amen!“ og hans Haand hvilede paa en Guldharpe. Torjolf hiin stærke traadte hen til hans Seng med sin Korshammer i Haanden og sagde: „Din Hustru Svanhvide er inat hjemkommet fra Bretland, for at bede Dig om Forladelse; thi hun haver i Engelland ladet sig kristne, men Munkene vilde ikke lade hende gaae ind i det høie hvide Huus, Du nok veed, der staaer

i Lunden*), førend hun havde forligt sig med Dig. Hun havde med sig Din lille Datter, som hun haver født i Bretland, og som ogsaa hedder Svanhvide, og denne Pebling, som hedder Hakon, og som vores brave Drot, der ligger henne i Høien, har avlet med en Bretlandsk Prindsesse. Hun kommer selv ret bag efter, men lod mig bringe Børnene i Forveien, og hun havde en nye Harpe med, som hun haver ladet koste i Bretland, hvilken hun vilde give dig i Stedet for den gamle, hun har skilt Dig ved." Eyvind sprang forundret op, kysede den lille Hakon og Alvilde og gik hen imod Korset, som den Munk, han slog paa Panden, havde plantet for hans Dør. Der stod han og spurgte Torjolf med forvildede Miner, om han vilde høre Nattergalen fra Paradiset synge. Torjolf blev forfærdet og sagde: „Jeg var dog en Gjek, at jeg bragte ham saa pludselig dette Budskab. Bliver hos Eders Fader, han er gaaet fra Forstanden og taler vildt; jeg vil hente hans Hustru, om hun ikke skulde kunne snakke ham til Rette." Torjolf gik, og Børnene gave dem til at græde, men da han begyndte at røre ved Strængene, holdt de op. Det, som Eyvind qvad, kan Ingen synge ham efter; thi hans Sjæl var revet ind i den tredie Himmel, og han sang om alle Himmelens Hemmeligheder. Da Svanesangen var ude, fløi en Piil fra Busken ind i hans Hjerte. Den blev udskudt af en Mand, som Harald havde tinget

*) London (?). Jfr.: »Vi løbet er i Bretlands Thems for Lunden.« (Oehlenschlæger: Helge).

dertil, og Eyvind faldt som et Lam hen under Korset. Da Folk kom til, sade begge de Smaae roligen ved Siden af den døde Mand og græd slet ikke mere; men de levede ikke mange Dage, fordi de havde hørt Toner fra Paradiset, og Munkene der i Skoven toge dem da alle Tre og lagde Eyvind i en stor kostelig Grav, men de to Børn grove de ned i smaae Grave, een ved hver Side af ham.

En dansk Students Eventyr*).

I.

Plan til en Fortælling.

Digteren Hauch har i sine »Minder fra min Barndom og Ungdom« fortalt, at han før Poul Møllers Afrejse til Kina i Efteraaret 1819 har »hørt den krøllede Frits«. Da Poul Møller paa den Tid ikke havde skrevet noget af sin Studenterhistorie, maa dette Udtryk være saaledes at forstaa, at Digteren allerede dengang har meddelt sin Ven Planen til en Fortælling, som han havde Lyst til at forfatte og mente han paa den lange Rejse kunde faa Tid til at føre i Pennen.

Nu findes i det i denne Udgave oftere omtalte Hefte, som Poul Møller benyttede paa Kinarejsen, umiddelbart efter nogle i Land gjorte Optegnelser indskrevet en yderst kort-

*) Læsere, der kunde ønske udførligere Oplysninger om dette Værks Historie, henvises til Fremstillingen i «Poul Møller» (S. 184—214, 225—227, 297), hvis Resultater her ere gengivne i en sammentrængt Form, dog med nogle ikke ubetydelige Tilføjelser. Udgiveren skylder de Læsere, der ere fortrolige med Chr. Thaarups Behandling af Poul Møllers Novelle, at oplyse, at den væsenligste Uoverensstemmelse mellem de to Rekonstruktioner, bortset fra nærværende Forsøgs mere indgaaende Karakter, bestaar deri, at Thaarup anser de i ovenstaaende Fremstilling med A og B betegnede Udkast til en Fortælling for samtidige med Novellen, medens Udgiveren med fuld Sikkerhed kan paastaa, at de ere i det mindste to Aar ældre.

fattet Plan til en saadan Fortælling (A), syv skrevne Linier, hvori dog meget er ulæseligt, fordi et Stykke af Bladet er udrevet, og i Flugt hermed, men med en senere Haand en Række løst henkastede Indfald og Momenter til Handlingens Udvikling og Personernes Karakteristik (B), hvoraf af samme Grund nogle ere uforstaaelige. Da disse første Udkast til en Fortælling indeholde adskillige Antydninger til den aldrig fuldendte Novelles Fuldstændiggørelse, meddeles her deres væsentlige Indhold.

Efter A ere den paatænkte Fortællings Hovedpersoner: [1]) [en Justi]tsraad; [2]) hans impertinente Datter; [3]) den form[fulde Huslærer?]; [4]) Klinger selv (d. e. Studenten, Frits); [5]) den vandrende Haandværkssvend. Endvidere skal optræde: »en reflekterende Forstandsmand«. Historien skal begynde med »et Teselskab af Studenter, hvor Klinger mod[tager et strængt Brev fra sin] Onkel og beslutter at begynde sine Vandringer for at blive [i Stand til at leve uafhængig af] Folks Domme«. Det er hans Hensigt at tjene til sit Ophold ved at spille for Folk. Han vil i Modsætning til de »titulære Harpespillere« være »levende Sanger«. Samtalen afbrydes et Øjeblik ved at »[en Dre]ng betler og gaar sin Vej. Klinger fortæller sin Historie«. Hermed synes det første Kapitel at skulle slutte.

I B tegner sig især den Figur, der i A er anmeldt som en reflekterende Forstandsmand, med bestemtere Omrids. Han kaldes her »Pedanten« og ses at opholde sig i Nærheden af et Gods, vistnok hos »Sognefogedens« i den nærliggende Landsby. Han »var kommet der for at blive Læge paa Godset«, men har forsømt at fremstille sig for Herskabet, og Grunden til »hans Udeblivelse var Mangel paa rent Linned«. Han er saa upraktisk, at han aldrig kan bekvemme sig til at skaffe sig sit Tøj vadsket; han »vil skjule gammelt Skidentøj«. »Nu levede [han der ude af at] skrive Grammatikker«; thi han har »studeret alle Videnskaber«. Tilmed har han »faaet en Arv«. Iøvrigt reflekterer han idelig; »han lægger ordentlig [Leveplan]«. »Han [holder lange Taler om] Livets forskellige Epoker« og sit personlige

Forhold til disse. »Jeg glemmer«, siger han, »[at jeg ikke er] ung, ude af Arkadien«; thi »Pedanter synes at være berettigede til at eje Arkadien, fordi de med Styrke ønske det.« Altid fordybet i sig selv er han sit eget Selskab. »Ligesom [jeg er min egen] Barber, Manduktør, holder jeg mig selv til Hofnar.« Mænd morer det ham ikke meget at iagttage; fordi de fleste af hans eget Køn, som han kunde have Glæde af at tale med, ere, ligesom han selv, angrebne af Selvrefleksion, finder han, at »de fleste Mandfolk ligne en forfjamset (befingret) Rose«. Af Kvinder føler han sig derimod stærkt tiltrukken; han »sværmer om Damers æteriske Liv«. Naturligvis bliver han kun til Spot, naar han indlader sig med dem, og det er da sørgeligt at se, »hvorledes Damer kunne saa grumt som den skøn[ne Lovise skæm]te med en ulykkelig Pedant«. Forfatteren vil her næppe tilbageholde nogle Bemærkninger »om Fruentimmer, der ere barn[agtige]«. I det hele giver denne haabløse Længsel efter Kærlighed, efter Lys i Mørket i Forfatterens Øjne den stakkels Pedant et Skær af Poesi, som »[en Solstr]aale, der falder ind i en Daarekiste«.

Helten, Klinger, er i B paa Vandring med sin »korporlige Harpe«. Han »er et rejsende Medlem af Ver[den]« og, da han altid gaar paa sine Ben, »betaler intetsteds Ekstrapost«. Som »Fortæller« og »Improvisator«, ved sit Harpespil og nogle »Marionetter«, som han fremviser, har han tænkt at tjene sit Brød, men Fortjenesten er vistnok kun liden, da han har en stolt Natur og giver Svar paa Tiltale; han hører til de »[pole]miske Musikantere«. Han har tilmed Hovedet fuldt af gale Paafund; engang »omfavner en Vildmand ham, fordi han ryster Æbler ned i Hovedet paa Folk«. Med denne synes han at have sluttet Venskab og har vistnok en Tid opholdt sig paa hans Gaard og moret sig med at gaa paa Jagt med ham i hans — som han med Stolthed kalder det — »uopskærlige Tørvemose« efter »dobbelte Bekkasiner«.

Derefter synes han at være kommen til den lille By, hvor Pedanten opholder sig hos Sognefogdens. Paa det nærliggende »Slot« bor »Fruen«, hendes Datter, »den skønne

Lovise», og maaske den formfulde Huslærer fra A, hvis det skulde være ham, om hvem det hedder, at »et Nul kan ej maskeres ved Skønskrift«, og som har en vis Forbindelse med nogle »uldne Bælter«. Fruen, der har æstetisk Interesse, synes at have sikret sig hans Bistand til en litterær Underholdning, der finder Sted i en lille Kres af stedlige Skønaander, hvorimellem Pedanten ikke har manglet, »under et blomstrende Kirsebærtræ« i Herregaardens Have. Her har han antagelig givet et eller flere Stykker af den unge Poul Møllers folkelige Poesi til bedste, hvad der kan have bevæget Fruen til at fremsætte sin, fra Forfatterens og Heltens vistnok meget forskellige, Mening om »Efterligning af Folkepoesien«. Maaske den formfulde Huslærer, maaske en tilstedeværende Rangsperson, og i saa Fald vistnok den i A omtalte Justitsraad, der som Ejer af Slottet har veget Pladsen for Fruen, har derpaa meddelt en Tale »om Poeters Mangfoldighed«. Rimeligvis samme Aften er der blevet afholdt et Bal paa Slottet, hvori Klinger og Pedanten begge have deltaget. Den skønne og, hvis man endnu kan tro A, impertinente Lovise, der næppe har haft megen Morskab af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, har her til Erstatning for Formiddagens Kedsommelighed hengivet sig til en overstadig Lystighed. Hun har bl. a. moret sig med at »danse bakkantisk med Pedanten«. Alle ere indtagne i hende eller, da Udtrykket maaske skal tages i egentlig Forstand: »alle fri til hende paa Festen«. I al Fald har Pedanten vistnok gjort det, opflammet af hendes Tilnærmelser, og da naturligvis faaet et Nej. Men ogsaa Klinger, der synes at have drukket for meget, har vistnok straks tilstaaet Pigen sin Kærlighed og ligeledes faaet et Afslag. Derpaa har han rimeligvis øjeblikkelig forladt Egnen.

Man kan derefter med nogenlunde Sikkerhed følge hans Spor til en lille By, hvorhen han er kommen for at give Forestillinger med sine Marionetter. Her »maa han ej spille den forlorne Søn, fordi Byen da faar flere Indkvarteringer«. Her optræder »maaske en Vittighedsimprovisator, der blot behøver at være til« (d. v. s. hvis Optræden ligesom Narrens

Komedien ikke behøver nærmere at motiveres); »maaske nne ved Intrige bringer ham i Arrest«. Helten synes nu skulle være ulykkelig, selv om han kan finde nogen Trøst er Godtfolks Ringeagt ved den Betragtning, at »al ægte nst er i Begyndelsen tolereret som en Narrestreg; siden, ar den kommer under Protektion, er den død« og ikke er Sinds at bytte sit frie Kunstnerliv med mere regelmæs-e Forhold. Naar han staar bag sit Teater og spiller det elske Stykke, har det forekommet ham, at »han er selv den rlorne Søn«. Under disse Forhold har han vistnok engang a et tredie Sted faaet at læse et »Brev fra Lovise om, hvor inger er forfalden«. Han synes da atter at have besøgt nde paa Slottet og at have fremkaldt en Afgørelse, der r Alvor er gaaet ham imod. Han beslutter derpaa, maaske ter Pigens Ønske, at slaa sig fra Verden og tilbringe nogen id i Ensomhed. Thi saaledes maa man sikkert forstaa rdene »Genbesøget paa Slottet, hvorpaa følger Eremitlivet«, er af Novellens første Udgiver, Chr. Thaarup, opfattes som istraktionsfejl for »Eremitlivet, hvorpaa følger Genbesøget«).

Hermed standse alle Antydninger til Planens Fortsættelse. f hvad Art det paatænkte Eremitliv har været, er det da ke godt at vide. Man kunde formode, at det skulde be-aa, som Poul Møllers eget Eneboerliv, i en lang Sørejse til emmede Lande og finde denne Formodning bekræftet ved, det sidste forstaaelige Ord i Planen er »En Sømand«. Det da muligt, at en saadan skulde optræde, og ved at synge ngen »Vor Verden priser jeg tusindfold« (S. 99) have kt Heltens Lyst til de lange Rejser, ligesom i Novellen ndedrengen (= den betlende Dreng i A) vækker hans ventyrlyst ved sine Vandringsrim. Herpaa kunde det tyde, Sømanden bruger om sig selv de Ord »Af Kloden jeg er rejsende Lem«, som ovenfor i Planen ere brugte om elten. Om Slutningen paa Historien oplyser Udkastet t intet.

Af en usikker Optegnelse kan man formode, at den Stil, ori Poul Møller ønskede at forfatte sin Fortælling, skulde ldes nær til den »mundtlige Fortællings«, hvor »Begiven-

[hederne] komme [som det hedder i en Aforisme fra en senere Tid: uden Kontinuitet].

Af disse Optegnelser til den første Plan til »En dansk Students Eventyr« er A sandsynligvis nedskrevet kort før og B under den kinesiske Rejse. Endnu et Sted i det paa Rejsen benyttede Hefte findes Spor af Poul Møllers Arbejde paa Fortællingen. Han har der nedskrevet følgende Omrids af en Skæmtehistorie: »Byfogden mælder Herremandens Søns Næsvished. Herremanden indespærrer sin Søn. Denne springer over Muren. Faderen søger ham [og finder ham i en Kro]. Faderen sender ham fra Kroen paa en Hest. [Han undslipper.] Faderen holder Klapjagt i Skoven efter Sønnen; forfølger en Grævling, smider sin Kavaj. Sønnen tager Faderens Overkjole og gaar sin Vej.« Men da dette Stykke, der er det første Udkast til Christians Beretning i Novellen om en af den krøllede Fritses Drengestreger, bærer den selvstændige Titel: »Udkast til en Novelle«, er det rimeligvis fra først af slet ikke bestemt til at indgaa som Bestanddel i den paatænkte Fortælling om en dansk Students Vandreaar.

Derimod begynder i det lille Hefte paa samme Side, hvor Optegnelserne til Planen til Studenterfortællingen standse, det første skriftlige Arbejde paa den statistiske Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle og den parodiske Tale »Trøstegrunde over Poeternes Mangfoldighed«, og det er mere end sandsynligt, at begge disse Stykker ere bestemte til at indlemmes i Fortællingen. At »Trøstetalen« er forfattet til Brug for Studenterfortællingen, er sikkert, da den i Planen (B) siges at være holdt ved den litterære Konferens under Kirsebærtræet, og at ogsaa Lægdsgaarden hører sammesteds hen som Pedantens Bidrag til den omtalte Underholdning, har allerede Thaarup formodet, og er i sig selv overvejende sandsynligt. Hvis der med Ordet »Sognefogdens« i Planen B menes »Skildringen af Fogdens Gaard« (som Poul Møller etsteds kalder Lægdsgaarden), hvad der dog er tvivlsomt, har man endogsaa hans eget Ord herfor.

At Poul Møller saaledes ikke under sin kinesiske Rejse drev Arbejdet paa sin Studenterfortælling videre end til det

første grove Udkast af Planen, kan da tildels forklares af, at han straks fordybede sig i den omhyggelige Udarbejdelse af et Par Episoder, der stod i løsere Sammenhæng med Hovedhandlingen. Men ogsaa de Digte, som Poul Møller forfattede under Vejs, synes at staa i en vis Forbindelse med Planen til Studenterhistorien. Sangen »Farvel, min velsignede Fødeby!«, der i Romanen og Novellen synges af en rødmosset Bondedreng, har sikkert skullet lægges i Munden paa den Dreng, der i Planens første Kapitel »betler og gaar sin Vej«; Visen »Vor Verden priser jeg tusindfold« skulde, som formodet, være sungen i et af de senere Kapitler af en Sømand. Og naar Poul Møller under eller efter Opholdet paa Manila frembringer den lille Cyklus af københavnske Billeder »Scener fra Rosenborg Have«, der som Helhed tilhører en anden Stemningsrække, er det, som paavist i Indledningerne til disse Stykker, Digtet »En gammel Pedant«, der først sætter hans Fantasi i Bevægelse og drager de andre Billeder efter sig. Men Digtets Pedant er jo samme Person som Planens Pedant, Forfatterens første Forsøg paa at fastholde hans Skikkelse.

II.

En paabegyndt historisk Roman.

Da Poul Møller gik i Land i Kina, kom han for første Gang i Berøring med en den Gang ny Digtart, som bevægede ham til at udføre den poetiske Plan, han havde udkastet, i en anden Skikkelse, end han først havde tænkt sig. Det var den historiske Roman. I det danske Faktori fik han fat paa en illustreret Udgave af Walter Scotts i 1810 udkomne Romancyklus »The lady of the lake« og gav sig til at digte en Roman til Bogens Kobbere. Heraf er i Forfatterens Haandskrift bevaret et enkelt Ark, som ikke egner sig til Offentliggørelse (Poul Møller S. 192 f.). Dette første forulykkede Forsøg paa en dansk historisk Roman har intet at gøre med den paatænkte Studenterhistorie.

Men da Poul Møller kom hjem til Danmark, var Walter Scott netop bleven bekendt i København. »I min Kres«, skriver han straks efter Hjemkomsten til en Ven, »kunne vi ikke bestille andet end læse Walter Scotts Værker.« Han har da vistnok snart fattet den Beslutning at omdanne sin Studenterhistorie, hvis Æmne var af en saa personlig Natur, at en Forklædning maatte forekomme ham særdeles ønskelig, til en dansk historisk Roman efter Walter Scotts Mønster. Et halvt Aar efter hans Hjemkomst, i Begyndelsen af Aaret 1822, skriver en af Vennerne: »Poul

Møller studerer nu meget Filosofi og Danmarks Historie efter en meget vidtløftig Skala. Hvad hans Plan med det sidste er, har jeg ikke kunnet aflokke ham; men jeg har den hemmelige Formodning, at han vil skrive en dansk Roman i Walter Scotts Maner.« Paa denne Tid har da Poul Møller begyndt sit Arbejde. Handlingen vilde han ikke henlægge til Middelalderen, men til Reformationstiden, en Tid med aandeligt Røre og Bedrift, som hans egen Ungdom. Sit historiske Kildestudium, som han havde tænkt skulde blive meget vidtløftigt, har han snart lært at indskrænke. Hans Hjælpemidler synes at have været meget ufuldkomne: Holbergs Danmarkshistorie og Pontoppidans Kirkehistorie. Uden Tvivl har netop denne Følelse af Usikkerhed i den historiske Tone været en af Grundene til, at Poul Møller, der i Poesien fordrede og gav Klarhed og Bestemthed, saa snart opgav Forsøget paa en historisk Kostymering af sit Æmne. Af forskellige Randnoter i Forfatterens Manuskript ses det, hvor trykket han har følt sig af sin historiske Frihaandsdigtning.

Af den historiske Roman »En dansk Students Eventyr« er i Forfatterens Haandskrift bevaret, foruden et løst Blad med Momenter og Tilføjelser (C), en Række sammenhængende Halvark, numererede fra 1 til 15, af hvilke dog i Nr. 4 det sidste Blad er bortskaaret, og Nr. 5, 10 og 12 ganske mangle. Af disse Papirer ses det snart, at Poul Møllers Arbejde har bestaaet i at udvide den et Par Aar gamle Plan til en dansk Studenterhistorie ved Tildigtning af en Række historiske Optrin og i det hele, efter den engelske Digters Forbillede, at meddele Stoffet den behørige Tidsfarve.

Poul Møllers Manuskript, som Thaarup har meddelt vidtløftige Udtog af i sit »Anhang til Novellen«, er nedenfor trykt i sin Helhed som det andet Trin i Udarbejdelsen af Poul Møllers poetiske Hovedværk »En dansk Students Eventyr«.

I.*)

En smuk Foraarseftermiddag henimod Mørkningen gik et lidet Selskab Studenter fra Byen København. Der var nylig faldet en mild Regn, som havde forfrisket Luften og bragt Støvet til at lægge sig paa Landevejen. Deres hurtige Gang førte dem snart gennem en Stimmel af Byens Indvaanere, som vendte hjem igen fra en Lystvandring. Snart mødte de kuns hist og her en langsom Skatteborger, der gik nedbøjet med sin lange Søndagsstav i Haanden, eller saa en Ridder sprænge forbi sig paa en jydsk Ridehoppe. Efterhaanden blev Vejen ryddelig for Folk. De hørte kuns Vanddraaberne falde ned fra de nys udviklede Æbleblade i Havegrøfterne ved begge Sider. Nu overlode de unge Mennesker sig uden Tøven til den Lystighed, Vejrliget indbød dem til, og istemmede under deres Vandring alskens muntre Viser. Da de kom til deres Bestemmelsessted, et anstændigt Værtshus, omtrent en halv Mil fra Staden, traf de alting for-

*) Over dette Kapitel staar i Manuskriptet, men overstreget, »Et Studenterselskab«. De følgende Kapitler ere betegnede med Romertal.

beredt til deres Modtagelse. Borde og Bænke vare vel skurede, og Kromanden og hans Dreng vare i Færd med at opstille to Rader Trækander, forsynede med godt fædrenelandsk Øl. Man tog Plads omkring det lange Bord, og de fleste stillede øjeblikkelig deres Tørst.

En af Gæsterne udbrød: »Det er en underlig Skik af Jens Madsen*) ikke selv at indfinde sig, naar han har buden godt Folk til Gilde.«

»Han vil paa Stedet være her«, gav en anden Svar. »Han gik først hen at afhente Mester Paulus Eliæ, som vil beære dette ringe Lav med sin Nærværelse. I ved dog vel alle Anledningen til dette Gilde. Min gode Ven Jens Madsen har faaet en skønne Plads som Slotskapellan hos en rig Adelsmand i Fyn. Derfor vil han nu holde en lystig Nadvere og tage Afsked med alle gode Venner. Den brave Mand vil i Aften sige Farvel til mig, som han har kendt i Særdeleshed, og til jer allesammen i Almindelighed. I kan tro, han er vel forsørget, min bedste Ven og Dusbroder, Jens Madsen. Han kan aarlig tjene sine 20 Mark dansk og 19 Alen Vadmel foruden fri Fortæring ved et godt Bord. Han og jeg har bestandig været fortrinlig gode Venner.«

Underholdningen fik snart Liv, alle bleve ved Øllet oplivede til Snaksomhed. En Gæst tog slet ikke Del i Samtalen. Hans Ansigt var søvnigt og udtryksløst, men i alle hans Miner stod tydelig malet

*) Haandskriftet har afvekslende Jens Madsen, Jens Mikkelsen og Mads Jensen.

Fortrædelighed og Foragt for alle tilstedeværende. Efter at have nydt en god Taar Øl sad han i en Krog med sammensunket Legeme og støttede Hagen paa Knappen af sin Knortekæp.

Samtalen kom paa den unge Kapellan, som spanderede Rusen. Der hørtes om ham meget forskellige Domme. Nogle paastod, han var en Kryber, der ved Skinhellighed havde vidst at forskaffe sig Adgang i de stores Huse, andre holdt ham for en dygtig Mand med dadelløse Sæder. Gregers — saa hed den misfornøjede Mand i Krogen — hævede sin sammenfoldede Skikkelse og gjorde Mine til at ytre sin Mening. Der blev en øjeblikkelig Tavshed, og alles Øjne henvendte sig paa ham. Han raabte i en bister og afgørende Tone: »Mads Jensen er en Læsehest, som af Naturen har aldeles ingen Aand. Han er bleven foretrukken mig og mangen Student af Geni, hvis Skotvinde han ikke er værdig at opløse.«

Gregers' Aandedræt forslog paa Grund af hans Hæftighed næppe til at udtale dette Orakel. Efter denne Kraftytring hensank han paa ny i sin forrige Døsighed. Et ungt Menneske af Selskabet hviskede til sin Nabo: »Hvo var den vrantne Person, som talte?« »Hys, ti stille!« var Svaret. »Kender du ikke Mester Gregers? Det er en stor Lærd, som næsten ikke omgaas med nogen. Han taler ogsaa højst sjælden, men han tænker des mer. Det skal være et stort Hoved og en Mand af sjældne Kundskaber.«

En Pavse paafulgte, inden Underholdningens afbrudte Traad knyttedes gen. Kromanden traadte

imidlertid ind med sin Nathue i Haanden og hilsede paa sine Gæster*).

»Værer mig hilsede, I boglærde unge Mænd — saaledes lød Kromandens Hilsen — I, det gamle Danmarks Haab og glimrende Udsigt! Her ser I eders anden Fader og Opdrager. Ja, I ere Visdommens unge Poder og Planter, og jeg er den omhyggelige Urtegaardsmand, som vander eder med preussisk og Brunsviger Mumme, for at I maa skyde rask i Vejret og grønnes som Libanons Palmer. I ere Verdens Lys og Lamper, og jeg er den Mand, som gyder Olie paa Eders Væger, paa det I maa skinne som Solen for de mindre Himmellys.«

»Den Præken kan du udenad«, raabte en Student, »den hørte jeg af dig i Fjor.«

»Bedste Ven!« svarede Kromanden, »gid du havde kunnet den Præken udenad, som jeg hørte af dig i Fjor. Den skiltes ad i Midten for dig, din arme Tyv! Du talte med megen Salvelse om Mariæ seks Glæder, men den syvende fik du i Vrangstruben, alt hvad du hostede og gispede, vilde den dog ikke frem.«

Ved denne skadefro Bemærkning bragte Kromanden Spotteren til Tavshed og vedblev at spase med Studenterne, blandt hvilke han havde frit Sprog. I Almindelighed blev ogsaa hans Fremtalenhed godt optaget. Kun Mester Gregers sagde med Eftertryk:

---

*) Denne Figur er et Portræt af den bekendte Værtshusholder Lars Mathiesen paa Frederiksberg, hos hvem Studenterne, især før Studenterforeningens Stiftelse, ofte samlede sig.

»Den Øltapper glemmer, hvad Afstand der er imellem ham og fornuftige Videnskabsmænd.«

»Det er vel, I husker mig paa, at I har mere Forstand end jeg«, svarede Kromanden; »thi det gaar mig hvert Øjeblik af Glemme, naar jeg taler med jer.«

»Han er en uforskammet Karl«, skreg Gregers opbragt.

Kromanden skjulte sin Forbløffelse og vedblev med paatagen Raskhed: »For Mester Gregers skammer jeg mig. Jeg bøjer mig for ham i Støvet. Jeg kysser hans Fødders Fodskammel. Han er en Mand, fra hvem Epigrammer, Anagrammer, Parallelogrammer gaa som Øl fra et Spundshul. Men jer andre ser jeg betydelig over Hovedet. Min Hjærne er rig paa Kløgtighed, mens I maa smaalig stave jer til jer Smule Forstand ud af græske og arabiske Bøger. Sætter I eder over mig, saa sæt Tiggermunken, der betler sig frem fra Dør til Dør over Lybekkeren, der maaler sine Florener i Skæppevis.«

Døren gik op og Slotskapellanen Jens Madsen traadte ind i Skænkestuen med Paulus Eliæ ved Haanden.

»Her«, begyndte han, »se I min gode Ven og Velynder, der, skønt en højfornem Canonicus, ikke agter det under sin Værdighed at sidde til Bords mellem fattige Studenter.«

»O«, svarede Mester Paulus, »min største Lyst er at befinde mig i en Kres af Ynglinge. Mit Hjærte stemmer mere over ens med Ungdommens sorgløse Frihed end med gamle Mænds Klogskab. Jeg finder mig aldrig vel til Mode i mine Ordensbrødres Sel-

skab. Om jeg aldrig naar saa høj en Alder, bliver jeg dog bestandig Student. Ja, blev jeg endogsaa Bisp i Roskilde, fandt man dog stedse i mig den gamle Paulus.«

I Begyndelsen paalagde Canonicussens Nærværelse de unge Mennesker nogen Tvang; men efterhaanden som Selskabet tog mere stærk Drik til sig, indfandt Friheden sig igen. Et Par Stemmer begyndte halv sagte, som om de mistvivlede om Understøttelse af de øvrige Gæster: »Leve Mester Paulus, den ene saliggørende Kirkes grundfaste Hjørnesten!« Men denne Lyd blev straks overdøvet af hele Skarens Raab: »Leve Morten Luther, den romerske Skøges Banemand! Leve Tausen og Palladius! Leve den danske Moses, der med Kraftens Sværd slaar Mizraims Guldkalv*) i Sønder! Leve den danske Aaron, der med sin Blomsterstav leder os til Herrens Land!«

Slotskapellanen raabte forskrækket: »Stille! stille, bedste Venner! For Guds Skyld, kæreste Mester Paule! regn mig ikke til onde, at I er kommen i Selskab med slige gudsforgaaede Mennesker.«

»Ingen Undskyldning«, svarede Paulus, »ingen Undskyldning! Jeg lider godt denne Hjærternes Opbrusning. Jeg lider godt, man med Varme forfægter sin Tro, selv naar den grunder sig paa en Vildfarelse.«

»Men kan jeg tro mine egne Øjne!« begyndte Gregers i Krogen. »Paulus Eliæ drak med paa de argeste Kætteres Helsen!«

---

*) Mizraim er det gammeltestamentlige Navn paa Ægypten.

»Misforstaa mig ikke, gode Ven!« svarede Canonicussen; »misforstaa mig ikke. Gud fri mig fra at holde med dem, de forblindede, der skælde Kirkens hellige Fader og spotte de tilbedelsesværdige Helgener. Kun deres velmente Stræben, deres Selvopofrelse for indbildt Sandhed føler jeg stor Agtelse for. Jeg kunde paa samme Vis ære den Hedning, der vovede sit Liv for de stygge Afguder Jupiter eller Pallas Minerva. Ak, Hans Tausen har handlet slet imod mig; han har forbandet mig og givet mig Øgenavne. Men han miskender mig. Han ved ikke, hvor jeg velsigner ham. Kunde han se dette kærlige Hjærte, da vilde han styrte sig i mine Arme og sukke: *Pater peccavi!* Om Natten væder jeg tit mit Leje med brændende Taarer af Bekymring for hans Frelse. Jeg beder daglig Himlen at føre ham tilbage paa den rette Vej. Ikke den rene Tros Fjende elsker jeg i ham, derfra bevare mig St. Knud! Men naar jeg paa den anden Side betænker, at han sætter alt Selvhensyn til Side, at han foragter al jordisk Lykke, at han handler af den rene —«

»Af den rene Egoisme«, faldt Gregers ham i Talen, »af den rene Egoisme handler han. Hans Fingre klør efter en kættersk Bispestav.«

»Ja, det var et sandt Ord«, faldt Eliæ ham igen i Talen. »Af den rene Egoisme handler han. Der har vi det. Det var som skrevet ud af mit Hjærte. Der er min Haand, Mester Gregers. I er min Ven.«

»Hans Ærgærrighed, hans Tørst efter et stort Navn, hans Higen efter Martyrkronen er alt for iøjne-

faldende«, sagde en Papist. »Og hvad hans *ingenium* angaar —«.

»Hans *ingenium*«, sagde Paulus Eliæ, »det store *ingenium* i hans Stridsskrifter, ja derom er der kuns een Mening. Det er kosteligt.«

»Hans *ingenium*«, blev Papisten ved, »bestaar i blot Abevæsen; han laaner en Hoben drøje Talemaader af Doctor Martin og drømmer sig da en anden St. Paulus.«

»Det var det, jeg vilde sige«, tog Paulus Eliæ atter Ordet. »Et kosteligt *ingenium* lægges vel for Dagen i hans Skrifter, men ikke hans eget. Han minder om Alliken, der smykker sig med fremmede Fjer.«

Jens Madsen blandede sig aldeles ej i slige lærde Afhandlinger. Han puslede bestandig om Canonicussen, hvem han skænkede en udelt Opmærksomhed: »Lyster eder ikke en liden Lanter*) eller et Slag i Brættet, ærværdige Fader! Drak I kanske hellere en Kande Rostokker end det hjemmegjorte Øl?« Deslige Spørgsmaal gjorde han hvert Øjeblik sin høje Velynder.

»Blandt andet Snak, Her Canonicus«, begyndte Kromanden, »hvorledes staar det til med Messen? I har vist hørt af den nye Vise, at hun ligger og drages med Døden**).«

»Forskaan mig for slig uterlig Skæmt i Aften«, fik han til Svar; »vi mødes jo her for Gammen og Lystighed, og ikke for at kives om vor Tro.«

---

*) Et gammeldags Kortspil.

**) Dialogen om den syge Messe er fra 1533.

»Og dog bliver det jer Pligt«, blev Borgeren ved, »som god Katolik at gribe hver Lejlighed til at føre de vildfarende Faar tilbage til Kirkens Skød. I finder her i mig en bodfærdig Kætter, hvis Omvendelse bør ligge jer paa Hjærte. Svar mig derfor paa følgende Spørgsmaale: Er Paven i Rom virkelig ufejlbar?«

»Hvad han erklærer i Kirkens Navn, staar fast som Guds Ord.«

»Dersom jeg blev Pave, kunde jeg da ikke fare med Løgn?«

»Dette Faktum var utænkeligt.«

»Endnu blot eet Spørgsmaal: Dersom jeg ihjelslog jer og slap fra Mestermanden, kunde jeg da siden for gode Ord og Betaling abonnere en Plads i Himmerig?«

»Snik Snak!«

»Endnu Eet: Kan et syndigt Menneske æde vor Herre som en anden Hvedeknop?«

»Ti stille, paatrængende Menneske! Det anstaar mig ikke at mundhugges paa Dansk med en ulærd Borgermand. Jeg disputerer kuns med Baccalaureis og kuns paa Latin.«

Saaledes undveg Paul Eliassen den ganske Aften at indlade sig i Kirketroens Forsvar uden at bringes til Hede ved nogen Slags Spot over dens Dogmer. Ved mindste Lejlighed drejedes dog Talen paa dette Æmne, og Striden blandt de unge bestod blot i en Gentagelse af de stridige Parters Forsvarsgrunde.

Gregers hørte længe tavs paa Kiven. Endelig

rejste han sig op, vinkede med en vigtig Mine til Lyd og sagde:

»Der er Fejl paa begge Sider. Det er Sagen. Kirken trænger til en Reformation — og — —«

Inden han havde udtalt, blev Døren reven voldsomt op. En Yngling styrtede med forvirret Ansigt ind ad Døren og raabte: »Brødre! har I hørt den oprørende Nyhed, at Johan Tausen er stævnet af Raadet, fordi han har tordnet mod de papistiske Bisper fra sin Prækestol?«

»Det er aldrig muligt!« gav man til Svar.

»Det er kun alt for vist«, vedblev Ynglingen. I Morgen skal han indfinde sig. Biskop Rønnov vil selv sidde blandt Dommerne. Han ventes herind endnu i Aften. Man siger for vist, at Tausen maa prise sig lykkelig, hvis han slipper med at forvises Landet.«

»Død og Ulykke!« lød det fra alle Læber. »Det gaar for vidt. Vil man nu bruge Sværdet for at hævde de Løgne, man ikke længer med Pen og Mund kan forfægte. Velan da! Lad det komme an paa, om Luther eller Paven tæller flest Arme til sit Forsvar i vort Fædreneland. O, Kong Christiern, kunde du slippe ud af dit mørke, usle Hul i Sønderborg, da skulde den hovmodige Klerk Rønnov ikke længe bryste sig.«

»Københavns Borgere«, føjede Ynglingen til, »ville samle sig bevæbnede paa Gammel Torv, naar Retten holdes. De ere fast besluttede til at revidere Papisternes Dom.«

»Ogsaa vi ville tage en Haand med i Sagen«, raabte Studenterne. »Saa længe man ikke har lagt

Baand paa vore Hænder, skal man heller ej lægge Baand paa vor Samvittighed. Vi har Hoveder nok ved vort brave Universitet, vi behøver ej at søge os et Hoved i Rom.«

De sloge da hinanden trofast i Hænderne, og svor, at ingen skulde krumme et Haar paa Tausens Hoved, saa længe der var Sværd og Knipler i Sjælland: »Vi ville ikke leve, naar vi ej tør frit forkynde Sandheds Ord. Vi ere for myndige til at tro paa hvert Ord, som en gammel Gæk i Italien finder for godt at binde os paa Ærmet.« *)

Poul Eliassen befandt sig ganske forlegen. Jens Madsen drog ham til Side og spurgte ham gentagne Gange uden at faa Svar: »Mener I, ædle Fader, at den nye Tro skulde faa Overhaand? Da vare vi jo usle Mennesker uden Levevej. Paven giver os aldrig en Hvid for vor Troskab mod ham.«

Gregers forsøgte forgæves at blive hørt, mens han afgav sin Betænkning. Han blev herover saa fortrydelig, at han forlod Selskabet.

Det lidet Tal Studenter var fulde af Selvfølelse og Glæde over den nys tagne Beslutning. Det overlod sig da uden Betænkning til den lydeligste Jubel, som om det kække Forsæt alt var udført.

»Hvor er Silvius?« spurgtes der. »Han er en vis Mand ved saadant Foretagende.«

---

*) Med denne Samtale maa sammenlignes Udtrykket i Studentersangen: »Hvad er imod Studentens Kaar St. Peders Hat«. At denne Vise har faaet en saa stærk protestantisk Farve, kommer sikkert af, at den er skrevet, medens Poul Møller arbejdede paa sin historiske Roman.

»Han kommer snart bag efter mig«, svarede han, der havde bragt det slemme nyt. »Den stakkels Stymper vadsker først en Smule Blod af sit Ansigt. Han har igen ved sin Særhed forvoldt sig en ubehagelig Tildragelse. Tænk engang, vor Ven er dødelig forelsket i en Pige, som han aldrig har set. Han har, som vi alle, hørt tale om den dejlige Sophie paa Ravnshøj. Siden den Tid drømmer han om hende baade Nat og Dag. I Morges fortalte jeg ham hændelsesvis, at denne meget omtalte Skønhed befandt sig her i Staden for at besøge nogle Veninder. Da besluttede han at vove alt for at komme til at se hende. Jeg fortalte ham, at hun boede lige over for vor Frue Kirke. Han fik det Indfald at stille sig ved Kirkemuren og ikke forlade sin Post, førend han saa hende forlade Huset. O, udraabte han, jeg skal med urokkelig Taalmodighed blive som en Støtte paa min Plads. Før vil jeg udsætte mig for at dø af Hunger og Tørst end for at forfejle det lykkelige Øjeblik, da hun træder ud paa Gaden. Denne Plan omstyrtede jeg ved at fortælle ham, hun gik aldrig ud. Der fløj ham en halv Snes urimelige Anslag igennem Hovedet, men jeg bragte ham dog til den Indsigt, at ingen af dem stod til at udføre. Vi skiltes ad, og jeg var fotvisset om at have forebygget alt Galskab. I Aften, da Borgerne havde tændt Lys, gik jeg gennem Nørregade. Da saa jeg ham ved Maaneskinnet staa med Øjnene vendt mod et Vindue i den Gavl, hvor hun boede. Saaledes stod han forstenet som St. Jørgen derude i Haven, og rørte hverken Haand eller

Fod*). Mig bemærkede han ikke, og jeg lod ham uforstyrret staa i sine Drømmerier. Da jeg kom tilbage den samme Vej og gik forbi det magnetiske Hus, faldt der en Del løsrevet Kalk ned paa Gaden foran mig, og jeg hørte et Pigebarn ved Siden af mig sige til sin lille grædende Broder, som hun førte ved Haanden: Hys! ti stille! ser du ikke Skorstensfejeren paa Taget? Han kommer ned og tager alle uartige Børn. Jeg saa i Vejret og — døm om min Forskrækkelse! Silvius steg ud af Skorstenen og kravlede omkring paa Taget. Mit Blod isnede; jeg havde ikke Mod til at se op til ham, da jeg hvert Sekund ventede at se ham ligge knust ved min Side. Jeg hørte ham glide mellem de raslende Tagsten, hvoraf en klaskede ned paa Brostenene. Dog fik han atter Fodfæste og klavrede som et Egern ned ad Tagrenderne. Endelig naaede han en Stige, som var stillet til Muren. Imidlertid var en Del Folk tilstimlede. En havde det ulykkelige Indfald at skrige: Der er en Tyv, en Tyv!

Dette Skrig løb fra Mund til Mund. Vægteren, hvis Opførsel indtil dette Øjeblik havde været mig uforklarlig, da han ganske tydelig ej havde villet blive Opløbet var, spillede nu den overraskede, og kaldte med Piben sine Kammerater til Hjælp. Til Silvius sagde han: Herhid, din Tyveknægt!

Hvordan? svarede denne; har du ikke selv laant mig din Stige, du uforskammede! Har jeg ikke forud givet dig en ublu Betaling?

*) Sammenlign hermed Skildringen af den forelskede Aladdin uden for Gulnares Badehus i Oehlenschlægers Aladdin.

Ingen Ræsonneren her! svarede Vægteren og greb Silvius i Brystet. Men han sled sig løs og gav Vægteren et saa eftertrykkeligt Slag i Ansigtet, at denne laa udstrakt paa Gaden. Silvius vristede ham Pryglen af Haanden, og da to fra Nabogaden tililende Vægtere i sluttet Trop vilde gaa løs paa ham, traadte han et Par Skridt tilbage med det erobrede Vaaben, og sagde til dem: Love I mig at føre mig op i dette Hus, som jeg falskelig beskyldes for at have bestjaalet, da giver jeg mig frivillig i eders Vold, og I skulle snart se mig retfærdiggjort.

Ja vist gør vi det, svarede Vægterne, det forstaar sig.

Han nærmede sig da til dem, og en viklede sin Næve fast i hans blonde krøllede Lokker, medens de to andre sloge hver et drøjt Tag i hans Skuldre. — Kom kun nu med, go' Karl, sagde de, saa skal du snart faa Huslejlighed. Her er et Hul til dig herinde paa Gammeltorv, hvor hverken Sol eller Maane skal skære dig i Øjnene.

Findes der da aldeles ikke Tro og Love hos jert falske Pak, skreg Silvius, og begyndte at brydes med de haandfaste Karle, der førte ham.

Jeg nærmede mig til den mishandlede Vægter fra Nørregade, som naturligvis var mest opbragt. Gode Ven, sagde jeg; det er dog Skade, det stakkels unge Menneske nu skal offentlig blive beskæmmet for en Ubesindigheds Skyld.

Ubesindighed? svarede han. Ja hænges ved Benene paa Lygtepælen burde det Hundetøj, som løber om og gør Mudder paa Gaden. Skal saadan Spring-

gaas understaa sig at slaa Kongens Folk i deres Embedsforretninger?

Jeg lod et Par Skilling glide ned i hans Haand, og vedblev: Noget burde man dog visselig holde hans Ungdom til Gode.

Af Ondskab kommer saadanne Streger jo rigtignok ikke, svarede Vægteren; men det skader ikke, han faar en liden Lekse for en anden Gangs Skyld.

Det er et net ungt Menneske; han er sikkert smukke Folks Barn, blev jeg ved og tillistede ham endnu en Mønt.

Han har et eviggodt Ansigt, sagde Vægteren. Det skær mig i Hjærtet for ham. Jeg skal paa Ære heller ikke være ham haard i min Rapport; men der maa dog være en Orden i alt.

Jeg gav ham nok et Stykke med de Ord: Eders Øjne skulde vel ikke have slaget eder fejl? Har I ikke taget ham for en anden?

Det bedste Syn har jeg rigtignok ikke, sagde Vægteren, idet han betragtede Pengene; jeg trænger hardt til et Par ny Glarøjne, de koste fire Penninge, og jeg usle Stodder ejer kuns de tre, jeg har her i Næven.

Her er den fjerde, sagde jeg, køb saa et Par nye Øjne og se jer for, om I ikke har taget fejl af Manden.

Tør I da indestaa mig for, sagde han, at denne hersens Knægt er ikke den samme, som krøb i Skorstenen? Saa slipper jeg ham straks løs.

Var det den samme, sagde jeg, da kunde let en og anden Omstændighed blive berørt i Forhøret, som

kunde være jer saa god som Bremerholms Gærning. Men naar I tager ham ret i Øjesyn, vil I bedst selv overbevise jer derom.

Vægteren betragtede Frits og raabte: Ja, I har Ret; det er sandt for Gud en ganske fejl Person! — Kammerater! denne gode Mand er langtifra Tyven. Det var Ligheden, der gjorde det. Forskellen var blot, at den anden var skrutrygget og havde kuns eet Ben. Det var formodentlig ham, der løb, alt hvad trække kunde, hist om ad Studenstrædet.

Derpaa blev Silvius løsladt. Vægterne fulgtes ad ned i en Kælder, hvor de gjorde sig en glad Aften ved at bekoste dem gammelt Øl for 4 Penninge, og jeg bortfjærnede mig med vor gode Ven.

Nu forklarede Silvius mig Tingens Sammenhæng. Af Vægteren, som hver høj Helligdag fik hos Familien et Tællelys og en Hvedekage til sine Børn, havde han faaet en fuldstændig Besked om Husets Lejlighed. Deraf vidste han, at der i den skønne Sophies Værelse fandtes en rummelig Kamin, som om Sommeren var tilspærret med en stor Trælaage. Hvis han befandt sig i den, vilde han kunne høre Pigens fortrolige Samtale med sine Legesøstre. Ja, hvis han paa Laagen blot havde en liden Aabning, kunde han jo ret i Mag bese hendes hulde Skikkelse og efter Sengetid ved Skinnet af en Lampe, der hver Nat hang i Værelset, betragte den sovendes Træk. Vægterens Betænkeligheder overvandt han ved et godt Greb i sin Pung, og krøb, forsynet med et Fritbor, igennem Skorstenen ned til den beskrevne Kamin. Alt var tyst i Kammeret, og han begyndte forsigtig at bore i de

tynde Fyrrebræder. Inden han havde fuldført sit Arbejde, gik Døren op og to Piger traadte ind i Værelset. Uagtet han nu lagde sin Haand lettere paa Fritboret, knagede det dog lidt i Bræderne.

Eja, skreg den ene Jomfru; der er en Mus i Kaminen! der er en Mus i Kaminen!

Aa Snak, raabte den anden; det er kuns Indbildning.

Jo, svartes der, jeg hørte kun alt for tydelig, den gnavede paa Laagen.

Og om nu saa var, tog den anden Ordet; det var da ingen Ulykke. Jeg kan godt lide de smaa løjerlige Dyr. Deres Haar ere jo saa bløde som Silke. Jeg skal aabne Kaminen, hvis du vil hjælpe mig at fange den.

Derpaa nærmede hun sig og forsøgte paa at løsgøre Laagen. Silvius trak forsigtig sit Værktøj til sig, og den formentlige Mus holdt sig saa stille, som en Mus i hans Sted vilde have gjort. Til al Lykke sad Laagen saa fast, at det gik over en Jomfrus Kræfter at aabne den. Desuden skreg den frygtsomme:

Ak, sødeste Sophie, lad dog være, lad dog være! jeg dør af Skræk.

Nu vel, svarede Sophie, jeg vil hente Mads Gaardskarl og befale ham at tage Soliman med; den tager godt Mus.

Silvius havde hverken Lyst til at give sig i Kast med Mads Gaardskarl eller Soliman. Han steg derfor tilbage gennem Skorstenen, inden Jagten gik for sig, højst nedslagen over sit Anslags uheldige Udfald. Hans følgende Genvordigheder ved I. Nu befinder han sig

i højeste Velgaaende, naar undtages en svulmet Næse, lidt Værk i Lemmerne og et Par blaa Øjne, som han fik i Vægterfejden.«

Næppe var Fortællingen endt, før man i Haven hørte Silvius' Røst. Han bebudede sin Ankomst med det lydelige Raab: Pereat Joachim Rønnov! Pereat Joachim Rønnov! svarede hele Selskabet, der gennem den aabne Havedør ilede ham i Møde.

Forgæves søgte Jens Madsen at dæmpe det støjende Udbrud af Hadet mod Roskilde Bisp. Det var ham ikke muligt at faa et Ord indført. Urolig saa han gennem Vinduerne ud over den alfare Vej, som løb forbi Havegærdet, af Frygt for, at de forbigaaende muligen kunde høre det formastelige Raab. Men da han i samme Minut saa en Flok Ryttere nærme sig, da steg hans Angest til det højeste. Han foldede sine Hænder og skreg med en Røst, der var halv kvalt af Taarer: »O jeg fattige Slotskapellan, hvad har jeg syndet, at Vredens Haand ligger saa haardt paa mig. Fader Paule! Fader Paule! Alforbarmende Paule Eliæ! Til jer støtter jeg al min Fortrøstning. Beskærm mig dog naadelig, dersom jeg kommer i nogen Fortræd for det *scandalum,* jeg uskyldigen har foranlediget!«

Opmærksomme ved Larmen gjorde Rytterne Holdt, og den fornemste blandt dem steg af Hesten. Det var en Mand af svær Legemsbygning med busket Bryn. Han var iført en sort Fløjelskaabe, prægtigen stukket med Guld*). Med raske Skridt gik han gennem Stikkelsbærgangen op mod Kroen.

*) Forfatteren har her i Manuskriptet ved at anbringe en Række af Spørgsmaalstegn over Linien udtrykt sin Tvivl om *Kostymets* Korrekthed.

Her mangler i Manuskriptet det sidste Blad af 4. og hele 5. Halvark. Det maa antages, at der paa de manglende Blade har været fortalt, hvorledes Rønnov — thi ham er det — har holdt Forhør over Studenterne. Jens Madsen »er næsten gaaet fra sig selv af Skræk«, og Silvius har uden Tvivl frivillig meldt sig som den skyldige. Bispen har da givet Befaling til, at han skal føres til Universitetets Fængsel. Han har derpaa vendt sig til Paulus Eliæ og udtalt sin Forbavselse over at træffe ham i dette Selskab. Paa Vejen ind til Byen har da Kanniken haft megen Møje med at faa den strenge Bisp til at forstaa sit Mellemstandpunkt. Denne synes at have bebrejdet ham hans ungdommelige Optræden og verdslige Vandel, og Povl Helgesen har til Gengæld i Protestanternes Aand kritiseret Kirkens Love og Klosterets Regler. Ordskiftet er til sidst kommet til at dreje sig om Præsternes Ægteskab. Af en paa det omtalte Blad (C) bevaret Tilføjelse ses det, at Povl Helgesen om den katolske gejstlige bl. a. har brugt følgende Ord:

»Livets blidere Følelser kender han ej. Ren Elskov og utøjlet Raahed er i hans Forestilling eet. Bruden, Manden, Faderen og Moderen tale i et for ham uforstaaeligt Sprog. Menneskenes naturligste Klager finde ingen Genlyd hos ham; thi midt i Livets Sommer har han forvandlet sit Bryst til en kunstig Iskælder. Og dog passer denne Beskrivelse blot paa de samvittighedsfuldeste Klerke. Om den store Skare, der bruger Klostertaget og Kappen som et bekvemt Skjul for alle Mørkets Gærninger, væmmes jeg ved at tale, ligesom jeg gyser ved at tænke paa, hvad de spæde Benrade, der stundum opgraves i Klosterhaver, vidne om Nonnernes Sæder.«

I Modsætning hertil har han skildret de første Kristnes Liv. Disse fattige Folk i Galilæa og

»i Judæa vare langt fra den Slags Hellighed. De vare Familiefædre, der førte med deres Børn og Koner et skyldfrit Liv. Vi ville derimod være helligere end de helligste. Men vi handler som en Vandringsmand, der igennem Arabiens Ørk gik til et Guldslot. Han kastede sit Brød og sin Læderflaske bort for at være desto lettere til Fods paa Vejen til sin Bestemmelse.«

»Skynd dig da bort, du Kirkens troløse Tjener«, sagde Rønnov. »Skynd dig bort og udsøg dig en kælen Konkubine. Brug du kuns anden Gang din løbske Tunge til Tolk for Kætterne. Jeg har bedraget mig, da jeg troede, din Lærdom og dit lyse Hoved skulde blevet et Værn for den gamle Tro.«

Paul Eliassen rødmede ved den Ros, der laa i de sidste Ord. »Eders Naade misforstaar mig«, sagde han.

»Hvordan?« blev Bispen ved. »Har jeg ej med egne Øren hørt eder bagvaske Roms ubrødeligste Love?«

»I misforstaar mig«, sagde Paul Eliassen. »Det kommer af, at I er ubevandret i Dialektikken. Jeg betragtede kuns Sagen med Forsæt i et falsk Lys, jeg stræbte at sætte mig ret levende hen paa Kætternes Stade for des bedre at kunne gendrive dem.«

»Men I sagde jo udtrykkelig, Kætterne havde Ret«, svarede Bispen fortrædelig.

»Ja vist har de Ret«, blev Paul Eliassen ved, »naar Sagen betragtes paa verdslig Maade; men naar den betragtes med aandeligt Øje, da have de ej absolut Ret. Relativt talt have de Ret. Deres Ret støttes paa de nys af mig fremsatte Grunde, men da disse

Grunde langt fra ere uomstødelige, kan deres Ret heller ej forsvares. Tror I ej, at jeg i mit uplettede Ungkarleliv skulde have haft Lejlighed nok til at erkende, hvad Fordel den enlige Stand bringer en Guds Tjener? Han skal som en ophøjet Tilskuer kunne betragte Livets vidtløftige Skuespil. Han skal bedømme de verdsliges Færd, uden selv at dele deres smaalige Sorger og Idrætter. Hvor skulde den Klerk faa Stunder at ransage Kirkefædrenes Folianter, som hvert Øjeblik forstyrres, naar hans Kvinde begærer en Penning til Gryn og Flæsk? Hvorledes skulde man i Fred kunne grunde paa de skolastiske Teologers Visdom, naar Barnet i Vuggen skreg af Bugvrid? Skulde den Arm, som nys havde favnet en Kvindes Legeme, den Haand, som nys havde klappet en Kvindes Kind, berøre Guds Legeme og Blod? Skulde de Læber, der nys besmittedes ved kødelige Kys, være rene nok til at berøre Monstransen? Skulde umælende Unger savle paa de hellige Messeklæder? Kuns en snæverhjærtet Præst kan føle sig ene i Verden, fordi han ingen Hustru har. Den samvittighedsfulde betragter hele sin Menighed som sin Familie. Hver lønlig Synd, som trykker deres Hjærte, betro de til ham, og han siger dem, ledet af den Helligaand, hvad Gud dømmer om deres Vandel. Han bliver en Midler mellem dem og Himlen. De komme med deres Anger til ham og gaa hjem med Tilgivelsen. Har han selv legemlige Sønner og Døtre, da stjæle disse Kærligheden fra hans Menighed, og de mange Sjæle, som havde lige Krav paa hans Ømhed, forvandles til Stedbørn. Apostlerne forlode deres Koner og Børn for at følge Kristi Kald,

og vor Frelser har kundgjort os sin Dom ved at vælge den reneste Jomfru til Moder.«

»Eders Forsvar for Kirkens Lærdom synes hel kløgtigt«, sagde Rønnov, »men er efter min Fremgangsmaade unødvendigt. Hvad Koncilier og Pave har foreskrevet, skal menig Mand tro. Hverken Borgmester, Tøndebinder eller nyfigen Bondeknøs er beskikket til at ransage den offentlige Bekendelse.«

Vagten paa Taarnet over Vesterport blæste paa sit Horn. Da man hørte Rønnovs Navn, blev Porten straks opladt, og han drog ind i Byen med sit Følge.

II.

Den næste Morgen ved Tislæt var der paa Gammeltorv en saadan Folkestimmel, at Hans Tausen med Nød og næppe kunde bane sig Vej til Raadhuset. Rigets Raad sad ved de tre Sider af et langt Egebord; men ved Bordenden var ingen Bænk opstillet. Der maatte Tausen staaende tage Plads, medens Bisperne fremførte de af Historien noksom bekendte Anker imod ham. Paul Eliassen var til Stede som den, der var mest bevandret i Hans Tausens Skrifter. Han vidste med særdeles Kløgt at udfinde de mest stødende Udfald mod de katolske gejstlige. Han oplæste paa Rønnovs Vegne de Steder, hvor Bisperne kaldtes blodgærrige Tyranner og stive Halse.

»Det gaar for vidt«, sagde Oluf Rosencrantz. »Det er snart ude med borgerlig Orden i Danmark,

naar en Bondesøn skal ustraffet kunne skælde saa mange ædelbaarne Herrer.«

Rønnov begyndte: »Vi have særdeles Aarsag til at føre Klage over ham. Han har i Paahør af Rigets Raad talt os haanligt til. Vi ville forbigaa Skældsordene mod os. Det giver et alt for forargeligt Billed af Tidernes Vanart at gentage, hvad Ord en selvgjort Præst har vovet at bruge mod Landets første gejstlige. Desuden synker hans Skaal saa dybt, at flere Lodder ej gøres behov. Det er nok at bemærke, han har kaldt vore rettroende Præster Bedragere, blinde Knubbe, lade Bukke og unyttige Jordens Byrder.«

»Gud naade eder, Hr. Hans, hvis I ej formaar at svare til disse Beskyldninger«, sagde Tyge Krabbe, Rigets Marsk.

»O«, svarede Paul Eliassen, »jeg maa med grædende Taarer tilføje, at han har spottet med den hellige Transsubstantiation. Det skal jeg nok, naar forlanges, godtgøre af hans Bøger.«

Tyge Krabbe sagde: »Svar til disse Kæremaal, Hr. Hans!«

Denne begyndte: »Om jeg i min Iver har brugt for skarpe Udtryk mod de høje Bisper, da beder jeg Gud og dem om Tilgivelse. I Stridens Hede skælner man ej let Aandens og Kødets Varme. Men fra den Lære, jeg har forkyndt, afviger jeg ej et Straabred. Jeg tør ej nægte Guds hellige Ord. Har jeg ej andet Valg, da strider jeg heller mod alle Rigsraader og Bisper, ja mod Djævelen selv end mod Gud og hans Engle. Ingen Verdens Magt skal aftvinge mig de

Ord, at Guds Legeme findes i Æsken eller hans Blod i Bægeret.«

»Hans! Hans!« sagde Paul Eliassen. »Hvor kan I fragaa, at denne Kirkens Lære støttes paa Skriften, som I bestandig beraaber jer paa?«

»Ej et Ord derom!« faldt Rønnov ham i Talen. »Her er mere end nogensteds Ordstrid om Troen paa sit urette Sted. Den Lære, som fra Apostlernes Tid ved Haandspaalæggelse er gaaet fra Mund til Mund, er ophøjet over Menneskeforstand. Ene Clemens i Rom kan fælde Dom over min Lærdom, jeg over sjællandske Præsters. Det kommer ej an paa, hvo der har mest i Munden, men hvem Kristi Statholder har sat over den anden. Sæt, jeg vilde indlade mig i Disputats med en Kætter, hvo skulde da dømme os imellem? Den Nar af Hessen eller den Gæk af Holsten?*) Vilde man længer tillade hver ulærd Mand at danne sig selv en Tro, da vilde man snart faa saa mange Religioner som Hoveder. Snart vilde da Skolebarnet gaa i Rette med sin Tugtemester og straffe ham for Vildfarelser. Hans Tausen tilstaar sin kætterske Lærdom, Sakramentet angaaende. Han er altsaa strafskyldig. Endvidere sigte vi ham for, at han gør Indgreb i vor Herlighed ved at vie Præster paa egen Haand.«

»Jeg vedgaar«, svarede Tausen, »jeg har med min Velsignelse styrket de Mænd, som følte sig kaldede til at tale mod Munkeløgn.«

---

*) Holberg Danmarks Riges Historie II, S. 167. (Levins Udg.).

»Ret saa«, svarede Rønnov, »vi faa daglig flere selvgjorte Bisper i Sjælland. Forleden traf jeg en Karl, som sagde, han var viet af Hans Spandemager. Ham satte jeg i Fangehullet og lod mine Drabanter med Hasselstokken give ham anden Vielse. Ved Lejlighed skal samme Ære times eders Præster.«

Imidlertid blev Almuen paa Torvet mer og mer højrøstet, fordi den troede sin yndede Prædikant Hans Tausen i Fare.

Følgende Ytringer hørtes omkring i Folkestimlen:

»Hvad monstro Raadet har i Sinde med Her Hans i Dag? Det varer mig noget længe, førend han slipper ud.«

»Han skal ganske bestemt rettes, fordi han har sagt, at visse Folk komme til Helvede. Men ikke mine Ord igen! Jeg kommer af og til i Her Tyges Hus og efterser hans Skorsten. Ved saadan Lejlighed spørger han mig gærne om et og andet, og jeg har nok kunnet mærke, min gode Hans maa takke Gud, om han kan blive hængt, førend han bliver brændt.«

»Snik Snak! Raadet ser sig vel for. Dersom Mester Hans skete nogen Overlast, kom der aldrig en Sjæl levende fra Raadhuset.«

»Det er en velsignet Mand paa en Prækestol, du! Hørte du ham i Søndags i Nicolai Kirke? Jeg glemmer aldrig de dejlige Ord, han talte: Af deres Frugter skulle I kende dem. Det var sgu godt sagt. Af deres Frugter skulle I kende dem! De kunde tage dem af det, hvo der vilde!«

»Ja, hvad siger du da om Faarene i Ulvek*læder*? Da jeg hørte det, kunde jeg ikke bare mig

for at tænke paa Papisten i Graabrødre-Kirke; naar han messer, saa er det livagtig, som man hører et Faar bræge.«

»Det maa være en Satans Omstændighed at straffes med Baal og Brand. Imorges brændte jeg blot min Langefinger en Smule paa Persejernet; det værker endnu som en Ulykke. Men tænk nu, naar hele Kroppen skal brændes op, lige indtil den nøgne Sjæl — det maa dog være ret en forbistret Pine.«

»Mig synes, Skorstenen ryger oppe paa Raadhuset; mon ikke Bispene stege Hans Tausen oppe ved Ildstedet?«

»Aah, intet! Det er kuns Fyrbøderens Kone, der bager Æbleskiver til Rigsraaderne.«

»Mon jeg skal tro, Mester Hans nu faar sin Æbleskive lige saa vel som de øvrige?«

»Hilledød, hvor den lange Rønnov nu tager paa deroppe! Gud naade os for den gode Mester Hans! Jeg sidder den udslagne Uge bag min Væverstol som et Trældyr. Hver Dag regner jeg saa smaaligt ud, hvor længe der er til Søndag, blot for at komme til at høre Mester Hans tale det rene Guds Ord. Kommer han nu galt af Sted, saa maa jeg leve som en Hedning. De gamle Løgnehistorier om St. Gertrud og St. Malene gider jeg ikke tiere hørt. Jeg vil før lade mit Liv, end han skulde komme noget til.«

»Hører I, hvor Bispen tager af Sted?« — »Man vil myrde Hans Tausen.« — »Bryd Brostenene op!« — »Træk fra Læderet!« — »Slip Rønnov ud!« — »Stik Ild i Raadhuset!«

Saaledes lød forvirrede Raab af Borgere over

hele Torvet. Tyge Krabbe lod sig til Syne paa Trappen og slog til Lyd med Haanden for at tale Mængden til Rette, men det var ham ej muligt at bringe den til et Øjebliks Tavshed. Man overdøvede ham med det enstemmige Raab: »Kom frem med Tausen! Frem med Tausen!«

Retten holdt det raadeligt at skilles ad jo før jo heller. Sagen blev da i Hast saaledes afgjort, at Hans Tausen skulde forvises Sjællands Stift. Tillige blev det ham saa vel forbudt at bestige nogen Prækestol som at lade nogen Bog trykke.

Saa snart Tausen lod sig se, blev han modtaget med et almindeligt Glædesraab. De fleste af hans Dommere vovede knap at begive sig ud af Salen. Joachim Rønnov erklærede, han vilde først stige ned paa Gaden. Da han gik ud af Døren, fløj en Sten tæt forbi hans Hoved og traf en af Raadhusets Ruder. Han blev trodsig staaende paa det øverste Trappetrin, satte Armene i Siden og betragtede Mængden med et foragteligt Blik.

»Ned med den sjællandske Pave!« raabtes der.

»Hæng ham paa Lygtepælen!«

»Drej Halsen om paa ham!«

Allerede nærmede nogen sig og greb fat i hans Kappe. Da vendte Tausen tilbage og formanede Folket til Rolighed. Derpaa ledsagede han Bispen over Torvet. Borgerne bleve derover meget forundrede. I Tavshed gjorde de Plads for de to Fjender, og Rønnov kom saaledes uden Overlast til sin Bispegaard. Ved Porten vendte Rønnov sig, gav Tausen sin Haand og tilhviskede ham med Selvovervindelse: »Tak, Mester Hans!«

III.

Joachim Rønnov gik med stærke Skridt op og ned i sin Stue. En Tjener kom ind og mældte ham, at en fornem Dame forlangte at faa ham i Tale. Bispen var i saa hæftig Bevægelse, at dette to til tre Gange maatte siges ham, inden det naaede hans Øre. Man indlod en Kvinde, hvis Skikkelse var mer anselig end yndig*).

Rønnov blev overrasket: »Hvad bringer Frøken Birgitte Gjøe til mig?« sagde han.

»Er jeg eder nu saa aldeles fremmed, at mit Besøg kan sætte jer i Forundring?«

»Ingen er mig mindre fremmed end I, Frøken. Men jeg har i lang Tid ej mærket, at I vilde lade gammelt Venskab gælde. Vistnok bringer en overordentlig Anledning eder hid. Hvis jeg gætter ret, hvis I kommer for Tausens Skyld, da er jer Gang spildt.«

»Hvi lader I mig ej komme til Orde, førend I affærdiger mig. Har I saa stor Lyst til at tænke eder mig i en ydmygende Stilling for jer, at I paa blot Formodning lægger mig en Bøn i Munden for at nyde Triumfen at afslaa dem.

»Tal, Frøken! men sæt jer ej i Hovedet, at en Mand i min Alder skulde lade sig bedaare ved listig Tale, fordi den strømmer fra skønne Læber.«

»Hvor kunde jeg være saa daarlig at tro, Ros-

*) Den følgende Scene er bygget over en Bemærkning i Holbergs Danmarkshistorie II, 194.

kilde Bisp skulde være blødhjærtet nok til at bevæges ved en svag Kvindes Ord? Den Herre, der havde Fasthed nok til at sige sin Ungdoms Elskerinde Farvel for at naa sit høje Maal, han lader ej sine Følelser faa Magt over sin Villie. I er for kold til at røres ved Taarer af en Venus eller Freja — hvad skulde da en Begæring formaa af den Pige, I for længst forsmaaede?«

»O, Birgitte! I ved kun alt for vel, hvor kold jeg er. I har mer let end jeg forvundet Sorgen over, at vor Forbindelse blev hævet. I har jo givet jer Fæstensring til en Dreng, der gaar i Skole her i Byen; jeg tror, han hedder Herluf Trolle.«

»Det er ikke smukt, at I spotter mig, fordi min Kærest ej er nogen Rønnov; jeg har valgt en trofast Ungersvend i Stedet for en høj Sjæl, hvis store Planer ej kan forenes med det stille Husliv.«

»Pin mig ikke med Erindringen om mit sødeste Haab som Ungersvend. Tror I ej, jeg saa, det var et jordisk Paradis, jeg gav Afkald paa, da jeg forlod min Birgitte? En bedre Aand sagde mig, jeg var skabt til mer end et kælent Hyrdeliv. Hvor kunde jeg lade svagere Mænd raade for Landets Vilkaar og strække mig paa Roser uden at tage Haand med i Tømmen! Den faldefærdige Kirke behøvede en Mand, der til Trods for Konger og Fyrster kunde slaa de ubudne Reformatorer af Marken. Dertil følte jeg Kraft og sønderrev de skønne Baand, der fængslede mig til Livet. Derfor bør I agte mig, og derfor skal Danmarks Historieskrivere kalde mig en stor Mand*). At

*) Over Linien er tilføjet i Parentes: »Overnaturlig Styrke?«

Mindet om min første Kærlighed aftvinger mig et Suk, at det virker paa mig som Billedet af en Rose midt i en evig Vinter, det er menneskelig Svaghed; det ved Verden ej, det skal den ej vide. Men I, Birgitte, kender mig nok til at vide det.«

»Ogsaa jeg bliver vemodig ved at kalde min Ungdoms første Drøm tilbage; men Guds Ord lærer mig at anse Livets korte Vej for intet. Dog denne Trøst vil I jo nu fratage mig. I forjager den, som lærte mig at finde den himmelske Sandhed midt i Tidens Løgnespind. Eders latinske Messer er tom Ørelyd for en ulærd Pige.«

»Jeg gættede dog ret, at eders Tale til sidst vilde ende ved Tausen.«

»Er da den store Rønnov saa afmægtig, at een fattig Præst med ubunden Tunge kan gøre hans Planer til intet?«

»Gøre mine Planer til intet — det kan ingen — ikke Satan selv. Men hvilken Tosse lader en liden Sten ligge for sin Fod, som han let kan rømme til Side?«

»Rønnov! Rønnov! Mindes I den Vaar, da I paa Bistrup tilsvor mig tusinde Gange, jeg var eder alt, og nu er jeg eder saa lidet, at I ej for min Skyld taaler en liden Sten ligge for jer Fod.«

»Velan da! lad Tausen præke her i Sjælland. Men paa eet Vilkaar: I kommer aldrig mer for mine Øjne. Ved Synet af eder lammes min Kraft. Gammelt Ord er dog sandt: et Jomfruhaar trækker mere end ti Par Øksne. Hvad Alverdens Magt ej havde truet mig til, det har I lokket mig til med eders søde

Tale. Farvel Birgitte! Denne Dag har set Rønnovs sidste Svaghed. Jeg vil ej mer som en anden Samson lade mig synge i Søvn af en Rosenmund.«

»Endnu eet! En Ven bad mig lægge et godt Ord hos jer for en ung ubesindig ved Navn Silvius, som fornærmede jer forleden. Jeg tror, han blev sat i Universitetets Fængsel.«

»Han er mig ligegyldig. Naar jeg slipper Ulven løs, kan Hvalpen gærne løbe med. Men nu ser vi hinanden for sidste Gang i denne Verden. Lev vel, Birgitte! med dette sidste Haandtryk, jeg giver eder, tager jeg Afsked med alt Kælenskab. Herefter staar jeg urokkelig som en Mand af Jærn for den sande Kirkes Port. Hverken Ild eller Sværd skal trænge mig fra min Post. Om nu hver en Bisp og Præst faldt fra sin Tro, mig aftvinger ingen dansk Konge Tøddel eller Ord mod Kirken og dens Fader. Man kan brænde mig, man kan spærre mig i evigt Fængsel, den Vilje fortrodser man mig ej.«

»I tager fejl, hvis I tror, at jeg mer end I vil kunne glæde mig ved denne Jords Forfængelighed. Dersom Herluf vil følge mit Raad, da ville vi forvandle vort Slot til en Skole, hvor fattige Drenge skulle vejledes til sand Kristendom. Jeg stiger gærne ned af Højenloft for at flytte til en liden Bondestue. Der vilde jeg som gammel Kone uden Savn gennem smaa Ruder se ud til den Verden, der grusomt bedrog Pigens Haab.«

IV.

Næste Aften traf Andreas (den, der havde fortalt om Slagsmaalet med Vægterne) Silvius i en Have uden for Byen.

»Jeg ønsker dig til Lykke«, sagde han, »med at være sluppen vel af Bispens Vold. Tag dig nu i Agt, at du ej tredje Gang falder i gejstlig eller verdslig Øvrigheds Hænder.«

»Jeg priser mig lykkelig«, svarede Silvius, »ved at have undgaaet Konsistoriets Dom. Du ved, jeg er ikke meget ræd, men naar jeg tænker paa den gruelige Straf, Professorerne forleden Aar paalagde mig, saa rejser mine Haar sig paa Hovedet. Jeg kom nogle Timer paa Her Nielses Collegia over Habakuk. Uheldigvis fik jeg altid Plads ved et aabent Vindue, der førte til hans skønne Abildgaard. Naar nu Tiden blev mig ret lang, og Solen skinnede saa smukt paa Æbleblomsterne, listede jeg mig imellem ud af Vinduet og krøb op i et af Træerne. Der tog jeg for Tidsfordriv et Blad i Munden og fløjtede efter Nattergalen. Her Niels blev derover meget vemodig stemt og standsede tit sin Forelæsning for at høre paa min Røst. Han havde fast besluttet at skrive sit næste Program om den sære Forkærlighed, Nattergalen havde for Strubebogstavernes Udtale. Titelen: *Philomele gutturalium amica* var alt i Stand, tillige med Fortalen, hvori fortaltes den Erfaring, at en Nattergal, som ellers ej lod sig høre paa hans Grund, tit blev lokket til Vinduet, naar han med høj Røst foredrog Habakuk. Havde nu ej hans Datter Else fra tredie Loft set min

Person, hørt mine favre Triller og meddelt Faderen sin Beundring over min Færdighed, var Legen løbet godt af. Men nu blev jeg stævnet for Konsistorium. Jeg gik straks til Bekendelse. Derpaa blev jeg forhørt ni og tyve Gange. Aarsagen til at Sagen gik i Langdrag var, at jeg ej var i Stand til at opgive min Faders Navn, da jeg aldrig har hørt, hvis Søn jeg er. Man var nu i lang Tid uenig, om en Dom over et blot Fornavn kunde anses for lovformelig. Endelig faldt man paa den Udvej, at lade mit Familienavn *in blanco* for det første, hvorimod jeg lovede at lade Pladsen udfylde, hvis jeg kunde indhente nogen Efterretning om min Herkomst. Dernæst spurgte man mig, hvad Fag jeg opofrede mig til? Jeg svarede: Til Lovkyndigheden. Tænk dig min Rædsel, da Pedellen næste Dag forelæste mig følgende Dom: Eftersom Studiosus juris*) Silvius — er sigtet for og har tilstaaet sig skyldig i den kaade og uterlige Gærning, under Mester Nielses *prælectionibus in Habacucum* at have besteget et Træ, (om det var et Æble-, Pære- eller Blommetræ, kan ej vist afgøres), og der ugudeligen imiteret en Nattergals Røst, hvorved han i bemeldte Mester Nielses *studiis* stor Misforstaaelse og *Perturbation* tilvejebragt haver, da kendes for Ret, at han for saadan *qualificeret* Misgærning skal i Forvaring hensættes og der forblive, indtil han udenad har lært den Visbyske Waterret**) og samme Ord til andet opsige kan. Hermed have vi kærligen haft for Øje saa vel hans tilbørlige Afstraffelse,

*) Juridisk Eksamen er fra 1736.

**) Visby Søret udkom i København 1505, trykt paa Plattysk.

ıdre til Skræk og Advarsel, som hans Fremvækst i ,ttig Kundskab og Oplysning.«

»Men sig mig engang«, tog Andreas til Orde, ıvoraf har du dit Ophold, naar du hverken kender ıder eller Moder?«

»Fra en ubekendt Haand har jeg hver Maaned aet Penge til min Vært.«

»Paa den Maade bliver du nok af ædelt Blod; ıi det er kuns Adelsmanden og Kukkeren, der lader ne Unger klække op i fremmed Rede.«

»Jeg har ogsaa besluttet, heller at betragte mig :lv som Baron end som Bondesøn, da Ulejligheden ɔg er den samme.«

Under denne Samtale saa de to Venner en Dreng ıa med hurtige Skridt forbi Havegærdet. Hans trinde, ıørkerøde Kinder og hans Vadmels Trøje viste, at ın var en Bondedreng. Under sin Vandring spillede ın Bold med sin brede Hat og sang følgende Ord:

Her følger i Haandskriftet Sangen »Farvel, min velgnede Fødeby!« (se ovenfor S. 92 ff. og nedenfor i Novellen).

»God Aften, Broder!« raabte Silvius, »hvor gæler Rejsen?«

»Hvor Gud vil«, sagde Drengen.

»Du løber dog aldrig bort fra dine Forældre?« ɔurgte Andreas.

»Jo, noget nær«, sagde Drengen.

»Hvorfor gør du det?«

»Fordi min Fader vil sætte mig i Skrædderlære Morgen.«

»Har du da hidtil intet bestilt?«

»Ikke stort. Jørgen Degn syntes, jeg havde for

godt Nemme til at blive Bonde, derfor vilde han holde mig til Bogen; men da vi havde læst Peder Laales Ordsprog, stoppede hans Lærdom. Nu vilde, som sagt, min Fader have mig til Naalen. Men jeg tror, jeg er for god til al Ting. Til Ploven havde jeg for godt Hoved, til Bogen havde jeg for gode Arme, og til Naalen har jeg for gode Ben.«

»Vi bør sætte den Knøs, at han ej gør sine Forældre den Sorg«, hviskede Andreas til Silvius.

Drengen hørte det og sagde: »Sætte mig fast? Det gælder en Daler, at I hverken kan gribe mig eller holde mig.«

»Det var ogsaa Synd«, sagde Silvius, »at en saa livlig Pog skulde træde Synaale. Men har du Penge til Rejsen?«

»Ej en Døjt.«

»Hos hvem vil du da spise Nadvere?«

»Hos Mistemad.«

»Det vil blive slet Fortæring.«

»Under I mig bedre, har I Lov at lukke Pungen op.«

»Der har du saa meget, at du i det mindste for i Aften ej har nødig at nøjes med Maaneskin.«

»Tak, Herre! Mødes vi atter, hvor I er i Betryk, da kan I regne paa fire Næver til jert Forsvar.«

Med disse Ord gik Drengen syngende sin Vej.

»Skulde du tro det«, sagde Silvius til Andreas, »den Knøs har bibragt mig den mest brændende Vandrelyst. Laaner du mig din Knortekæp, begiver jeg mig straks uden videre Tros paa Vejen.«

»Daarekistesnak! — Du har vel knap en Hvid i Lommen.«

»Jo, til al Lykke har jeg de mig for næste Maaned tilsendte Penge hos mig. Andreas, Hjærtens Andreas! jeg kunde kysse dig af Glæde over dette mit Indfald. Mens man er ung, maa man tumle sin Krop for at have noget, man i sin Alderdom kan overtænke. Naar da den gamle Mands Krop hviler i Lænestolen, kan Aanden tumle sig des raskere.«

»Men i hvad Øjemed vil du egentlig rejse?«

»Jeg vil opsøge den dejlige, jeg aldrig saa. Jeg vil lede mine Frænder op. Jeg kedes ved at gaa omkring som Melkisedek, der havde hverken Fader, Moder eller Slægtregister*).«

»Men hvad Haandtering vil du drive, naar Pungen er tom? Du forstaar jo, rent ud talt, ingen Ting.«

»O, der løber mig hundrede Ting gennem Hovedet. For det første vil jeg som Digteren Archias**) gaa fra Hus til Hus, og uforberedt opvarte Folk med Viser. Hvorfor skulde ikke sligt lige saa godt lade sig gøre i Sjælland som i Italien?«

»Men du har jo aldrig gjort Vers.«

»Nej. Det stillesiddende Versemageri med Pen og Blæk har altid kedet mig forbistret. Jeg vil i Virkeligheden gøre, hvad enhver Poet, der ej har Tone skabt i Livet, siger at han gør: jeg vil synge. Det træffer sig herligt, at Davidsharpen***) her i Huset

---

*) I 1. Mosebog 14. Kapitel meldes intet om Melkisedeks Forældre, Slægt, Fødsel og Død.

**) Den fra Ciceros Forsvarstale bekendte Improvisator.

***) Hermed menes formodentlig et Instrument, som Forfatteren har tænkt sig brugt af de Peblinger, der gik for Døre og sang (Davids Salmer), »Davidsdegnene«.

nys blev falbudt. Jeg føler mig allerede grebet af Poeternes almindelige Tilbøjelighed, at sætte deres Lavsbrødre i Rette. De usandfærdige Penneslikkere paastaa bestandig, at de slaa Harpen, hvergang de gøre Nytaars- eller Ligvers. Men Gud og hver Mand ved dog, at de aldrig røre ved Strænge uden i vaagen Drøm. Nej, jeg vil være oprigtig Sanger. Jeg vil ikke spille paa indbildt Harpe, men paa legemlig Harpe, som kan tages og føles paa.«

»Men forestil dig dog, hvor det vil nedsætte dig i den offentlige Mening, at gøre dig selv til en aabenbar Landstryger.«

»Desto bedre! Naar man engang ret er anset for gal, fører man et mere tvangløst Liv. Det har været mig et utaaleligt Aag, at mit Liv bestemtes efter Reglerne for et anstændigt Menneske. Ved dette Skridt bryder jeg saa aldeles med Folk af Stand; jeg sætter mig med eet ud over Folks Domme*), og kan handle frit som en Otaheitier efter mit eget Hoved**). For at blive ret vis, maa man finde sig i at kaldes forrykt.«

»Lykke paa Rejsen da! Naar du engang har fattet et vildt Indfald, da ved jeg, Pokker selv kan ej tale dig til Rette.«

---

*) I Planen begiver Klinger sig paa Vandring »for at blive i Stand til at leve uafhængig af Folks Domme«.

**) I Forsters Rejsebeskrivelse skildres Otaheiti som et Paradis og nævnes derefter ofte af Digterne (f. Eks. Baggesen) som Hjemstedet for et blomstrende Naturliv.

V.

Silvius gik i Middagsheden paa Landevejen, bedækket af Støv og Sved. Usynlige Lærker hang højt i Luften over hans Hoved, hvor han saa gik, og kedede ham med deres ensformige Musik. Græshoppen skaffede ham ej mer Tidsfordriv med sin Kvidren i Kløvermarken. Han kom til en liden Sø, ved hvis Bred han besluttede at hvile en Stund. En forskrækket Irisk fløj ved hans Ankomst ud af Rørene, og Frøerne plumpede ubehændigen fra Brinken ned i Vandet. Han strakte sig paa en Græsbakke med Hovedet vendt nedad mod Søen, og stillede med den hule Haand sin Tørst. Derefter laa han i Selvbetragtninger og kastede afrevne Blomsterknopper ud til Frøerne, som lokkedes til af Nysgærrighed og greb dem i Flaben. Under denne Syssel bleve hans Tanker mer og mer drømmende, og han faldt tilsidst i en dyb Søvn. Det forekom ham, at han saa et dejligt Pigehoved med Guldhaar stige frem af Søen. Sophie! raabte han, men Hovedet nikkede til ham med et skalkagtigt Smil og dukkede ned i Vandet. Han stirrede længselsfuld ned paa Pletten, hvor hun var forsvunden, da ved den modsatte Bred Hovedet atter steg frem og hviskede: Pi, Pi! men han saa kun et Glimt deraf, før det atter forsvandt. Saaledes blev Synet ved at lege Skjul med ham. Snart bevægedes Sivlilien hist, snart her; men saa hurtig han kastede Øjet derhen, lød det atter: Pi, Pi! og Hovedet var borte; kuns de koncentriske Ringe betegnede Stedet. Tusmørket faldt paa; han skimtede Synet svagere og

svagere, indtil det rent forsvandt i den bælgmørke Nat. Men Natten blev pludselig lys. Han saa i Vejret; Maanen var en stor Guldkane. Sophie kørte deri over Skyernes Snedriver. Han blev besjælet af en dristig Lyst til at flyve, og i Minuttet følte han sig hævet — —

Her mangler i Manuskriptet et Halvark, om hvis Indhold intet andet kan vides, end hvad man af det følgende kan slutte sig til. Silvius er, besjælet af Flyvelysten, gleden ned af Brinken og plumpet i Vandet*). I det samme er en Vogn kommen forbi, hvor der sidder to Damer, af hvilke den ene er tilsløret, og en Mandsperson. Silvius har raabt om Hjælp, og den fremmede har da skyndt sig af Vognen ned til Bredden, hvor han har bøjet sig ud over Vandet og med en Del Besvær faaet Silvius halet op. Den tilslørede Dame har under dette været færdig at besvime af Skræk; og det varer noget, før hun kan samle sig saa meget, at Vognen kan køre videre. Af Samtalen mellem de fremmede har Silvius imidlertid hørt, at Damens Navn er Sophie; han føler sig overbevist om, at han her har fundet den dejlige, han søger, og beslutter at løbe efter Vognen for at indhente den i den nærmeste Kro, hvor han har hørt, at de skulle bede.

Han kom til Kroen i det Øjeblik, Damen var ved at stige ned af Vognen. Tjenstfærdig sprang han

*) Eller han ser Synet forsvinde i Søen og styrter sig ud efter det. En med Parentes betegnet Variant i Haandskriftet lyder: »Da blev han greben af en fortvivlet Længsel. Han sprang ned fra Brinken, men uden at synke, thi Søen bar ham, forvandlet til en fast Grund. Han vandrede hen ad dette Krystalgulv mod et Slot, der rejste sig midt derpaa. Stolperne vare stivnede Solstraaler, og Taget var forstenet Morgenrøde.«

til og rakte hende sin Haand til Hjælp. Hun samlede sin Kjortel tæt om Ankelkoden, medens han med bævende Fingre flyttede hendes smaa, veldannede Fødder ned ad Vogntrappen. Hendes Gang forekom ham noget tung og besværlig, hvilket han betragtede som en Følge af den Upasselighed, Skrækken paadrog hende. Ved et Fejltrin havde hun gjort et farligt Fald, hvis Silvius ej behændig havde grebet hende i sine Arme.

»Gør mig ikke vaad!« [skreg hun, men han agtede ikke derpaa.]

Næsten ør i Hovedet svinglede han med sin elskede Byrde til Krostuen. Her kunde vor Helt først ret betragte Selskabet, men forgæves ventede han paa, at Sophie skulde kaste Sløret og sin blaa Silkekaabe. Disse Bedækkelser berøvede ham ganske Synet af hendes Yndigheder. Han kunde kuns af Kaabens Bevægelse slutte sig til en langsom Stigen og Falden af det yndige Bryst. Ved hendes Side sad en rørig gammel Kone. Kragerup havde slængt Kappen, der hængte løst over hans Skuldre, og gik i sin Livkjole fløjtende op og ned ad Gulvet.

Silvius, der vilde benytte Lejligheden til at stifte Bekendtskab med sin tilbedede, bukkede sig for hende og sagde: »Det smerter mig, at I ved min Skyld fik saa stor en Skræk i Blodet.«

»Deri er I uskyldig«, svarede hun. »Jeg tænkte, Gud forlade min Synd! kun lidt paa jer. Men jeg var bange, Kragerup skulde springe ud i Vandet for at fiske jer op.«

Dette kolde Svar skar Silvius i Hjærtet. Han mønstrede med Blikket den lykkelige, der havde saa stor Del i hendes Hjærte. Kragerup var efter Udseendet en Mand paa 30 Aar. Hans tykke, blaarøde Kinder og drøje Lemmer tilkendegav, at han var opfødt ved god, nærende Kost paa Landet. Da desuden hans Dragt røbede særdeles Velstand, gjorde Silvius den rimelige Slutning, at det maatte være en Herremand fra Landet. Hans Øjne faldt paa en Ring, der glimrede paa Sophies venstre Haand.

Hun er altsaa Kragerups Forlovede, tænkte han med et Suk. For at bringes ud af sin Uvished, sagde han: »I rejser formodentlig til København med Eders Kæreste?«

»Jeg Kæreste!« sagde hun. »Nej, det tænker man ikke paa i min Alder.«

I min Alder! gentog Silvius ved sig selv; hvorledes skal jeg forstaa det? Hun ser jo dog ikke ud til at være noget Barn. Jeg maa nødvendig have Lys i dette Vilderede.

»Ædle fremmede«, sagde han til Kragerup, »I har reddet mit Liv. Derfor føler jeg dyb Taknemmelighed. Men inden jeg forlader eder, udbeder jeg mig en Tjeneste, som vil fordoble min Skyld til eder. Jeg ønsker blot, at Damen i den blaa Kaabe vil unde mig Synet af hendes Ansigt.«

»Da vil I rigtignok faa noget net at se«, sagde Kragerup og gned fornøjet sin venstre Albu med den højre Haand.

»Skønne Dame!« blev Silvius ved, »jeg viger ikke fra jer, før I løfter eders Slør.«

»O, lad ham dog have den Fornøjelse, Moder!« bad Kragerup, »saa skal jeg svare til, han føler ingen Madlyst i Dag.«

»Saa galt er det dog heller ikke, din ugudelige Dreng«, sagde Damen. »For at I ikke skal tro, det er værre, end det er, ædle fremmede! vil jeg fortælle jer hele Sagen. Jeg rejser ind til København, for at lade mig skære for en Gevækst; andet er der ikke i Vejen, det kan I her selv se.« — Med disse Ord skød hun Floret til Side, og Silvius saa et rynket Ansigt og en vanskabt Næse for sig.

»Himmel, hvilken Fejltagelse!« raabte Silvius. »Jeg troede, det var Sophie.«

»Jeg hedder ogsaa Sophie«, svarede Konen stødt.

Silvius indsaa, at han havde fornærmet den gamle, og søgte ved fordoblet Opmærksomhed at gøre sin Brøde god igen. Hun blev ogsaa snart igen forsonet med ham, og da han bød hende sin Arm for at føre hende til Bordet, hvor et rygende Fad Mælk og Grød ventede paa hende, udbrød hun rørt:

»Gud velsigne jer, min Søn, fordi I hjælper en gammel Kone til Rette. Den Dyd findes sjælden nu til Dags. Nu om Stunder holde Ungkarlene dem heller til uforstandige Pigebørn end til aldrende Folk. Den, der har graat Haar, kan skøtte sig selv. Men hvad siger Sirak —«

Hun vilde nedlade sig paa Stolen, men Kragerup trak den bort, saa at hun satte sig plat paa Gulvet og havde faaet et slemt Stød, hvis Silvius ej havde standset hende noget i Faldet.

»Hvad siger Sirak, Moder?« spurgte Kragerup med Latter.

»Fy, skamme dig vanartige Dreng!« sagde Fru Sophie med et vredt Øjekast til sin Søn. Silvius greb ham i Brystet, ruskede ham og sagde: »Den, som forhaaner sin gamle Moder, er ikke værd, at Jorden bærer ham.« Da raabte Fru Sophie forskrækket: »Slip ham! slip ham, siger jeg! I tager jo paa ham, som det var et umælende.«

Kragerup vristede sig med overlegen Styrke løs fra Silvius og sagde med fortsat Latter: »Hvad gaar der af jer, Spillemand! Om det gamle Skabilkenhoved ikke forstaar Spøg, burde I jo dog have bedre Forstand.«

»O, jeg kunde rive dine Øjne ud«, sagde Moderen.

»Dertil havde I ikke Sind, Morlille«, mente Kragerup og klappede hende paa Skulderen.

»Rør ikke ved mig, dit Skarn! jeg kan ikke taale at se dig.«

»Er det virkelig jert Alvor, gamle Tossehoved, at I vil surmule, fordi man gør Løjer med jer? Lad det nu være godt igen, ellers gider jeg min Sjæl hverken ædt eller drukket.«

»Naa saa kom da, Dreng, og giv mig et Kys!« — »I kan ikke forestille jer«, sagde hun til Silvius, »hvad jeg lider med den uartige Knægt. At have Børn er et sandt Huskors. Aldrig kan jeg faa ham til at bede, enten til Hjælperen eller til Jomfru Marie. Forestil jer engang: Jeg, der løber om i Huset fra Sol til Sol, maa ikke alene bede for mig selv, men ogsaa for den lange Lømmel, der render i Skoven

den udslagne Dag og gør aldrig Gavn for to Skilling. Jeg lukker aldrig nogen Aften mit Øje, uden at tælle ti Rosenkranse for mig selv og tyve for den ugudelige Krop. Det er dog mere, end nogen ærlig Kone kan overkomme! Og hvad mener I vel? saa gør endda den lille Skælm saa mange Kattespaser, at han, Gud forlade min Synd! faar mig til at le midt under Bønnen. Det gik endda an, naar jeg blot ikke hveranden Dag maatte stege og brase for de argeste Kættere, som han fører mig i Huset.«

»Kom nu ikke med den gamle Snak om Kættere, Moder! Det er jo noget, I ikke forstaar jer paa. Lad I de lærde derom. Fordi en bliver kaldt Kætter, derfor kan han jo være lige god Karl.«

»Ih! du skulde faa en Ulykke for din Mund! Kan den være god, som hverken tror paa Messen eller Paven?«

»Hvad rager Paven mig eller jer? Jeg har tit sagt jer min Mening derom, Moder. Jeg holder for, at man ikke bør blande sig i det, som ikke kommer en ved. Hvem der kan forslaa mig Tiden, han er af mine Folk, enten man kalder ham Kætter eller Anabaptist. At man giver ham Øgenavn, det er jo hans egen Sag. Det er min Tro.«

»O, du har slet ingen Tro, du gudsforgaaede Dreng.«

»Jo sandt for Herren har jeg Tro. Jeg tror alt, hvad som klogt og fornuftigt er. Jeg tror, at Vorherre har skabt Mark og Skov, Kornet, som vi klare Skatter og Afgifter med, Harerne, som vi skal skyde, og — og — kort at fortælle: Mennesker, Heste, Kvind-

folk, Køer og Hunde. At sige det første Par. De andre have vi jo selv lagt til. Det ved vi jo nok. O, naar man ret vilde spekulere, fik man underlige Ting ud. Her er nu f. Eks. denne Kørepisk; jeg kan føre Tingsvidne paa, at jeg har ladet den gøre hos Ejlert Remmesnider. Og dog siger jo Præsten, at Gud har gjort alting. Men det kommer af, at Folk bruger ikke deres Forstand, men taler blindt hen i Vind og Vejr. Man kunde blive rent tosset i Hovedet, naar man vilde bryde Hjærnen med slige Ting. Men man gør bedst i at tænke og tie og lade enhver være den, han er.«

Her er atter et Halvark gaaet tabt. Medens Silvius sidder ved Bordet og taler med sine nye bekendte, er en ny rejsende kommen til Kroen. Da han har fundet Staldrummet optaget af Kragerups Heste, er han gaaet ind i Krostuen, har fremstillet sig som Borgmester fra Lybæk og forlangt, at Herremanden skal rykke sine Heste ud for at skaffe Plads for hans Ridehoppe. Herover ere de komne i Klammeri, og Kragerup har væltet den tykke Borgmester om paa en Bænk, hvorfra han ikke ved egen Kraft formaar at rejse sig. Han truer da med at kalde sine Folk til Hjælp, for at faa den grove Karl afstraffet.

»[Forsøg] det kuns!« sagde Kragerup. »Jeg kalder da Bønderfolkene ind fra Borgestuen, og saa skal I Død og Kritte komme til at smage Stevnsherreds Vognkæppe!«

»Vil I slaa mit Barn, Lybækker?« spurgte Fru Sophie og rejste sig møjsommelig fra Stolen. »I skal ikke krumme et Haar paa ham, saa længe jeg kan røre min Krykke.«

»Luk I jer Kæft, Mor!« sagde Kragerup. »Jeg er Karl for at svare for mig selv.«

Lybækkeren tog til Orde: »Naar jeg ret besinder mig, saa behøves der ingen Slagsmaal. Jeg skal nok faa Husrum til min Ridehest.« Han fløjtede i sin Haand, og fire Ryttere sprang ved dette Løsen ind i Stuen. »Løft mig i Vejret, Æsler«, skreg han. De fire Karle lettede ham med forenede Kræfter op over Ende paa Bænken. Derpaa gik han med opbragt Ansigt ud i Gaarden. Et Øjeblik efter kom han tilbage, førende sin Hest ved Tøjlen. Rideknægten gik bag efter og gav det tilbagestræbende Dyr et Smæk med Pisken, hvorpaa dette efter et Spring over Dørtærskelen befandt sig midt i Gæstestuen.

»Rider Pokker jer, Lybækker!« udbrød Kragerup med Skoggerlatter. »Skal jeres Mær sidde til Bords med min Moder og min Faster?«

»Et Værelse«, sagde Lybækkeren, »som ej er for godt til danske Madammer, er heller ikke for godt til en Borgemesters Ridehoppe.«

Kragerup gjorde Mine til at gaa løs paa Lybækkeren, men Silvius trak ham til Side og hviskede ham ubemærket et Par Ord i Øret. Derpaa begyndte de paa Skrømt at brydes, og Kragerup lod sig til sidst kaste paa Døren.

»Det kan jeg lide«, sagde Borgemesteren, idet han klappede Silvius paa Skulderen, »I er en haandfast Karl. Hvo skulde have tænkt, at I kunde have magtet den drøje Knold.«

»O, naar Blodet kommer i Kog, saa er det kuns

en Haandevending at gøre det af med en slig kejthaandet Prygl.

Meget let er det just ikke, min brave Dreng; men det er dog lettere end at vinde ti Tusinde Daler. Ikke sandt, brave Knøs? Ha ha ha! Jeg skal nok betænke jer lidt for det Stykke Arbejde.«

»O, eders Velbehag er mig nok.«

»Jeg skal være jer god for det. Er det jeres, den Harpe der i Krogen?«

»Til Tjeneste.«

»Siden I har saadant Geni til Musik, da skal jeg saamænd skaffe Jer Levebrød som Piber eller Trommeslager ved de Tropper, vi samle for den fangne Kong Kristian. I kan tro, det vil blive et Herreliv. I kan lægge Jer mangen god Skilling til bedste ved Plyndring. Soldaten maa leve, det er mit Valgsprog. Hverken Bondens eller Herremandens Kælder er ham for god.«

»Mens I vil mig saa vel, Herre! kan I vel umage jer et Par Skridt for min Skyld. Jeg har, imellem os sagt, fundet en Pose med rinske Gylden, som jeg har skjult i Stalden. I kunde vel veksle dem for mig?«

»Raser I, Menneske! En hel Pose Penge? — Ja, Herligheden er endelig ikke saa stor, naar det kuns er rinske Gylden; det er et høist usselt Slags Penge. Jeg skøtter ikke stort om dem. Men den ene Villighed er den anden værd. Lad os tage dem i Øjesyn.«

De fulgtes ad til Stalden. Da Lybekkeren var indenfor, kom Kragerup til og slog begge Halvdørene i.

»Hvad betyder dette her«, sagde Tyskeren. »Hvor er Pengene?«

»Ja, ved I hvad,« sagde Silvius, »jeg tror, vi ville lade det bero med Vekslingen for det første. I skøtter jo desuden ikke om den Slags Mønt.«

»Kom nu kuns, go' Karl!« sagde Kragerup. »Skal Hesten staa i Stuen, saa skal, Død og Kritte! Manden staa i Stalden.«

»Hvad har I i Sinde? I forstaar dog vel Spøg?«

»Jo, i Sandhed forstaa vi Spøg,« svarede Silvius. »Det er just vort Fag. Vi have netop besluttet at spøge lidt med jer.«

De slæbte Lybækkeren hen til en Baas. Efter en kort og unyttig Modstand maatte han, aandeløs og bedækket med Sved, finde sig i deres Medhandling. Nu begyndte han at give gode Ord, at forestille dem, hvorledes hans Mad blev kold, hvis man opholdt ham længere, og lovede dem Guld og Sølv i Mængde for at slippe løs. Silvius svarede, at han som designeret lybæksk Piber havde Udsigt til saa rigt Bytte, at han kuns lidet agtede Penge. Hans sidste Kraftytring var en Strøm af Trusler og Eder. Ogsaa herpaa blev gjort Ende, da hans egen Halsklud blev stoppet i hans Mund. Silvius bandt hans Hænder paa Ryggen; Kragerup iførte ham et Hovedlag og surrede ham til Krybben.

»Nu bliver jeg dog mensoren,« sagde den sidste. »Før bandte jeg paa, at jeg ikke vilde rømme jer en Baas, men nu falder jeg alligevel til Føje. Men jeg tænker som saa: den Baas, som ej er for god til en dansk Herremands Kørehoppe, den er heller ikke for god til en lybæksk Borgemester. — Bi nu lidt! her har I en Skuffe god Havrehakkelse.«

»Imidlertid skal jeg,« tilføjede Silvius, »sætte en Skefuld Suppe frem for det hvide Bæst deroppe. Det er ret godt, at store Herrer prøve, hvorledes deres Underhavende har det. Lad nu det sælle Kræ blot for en Gang agere Borgemester, mens I forestiller Hest.«

Lybekkeren skummede af Forbitrelse.

»Slaa Jer nu til Taals et Par Timer«, vedblev Silvius. »Nu ville vi trine op til Bordet i Stuen, hvor Eders Skaal ikke skal blive forglemt.«

Silvius gik paa Tilbagevejen gennem Borgestuen. Her sagde han til Borgemesterens Rideknægt: »Eders Herre befaler jer at passe paa, at ingen Sjæl i de første tre Timer nærmer sig Stalden. Han er gaaet derind med en skøn Jomfru af Nabolavet, som har Lyst til at bese hans skønne Rideheste.«

«Haha! det er godt! Jeg forstaar en halvkvæden Vise.«

»Det er mig ubegribeligt, hvorledes en ung Pige kan være saa stor Kender og Elsker af Heste.«

»Jeg skal sige dig, hvorfor det er dig ubegribeligt. Det er fordi I selv er en Hest — (Til sine Kammerater:) Gud fri os, hvor en Dansker dog er enfoldig. Jeg og mine Lige kender Rummelen. De danske Pigebørn er nu engang ikke anderledes. Naar de ser en Lybækker, en velvoksen Karl med Fjær i Hatten, ohngefæhr som Borgmesteren og jeg, saa bliver de straks mordisk forliebte. Jeg besøgte i Fjor min gode Ven, Kurfyrsten paa Langeland, men jeg maatte rejse straks igen, jeg kunde ikke være med Fred for Kurfyrsten sin Datter; hun vilde med Djævels Skind og

Ben gifte mig. Hun kom ned til mig i Stalden og sagde: Hans van Duus, han er en brav Karl og en honnet Karl. Han har et overmaadig skønt Gesicht, han kan pudse sine Stivler, og han har i alle Maader godt Geni. Jeg vil, partere mig Satan! være sin Kone! — Jeg kunde, hol mich der Kukuk! have haft Kurfyrsten sin Dokter og den ganske Graffschaften, men det var ikke noget for en Karl i min Alderdom, at binde sig fast. Den dänische Grütze und de tikke Pankuchen vil mich gar sehr schmekke.«

»Jeg skal saamænd dog ud i Stalden og se, hvad Borgemesteren bestiller.«

»Stop, stop, Freund! Han bliver paa Flækken. Jeg har ikke Lyst, min Stell at forlire um sin Villie. Jeg vil med min Degen op og ned ad Stallthüren [marschire], og wenn der nærer sig med drey Schritt, han schall po sine Gærninger ligge, om det so war den König af Dänemark han selv.«

Medens Rideknægten trolig holdt Vagt for Staldøren, fornøjede Silvius og Kragerup sig over, at de havde givet Borgemesteren en saa passende Tugtelse.

Herremanden sagde: »Død og Pølse, hvor det var et rart Indfald af jer, saaledes at sætte Lybækkeren paa Staldforing. Det vilde jeg ikke været foruden, om en havde givet mig en Tønde Himmelbyg*). Jeg er, vær' en evig! saa forgabet i jer, at jeg kunde kysse jer. Hør, ved I hvad? I maa endelig følge med mig til Byen. Saa kan vi gaa ud sammen og gøre

*) »Hammelt« (d. e. fuldkærnet, modsat »svangt«) toradet Byg.

Mudder. Vi skal ret have vore evige Løjer. Jeg skal nok gøre Udveje for, hvad Penge der gaar til. Man maatte jo være gal, naar man ikke tog sig al den Morskab, man kunde faa. Hvorfor er man ellers her i Verden?«

»Jeg rejste gærne med jer; thi muntre Folks Selskab er mig stedse kært; men til København kan jeg ikke følge jer.«

»Aa fy for en Ulykke! saa har jeg ingen, der kan føre mig i Vinden. Men det maa I love mig, at I snart vil besøge mig paa Kragerupgaard. Der skal sgu ingen Slags Øl og Mad holdes for godt til jer. Der er min Haand paa det. — O, gid vi var der alt. Jeg længes saa usigelig efter Espen Ridefoged for at fortælle ham, hvorledes vi har gjort den storagtige Lybækker i Stand. Han har et Horn i Siden paa alle Lybækkere, siden de skambød os paa vore Stude i Forfjor. I kan tro, det er en naragtig Karl, den Espen. Han har et godt Hoved til at finde paa Uglspilstreger. Lillemor har en graa Kat, som hun elsker lige saa højt som mig. Den bandt han i Gaar fast til Lænkehundens Hus. Der blev da, som I vel kan tænke, et Fandens Spektakel mellem den og Hunden. Katten smuttede ind i Hundehuset og havde blot Snuden udenfor. Hunden bjæffede og sprang, og Katten fnøs og sprættede. Hvergang Pasop kom for nær, fik han en Tjat over Snuden af Kattens Kløer. Saa kom da Lillemor med en Kost og vilde hjælpe sin Kat, men turde ikke rigtig nærme sig, fordi hun var bange for Hunden. Jeg

har aldrig i mine Levedage set saa snurrigt et Syn, naar jeg undtager i Dag, da jeg saa Borgemesteren staa ved Hestekrybben. — I er min bedste Ven i Verden. Jeg holder mer af Jer end af Espen. Kom, vi vil drikke Dus!«

Fru Sophie blinkede med Øjnene ad sin Søn, men denne sagde:

»Skøt hun sig selv, Lillemor! Jeg ved nok, hvad jeg gør. I mener, han er en omstrygende Spillemand og jeg en Herremand. Jeg vil ikke have noget med adelige Folk at bestille. I Ridderlav er jeg tilovers. Der sidder jeg som en Synder i Skammekrogen og tør aldrig røre mig af Stedet, fordi jeg ved, det stadselige Pak griner ad mig. Endnu har jeg ikke glemt den Frøken Trinletpaataa, der i Fjor lo mig i mine aabne Øjne, da jeg vilde føre Pandekagedansen op. Jeg spørger fint om, hvad Stand en Karl er af, naar jeg kan lide ham. Den, der skal være min Kammerat, maa ligne mig. Han maa have et vittigt Hoved og ej bryde sig om, hvad Snit ens Bukser har, eller hvordan man slaar Kappen over den højre Arm. En tintet So og en skurvet Orne kan bedst sammen.«

Silvius og Kragerup klinkede med deres Bægre og faldt i hinandens Arme. Efter at dette Broderskab var sluttet, holdt de det for raadeligst at skynde sig bort, førend Borgemesterens Fængselstid var udløbet. Herremanden, som havde haft den Forsigtighed i Forvejen at føre sine Heste ud af Stalden, satte dem for Vognen og jog til København, mens Silvius fortsatte sin planløse Vandring.

Henimod Aften kom han til en Bondegaard og gav sig til at spille paa sin Harpe uden for Vinduerne. Ingen af Husets Beboere lod sig til Syne; blot Bondens Døtre holdt Døren paa Klem og stjal sig til at kige ud til ham. Men en vranten Kælling greb dem med Skældsord i Skørterne og trak dem ind igen.

»Hvo har givet eder Lov til at lyde til Musiken, I Ravneunger? Har maaske nogen af jer Penge til at betale med?«

»Aa Herre Gud, Mor!« sagde en af Børnene, »vi kunne jo dog ikke lukke vores Ører.«

»Her indenfor i Smug kan I høre efter, saa meget I lyster; men I skal ikke stille jer til Skue, ellers tror han straks, han skal fortjene Guld og grønne Skove.«

En Karl, som havde foret af, gik over Gaarden med en Lygte. Han nærmede sig til Silvius og sagde til ham: »Gaa jeres Vej, Spillemand! I faar ingen Ting. Hvor kan saadan stærk, arbejdsfør Knægt som I vente nogen Almisse.«

»Jeg trygler intet«, sagde Silvius stolt. »Hvo intet vil give mig, kan lade være. Men jeg erkender, at jeg staar her som en Gæk og kaster Perler for Svin.«

»Pukker du til, go' Karl! jeg skal nok vise dig Vintervejen.«

Silvius gik ud af Porten, forfulgt af Gaardshunden. Men Børnene kom springende bag efter ham og tyssede paa den. Da han var kommen paa en Grønning uden for Huset, greb de smaa ham i Kappen og sagde: »Spil os dog et lidet Stykke, gode Herre!« Han opfyldte straks deres Begæring, og de sprang omkring ham af Henrykkelse. To stumpede

Tvillinger lagde de tykke Arme om hinandens Hals og gav sig til at danse rundt med hinanden. De lysegule Krøller flagrede løst omkring deres Skuldre; thi de to fattige Huepulle, som de for længst vare voksede fra, bedækkede kuns deres Hovedisse. Et Par Gæs, som næsten havde gnavet Græsset af til Bunden og kun levnet de lave Gaaseurter, hvæsede ad det dansende Par, som forfærdet kaldte den ældre Søster til Hjælp. Hun søgte med en Pind at drive den mest frygtede Gasse tilside. Kællingens skældende Stemme lød indenfor. Da sagde de forskrækkede Børn god Nat, og Silvius skænkede dem til Afsked hver en Sølvmønt til Hvedebrød. Den ældste vilde kysse hans Haand, og Tvillingerne klyngede sig fast om begge hans Ben.

Moderen kom ud og raabte: »Vil I pakke jer ind, Rollinger! og hvad tænker du paa, Ellen? Vil din lange Tøs se, du kan genne dine Ællinger i Hus, eller jeg skal snakke med din Ryg.«

»Se, Moder!« raabte de i Munden paa hinanden, »sikken dejlig Skilling Manden har givet os til Hvedebrød.«

»Vil I hid med Pengene«, raabte Konen, »at I ikke gaar og taber dem i Græsset. Tænk I aldrig paa Hvedebrød, I Usselrygge! Nye Træskoer skal I have, det har I mere nødigt, Stodderunger. Vor Herre bevares! Hvedebrød er ikke Kost for Usselrygge som jer. Tak I Gud, om I kan faa en Osteskorpe til jeres Grovbrød. Gud velsigne jer, Spillemand, for jeres gode Villie. Tag mig det ikke fortrydeligt op, at I blev jaget paa Porten. Her render

den ene Kæltring os paa Døren efter den anden, og det falder os selv surt nok at holde Livet i de mange Børn, vi har faaet paa Halsen. Vi har ondt nok ved at skaffe noget til Graamunkene. Dem maa man da betænke lidt. Man vil jo dog gærne slippe nogenlunde fra Fejefyret*), ihvordan det gaar. De Dage ere længst forbi, da jeg kunde forlystes ved Musik. Da jeg var en ellevild Tøs paa jeres Alder og løb gal i Julestuerne, da var det en anden Sag. Den Tid var det min største Lyst at høre den krogryggede Spillemand, naar han sad paa en Sildefjærding og spillede paa Fiol.«

Silvius gav Konen endnu et Par Skilling, under den udtrykkelige Betingelse, at et Par Kringler derfor skulde købes til Børnene. Derpaa akslede han sin Strængeleg og sukkede:

»O, hvi gaa dog Menneskene ikke hellere ud i Skoven og æde Olden end krybe sammen som Trældyr i elendige , mørke Hytter? Hvorfor skal et Egern og en Markmus føre et mere frit og lystigt Liv end sin fornuftige Medskabning? Hvad skal dog Manden med sin Smule Forstand, naar han alene skal bruge den for at tænke paa Udvej til Grød og Ærter? Mig skal intet bringe til at bøje Hals under Aaget som de øvrige Daarer. Den højeste Fyrstestol i Verden vilde jeg lade haant om. Aldrig vilde jeg bytte min Frihed bort for at sysselsætte mig fra Morgen til Aften med elendige, jordiske Tvistigheder. Ingen af de privilegerede Haandteringer er efter mit Hoved. Jeg priser mig lykkelig ved at være sluppen fra Klo-

*) Skærsilden, *(das Fegefeuer).*

sterskolerne. For mig maa Priorer og Domherrer trækkes i Haaret om Aristoteles og Theophrastus. Et ærligt Haandværk var dog bedre, men jeg vil ej gøre Løjbænk og Stole til de magelige Herrer, der forsmaa at hvile sig paa Markens Sten og Tuer. Vil ingen give mig Brød for mit Harpespil, da vil jeg hellere æde Græs og Rødder end sælge mig selv til Slave.«

Det var alt mørk Nat, da Silvius befandt sig for Køge Port. Han bankede stærkt paa Porten, men ej en Sjæl rørte sig indenfor. Da satte han sig ned paa en Afviser og spillede for Tidsfordriv en krigersk Melodi. Nattevægterens Kone var i sit ringe Hus, der laa ret inden for Porten, vaagnet op. Hun ruskede sin Mand i Ærmet og raabte:

»Staa op, din Syvsover! Hører du ikke, der er Folk for Porten!«

»Aa, lad mig ligge, allerkæreste Maren!«

»Vil du op, siger jeg.«

»Aa, lad mig nu blot sove en Time til, saa holder jeg saa meget af dig.«

»Hører du ikke Musikken uden for Byen!«

»Aa, du siger noget. Det er jo dejligt. Spring ud og hør paa det.«

»»Jeg spørger dig nu for sidste Gang, om du vil staa op, Bertel. Jeg tror, du lukker baade Ører og Øjne naar du sover. Det er en prægtig Musik. Det kan sgu gærne være Kommandanten fra Københavns Slot.«

»Kommandanten fra — Hvad siger du, Maren?«

»Ja, det er nok muligt, det er ham, og du ligger her en køn og sover paa din Post.«

»Paa min Post har jeg ikke sovet. — —«

Et Blad mangler her. Vægteren har endelig sat sig i Bevægelse og vækket de nærmest boende Borgere. Byen kommer i en Hast paa Benene; man tror, at Lybækkerne ere for Porten, og er i Tvivl, om man skal aabne Byen for dem eller ej. Rimeligvis har Poul Møller til Skildringen af denne natlige Forstyrrelse villet benytte nogle Iagttagelser af et lignende Optrin, han engang selv havde været Mester for. »Jeg ved den — skriver han i et Brev til Heiberg fra Espegaard i Efteraaret 1817 — der forleden Aften indsvøbt i en Kappe red til Skælskør, da Prins Christian var ventendes, og satte i fuld Galop igennem Gaderne, raabende: »Prinsen kommer«. Det var da omtrent det samme som at sætte en Lunte i en Krudttønde; thi Fanden tog bemeldte Udraab: »Prinsen kommer«, saa det løb fra den ene Bysende til den anden. Praaserne kom i alle Vinduerne, Borgerne skulde rette dem, men de kom i Spegerede og løb imellem hinanden ligesom en Flok Faar i Regnvejr. Fløjmanden havde nemlig tabt sin ene Tøffel, og den var hverken at finde hist eller her. Det gjorde mig allermest ondt for den stakkels Organist, der gik foran og vrælte i en Basun; thi han kom i saadan Alteration, at han tog Kuløren af sine Manchesters Bukser. Det var dog ellers Synd, han skulde komme i Bevægelse. Stakkels Mand! han er kun maadelig til Bens og pukkelrygget baade for og bag. Men Prinsen, hvor blev han af! ja ta' ham der, det var kun fint, hvad Prins der kom. Der blev anstillet skarpe Undersøgelser om, hvo der havde sat Borgerskabet i Oprør, men jeg og Borgemesteren vare ej i Stand til med forenede Kræfter at opdage, hvo der først havde sagt: »Prinsen kommer!« Jeg vidste da egentlig nok, hvo det var; men jeg syntes, det var Synd at røbe ham.« Af denne Beskrivelse vil man kunne forestille sig, hvorledes Poul Møller har udført Skildringen, hvoraf nu kun Slutningen er bevaret. Her hedder det — efter et Brudstykke af en Samtale mellem en Borger (den *omtalte* Fløjmand?) og Anføreren for Borgerskabet — saaledes:

Allarmtrommen gik paa Byens Gader, og hele Borgerskabet stod snart i Vaaben. Borgemesteren foregav en Upasselighed for ej at nødes til at give sin Stemme i saa vanskeligt et Tilfælde, men Borgerne besluttede efter kort Overvejelse at aabne Byen for den elskede Kong Kristjerns Parti. Leve Kong Kristian! raabte de under Marschen gennem Gaderne og drog med klingende Spil ud af Porten for at modtage Hæren.

»Hvor er Lybækkerne?« raabte alle, da man befandt sig paa Byens Fælled. »Spring ind og hent Bertels Lygte! Her er jo ikke en Moders Sjæl.«

Vægteren førte henved en Times Tid sine opbragte Medborgere omkring paa Marken uden at kunne finde den frygtede Fjende. Endelig begav man sig tilbage under mange haarde Udladelser mod den forlegne Vægter, som efter alles Formodning paa Grund af en urolig Drøm havde sat hele Byen i Bevægelse. Solen stod bag Bugten og lyste for den lille Trop, som misfornøjet vandrede hjem. Da fandt man tæt uden for Porten en sovende Yngling, ved hvis Side der laa en Harpe med et Voksdugs Betræk omkring.

»Han skal være min Mand!« raabte Bertel. »Grib ham og læg ham paa Pinebænken, til han skaffer sine Kammerater frem. Jeg har ikke Lyst at staa som en Gæk for hele Borgerskabet.«

Silvius blev øjeblikkelig ført til Raadstuen*).

»Siden han kommer fra København«, sagde Borgemesteren og skød Brillerne op paa Panden og

---

*) Her mangler intet, men Fortællingen er skitseret.

traadte hen imod Silvius, der mellem to Raadstuetjenere stod uden for Skranken, »hvorfor har han da intet Pas?«

»Jeg rejste saa hovedkuls bort.«

»Hvem gav ham Lov til at rejse hovedkuls bort, som han behager at eksprimere sig.«

»Det akademiske Senat. Jeg kan skaffe Beviser paa, jeg er en relegeret [Student].«

»En køn Ære! Hvad vil han nu gøre her i Byen, Mossiø relegerede Student!«

»Jeg agter med jeres Tilladelse at gaa omkring i Borgernes Huse og spille dem et Stykke.«*)

Den hele Sommer gik Silvius omkring i Sjælland og spillede for Dørene. Undertiden fik han noget, undertiden intet. Da han var alt for let rede til at aabne sin Pung, saa vel til sin egen som til andres Fornøjelse, kom han til sidst i stor Forlegenhed. Han fandt, at en Spillemand ofte maatte lægge sig sulten om Aftenen, naar han ikke havde en Nødskilling i Baghaanden. Tit maatte han være glad ved at kunne faa Nattelejlighed paa et Hølad. Ja undertiden blev endogsaa denne Villighed ham nægtet, og han var nødt til at udsøge sig et Leje under et bredskygget Træ eller i en græsbevokset Grøft. Da Efteraaret nærmede sig og Natteluften blev kold, var denne Levemaade ham [ubekvem]. — —

---

*) En Bemærkning paa dette Sted i Manuskriptet *(Peutêtre Lacuna)* betyder næppe andet, end at Forfatteren har anset det for ønskeligt at udføre dette noget mere.

Her ender Manuskriptet, og da samtidig de paa et løst Blad indførte Tilføjelser, der ere Indskud i Teksten, ogsaa standse, er det ikke sandsynligt, at der nogensinde har været meget mere. Af de Momenter, der findes paa samme Sted som Tilføjelserne og ere forfattede, før Poul Møller begyndte Nedskrivningen, faar man kun en meget usikker Oplysning om Handlingens Fortsættelse.

Med størst Sikkerhed ser man, at »Helten«, som han her stadig kaldes, efter sine Sommervandringer har lagt sig til Borgeleje for Vinteren hos Kragerup, i hvem Læseren vil have genkendt Vildmanden i Planen. »Kragerup leger kanske med Hunden og Katten, da Silvius kommer i hans Gaard.« Kragerup er en ivrig Jæger og kaldes i Optegnelserne jævnlig efte r sin Yndlingsidræt: Rævejægeren. Engang fik han »Al teration i Blodet, fordi hans Hund ikke stod for Bekkasiner«. Sammen med sin Vært og nogle andre »vilde Jagtjunkere« har Helten her deltaget i »Jagten efter Ænder« og formodentlig ved denne Lejlighed foredraget Jægersangen »Gennem Moser og raslende Siv vi gaa«. Megen Morskab har han ogsaa haft af sin Kammerats plumpe Løjer med hans »Lillemor«: naar han f. Eks. efter at have spillet hende et særlig drøjt Puds udtrykker sin Medfølelse for hende saaledes: »Det gør mig ondt for hende, det gamle Asen!« eller tilkendegiver hende sin Respekt med de Ord: »Fanden komme efter hende, det gamle Skind, har hun ikke en god Forstand!« Sammen med Kragerup og den omtalte Espen Ridefoged har Silvius sikkert haft andre Streger for. I det hele har vistnok Skildringen af hans Ophold paa Kragerupgaard, hvortil Forfatteren sikkert har villet benytte Oplevelser og Iagttagelser fra sit eget Herregaardsliv i Sydsjælland, været det Afsnit af Arbejdet, der paa dette Tidspunkt har staaet ham klarest.

Om Resten er det umuligt at sige noget med Sikkerhed. Med Foraarets Frembrud synes Silvius at være gaaet videre med sin Harpe. I Udkastet C hedder det ogsaa, at han har haft »Marionetteater, hvor der maaske spottes med Munkene«, men da der ikke har været Tale om dette i de udarbejdede Brudstykker, har Forfatteren formodentlig opgi-

vet dette Træk. Et Sted synes han at have haft et Eventyr med nogle »rige Bryggerdøtre«, en anden Gang har han været med til »et Brudegilde, hvor det gaar vildt til«. Ud paa Aaret er han kommen til Herregaarden »Ørneborg« (et Navn, som Forfatteren har dannet efter Adlersborg, hvor han, medens han opholdt sig paa Espe, havde været i Besøg, og som er identisk med Romanens Ravnsborg, og Novellens Ravnhøj). Her synes han at have opholdt sig i nogen Tid hos Ladefogden. Denne er en raa Bondeplager, der siger: »Aldrig gør jeg Bonden godt« og taler om, at han »med et Slag af en Tyremeje kan slaa en Bonde omkuld«, og en vældig Drikkebroder, som praler af, at han »drak en Remmesnider paa Pelsen, saa at denne til sit Gilde maatte bøde en halv Tønde Øl«. Hos Ladefogden har han truffet Romanens anden Hovedperson, Pedanten, til hvis Karakteristik Udkastet meddeler nogle nye Bidrag. Han har endnu ikke naaet at indføre sig paa Herregaarden, men »gaar og gør Prøve paa, hvorledes han vil fremstille sig for Herremanden«, hvem han tiltaler med »*Illustrissime!*« Han lever ligesom i Drømme, et fuldstændigt »Somnambulliv«. Helten vandrer, medens »Pedanten fantaserer om Vandring, men kommer ingen Vej«. Han er saa lidet handledygtig, at han skjuler sit Skidentøj for at slippe for den Ulejlighed at afgive det til Vadsk, saa distræt, at han »maa regne efter, naar han er barberet« og saa menneskesky, at han »har en Genvej til »Huset««. Naar han »har drukket, kan han ej skrive«. Han bærer paa en ulykkelig Kærlighed til den skønne Louise paa Borgen, thi saaledes kaldes i C (ligesom i B) Romanens Heltinde, Sophie paa Ravnsborg.

Paa Slottet synes Silvius at være bleven indført af en ældre Studenterkammerat, den i Romanens første Kapitel omtalte Jens Madsen, der er kommen til Gaarden som Slotskapellan hos »Herremanden« (= Justitsraaden i A, Fruen i B). Af denne i Romanen kun løseligt skitserede Person, som er den samme som den formodede »formfulde Huslærer« i A og den teologiske Kandidat og Huslærer Jens Hansen i Novellen, har Forfatteren ønsket paa dette Sted at

give en indgaaende Karakteristik. Han optræder i Optegnelserne under den Persons Navn, der har givet Forfatteren Anledning til Figuren. Han »er et net Menneske«; det Ord n e t er i hans Sprog Udtrykket for den højeste Anerkendelse: en dannet Mand maa kunne »skære net for«, et poetisk Skrift, som tiltaler ham, kalder han »grumme net«. For sin præstelige Gerning føler han ingen Begejstring: »Aa ja—a!« siger han, »naar man engang er kommen i Kjole, faar man nok siden et godt lille Kald.« Ligesom han overhovedet i Trossager er af den Mening, at »man beder til Gud, fordi man føler sig ligge saa varmt under en Ulmerdugsdyne«, er han paa det rene med, at »det er smaat for Præsterne, nu de faa hverken Stolemad eller Kirkens Vadmel«. Tilmed er der denne nye Lære. Tausen bedømmer han med megen Overlegenhed: »Grunden til, at han gør Lykke, er den, at han ikke kan sin Rhetorica«. Selv »kan han ej komme af Sted med at lære den nye Tro«. Han mener i det hele, at der er Grund til at beklage, at de gamle Tider ere forsvundne, og »de eviggode Pandekager gangne over Styr«. Af Ydre er han vistnok før og blodrig, siden han gaar med »Fonteneller« og er tilbøjelig til Opfarenhed, hvilket han som en forsigtig Mand meget beklager. »Det var godt, jeg ikke var til Stede«, siger han, naar han hører om bevægede Optrin, »jeg kan saa let overile mig.«

Slotskapellanen har formodentlig forestillet sin Ven som en Sanger, der kunde forlyste de fornemme Herrer og Damer med sin Harpe. Men det er ikke rimeligt at hans Poesi har behaget Herskabet. De have vistnok ment, at Jens Madsen med sine nette »Vers med Navn i Begyndelsesbogstaverne« (de sakaldte Akrostika) var »en bedre Poet end Helten«, og i det hele behandlet den relegerede Student med en afvisende Ringeagt. Ved en Fest paa Slottet, hvor ogsaa Pedanten er til Stede og »bliver til Spot for den skønne Louise«, har Silvius da forløbet sig. »Begejstret af Vinen gør han Louise en brændende Kærlighedserklæring«, og da hun vel næppe har givet ham noget Haab, er det ikke usandsynligt, at han i Ophidselse har improviseret en »Spaadom om Borgens Ødelæggelse«. Hertil kan han yderligere være bleven

bevæget ved, at han, maaske den samme Dag, har set den raa Ladefoged eller Herremanden selv »tvinge en ung Pige til at ride Træmæren«. Denne sidste Begivenhed siges i al Fald udtrykkelig at være Grunden til at »Helten deltager i Bondeoprøret«.

Her maa vi da i det følgende søge hans Spor. Han, der altid har ment, at »selv den lemfældigste Regering generer dog immer en Smule«, har vel nu til Gavns faaet sin Frihedslyst styret i de lovløse Tider. »Skovens Fugle ere tvangløse!« Det har ikke været fine Folk, han er kommen iblandt; imellem hans Kammerater synes at have været en vis Lange-Peter, der »slaar sin Fader« og »skrifter sig selv«. Ogsaa Skipper Clemens har han truffet, der ligesom han selv »takker Gud, at der ingen Regering er«. Men hvor lempeligt Forfatteren end forholder sig til Historien, har han dog næppe vovet at fastholde den Ide, han har nedkastet mellem Optegnelserne, at den fangne Konge Christian d. 2. skulde optræde i hans Roman paa en Fisketur.

Under Krigen har Silvius haft Lejlighed til at redde en ulykkelig Nonne af Rævejægerens Kløer. Da det nu viser sig, at »Nonnen er Ladefogdens Datter«, er herved antydet den Mulighed, at Silvius, der vel maa antages at ville føre hende til hendes Fader, vender tilbage til Ørneborg og genser den skønne Louise, og da der imellem Optegnelserne findes det Ord »Eremit« (rigtignok med ? efter sig), og dette efter den rimeligste Fortolkning maa være Betegnelse af en Periode i Heltens Liv, er det jo muligt, at der efter Gen besøget paa Slottet er fulgt som i B (og som i Digterens egne Oplevelser) et Eremitliv. Af hvad Art dette Eremitliv har været, og om det har skullet være Afslutningen paa Historien, eller Helten senere, efter at have udviklet sig i Ensomheden, skulde have truffet den skønne Louise, hvem Tidernes Forandring kan have lært Ydmyghed, og vundet hendes Kærlighed, er det ogsaa paa dette Trin af Fortællingen umuligt at afgøre.

I det hele vil man betænke, at dette Forsøg paa en Rekonstruktion af Planen til Poul Møllers historiske Roman

ere foretagne ved en paa flere Steder usikker Kombination af utydelige, mellem hverandre spredte Antydninger, og at disse i sig selv usikre Momenter ere nedskrevne, før Forfatteren begyndte paa Udarbejdelsen. Selv om det derfor virkelig er lykkedes Udgiveren ovenfor at fremstille Poul Møllers oprindelige Plan, er det meget muligt, at denne ikke i eet og alt vilde være bleven fulgt, men have modtaget ikke ubetydelige Forandringer. En Antydning af en saadan ligger i Romanens første Kapitel i det Træk, at Silvius, der ikke kender sin Fader, men formodes at være af ædelt Blod, drager ud, ikke alene for »at opsøge den dejlige, han aldrig saa«, men »for at lede sine Frænder op«. Men herom tie Optegnelserne i C ganske. Det skulde da vel ikke have været Meningen, at det ved Silvius' andet Besøg paa Ravnsborg skulde opklares, at Herremanden var hans Fader og han selv sin elskedes Broder (smlgn. »Revuen«), og dette være den egentlige Grund til Eremitlivet? Thi endskønt Poul Møller opfandt og ordnede Handlingen i sin Roman med en ugenert Frimodighed, har dog vistnok dette Træk været ham for drøjt, og han har sikkert ikke heller været til Sinds at give det lystige Spil en saa bedrøvelig Afslutning.

III.

En ufuldendt Novelle.

Efter at Poul Møller, vistnok allerede inden Udgangen af Aaret 1822, havde standset Nedskrivningen af sin historiske Roman, synes der at være gaaet nogen Tid, før han overvandt den naturlige Uvilje ved at vende tilbage til det afbrudte Arbejde. Først i Efteraaret 1823 har han efter al Sandsynlighed begyndt at arbejde paa Novellen, det tredje og sidste Trin i Udførelsen af den længe nærede Plan til Fortællingen »En dansk Students Eventyr«. Hermed stemmer det, at den Oplevelse, der i dette Efteraar satte hans Sind i Bevægelse (S. 74), synes at have efterladt sig Spor i det ny Arbejde, og at Poul Møller i et, ogsaa i denne Udgave optaget, »Brev til Fru G.«, der er fra denne Tid, udtaler netop den Anskuelse om historisk Digtning og Virkelighedsskildring, som har bevæget ham til at omdanne den historiske Roman til en moderne Novelle. Arbejdet er vistnok gaaet rask fra Haanden under en oplivende Følelse af Frihed og Sikkerhed, hvoraf man vil faa et levende Indtryk blot ved at sammenligne Romanens første Side med Novellens — saaledes at Forfatteren i Studenterforeningen d. 28. Februar og 6. Marts 1824 kunde oplæse de tre første Kapitler af sit Værk som fuldt færdige til Offentliggørelse. Scenerne paa Ravnshøj formodes af Thaarup at være blevne til efter Oplæsningen og vistnok

umiddelbart efter denne. Thi i Foraaret 1824, da en Oversættelse af Homer bebudedes til Udgivelse af en anden, besluttede Poul Møller at anvende al sin Tid paa sin Homeroversættelse, som han først Aaret efter fik færdig til Trykken, og da han atter fik Hænderne fri for dette Arbejde, var han travlt optagen af anden Gærning. Fuldendelsen af Novellen blev derfor stadig opsat, men var endnu ikke ganske opgiven. Da han rejste til Norge i Sommeren 1826 som Lektor i Filosofi ved Kristiania Universitet, var det hans Ønske, at han til Julen kunde udgive et Bind Poesi, hvori den færdige Novelle skulde have Plads; i et Brev til ham fra dette Efteraar, spørges der til »den krøllede Frits«, og imellem hans Aforismer fra denne Tid findes et Par Bidrag til Licentiatens Karakteristik. Men efterhaanden som Poul Møller kom dybere ind i det filosofiske Studium, der fra nu af blev hans Livs Gærning, mistede han Lysten til digterisk Produktion og opgav vistnok Haabet om nogensinde at faa sin Studenterhistorie færdig. Naar hans Venner efter hans Hjemkomst fra Norge spurgte til Novellen, som ved Oplæsningen havde vakt en overordentlig Interesse, plejede han at svare, at den var bleven brugt til »at riste Sild i«. Efter hans Død skal da ogsaa Manuskriptet være bleven funden i en saadan Uorden, at Chr. Winther, der ikke havde Tid og Taalmodighed til at skaffe Orden til Veje og tillige nødigt vilde udgive noget ufærdigt af sin Broders Efterladenskab, lod det henligge ubenyttet. Først Chr. Thaarup lykkedes det at bjærge af dette Arbejde, hvad der endnu kunde reddes fra Forglemmelsen. Ved hans Fortjeneste foreligger nu Forfatterens Haandskrift ordnet og let tilgængeligt og bestaar af $2^1/_2$ unumererede Ark (= 1. Kapitel med Undtagelse af »Licentiaten«) og en Række fra 1—10 numererede Ark (= 2.—4. Kapitel), hvoraf dog den første Halvdel af Nr. 7 og hele Nr. 9 mangler. Hertil kommer saa Nr. 11 Kladde og, unumereret, Renskrift af »Licentiaten«. I et 3. Bind af den første Udgave af de Efterladte Skrifter blev da Haandskriftet trykt og Hullerne udfyldte ved Udgiverens Gisninger. Hertil er i anden Udgave kommet et »Anhang til Novellen«,

der foruden Udtog af Romanen og Talen om Poeters Mangfoldighed indeholder Udgiverens Antydninger til Fortællingens rimelige Fuldstændiggørelse.

Sammenligner man nu Poul Møllers Fortælling paa dette Trin med de to tidligere Stadier, vil man se, at Forfatteren ved atter at aftage den historiske Farve og bortskære de historiske Tildigtninger har ført sit Arbejde tilbage til det første Udkast. Ved Overgangen fra det romantiske Stadium udgaa alle de historiske Personer uden at efterlade sig Spor i Novellen; Harpespillermotivet opgives som formentlig mindre passende i det 19. end i det 16. Aarhundrede; Scenerne paa Kragerupgaard ere udeladte eller udsatte til et senere Tidspunkt: noget af Kragerups Karakter genfindes maaske hos Forpagteren, der ligner ham af Udseende, og Mølleren, der har udviklet sig af hin »Vildmand, der omfavner Helten, fordi han ryster Æbler ned i Hovedet paa Folk«, men iøvrigt efter sin Plads i Fortællingen er den samme som Udkastets Sognefoged, Romanens Ladefoged. Hans Datter, den ulykkelige Nonne, er Møllerens Marie, der har faaet sin særegne Farve af Poul Møllers fjendtlige Opfattelse af Hovedstadens æstetiske Quindelighed. Endelig er det i Licentiaten og den teologiske Kandidat Jens Hansen lykkedes Forfatteren at levendegøre de to i Udkastene skitserede Figurer: Pedanten og Slotskapellanen Jens Madsen (= den formodede formfulde Huslærer i A).

Denne gennemgaaende Overensstemmelse imellem Arbejdets tre Stadier gør det muligt og forsvarligt at benytte de to første til Fuldstændiggørelse af det sidste, den — trods sin Fuldendthed i det enkelte — stadig ufuldendte Novelle En dansk Students Eventyr.

FØRSTE KAPITEL.

Et Studenter-Teselskab.

En Flok Studenter gik en smuk Eftermiddag i ini Maaned ud af Københavns østre Port. Kort før e begav sig paa Vejen, havde nogle dygtige Tordenyger afkølet Luften, og Græs og Løv, der dryppede ed i Grøften, duftede dem efter denne Vederkvægelse ied dobbelt Friskhed i Møde. Da de kom paa Strandejen, trak nogle deres Tobakspiber op af Lommen og ave sig til at dampe; hos andre vaktes ved Aanderættet i den rene Luft en saadan Lystighed, at de ied høj Røst istemte deres ungdommelige Viser. Ved lig Tidsfordriv gled Tiden rask af Sted, og uden at ide hvorledes befandt de sig ved Stakittet for Norges Minde*), der var Maalet for Vandringen. De andrendes Hensigt var nemlig at gæste deres muntre Kammerat Balthasar**), som her havde udset sig et

*) Et anseligt Landsted paa Strandvejen, der i sin oprindelige (nu betydeligt forandrede) Form opførtes kort Tid efter Tabet af Norge.

**) Saaledes Haandskriftet paa de fleste Steder. Navnet Valentin, der forekommer et Par Steder i Begyndelsen, blev opgivet af Hensyn til Oplæsningen i Studenterforeningen, hvor en af Seniorerne hed saaledes.

afsidesliggende Sommeropholdssted, for at undgaa de alt for hyppige Besøg, der i Staden afdrog ham fra sine Studier.

Balthasar gik i Tøfler paa den grønne Plads uden for Huset, med en grøn Saffians Kasket paa Hovedet. Det mødige Selskab raabte paa Tevand, som ved Hjælp af en hos Irgens forfærdiget Spiritus-lampe*) i faa Minuter blev tilvejebragt. De dampende Kontorkopper vinkede dem paa Bordet uden for Døren, og de styrtede ned ad Trapperne bag efter den gæstfri Vært, der bar en Flaske gammel Rom under Armen. Somme satte sig paa Stole, somme paa oprejste Fjerdinger, og somme strakte sig saa lange, som de vare, paa Grønsværet; men alle drak med Graadighed af den glødende Tevandspunsch. Den oplivende Drik bragte snart Overgivenhed og højrøstet Underholdning til Veje.

»O, havde vi nu den krøllede Frits«, ytrede en af Selskabet, »da kunde vi være vis paa en herlig Aften.«

»Han kommer vel sagtens«, tog en anden Ordet. »Han plejer sjælden at svigte, hvor han kan vente et godt Lav. For Resten er jeg langt fra at anse hans Nærværelse for nogen særdeles Lykke. Jeg finder ingen Behag i at se mit Medmenneske saa rent berøvet al Selvstændighed. Det oprører mig tværtimod, at et Væsen, der er skabt i Guds Billede, driver omkring som en Bold for Tilfældet. Hvori bestaar vel

*) Denne bestemte Angivelse er ikke overflødig; thi Spiritusapparater vare paa den Tid endnu usædvanlige i København, og først for nylig indførte af den bekendte Blikkenslager J. Irgens i Skindergaden.

hans hele Elskværdighed? Han tænker aldrig et Døgn frem i Tiden, men taber sig med blind Ubesindighed i Øjeblikkets Nydelse. Det er et af Tidens værste Tegn, at de fleste snarest fatte Godhed for den letsindige. Den karakterløse Kamæleon, der bestandig antager sin Omgivelses Farver, bliver let alles Afgud. De forgude den slappe Villie, fordi deres egen Afmagt i den ikke finder nogen ubekvem Modstand. Nævn mig engang en eneste Fuldkommenhed hos dette Vidunder, hvem saa manges Hjærter hænge ved.«

»Sandt at sige«, svarede den første, Christian, »har jeg ondt ved at sige, hvorfor jeg har Godhed for ham. Jeg vil endogsaa tro, hans Levned ikke saa ganske kan bestaa for en stræng Sædelæres Domstol; derfor bliver han jo lige fuldt en elskværdig Selskabsbroder.« Moralisten vilde tage til Gen[mæle, men] — —*) Christian fortsatte saaledes sin Tale til det øvrige Selskab:

»Ingen af eder kender den krøllede Frits saa godt, som jeg. Vi have fulgt med hinanden som Brødre lige fra vor første Barndom til vore Universitetsaar. Derfor kunde jeg fortælle tusinde snurrige Scener, vi som Drenge have oplevet sammen; men jeg anfører blot et Par Træk fra hans Drengeaar, som

*) Her findes Haandskriftets første Lakune paa 1 eller 2 Blade, hvis Indhold, som Thaarup formoder, har været en Fortsættelse af den begyndte Samtale om Frits, hvorunder de talende, den poetiske Christian, den tyskfilosofiske Bernhard, den strænge Moralist Zacharias og den muntre og elskværdige Balthasar have faaet Lejlighed til at udfolde deres egen Karakter.

ville give dem, der intet kende til ham, et Slags Begreb om hans Karakter. Han er opdraget hos sin Onkel i Jylland paa et gammelt Herresæde ved Limfjorden. Da Onkelen selv ikke havde Børn, besluttede han at anvende al Tid og Flid paa at skaffe Brodersønnen den mest fuldendte Dannelse. Til den Ende forskrev han med store Omkostninger de dueligste Lærere i alle Videnskaber og Kunster. Men ved hans Opdragelsesplan var det en stor Fejl, at den opvakte Dreng fra Morgen til Aften saaledes var plaget med Tegnemester, Sproglærer, Fægtemester o. s. v., at han havde Dagens Timer besatte fra Morgen til Aften. Denne Tvang kunde Frits ikke taale. Han sagde derfor til den gamle Herremand Aftenen efter en saadan møjsom Dag:

Hør, Onkel! jeg kan ikke læse saa meget om Dagen.

Snak, Dreng! sagde Onkelen; man kan alt, hvad man vil.

Ja, saa vil jeg ikke, svarede Frits.

Ih, blev Onkelen ved, naar der ikke er andet i Vejen, skal vi nok komme din Vilje til Hjælp.

Hvorledes vil du gøre det? spurgte Frits.

Det finder jeg vel sagtens paa, sagde Herremanden. Jeg kunde jo f. Eks. lade dig sulte, til du lærte dine Lekser.

Dermed skal du ikke kunne tvinge mig, thi jeg ved meget godt, at du ikke tør lade mig sulte ihjel. Du vilde da selv blive dræbt af Bøddelen.

Jeg har flere Midler endnu, blev den gamle ved. Jeg kan jo indspærre dig i et enligt Kammer, til du giver Køb.

Det har du ikke Lov til; man kan indspærre Folk for Tyveri, men ingen har Ret til at berøve mig min Frihed, fordi jeg ikke vil lære Latin, Fransk og andre unyttige Ting.

Herremanden svarede: Du er kun tretten Aar og forstaar dig kun lidt paa, hvad Lærdom er nyttig til. For det første maa du i den Henseende blindt rette dig efter min Villie.

Vil du da ikke fritage mig for nogle af de mange Læretimer? spurgte Drengen.

Nej, svarede Onkelen bestemt, ikke for en eneste.

Efter en Pavse begyndte Frits igen: Onkel, det gør mig ondt, at jeg maa bedrøve dig. Jeg har altid holdt meget af dig og ved, at du holder meget af mig. Men i den senere Tid er du bleven saa urimelig, at jeg ikke længer vil blive hos dig.

Naar agter du da at tiltræde din Rejse? spurgte Onkelen.

Straks, var Svaret.

Herremanden ringede, og raabte til den indtrædende Tjener: Luk Porten vel i Laas og sæt den store Jærnpal*) for! Derpaa vendte han sig atter til Drengen med de Ord: Da jeg nu er sikker for, at din Udenlandsrejse just ikke sker saa straks, som du mener, vil jeg sige dig god Nat. I Morgen tales vi nærmere ved om den Sag.

Da Herregaardens Klokke slog tolv, sprang Frits op af sine Madrasser. Hans Tante havde ved Fødsels-

*) Pallen kaldes om Bord den Tap, der stopper Spillet. Ordet synes her mindre rigtig anvendt om Skyderen paa en Port.

dage og andre Familjefester skænket ham nogle Kroner, Dukater og andre Møntsorter af den Slags, som gamle Koner kalde hele Penge. Disse stak han i Lommen og tog i Haanden en liden Jagtflint. Derpaa listede han sig ganske sagte ind i Tantens Soveværelse, drog Omhænget til Side og hviskede:

Tante! Tante!

Ja, svarede hun, halv i Søvne.

Farvel, gode Tante! sagde han og kyssede rørt hendes Haand. Farvel, og tusind Tak for al den Kærlighed, du har vist imod mig.

Konen, som imidlertid var vaagnet rigtig op, spurgte ganske forundret: Hvad skal dette betyde, Frits? hvor agter du dig hen i Bælgmørke midt om Natten?

Jeg har ikke Stunder til at fortælle dig det nu, svarede Frits; jeg nødsages til at rejse bort over Hals og Hoved. Hils Onkel i Morgen fra mig, og tak ham for alt det gode, jeg har nydt i hans Hus. Han vil ogsaa kunne fortælle dig Anledningen til min Rejse. Jeg har alt i Aftes sagt ham Besked derom.

Den gamle Frue greb ivrig til Klokken. Da Frits blev det var, sagde han til hende:

Bliv ikke vred, gode Tante! jeg har for en Sikkerheds Skyld set mig nødsaget til at overskære din Klokkestræng.

Da han havde sagt dette, gik han ud af Døren. Hans Tante sprang op af sin Seng og tog fat i Dørens Haandgreb for at skynde sig efter ham.

Jeg har skudt Slaaen for, sagde Frits paa den anden Side. Læg dig endelig ufortøvet til Sengs igen,

ellers ved du selv, du bliver forkølet og faar din slemme Tandpine paa ny. Det er dig en ren Umulighed at komme fra dit Kammer førend i Morgen tidlig, naar Stine bringer din Kaffe.

Gaarden var omringet af en høj Teglstensmur, der var besat med spidse Jærnpigge. Derfor havde Frits medtaget en Rebstige, ved Hjælp af hvilken han steg over Muren, skønt ej uden stor Fare for at blive spiddet eller brække sin Hals. Den næste Dags Middag ankom han ganske mødig og forpustet til en Landsbykro, der laa flere Mil fra hans Onkels Gods. Han kastede nogle nyskudte Krager og Spurve paa Bordet og bad Krokonen deraf at tilberede ham et Maaltid. Imidlertid havde den gamle Herremand bragt sin Gaards hele Besætning til Hest for at eftersætte sin bortrømte Brodersøn. Uheldigvis kom han just i egen Person til den samme Kro, hvor Frits sad ved Bordet og snakkede med de drukne Bønder, mens man i Køkkenet plukkede hans Fuglevildt. Saa snart han saa sin Onkel træde ind i Skænkestuen, sprang han igennem et aabent Vindue ud paa Marken. Inden Onkelen var kommen paa sin Hest igen, havde Frits allerede faaet et saa betydeligt Forspring, at han ikke mer stod til at indhente. Han fortsatte sin Flugt tværs over Grøfter og Gærder, indtil han kom til en stor Bøgeskov, hvor han let kunde forstikke sig. Herremanden havde fra sin høje Hest holdt Øje med Flygtningen og gik nu paa Raad med Bønderne, hvorledes man bedst skulde fange Drengen, som ufejlbarlig for det første vilde søge sig et Skjulested i Skoven. Man fandt det raadeligst at samle Byens Bønder, omringe

Skoven paa alle Kanter og anstille ret en formelig Klapjagt efter ham.

Da nu den store Kres af Klappere ret forsigtig var draget omkring Skoven, saaledes at intet levende syntes at kunne slippe bort imellem dem, befalede Herremanden dem at rykke langsomt frem og vel at ransage hver Busk, som de mødte paa deres Vej. Selv red han tværs igennem Skoven, ledsaget af sin Gaardsdreng Jochum, der bar en Favn Reb, hvormed den opbragte Herremand vilde binde sin forlorne Fostersøn, naar han atter fik ham i sin Vold. Omtrent midt i Skoven standsede han sin Hest og saa med Tilfredshed de befippede Harer og Hjorte springe for sig; thi disse Dyrs Trængsel var ham et Pant paa, hvor nøjagtig Kresen var sluttet.

Hold nu dit Reb i Beredskab, Jochum! sagde han; om en halv Times Tid har vi sikkert Fingre paa den balstyrige Krabat.

Da hørte han en Røst fra Luften, som raabte: God Dag, Onkel!

Han saa sig i Vejret og opdagede sin Brodersøn i den øverste Top af et anseligt Bøgetræ.

Frits vedblev: Du ser, det havde været mig en let Sag, her imellem det tætte Løv at undgaa din Eftersøgning; men jeg vilde nødig, du skulde blive til Nar for en fremmed By, naar du i Stedet for din Brodersøn kuns fik et Dusin Grævlinger og Ræve. Derfor vil jeg straks komme ned og give mig i dine Hænder, hvis du lover mig i Fremtiden at holde mig under mindre Tvang, end hidtil er sket.

Nej, Brorlil! sagde Herremanden, du skal smukt

overgive dig paa Naade og Unaade. Siden jeg nu en Gang har dig saa vel fat, maa du slet ikke vente, jeg lader mig foreskrive Vilkaar af dig.

O, svarede Frits, du skal just ikke rose dig af, at du har mig fat endnu. Hvorledes vil du faa mig ned af dette Træ? Der gives ikke paa denne Kvadratmil nogen levende Sjæl, der tør driste sig herop paa disse tynde Grene.

Fald blot ikke ned og bræk din Hals, Knægt! sagde Onkelen, saa skal Resten nok give sig. Jeg savner ikke Midler til at bringe dig ned paa Jorden. Jeg vil ej engang gribe til det simple Husraad, at lade Træet fælde; men jeg stiller blot en Vagt ved det, som i al Mag kan modtage dig, naar Lysten til en Bid Brød tager Overhaand hos dig. En dygtig Brandstige kan vel ogsaa række derop til dit Fristed. Nu gaar jeg bort et Øjeblik for at træffe de nødvendige Foranstaltninger. Du skal snart se mig her igen. — Hold du imidlertid min Hest, Jochum! og pas mig vel paa Knægten i Træet. Kan du bringe mig ham bunden, naar jeg kommer igen, da giver jeg dig en af mine gamle Kroner.

Da den gamle var vel borte, steg Frits i en Hast ned af Træet og tiltalte Gaardsdrengen paa følgende Maade: Sig mig, Jochum! hvem af os to du vel anser for den stærkeste.

Det maa vel jeg være, svarede Drengen, da jeg er en god Del ældre; men jeg vil for den Sags Skyld gærne lade det komme an paa en Prøve. — Med disse Ord gik han, i Fortrøstning til sin Kraft, ind paa Livet

af Frits og var i sit Hjærte forvisset om, at han let skulde fortjene den belovede Krone.

Frits veg et Par Skridt tilbage, mens han vedblev: Tag dig i Agt, Jochum! du er kanske mig overlegen i Styrke; men du forstaar næppe saa godt som jeg at bruge dine Kræfter. — Idet han gjorde denne Bemærkning, kastede han Jochum ved en uventet Vending baglængs om Kuld i Græsset. Medens denne meget overrasket atter rejste sig langsomt i Vejret, begyndte Frits anden Gang paa den afbrudte Fredsunderhandling.

Ser du nu, sagde han, at det er saare tvivlsomt, hvo af os to der gaar af med Sejren? Dersom du vedbliver dit Forsæt at bruge Magt imod mig, er du jo fuldkommen vis paa Næsestyvere, Ribbensstød og andre ubehagelige Følger af Slagsmaal; derimod er det højst rimeligt, at du endda nødes til at lade mig gaa. Hvis du derimod finder dig i Billighed, giver jeg dig en Dukat.

Synet af Dukaten var særdeles fristende for Jochums ringe Grad af Dyd, og han stod et Øjeblik ganske raadvild. Da tog Frits en Lommepuffert*) frem og sagde: Hvis du nu ikke straks gør, som jeg befaler, skyder jeg dig paa Stedet ihjæl.

Lad mig da se, om han har Dukaten, sagde Jochum, som just ikke frygtede meget for Iværksættelsen af denne Trusel, men som dog heri fandt en antagelig Undskyldning at forsvare sig med for sin

*) Puffert, af puffe (ligesom Knaldert af knalde), betyder Pistol.

Husbond. Frits bad ham nu i største Skynding veksle Klæder med sig, bandt Drengens Hænder paa Ryggen og forbød ham under Dødsstraf at oplade sin Mund. Selv besteg han Hesten og førte sin Fange ved Rebet igennem Skoven. Da de nærmede sig til Klappernes Linje, raabte Frits: Hurra, her har vi Skælmen! nu gøres der ingen videre Jagt behov; min Husbond giver jer Lov til at gaa hen i Kroen og drikke jer en dygtig Rus paa hans Regning.

Klapperne gjorde straks Plads for Rytteren, og denne saa sig snart i Sikkerhed paa den aabne Landevej. Her saa han sin Onkel komme imód sig med to Mænd, der bar en Brandstige. Saa snart Herremanden saa Toget, tvivlede han slet ikke paa, det var hans Gaardsdreng, der i Vadmelsjakken og med den bredskyggede Hat sad som Sejrherre paa den blissede Hingst.

Bravo, Jochum! raabte han derfor, det var mer, end jeg havde troet om dig. Du har som en ærlig Karl fortjent din Krone. Træk nu Synderen hen i Kroen og gem ham under Laas og Lukke, til jeg har afgjort min Regning med Byfolkene.

Straks efter dette Tilraab slap Frits Rebet og red i Galop forbi sin forbavsede Farbroder. Idet de krydsede hinanden paa Vejen, sagde Frits:

Jeg rider blot nogle faa Mil med din Hest. I Morgen skal den i forsvarlig Stand blive bragt til denne Kro.

Efter at Frits havde strejfet en fjorten Dages Tid omkring i Jylland, mærkede han, at den Tid snart vilde komme, da han ikke mer havde noget at be-

stride sine daglige Udgifter med. Aarsagen hertil var dels, at han i Almindelighed fik sine hele Penge vekslet paa en for ham højst ufordelagtig Maade, dels at han aldeles manglede Naturanlæg til at holde paa de tilbyttede Smaaskillinger. Nu maatte han da for første Gang i sit Liv tænke paa Midler til at erhverve sig sit daglige Brød. Til den Ende købte han sig en Violin og vilde søge sin Underholdning ved at spille for Godtfolks Døre. Han begav sig til en afsides liggende Bondegaard for at prøve sine Gaver til denne ny Haandtering. Midt i Gaarden spillede han een Engelskdans efter en anden, men stirrede forgæves paa de smaa, forbrændte Ruder efter en taknemmelig Tilhører. Blot Bondens Døtre holdt Døren paa Klem og kastede nysgærrige Blik ud til den fremmede Spillemand. Men en vranten Kælling greb dem med Skældsord i Skørterne og trak dem baglængs ind i Stuen.

I Ravneunger! skreg hun, hvo har givet eder Lov til at høre paa Musikken? Har kanske nogen af jer Penge til at betale med? Her inden for i Smug kan —

Aa Herre Gud, Mor! sagde et af Børnene, vi kunne jo dog ikke lukke vores Ører til.

Her inden for i Smug, gentog Konen, kan I høre efter saa meget I lyster; men I skal ikke stille jer til Skue, ellers tror han straks, han skal fortjene Guld og grønne Skove.

En Karl med kroget Ryg og spinkle Ben havde været i Stalden for at give Kreaturerne Foder. Han sagde til Frits, idet han gik forbi: Gaa din Vej, Dreng! her faar du ingen Ting. Hvor kan saadan stærk,

arbejdsfør Knægt, som du, vente nogen Almisse? Fy, skamme maa du dig!

Jeg trygler intet af dig, sagde Frits, hvis Stolthed blev fornærmet ved denne Tiltale. Hvo der intet vil give mig, har sin Frihed. Jeg vil heller ikke længer staa her og kaste Perler for Svin.

Pukker du til, go' Karl! sagde Hakkelseskæreren, da skal jeg snart hjælpe dig paa Porten, din studse Knægt!

Nu løste han Gaardhunden og hidsede den paa den ubudne Musikanter. Men Børnene kom springende bag efter og tyssede paa Hunden, saaledes at Frits slap usaaret ud igennem Porten. Da han var kommen paa den grønne Plads uden for Huset, greb de smaa ham i Kjolen og sagde: Spil os dog et lidet Stykke, gode Herre! Han opfyldte straks deres Begæring, og de sprang omkring ham af Henrykkelse. To stumpede Tvillinger lagde de tykke Arme om hinandens Hals og gav sig til at danse rundt med hinanden. De lysegule Krøller flagrede løst omkring deres Skuldre; thi de to fattige Huepulle, som de for længst vare voksede fra, bedækkede kun deres Hovedisse. Tre à fire Gæs, som næsten havde gnavet Græsset af til Bunden og blot levnet de lave Gaaseurter, hvæsede ad det dansende Par, som forfærdede kaldte den ældre Søster til Hjælp. Hun søgte med en Pind at drive den mest frygtede Gasse til Side, da Moderens skældende Stemme blev hørt i Portrummet. Da sagde de forskrækkede Børn god Nat, og ved Afskeden gav Frits enhver af dem en Toskilling til Hvedebrød. Den

ældste vilde kysse hans Haand, og Tvillingerne klyngede sig fast om begge hans Ben.

Moderen kom ud og raabte: Vil I pakke jer ind, I Rollinger! Og hvad tænker du paa, Ellen? Vil din lange Tøs se, du kan genne dine Ællinger i Hus, eller jeg skal snakke med din Ryg.

Se, Moder! raabte den ene i Munden paa den anden, sikken dejlig Skilling Manden har givet os til Hvedebrød.

Vil I hid med Pengene, raabte Konen, at I ikke gaar og taber dem i Græsset! Tænk I aldrig paa Hvedebrød, I Stodderunger! Nye Træskoer skal I have, det har I mere nødigt. Vor Herre bevares! Hvedebrød, det er ikke Kost for Usselrygge som jer. Tak I Gud, om I kan faa en Bitte Knapost til jeres Grovbrød. — Gud velsigne jer, Spillemand! for jeres gode Villie. Tag ikke fortrydeligt op, at I blev jaget paa Porten. Den ene Kæltring render os paa Døren efter den anden, og det falder os selv surt nok at holde Livet i de mange Børn, vi har at trækkes med. Den Tid er længst forbi, da jeg kunde forlystes ved Musik. Da jeg var en ellevild Tøs paa jeres Alder og løb gal i Julestuerne, da var det en anden Sag. Den Tid var det min største Lyst at høre den krogryggede Spillemand, naar han sad paa en Sildefjerding og spillede paa Fiol.

Frits, som opmærksom havde betragtet Bondekonen, der talte til ham, udbrød pludselig: Ser jeg ret, eller bedrager mit Syn mig? Det er jo min Barndoms trofaste Plejemoder, min egen Amme Christiane, der staar for mig. Du var mig ganske fremmed, saa

længe du var opbragt. Jeg var aldrig vant til at se dig vred, da jeg var en liden Pog, der sad paa dit Skød. Nu, da du taler mig til i en venligere Tone, genkender jeg straks din milde Røst.

Ja, sagde Konen, du er min Frits, mit eget velsignede Barn. Hvor har mit Øje dog været henne, siden jeg ikke straks kendte mig ved dig! Jeg har dog tit nok betragtet dine dejlige smaa Træk, naar du sov i min Arm om Natten, og Lyset stod i en Vandkedel foran Sengen. Gud naade mig for dig, dit arme Pus! er det nu kommet saa vidt med dig, at du maa gaa paa de brede Veje for at faa dit daglige Brød?

Med disse Ord trykkede hun Frits tæt op til sit Bryst, og begge bleve rørte til Taarer.

Dit stakkels Barn! vedblev Konen, du er sagtens rent forkommet af Sult og Tørst. Kom du med mig ind i Stuen til den varme Bilæggerovn, saa skal jeg give dig en Potte varmt Øl og en lille Flæskekage. Sidst du var i min Kakkelovnskrog, da var du en ussel Stump, der knap kunde staa ene. Da satte jeg dig til Støtte ved en Stol og gav dig en Messingknap af Kakkelovnen at lege med i din Faldehat. Siden den Tid er du, Gud ske Lov, bleven en Karl, der ser ud til at kunne baade staa og gaa paa din egen Haand.

Men, Christiane, Christiane! hvorfor har jeg ikke før vidst, at du var blevet til en saa fattig Kone? Jeg kan ikke tilgive mig selv, at jeg i saa mange Aar rent har glemt at spørge til dig.

Efter at det var kommet til en fuldstændig For-

klaring mellem Frits og hans Amme, blev det besluttet, at de den næste Dag i Selskab med hinanden vilde begive dem til Drengens Farbroder. Bonden spændte den næste Dag sine Plovøg for en Pindevogn og bragte baade Frits og sin hele Familie til Herregaarden. Der fandt det hele Vognlæs en forønsket Modtagelse. Christiane fik en anselig Foræring, og Frits blev til Belønning for sin bodfærdige Genkomst fritagen for en Del af sine Arbejdstimer.« —

Christian havde netop endt sin Fortælling, da Selskabet blev forøget med en ny Gæst. En Studiosus juris, ved Navn Bertel, en stor, firskaaren Forpagtersøn fra Jylland, kom ind igennem Stakitporten.

»Hvorfor bringer du ikke Frits med dig?« sagde Christian til ham, saa snart han blev ham var.

»Han kommer straks bagefter«, svarede Bertel. »Den arme Stymper staar hist henne paa Vejen og bader Næsen i koldt Vand. Han er saaledes tilredt i Ansigtet, at hans gode Faster næppe skulde kunne kende ham. Enhver af os ved, at han mellem Aar og Dag i det mindste gør 365 dumme Streger; men i Gaar Aftes har han gjort det vel galt. Han har i en to, tre Dage været ganske dødelig forelsket i en Pige fra Landet, som han blot har set et Glimt af paa en Koncert. Efter en møjsommelig Efterspørgsel havde han i Gaar opdaget, at hun opholdt sig hos en Familie paa Nørregade, og tilbragte nu den hele Dag med at udtænke de urimeligste Planer, hvorved han vilde skaffe sig Adgang i Huset. Jeg bildte mig ind, at jeg ved fornuftige Forestillinger havde bragt ham *til at* lade sine luftige Anslag fare. Men deri tog jeg

meget fejl. I Aftes, Klokken [elleve], kom jeg forbi det Hus, hvori den usynlige befinder sig; da faldt en Del løsrevne Kalkstumper ned paa Gaden foran mig, og et Pigebarn, som gik ved Siden af mig, sagde til sin lille grædende Broder, som hun førte ved Haanden: Hys! ti stille! ser du ikke Skorstensfejeren paa Taget? Han kommer ned og tager alle uartige Børn. Jeg slog Øjet i Vejret, og — døm om min Forskrækkelse! Frits krøb ud af Skorstenen og kravlede omkring paa Taget. Mit Blod isnede; jeg havde knap Mod til at se op til ham, da jeg hvert Sekund ventede at se ham ligge knust for mine Fødder. Jeg hørte ham glide mellem de raslende Tagstene, hvoraf een klaskede ned paa Brostenene. Dog fik han atter Fodfæste og klavrede som et Egern ned ad Tagrenden. Endelig naaede han en Stige, som var stillet til Muren. Imidlertid vare en Del Folk tilstimlede. En havde det ulykkelige Indfald at skrige: Der er en Tyv, en Tyv!

Dette Skrig lød fra Mund til Mund. Vægteren, hvis Taalmodighed indtil dette Øjeblik havde været mig uforklarlig, da han ganske tydelig ej havde villet blive Opløbet var, spillede nu den overraskede, og kaldte med Piben sine Kammerater til Hjælp. Til den nedstegne Frits sagde han: Herhid, din Tyveknægt!

Hvordan? svarede denne; har du ikke selv skaffet mig en Stige, uforskammede Karl? Har jeg ikke forud givet dig en ublu Betaling?

Ingen Ræsonneren her! svarede Vægteren og greb vores gode Ven i Brystet. Men han sled sig løs og gav Vægteren et saa eftertrykkeligt Næveslag

i Ansigtet, at denne laa udstrakt paa Gaden. Frits vristede ham Pryglen af Haanden, og da to fra Nabogaden tililende Vægtere i sluttet Trop vilde gaa løs paa ham, traadte han et Par Skridt tilbage med det erobrede Vaaben og sagde til dem: Hvis I love mig at føre mig op i dette Hus, som jeg falskelig beskyldes for at have bestjaalet, da giver jeg mig uden Modstand i eders Vold, og I skulle snart se mig retfærdiggjort.

Ja vist gør vi det, svarede Vægterne, det forstaar sig.

Da han nærmede sig til dem, viklede den ene sin Næve fast i hans lange Hovedhaar, medens de to andre slog hver et drøjt Tag i hans Skuldre. — Kom kuns nu med, go' Karl! sagde de, saa skal vi snart skaffe dig en Huslejlighed her inde paa Gammel Torv, hvor hverken Sol eller Maane skal skære dig i Øjnene.

Findes der da aldeles ingen Tro og Love hos jer falske Pak? skreg Frits, idet han uden Frugt gav sig til at brydes med de haandfaste Karle, der førte ham.

Jeg nærmede mig til den mishandlede Vægter fra Nørregade, som naturligvis var mest opbragt. Gode Ven! sagde jeg, det er dog Skade, at det stakkels unge Menneske nu skal offentlig beskæmmes for en Ubesindigheds Skyld.

Ubesindighed? svarede han. Ja, hænges ved Benene paa Lygtepælen burde det Hundetøj, som løber om og gør Mudder paa Gaden. Skal saadan Spring-

gaas understaa sig at slaa Kongens Folk i deres Embedsforretninger?

Jeg lod et Par Skilling glide ned i hans Haand, og vedblev: Noget burde man dog holde hans Ungdom til gode.

Af Ondskab kommer saadanne Streger jo rigtignok ikke, svarede Vægteren; men det skader ikke, han faar en liden Lekse for en anden Gangs Skyld.

Det er et net ungt Menneske; han er sikkert smukke Folks Barn, blev jeg ved, idet jeg listede nogle flere Smaaskillinger i hans Haand.

Han har et eviggodt Ansigt, sagde Vægteren. Det skær mig i Hjærtet for ham. Jeg skal paa Ære heller ikke være ham haard i min Rapport; men der maa dog være en Slags Orden i al Ting.

Jeg gav ham nok et Par Skilling med de Ord: Eders Øjne skulde vel ikke have slaget eder fejl? Har I ikke taget ham for en anden?

Det bedste Syn har jeg rigtignok ikke, sagde Vægteren, idet han betragtede Pengene; jeg trænger haardt til et Par Glarøjne, men de koste fire Mark, og jeg usle Stodder ejer kun de tre, jeg har her i Næven.

Her er den fjerde, sagde jeg, køb saa et Par ny Øjne og se jer for, om I ikke har taget fejl af Manden.

Tør De da indestaa mig for, sagde han, at denne hersens Knægt er ikke den samme, som krøb i Skorstenen, saa slipper jeg ham straks løs.

Var det den samme, sagde jeg, da kunde let en og anden Omstændighed blive berørt i For-

høret, som kunde bringe jer i stor Fortræd. Eders Tjeneste var vistnok forloret, og I maatte takke Gud, om I slap fra Slaveriet. Men naar I tager ham ret i Øjesyn, vil I bedst selv overbevise jer derom.

Vægteren betragtede Frits og raabte: Ja, I har Ret; det er sandt for Gud en ganske fejl Person! — Kammerater! denne gode Mand er langt fra ikke Tyven. Det var Ligheden, der gjorde det. Forskellen var blot, at den anden var skutrygget og havde kun eet Ben. Det var formodentlig ham, der løb, alt hvad trække kunde, hist om ad Studenstrædet.

Derpaa blev Frits løsladt. Vægterne fulgtes ad ned i en Kælder, hvor de gjorde sig en glad Nat ved at bekoste sig for fire Mark Brændevin, og jeg bortfjærnede mig med vor Ven Frits. Nu forklarede han mig Tingens rette Sammenhæng. Af Vægteren, som hver Helligdag havde for Skik at ønske Familien en glædelig Fest, havde han faaet en fuldstændig Beretning om hele Husets Lejlighed*). Deraf vidste han, at der i den skønne Sophies Værelse fandtes en rummelig Kamin, som om Sommeren var tilspærret med en stor Trælaage. Hvis han befandt sig i den, vilde han kunne høre Pigens fortrolige Samtale med sine Legesøstre. Ja, hvis han paa Laagen blot havde en liden Aabning, kunde han jo ret i Mag bese hendes hulde Skikkelse og efter Sengetid ved Skinnet af en Lampe, der hver Nat hang i

*) Til den følgende Skildring af Fritses Hændelser i Sophies Værelse er efter Poul Møllers egen Anvisning benyttet det ganske enslydende Sted i Haandskriftet af Romanen.

Værelset, betragte den sovendes Træk. Vægterens Betænkeligheder overvandt han ved et godt Greb i sin Pung og krøb, forsynet med et Fritbor, igennem Skorstenen ned til den beskrevne Kamin. Alt var tyst i Kammeret, og han begyndte forsigtig at bore i de tynde Fyrrebræder. Inden han havde fuldført sit Arbejde, gik Døren op, og to Piger traadte ind i Værelset. Uagtet han nu lagde sin Haand lettere paa Fritboret, knagede det dog lidt i Bræderne.

Eja, skreg den ene Jomfru; der er en Mus i Kaminen! Der er en Mus i Kaminen!

Aa, Snak, raabte den anden; det er kuns Indbildning.

Jo, svartes der, jeg hørte kun altfor tydelig, den gnavede paa Laagen.

Og om nu saa var, tog den anden Ordet; det var da ingen Ulykke. Jeg kan godt lide de smaa løjerlige Dyr. Deres Haar ere jo saa bløde som Silke. Jeg skal aabne Kaminen, hvis du vil hjælpe mig at fange den.

Derpaa nærmede hun sig og forsøgte paa at løsgøre Laagen. Frits trak forsigtig sit Værktøj til sig, og den formentlige Mus holdt sig saa stille, som en Mus i hans Sted vilde have gjort. Til al Lykke sad Laagen saa fast, at det gik over en Jomfrus Kræfter at aabne den. Desuden skreg den frygtsomme:

Ak, sødeste Sophie, lad dog være, lad dog være! jeg dør af Skræk.

Nu vel, svarede Sophie, jeg vil hente Mads Gaardskarl og befale ham at tage Soliman med; den tager godt Mus.

Frits havde hverken Lyst til at give sig i Kast med Mads Gaardskarl eller Soliman. Han steg derfor tilbage gennem Skorstenen, inden Jagten gik for sig, højst nedslagen over sit Anslags uheldige Udfald. Hans følgende Genvordigheder ved I. Nu befinder han sig i højeste Velgaaende, naar undtages en svulmet Næse, lidt Værk i Lemmerne og et Par blaa Øjne, som han fik i Vægterfejden.« —

Zacharias gjorde den Bemærkning, at hvad der især mishagede ham hos Frits, var hans hyppige Forelskelser, der ofte rejste sig af de mest tilfældige Foranledninger og efter kort Tids Forløb opløstes i intet.

»Det vil jeg da just ikke regne«, tog Bertel Ordet; »det kan fortage sig med Tiden. Hvor kan man vente sig saa megen Fornuft af en Person i hans Alder? Først i dette Foraar har han hørt op at være Rus og er endnu kuns temporært Medlem af Studenterforeningen*). Den stadige Kærlighed kommer nok hos ham en Gang med Aarene. Jeg er endnu mine 27 Aar, uden at jeg nogen Sinde har følt noget Spor til Kærlighed; men jeg vil just ikke sværge paa, det ikke sker endnu.«

»Saa kommer du heller aldrig til at elske«, svarede den følsomme Christian. »Mennesket har kuns een Blomstringstid; naar den er forbi, frembringer Livet kun Sildinger. Den egentlige, hellige Kærlighed fødes kuns een Gang hos ethvert Væsen. Livets rette Maj kan aldrig indtræffe hos en Kvinde, der er meget

*) Af den i 1820 stiftede Studenterforening var man i det første Studenteraar temporært Medlem.

over seksten Aar, og aldrig hos en Mand, der er meget over tyve. Al senere Kærlighed beror paa Selvbedrag; det er en kunstig Drivhusplante uden Duft og Friskhed.«

»Det er nu ret den indskrænkede Synsmaade«, faldt Bernhard ham i Talen. »Hvor den dog ganske maa have tabt Sympati med Livets og Historiens altid vekslende Skikkelser, der saa trøstig tør sige, der er kuns een Slags Dyd, een Religionsform, een Kærlighed, — og i sit Hjerte mener sin egen. Hver Tid, hvert Folk og hvert Individ har sin egen Vis at elske paa. Baade Minnesangerens og Hottentottens Kærlighed ere nødvendige Frembringelser af Klodens Skaberkraft. Det falder mig ogsaa højst utroligt, at den frodige jyske Natur i Bertel aldrig skulde have bragt nogen Kærlighed til Verden.«

»Jeg takker mangfoldig«, sagde Bertel, idet han bukkede. »Siden da vores Underholdning er bleven til et Slags platonisk Symposium*), anser jeg mig forpligtet til ogsaa at levere min ringe Skærv i Lavet. Jeg har nu tit nok maattet høre, jeg besidder en plat prosaisk Tænkemaade; men i Dag haaber jeg at aflægge Beviser paa et dybt og sindrigt Blik i Livets Dyb. Inden jeg fremstiller mit System om Kærlighedens Væsen, vil jeg med et Par Ord oplyse mit eget Hjærtes Tilstand. I min Ungdoms tidligere Dage, da jeg endnu var bestemt til Ploven og altsaa besad en grovere Beskaffenhed end nu, da Videnskaberne have

*) Platons Dialog Symposion er en Række Taler og Samtaler om Kærlighed.

forfinet mig en Smule, da forelskede jeg mig dybt i en Smededatter. Til al Lykke var Faderen Klejnsmed og førte kuns en liden Hammer, ellers havde jeg aldrig kommet til at sidde her i denne lærde Kres; thi da han var langt fra at billige vores Lidenskab, kastede han mig sin Hammer saaledes i Hovedet, at jeg siden den Tid har tabt Organet, Modet og Lysten til at betræde denne Livets Rosenvej. Siden den Tid har jeg som en rolig Tilskuer betragtet andre forelskedes Lader, og vil nu fremstille Resultatet af min mangeaarige Tænkning over denne Ting. For at være Bernhard til Behag, har jeg efter min ringe Evne søgt at komme noget paa Spor efter den Analogi, der i saa Henseende synes at gaa gennem hele Universet. Jeg henregner alle Elskere til tre Klasser. Den første kunde for saa vidt lige saa godt være den sidste, da den er sammensat af højst forskellige Stænder. Den bestaar nemlig af Husmænd, Fyrster og Stuterihingster. Partierne sluttes ved befuldmægtigede, uden at vedkommende lader sig bedaare af eget upaalideligt Øjesyn. Den kaldes med Rette den fornuftige, da deri tages billigt Hensyn til Kroner, Jærngryder, Flaader, hvide Sokker og Blisser. I den anden Klasse sætter jeg de huslige Elskere, nemlig Forpagtere, Kammerraader og Duer. Deri ses mest paa at have det ret hyggeligt varmt inden Vægge, som Blommen i et Æg. I denne Klasse hersker ej sjælden en aldeles uegennyttig Kærlighed, der er fuldkommen hævet over tilfældige Omstændigheder. Man gifter sig der tit med en Kvinde blot for hendes egen Skyld, uden at tage

Hensyn til Dyder, Forstand, Skønhed eller Penge*). — Til tredje Klasse regnes de rasende Elskere: Riddere, Studenter, Løjtenanter og Elefanter. Deres Øjesyn har den Skavank, at de bestandig se deres elskede med en Glorie om sin Tinding, som en hellig Jomfru, der gaar paa solbeskinnede Skyer. Til at blive Genstand for denne Klasses Kærlighed udfordres slet ingen Egenskaber; dem lægger Elskeren aldeles til af egne Midler. Men min daglige Bøn er, at hverken jeg eller mine maa komme saadan en Elsker i Vejen paa hans Bersærkegang; thi i sin Fortvivlelses Blindhed skyr han hverken Ild, Vand, Pistoler eller Træstammer.«

Balthasars Gæster befandt sig saa vel paa Pladsen uden for Norges Minde, at det gik langt ud paa den smukke Sommeraften, førend de skiltes ad. Frits, der imidlertid med sin skamferede Næse havde sluttet sig til det øvrige Selskab, sad skrævs i det aabne Vindu, saaledes at det ene Ben hang ud i den fri Luft, det andet i Stuen. I denne Stilling spillede han paa en Gitar, som han havde truffet i Værelset, og begyndte dertil paa følgende Sang:

Søde! sig, hvornaar jeg dig skal finde?
Alle mine Tanker til dig rinde,
Du mit unge Livs udkaarne Mø!
Smalle Jomfru med det store Øje,

*) Denne Tanke har behaget Forfatteren saa meget, at han etsteds har udtrykt den i et Epigram:

For Mettes egen Skyld har Mikkel hende kaaret
Som en uegennyttig Dannemand:
Ej Guld og Skønhed hende blev beskaaret,
Langt mindre Dyder og Forstand!

Dig jeg ser paa Østens røde Høje,
I den blanke Nat paa dig jeg tænker,
Naar jeg stirrer i den dybe Sø.

O, letskridende, snehvide Pige!
Jeg saa meget haver dig at sige,
Hvordan jeg saa trolig dig har søgt.
Naar jeg gaar med Bøssen dybt i Lunde,
Mine vaagne Drømme til dig stunde,
Og i skønne Morgenfantasier
Har jeg tit fortrolig med dig spøgt.

Hisset, hvor de fly, de hvide Duer,
Hvor bag Hav det fjærne Blaa jeg skuer,
Aner jeg, du har din stille Bo.
Korn for dine Kyllinger du spreder:
Mon da ogsaa efter mig du leder?
Savner mig din stille Pigetanke?
Blonde Jomfru! ja, det er min Tro!

Men naar under Sommerfuglens Vinger
Pinselilien i Blomster springer,
Blinkende med Duggens klare Daab,
Mon da Skovens lille brune Flyver
Atter for den længselsfulde lyver,
Naar om dig dens Nattefløjte sværmer?
Rene Jomfru! nej, det er mit Haab!*)

Frits var ikke færdig med sin Vise, da han blev afbrudt af Bertel.

»Forskaan mig endelig for disse vaade Rim«, sagde han; »du ved ikke, hvilken Pine det forvolder mig at høre derpaa. Mod min Villie bringes jeg til

*) I ovenstaaende Tryk er optaget nogle Læsemaader fra en senere Nedskrift af Sangen (se S. 54).

at bryde mit Hoved for at holde fast paa noget af disse spinkle Fantasier; men alting forsvinder for min Betragtning, som en himmelfalden Sneblomst paa den varme Haand. Dersom nogen af jer nogen Sinde har haft den skrækkelige Drøm, at det var ham paalagt at bringe en fast usynlig Silketraad gennem en londonsk Synaal af Størrelse som et Haar, da vil han kunne gøre sig en Forestilling om min Kval, naar disse smaa Luftbilleder falde i min Synskres. Jeg har mangen Gang i dannede Cirkler maattet staa til Skamme, fordi jeg er saa uskyldig, at jeg i denne Region slet ikke formaar at gøre Forskel paa godt og ondt. For mit grove Blik flyder alt dette sammen til en poetisk Mælkevej, uden at jeg kan gøre Forskel mellem de lumpne Drabanter og Fiksstjærner af første Rang. Nej, der henne paa Vejen kommer en rødmosset Bondedreng, som synger ret af Hjærtens Grund. Lad os heller høre paa hans Viser; de have formodentlig et mere haandgribeligt Indhold.«

Under sin Vandring spillede Drengen Bold med sin Hat, imedens han med gennemtrængende Røst afsang følgende Ord:

Farvel, min velsignede Fødeby!
Min Moders Gryde ryger i Sky,
Min Faders Kvie gumler i Stald,
Min Søsters Hane sover paa Hald.
Jeg vil løbe min Vej!

Farvel, du min Farfaders gamle Hus!
Hav Tak for Øl af vort Gildekrus,
For Dørtræet, hvor jeg med Ranglen sad,
For Moders Mælk og for Tyggemad
Og *Springom* i vor Lo.

Lerstampede Gulv, hvor med Skjorte paa
Jeg lærte krybe, jeg lærte gaa!
Nu kedes jeg plat ved saa stakket Gang,
Og Stuen bliver mig alt for trang.
Jeg maa løbe min Vej!

Lad Oksen bindes ved Husmands Plov,
Jeg priser den vildene Hjort i Skov;
Naar Anden rokker i Rendesten,
Er den snehvide Maage dog vel saa ren
Mellem Himmel og Hav.

Jeg vandrer og sejler foruden Ro;
Jeg slider vel hundrede Saaler af Sko.
Al Verdens Kringel og snurrige Bold,
Baade hvor den er varm, og hvor den er kold,
Vil jeg rigtig bese:

Appelsiner og Druer og Granens Tap,
Frøkener, Fruer, Ridder og Knap.
Jeg vil glide paa Skier ved Nørrepol,
Og gaa nøgen for Otaheitis Sol
Med en Krans af Koral.

Sin Skæbne frister den friske Mand.
Kanske jeg som Ridder fra fremmed Land,
Med snehvide Heste for Gyldenkarm,
Kommer hjem med en Kongemø i min Arm
Til min Moder igen.

For det første den rygende Grød jeg flyr
Og synger op udi vildene Skyer.
Hurra, blaatrøjede danske Knøs!
Hejs Pjalten i Vejret, og Skuden øs!
Snart vi flyver af Sted.

Da Drengen var gaaet forbi Stakittet, og hans Sang efterhaanden tabte sig i det fjærne, udbrød Frits: »Det var en lykkelig Tid, jeg kom til at høre disse Vandringsrim. Jeg betragter denne Sang som en Røst fra Himmelen, der opfordrer mig til at styrte mig ud i den vide Verden, for at opsøge min ubekendte skønne. Jeg ved, at hun i Dag er rejst fra Byen igennem Vesterport. Laaner du mig din Knortekæp, da begiver jeg mig straks uden videre Tros paa Vejen. Jeg skal nærmere skrive dig til, hvorhen du skal skikke mit Tornister efter mig.«

»Men, gode Ven«, sagde Christian, »naar du nu har opsøgt din tilbedede, ved du jo slet ikke, hvad Modtagelse du vil finde.«

»Tror du da, jeg besidder mindre Kækhed end saa mangen spædlemmet Fugl i Luften, der trøstig begiver sig paa Flugten over de mange tusinde Bølger, uden at være sikker paa at finde det Træ, den flyver efter?«

»At du besidder Kækhed nok, har din Næse nys maattet føle. Lykke paa Rejsen da! Naar du engang har faaet et Indfald, ved jeg nok, Pokker selv kan ikke bringe dig derfra. Lov da i det mindste snart at lade dine gode Venner høre fra dig.«

Herpaa gav Frits sin Haand og gik straks ud af Porten, for at tiltræde sin Vandring.

ANDET KAPITEL.

Møllekroen.

En Søndag Eftermiddag var det sædvanlige Studenterlav igen forsamlet paa Norges Minde, hvor de sad paa Bænken uden for Balthasars Dør for at betragte det brogede Tog af Ryttere, Gigge, Fodgængere og Børn i Trillevogn, som paa den støvende Strandvej drog til Charlottenlund. Balthasar blev spurgt, om han ikke for nylig havde haft nogen Efterretning fra den krøllede Frits, og oplæste da for Selskabet følgende Breve, som vare stilede til den hele Vennekres:

Brødre!

I Dag faa I Brev fra et af Jordens lykkeligste Mennesker. I maa være mig stor Taknemmelighed skyldige, fordi jeg afbryder min lange Rad af Fornøjelser for at meddele Kammeratskabet en Fortælling derom. Jeg forekommer mig virkelig som en medlidende Herremand, der i Glansen af ti Lysekroner holder sit blomstrende Bryllup. Han ser en Hob nysgærrige Stoddere, der staa paa Tæerne for at kige igennem hans Vinduesruder. Den tjenstivrige Lakaj vil fordrive den ubudne Flok, som er bedækket med Pjalter i Stedet for Højtidsklæder. Men den højtfølende Konge (tilgiv mig den høje Titel, jeg af Venskab pryder ham med)*), den højt-

*) Ved denne, som der først har staaet i Haandskriftet, »homeriske« Titel slaar Brevskriveren over i en dansk-

følende Konge vinker til sin Træl, at han ej med uværdige Slag maa fordrive den sparsomt klædte Betler; thi Himlen er den fattiges Ven. Og, vigende for sit Sinds Mildhed, lægger han usigelig meget Kødmad paa det blomstermalede Porcellæns-Fad, og skikker sin Tjener dermed ud til de selvbudne Gæster. Og en anden Tjener sender han ofte sammesteds hen, med en Tvillingpokal fuld af den purpurfarvede Vin. De udsende da de graadige Hænder mod det veltillavede Maaltid, og gemme Levningerne i deres velsammensyede Tiggerposer. Saaledes taler da en Stodder, rækkende Hovedet til sin Nabo: Ikke skal vi den Dag i Morgen have nogen Ulejlighed af den uforskammede Mave, som altid byder at fyldes. — Nu drikke de sig en Rus i den lette Vin, og raabe med forenet Røst: Gid den af Gud opfostrede Konge maa længe leve med sin Ungdomsbrud! Gid hun maa føde ham raske Sønner, der vel forstaa at svinge den kobberbevæbnede Lanse, og gid Fruerstuen maa blomstre med dejlige Pigebørn, der ligne deres Moder! Saaledes tale de, men den liliearmede Jomfru bøjer sit Hoved ned til den vellugtende Urtekost for at skjule sine Kinders Rødme. Den højhjærtede Konge ser paa hendes solskinlignende Ansigt og betages af en sød, uendelig Længsel og vikler sin dristige højre omkring hendes guldombæltede Liv. Og han fylder en Guldpokal og drikker de herlige Betleres Skaal. Han ønsker dem, at de maa finde Ly under tætløvede, bred-

homerisk Stil (sammenlign den dansk-aristofaniske Stil i det dramatiske Digt S. 66 ff.).

skyggede Lindetræer, naar Regnen overfalder dem paa den brede Landevej; at Gud Fader vil forbyde de blodgærrige Hunde, som bjæffe ved Porten, at sønderrive deres lappede Kjoler, og at Bondens Viv alle Dage maa fylde deres Pose med Ost og Brød. — Ej anderledes gaar det den gudlige Kongesøn, som til eder skriver dette Brev. Jeg føler Medynk med eder arme Stoddere, der ikke som jeg have Mod til at rive eder ud af Livets Trældom og styrte jer ud i den uendelige Verden.

(»Det var en lang Lignelse«, bemærkede Bertel.)

I Stedet for at opsøge den ubekendte skønne, der først har givet Anledning til min Vandring, har jeg slaaet mig til Ro i en Møllekro, hvor jeg alt har opholdt mig i tre Dage, og kan ikke forlade dette mit Opholdssted, uagtet jeg lige for mine Øjne, naar jeg om Aftenen spaserer langs med Søen, ser de gyldne Fløje paa Ravnsborg, hvor jeg ved min tilbedede befinder sig. Jeg vil dog beskrive eder Møllerens Familie, som saa aldeles har fængslet mig, at jeg forekommer mig selv at høre dertil som et nødvendigt Lem. Konen er en skikkelig Kone, som passer sit Hus og giver sin eneste Datter Irettesættelse fra Morgen til Aften. Faderen har først tjent som Soldat hos en tysk Fyrste, siden været Jæger paa Ravnshøj. Han er derfor meget langt fra at være nogen almindelig Møller, der blot tænker paa at tolde Bondens Sæk. Han forstaar sig næsten paa al Ting og kan underholde sine Gæster saa godt ved sine Samtaler, at de, naar deres Rejseplan tillader det, gærne tilbringe Natten

i hans Hus. Hver Morgen Kl. 4 vækker han mig op, fører mig paa Jagt og fortæller mig morsomme Historier fra sin Rejse. Han uddanner omhyggeligen mit hidtil halv slumrende Talent for Jagten. Jeg har i Dag hjembragt to Bekkasiner og seks Lærker til Møllerens Køkken. Han siger, jeg har Anlæg til at blive en dygtig Jæger, naar jeg blot kan lægge mig efter noget mere Koldsindighed. Thi hidtil har jeg unægtelig gjort mange Fejlskud. Paa stille Maal træffer jeg ganske godt; men naar jeg ser en Fugl i Flugten, kommer mit Blod saaledes i Kog, at jeg i Almindelighed skyder forbi. Ved slige Lejligheder bliver Mølleren gærne meget opbragt; men det tilgiver jeg ham gærne, thi han mener det godt og ønsker af Hjærtet, at jeg ret maa blive til en færdig Skytte. Forleden vare vi dog nær blevne Uvenner. Ved en Fejltagelse skød jeg hans røde Støver i Stedet for en Hare. Da overøste han mig i den første Forbitrelse med saa mange Eder og Skældsord, at jeg besluttede snart at forlade hans Hus. Men medens jeg nu gik ganske modløs ved Siden af ham, søgte han paa saa rørende Maade at gøre sin Opfarenhed god igen, at jeg ikke længer kunde være vred paa ham. I maa ingenlunde tro, at vores Forsoning skete med Taarer, eller at vi styrtede i hinandens Arme, som det gaar til i en Roman. Nej, da han mærkede min Misfornøjelse, holdt han ej engang op med sin haarde Tiltale, men nedstemte blot Tonen lidt, saaledes at han øjensynlig lod Fortsættelsen følge, blot fordi han skammede sig ved en pludselig Overgang

til Venlighed, og maatte gøre Vold paa sig selv for at vedligeholde den fortørnedes Rolle.

»Alting«, sagde han, »griber han saa kejtet an, naar han gaar paa Jagt. Hvad er det for et gudsjammerligt Krudthorn, han har? Han spilder jo hver Dag et halvt Pund af det gode polerede Krudt, fordi den tossede Tøndetap ikke passer i Hullet. Smid det tossede Pølsehorn i Grøften! Her vil jeg forære ham et andet, som har tilhørt Fyrsten af Katzenellenbogen. Der hænger et godt Krudtmaal ved, af ægte Sølv. Pas nu paa, naar han lader den spanske Flint. Den taaler sine seks Grader. Men det vil jeg sige ham: han maa passe vel paa Maalet. Jeg kan ikke være tjent med at faa min bedste Bøsse spoleret af saadan en — saadan en Herre fra København, som han.«

Møllerens Datter er mest efter mit Hoved. Ja, hvorfor skal jeg lægge Dølgsmaal paa det, det er egentlig hende, jeg ikke kan fjærne mig fra, og min Kærlighed til hendes Familie kommer blot deraf, at jeg ved, der flyder samme Blod i hendes Aarer som i deres. Ja jeg maa tilstaa, jeg kysser gærne Møllerens lille snottede fire Aars Dreng, fordi hans Næse ligner hans Søsters. Jeg undser mig virkelig meget for eder allesammen, at jeg maa bekende det for jer. Jeg drog ud i Verden ret som en vandrende Ridder, der leder efter en yndig Riddersfrøken, som han blot saa et Glimt af, da hun fløj ham forbi paa sin hvide Ganger. Eders Ønsker ledsagede mig paa mit eventyrlige Tog, og nu maa jeg bede eder om at

give dem en anden Retning. Kunde jeg nu blot faa jer omstemte saaledes, at I lige saa varmt ville interessere eder for min Møllerpige som for den skønne paa Borgen. Jeg forlader aldrig dette Sted —«

»Hvorfra dateres Brevet?« spurgte Bertel.

»Fra Møllekroen«, sagde Balthasar.

»Ej, ej!« udraabte Bertel. »Der støder han sammen med en snurrig Person, med den lærde *Licentiatus medicinæ* Claudius. Inden I høre Fritses Udladelser om ham, vil jeg først fortælle jer et Par Ord om denne aandelige og legemlige Krøbling; thi jeg kender ham bedst, da han, med Skam at tale om, er mit kødelige Søskendebarn.

For tre Aar siden havde Familien paa Ravnshøj og adskillige af deres velhavende Naboer, der ej have nogen offentlig beskikket Medicus i deres Nabolav, forenet sig om at holde sig en Læge for egen Regning. Jeg besluttede da at gribe denne Lejlighed, for at bringe min kære Frænde til et Slags Virksomhed. Thi selv er han alt for lam paa Villien til at udføre nogen Beslutning. Jeg gav ham et Brev i Lommen, satte ham paa en Fragtvogn og troede, Sagen var fuldkommen i sin Rigtighed. Men da jeg et Aars Tid efter begav mig derud for at se, hvorledes han skikkede sig i sin ny Stilling, og i denne Hensigt lod

*) Den følgende Skildring er af Novellens første Udgiver indsat paa dette Sted. I Forfatterens Manuskript findes den i Kladde og Renskrift paa et Ark, der er mærket som det sidste, med Overskriften »Licentiaten. (At indskyde imellem Samtalerne paa Norges Minde)«.

mig føre til Stedets Læge, fandt jeg til min store Forundring, at en anden Medicus øvede sin Kunst der i Egnen. Nu vilde jeg igen rejse til Staden for om muligt der at opspørge Licentiaten. Paa Vejen overnattede jeg i Møllekroen og saa der, mens jeg i Aftenskumringen sad med den lystige Vært og betragtede Kakkelovnsilden, en lang, kroget Skikkelse liste sig langs med Væggen og forsvinde gennem en af Dørene. Denne Skikkelse vil jeg beskrive; thi med det samme beskriver jeg min Fætter. Han er halvfjerde Alen lang, og af Skamfuldhed over denne overnaturlige Længde, som ved hans Smækkerhed endnu mere bliver iøjnefaldende, bøjer han sin Ryg saa meget, at hans Hoved falder under et almindeligt Menneskes Synskres. Naturen har lettet ham denne Stilling ved at forsyne hans Rygrad med to Led, saaledes at den, i Særdeleshed naar han sidder, udgør tre Linier, der danne to stumpe Vinkler med hinanden. For Resten er der intet at mærke ved hans Ydre, naar man undtager en Klumpfod, som gør ham det nødvendigt, til Brug for sin højre Fod at holde sig en Snørestøvle.

Hvad var det for et Menneske? spurgte jeg Værten.

Det er en af mine Gæster, gav han til Svar; han kom for et Aar siden til mit Hus og lod til at have stort Hastværk, thi han bestilte Tevand til næste Morgen Kl. 4 for ret betids at fortsætte sin Rejse. Men den næste Dag lod han Vognen afsige. Dette gentog han siden hver Dag i det første halve Aars Tid; men nu lader det til, at han har slaaet sig til Ro her i mit Hus. Det er et godt Stykke Karl, som

aldrig kommer nogen Sjæl for nær; men jeg tror, sandt at sige, han er ikke vel forvaret. Hans Lærdom har gjort ham forrykt i Hovedet.

Vælg Deres Ord forsigtig, sagde jeg; thi han er mit kødelige Søskendebarn paa mødrene Side.

Ja, sagde han, saa maa De jo bedst selv vide, hvordan han har det. Han er forfærdelig folkesky. I Gaar lod han en Stige sætte til sit Kammervindue for at kunne komme ned i Haven uden at gaa igennem Gæstestuen*). Somme Tider ligger han en hel Dag i Dvale, somme Tider spanker han op og ned ad Gulvet og giver sig til at præke for sig selv. Men det er jo ganske overflødigt, at jeg fortæller sligt til Dem. De maa jo selv bedst kende hans Underligheder. Han gør os, som sagt, ingen Bryderier. Vi ere blevne saa vante til at se ham humpe omkring her i Huset, at jeg endogsaa tror, vi vilde savne ham, dersom han rejste sin Vej. Min Datter Marie passer meget omhyggelig paa, at han i betimelig Tid faar sin Mad og Drikke, ellers tror jeg, han af Glemsomhed sultede rent ihjel. Jeg siger tit nok til hende: Lad os en Gang se, om ikke hans Natur selv kan minde ham; han er dog saa lang, at han maa kunne kræve selv. Men hun er alt for blødhjærtet til at anstille Forsøget. —

Jeg sad oppe til langt ud paa Natten for at skrive

*) Over Linien er her tilskrevet Ordet »Motion«, hvilket enten betyder, som Thaarup formoder, »for at gøre sig sin sædvanlige Motion« eller snarere, at Licentiaten slet ikke brugte nogen Motion. Hans Gang til Haven har andet Ærinde (se ovfr. S. 286).

Breve og hørte ham imidlertid bestandig pusle paa sit Værelse. Snart fantaserede han nogle faa Minuter paa sin Fløjte, snart spaserede han tavs og med stærke Skridt omkring paa sit Gulv. Jeg gik ud i Haven for at kige gennem hans Vinduer. Lyset paa hans Bord var brændt langt ned i Pladen, da han i sine overjordiske Tanker havde forglemt at skyde det i Vejret. Luen steg og sank i Blikrøret, der var ganske blaat af Heden, og den smæltede Talg udbredte sin Stank i hele Værelset. Halvt liggende, halvt siddende befandt han sig i en meget lav Lænestol, med sine lange Ben udstrakte paa Gulvet. Han var fordybet i Betragtninger og stirrede stift hen for sig igennem sine Briller. Begge hans Hænder, der endnu holdt fast paa Fløjten, hvilte aldeles ubevægede paa hans Skød. Jeg betragtede ham flere Minutter, uden at han gjorde Mine til at røre noget Lem. Naar jeg ikke havde set det brændende Blik igennem Brillerne, vilde jeg have taget det for en heldig Voksafstøbning af min Fætter Licentiaten. Til sidst raabte jeg til ham gennem det aabne Vindue: God Aften, Fætter! Han for sammen uden at bringes ud af sin forstenede Positur. Nu krøb jeg ved Hjælp af den nylig anbragte Stige gennem Vinduet ind til ham og bragte ham ved mine Nævers Kraft ud af sin Dvale. Han rejste sig op med en Del forlegne Bukninger og fremstammede nogle ufuldbaarne Komplimenter, hvormed han ytrede sin Taksigelse, fordi jeg saa gærne paatog mig den Ulejlighed at hjælpe lidt paa hans Leveplan, og gjorde mig en Del Undskyldninger, fordi han ikke havde fulgt den Bane, jeg havde foreskrevet ham.

Hans Tanker skride saa langsomt, at han undertiden mangler Aandsnærværelse til at svare paa det enfoldigste Spørgsmaal. I Særdeleshed er han uforstaaelig, naar han nylig har været hentaget af sine metafysiske Fantasier. Da hersker der en saadan Skilsmisse imellem hans Ord og hans Mening, at han ej er i Stand til at fremføre nogen fuldstændig Sætning, men alle hans Tanker komme dødfødte til Verden. Da nogen Ligevægt var tilvejebragt i hans adspredte Sind, aflagde han sit Skriftemaal, der, med Forbigaaelse af hans hyppige Pavser og mislykkede Perioder, lød saaledes:

Dagen efter at jeg var kommen hid, var det mit faste Forsæt at begive mig til Ravnshøj; men det var mig umuligt at finde min Lommesaks, og du vilde dog næppe forlange, jeg skulde fremstille mig for et Herskab med uklippede Negle. Da jeg den følgende Dag greb en Brand paa Skorstenen for at tænde min Pibe, brændte jeg mig en stor Vable paa den højre Pegefinger. Med en saadan legemlig Smærte, begriber du vel, jeg manglede det fri Hovedomløb, som udkræves, naar man skal indføre sig selv med en passende Hilsen hos en virkelig Justitsraadinde. Da Møllerkonen den tredje Dag, efter min Anvisning, skulde forbinde min syge Haand, og med en tændt Praas vilde brænde Sytraaden over, dryppede syv store Talgpletter paa min sorte Kjole. Da den første Draabe var falden, forudsaa jeg, at der vilde følge flere paa; men jeg var saa betaget af Taknemmelighed over hendes Omhu, at jeg ikke havde Mod til at gøre hende opmærksom derpaa. Nu gik lang Tid hen, inden jeg fik anskaffet noget Terpentin til at tage

disse Pletter af med. Imidlertid vare mine skønneste Kraver smudsede, og en Del Uger forløb, inden jeg fik dem besørgede til en Vadskerkone. Med saadanne smaa Uheld, som en ond Dæmon sendte mig paa Halsen, forløb et Aars Tid, uden at det var mig muligt at komme til Ravnshøj, som blot ligger en halv Mil fra denne Kro.

Men min Gud, udbrød jeg, hvorledes er det tænkeligt, at du ej paa en eneste af de 365 Dage fik det Heltemod, til Trods for alle Hindringer, at gøre det herkuliske Tog!

Saaledes, svarede han, taler bestandig du og enhver, der har det Held at kunne handle uden at tænke over sit Liv. Naar jeg havde kunnet indse nogen tilstrækkelig Grund til, at Rejsen snarere skulde ske paa een Dag end paa en anden, da vilde den have gaaet for sig. Men Ulykken bestaar egentlig deri, at jeg alt for tydelig indser den Sandhed, at enhver Gærning uden stor Skade kan opsættes en Dag.

Men deri tager du just fejl, Fætter, gav jeg til Svar; ingen Ting i Verden, som kan udføres i Dag, bør udsættes til i Morgen.

Nægter du mig det, tog han atter Ordet, da maa du nødvendig indrømme mig, at den muligvis lige saa godt kan udføres et Minut eller et Sekund senere; og denne forbistrede Mulighed varer ved, saa længe man drager Aande. Ingen kan bevise mig, at en Opsættelse, der varer en Sekund eller Terts, skulde have fordærvelige Følger, og fordi ingen kan bevise mig det, derfor gaar mit Liv rent i Staa. Min uendelige Gransken derover gør, at jeg intet udretter. Frem-

deles kommer jeg til at tænke paa mine Tanker derover, ja jeg tænker over, at jeg tænker derover, og deler mig selv i en uendelig tilbageskridende Rad af Jeger, der betragte hinanden. Jeg ved ikke, hvilket Jeg der skal standses ved som det egentlige, og i det Øjeblik jeg standser ved eet, er det jo igen et Jeg, der standser derved. Jeg bliver ør og betaget af Svimmelhed, som om jeg stirrede ned i en bundløs Afgrund, og Tænkningen endes med, at jeg føler en rædsom Hovedpine.

Kære Fætter! sagde jeg rolig, med slige Grublerier vil du pine dig lige saa forgæves, som om du endevendte din Goliatskrop, og forsøgte at spasere paa Hovedet med dine lange Ben i Vejret. Jeg kan slet ikke staa dig bi med at sortere dine mange Jeger. Det ligger aldeles uden for min Virkekres, og jeg maatte enten være eller blive lige saa gal som du, hvis jeg indlod mig i dine overmenneskelige Drømmerier. Min Vis er at holde mig til de haandgribelige Ting og vandre paa Forstandens brede Landevej; derfor komme mine Jeger aldrig i Ulave. For Resten ser jeg nok, at Forseelsen er min. Jeg burde have ført dig lige til Maalet, aabnet Justitsraadindens Døre og stødt dig ind i Stuen, saaledes at du havde set dig nødsaget til at gribe det første det bedste Jeg for at byde Fruen og hendes gode Familie god Dag. Men sig mig nu, hvad du har taget dig for her i et udslaget Aar!

Jeg har, sagde han, samlet Materialier til mit store Værk over Menneskets fysiske og intellektuelle Natur.

Ak! svarede jeg, tænker du paa det endnu? For ti Aar siden havde du den samme fikse Ide. Det maa blive ret et grundigt Stykke Arbejde. Jeg troede, du studerede Mineralogi, siden jeg saa den store Mængde Sten her paa dit Gulv.

De findes her alene for Værkets Skyld, sagde han. Jeg har bemærket, at Tankerne glide bedst fra Pennen, naar man besidder aldeles hensigtsmæssige Skriveredskaber. For at faa gode Penne, maa man have gode Knive, og for at skærpe dem, maa man besidde ret udsøgte Slibestene. Derfor har jeg, inden jeg gik videre, forskrevet adskillige Stenarter, og rigtignok, som du ser, maattet trænge temmelig dybt ind i Mineralogien som et forberedende Studium.

Herpaa gav jeg til Svar: Dette synes at være ret en grundig Fremgangsmaade, naar du hertil føjer et flittigt Studium af Ornitologien for at løse den Opgave, hvilke Fugles Fjær der yder de bedste Penneposer, og tillige opofrer nogle Aar til Pædagogikken for at udfinde, hvorledes en Dreng bedst opdrages, for en Gang i Tiden at blive en dygtig og retsindig Knivsmed.

Egentlig talt var det slet ikke for vidt drevet, sagde han. Du spotter, fordi du ikke forstaar mig. Disse Forsøg paa at lette den aandelige Virksomhed ved Materiens Bekvemhed afgive jo tillige Bidrag til Værket selv, ligesom ogsaa Betragtningen over, hvorledes jeg bragtes til Undersøgelsen, udgør et nyt Kapitel. Fremdeles —

Ja, stop nu, Fætter, afbrød jeg ham, ellers løbe vore Tanker atter sur, ligesom da vi kom i

Vilderede med vore Jeger. Man bør ikke ro saa langt ud, at man taber Landet af Sigte.

For at rede mig selv og min Fætter ud af det filtrede Hjærnespind, hvori han gærne saaledes indvikler os, at jeg med min jydske Forstand til sidst ved hverken ud eller ind, gav jeg mig til at undersøge, hvad Forfatning hans Klæder befandt sig i; thi han er i enhver praktisk Dont aldeles raadvild og hjælpeløs. Jeg erfarede da, at hans Garderobe ved den menneskekærlige Maries Bistand var bragt i bedre Stand, end jeg havde troet. Medens jeg syslede hermed, blev jeg var, at han, ved at holde Frakken opknappet, gav sit Liv et bredere Gennemsnit for at spærre mig Udsigten til en vis Krog. Naar jeg vilde kaste mit Øje derhen, trippede han omkring foran min Synslinje som en Gaas, der med udspilede Vinger søger at forsvare sit nys udrugede Kuld mod Hønsepigens Hænder; men hun sparker den kortsynede Gaas til Side med sine Træsko og tæller alle Gæslinger i sit Sold, for at bringe dem i Nattely. Saaledes greb jeg, der havde mærket Uraad, den fortvivlede Licentiatus ved Armen og sagde: Gaa til Side, Fætter! jeg maa se, hvad det er for Kontrabande, du har skjult her i Krogen. Her opdagede jeg en Stabel skimlede Kraver og Halsklude, som han meget omhyggeligen havde vidst at skjule for Maries Spejderblik. Med en Lineal rørte jeg op i det ilde tilredte Linned og forstyrrede derved en hel Slægt Ørentvister i deres huslige Lyksalighed. Den flygtende Sværm af Insekter undslap ved Hjælp af sine mangfoldige Ben og smidige

Kroppe for største Delen mine morderiske Forfølgelser; men jeg udbrød i Harme:

Hjærtenskære Fætter! hvorfor i al Verden skjuler du din Skrøbelighed for mig? At du dølger din Uhumskhed for den smukke Møllerdatter, kan jeg finde forklarligt; men at du vil undse dig for din kødelige Fætter, der saa tit har set dig i din hele Nøgenhed, det gaar dog alt for vidt.

Bertel! svarede han, jeg forstaar det næppe selv. Det gaar mig som en dødelig syg, der ej engang har Mod til at aabenbare Lægen alle sine farlige Tilfælde. Saaledes deler Mennesket ved mange Lejligheder sig selv i to Personer, af hvilke den ene søger at føre den anden bag Lyset, imens en tredje, der i Grunden er den samme som de to andre, forundrer sig højlig over denne Konfusion. Kort sagt, Tænkningen bliver dramatisk og spiller i Stilhed de mest forviklede Intriger med sig selv og for sig selv; men Tilskueren bliver bestandig paa ny Skuespiller. Derom anbringer jeg et langt Kapitel i mit Værk.

For at han ikke skulde partere sig selv i alt for mange Personer, bragte jeg igen Talen paa det mishandlede Linned. Jeg udfoldede en hvid Halsklud, som ved sine mange sorte Striber og Spor af Hagen tydelig røbede den Sindrighed, hvormed han havde vidst, bestandig saaledes at sammenlægge den, at en taalelig Yderside kunde føres frem for Dagens Lys. — »Kære Fætter!« sagde jeg, »man ser af dette Klædes Behandling, at du aldeles ikke mangler Kunstflid. Nødvendigheden vækker af og til en Del slumrende Kunstdrifter hos dig.« — Imidlertid havde han tabt

sig i Betragtningen over sit eget Hoveds dramatiske Natur og gav mig intet Svar. Møllerens Gaardhane lod sig høre første Gang, og jeg steg igen ud af Vinduet for at opsøge mit Natteleje.

Nu har I hørt min Fremstilling af min Fætters Væsen og Egenskaber; lad os nu høre, hvorledes Frits udlader sig om ham.«

[Balthasar tog igen fat paa Brevet, hvor han var bleven afbrudt:]

— »Jeg sætter mig ned her og maler Gryn alle mine Livsensdage. Dersom I ønsker eders Møllesække vel behandlede, da slaar eders Bo op her i mit Nabolav som Præster, Byfogder og Læger. Her er godt at bo. Jeg forlader aldrig dette Sted —«

»At sige, hvis Møllersken er af samme Tanker som han«, afbrød Moralisten Læsningen.

»O, det har ingen Fare«, svarede Bertel. »En Pige fra Landet er ikke vant til at have en saa smidig Tilbeder. Hans Medbejler, om han har nogen, er sagtens en drøj Forpagter, som taler med Faderen om Rapsaat*) og Vekseldrift, og hvis højeste Kærlighedsytring bestaar i, at han lægger Piben eller spytter sin Skraa ud og, mens han udstikker sit Glas Finkel**), nikker med et møjsommeligt Smil halv omvendt til Datteren, idet han siger: Hendes Velgaaende, Jomfru!«

Zacharias sagde: »Det ærgrer mig ellers, at den

*) Rettere: Rapssaad, d. e. Afgrøden af Rapssæd.

**) Brændevin kaldtes tidligere almindeligt i spøgende Tale Finkel eller Finkeljokum (tysk *Finkeljochum*).

Gæk bilder sig ind, at vi alle med vore Ønsker følge ham paa hans Narrevandringer. Hans Liv er bestandig halvt Alvor, halvt Skuespil. Derfor er det ham en Nødvendighed at have Tilskuere til sine Marionetstykker, og det gør ham ondt, at han allerede i første Akt maa adsplitte vor Interesse ved at føre en ny Elskerinde paa Bræderne*).«

»Man kalde det, hvad man ‚vil‹, svarede Bernhard; »vi kende jo alle tilsammen hans Væsen og Egenskaber. Han har den Aabenhed eller, om man vil, den Svaghed — thi af Sprogenes Armod nødes man nu een Gang for alle til at betegne enhver menneskelig Beskaffenhed med et Ord, der tillige**) indeholder Ros og Dadel — at han ønsker, andre skulle deltage i hans Liv og ligesom leve det i Fællesskab med ham. Han kender unægtelig ej til den dybe Lidenskab, der lige saa lidet i Livet kommer over Læberne, som naar disse belægges med Ligstenens Segl. Hans Karakter er omskreven af en saa elastisk Ring, at den bestandig omformes efter den Kres, han befinder sig i***). Jeg kan ret forestille mig, hvorledes han gaar Møllerkonen til Haande i hendes huslige Arbejder, og hvorledes det i slige Øjeblikke forekommer ham, at økonomiske Undersøgelser ere Livets

*) Moralistens Bemærkning har Hentydning til Udtrykket i Brevet ovenfor S. 327.

**) D. e. paa een Gang.

***) Et over Linien tilskrevet Ord betegner Frits som et »usammenhængende Menneske‹, et Artsnavn, som Poul Møller ofte benytter. I Bernhards Karakteristik af Frits ligger Grundtanken til Foredraget »Om Lediggængeres Indflydelse paa deres Samtid‹.

højeste Opgaver. Saadanne bøjelige Væsener ere de Baand, der gøre Overgangen og ligesom Forsoningen imellem de skarpt udtalte Personligheder. Var der ikke slige smigrende Tolke, der ligesom jævnede de skærende Modsætninger og lærte de stærkt prægede Mennesker at forstaa hinanden, da vilde disse som stejle Fjælde fjendtligen staa imod hinanden. En saa voksblød Yngling bliver altid elsket, hvor han træder frem, og jeg tvivler ikke paa, at han i Møllerens Hus antager en Farve, som behager den uerfarne Landsbypige.«

»Lad os nu høre mere af Brevet«, sagde Bertel, der ej var nogen Ven af Tyskerens lange Betragtninger.

Balthasar svarede: »Jeg gotter mig ret ved at høre eders aprioriske Betragtninger, da jeg dog er den, som af alle er den bedst oplyste, og sidder med Slutningen af Historien i min Frakkelomme. Ja jeg venter endogsaa hvert Øjeblik Postbudet for at modtage Begyndelsen til en ny.« Derpaa læste han videre:

»Hun — I husker vel nok, at denne Hun er Møllerens Datter — bærer bestandig et rødt- og hvidtærnet Forklæde. Spotter kun, saa meget I ville. Dette tærnede Forklæde hører saa uadskilleligen med til hendes Person, at man nødvendig maa tænke sig det med for at faa en tydelig Forestilling om hende. Hendes Paaklædning er overhovedet det klareste Udtryk af den stille Ligevægt og Ynde, der hersker i hendes hele Væsen. Den højeste Grad af Simpelhed og Renlighed hersker bestandig deri; enhver Naal er bestandig fæstet med den højeste Grad af Nøjagtighed og

Korrekthed. Hun taler kun lidet og aldrig uden at foranlediges dertil. Om jeg ogsaa her i dette Brev anførte en Del af hendes Ytringer, vilde det dog kuns give eder et højst ufuldstændigt Begreb om hendes skønne Tilværelse; thi I fik den jo at høre af Balthasars Basmæle, i Stedet for af hendes bløde, hjærtegribende Stemme. Enhver af hendes mindste Bevægelser udtrykker mere end noget Ord den reneste, beskedneste Kvindelighed. Det er intet Under, at Stadens Damer lægge Vind paa smuk Gang, naar de vide sig betragtede af en lang Rad forbivandrende. Men ved at se Marie, naar hun tror sig ubemærket, skride hen over Gulvet, faar man først et Begreb om, hvorledes et skønt indvortes Liv med uberegnet, ufrivillig Tækkelighed bevæger en liflig Skikkelse I Morges tidlig gik hun over Gaarden for at lukke Døren op for sine Høns, og denne korte Vandring staar bestandig som det skønneste Maleri for min Fantasi. Det havde nylig regnet; derfor maatte hun varlig flytte sin Fod fra Sten til Sten for ej at blive vaad. Med den venstre Haand samlede hun bestandig sin Kjoles Folder om Fodens Ankel og den snehvide Strømpesvikkel, medens hun med den udstrakte højre holdt sin lette Gestalt i svævende Stand*).

Det falder meget vanskeligt at komme i nogen fortrolig Samtale med hende. Hun har en egen

*) Dette Billede har Digteren, kort Tid efter at dette var skrevet, udført i en anden Stil i Fragmentet af det dramatiske Digt (S. 70).

Gave til at holde Folk adskillige Skridt fra Livet. Endogsaa jeg, der, som I ved, ej er frygtsom og, som nogle paastaa, ej engang beskeden, kommer ingen Vej med min Fripostighed. Hun bringes aldrig i Forlegenhed ved min spøgende Paatrængenhed; men uden at synke ned i den fjasende Region, hvori jeg for Bekvemmelighed vil drage hende ned, svarer hun paa alting med en venlig Alvorlighed. I Gaar Aftes lagde vi Sukkerærter sammen. Jeg gik foran og skar med en Lugespade Linien efter den strammede Snor, og hun fulgte bagefter med et Kræmmerhus og lod Ærterne falde ned i Furen. Hendes Straahat hængte let tilbagekastet paa Hovedet, og det blegrøde Hattebaand, som var gaaet løst, flagrede omkring hendes Hals og hendes Kinder*). Ogsaa hendes vægtige Guldkrøller befriede sig ved den idelige Bukken tit fra Kammens Tvang, og hun maatte bestandig med sin Haand stryge dem til Side. Da i det samme uheldigvis Lyset af den nedgaaende Sol skinnede paa hendes Ansigt, blev jeg betagen af en usædvanlig Henrykkelse og sagde ret af Hjærtens Grund: Gaa lidt mere langsomt, Jomfru! Kom mig ikke saa nær med Deres Ansigt, ellers kysser jeg Dem.

Nej, De gør ikke, Hr. Klinger! svarede hun ligegyldigt. Dertil er De altfor artig.

Artig? svarede jeg; det forekommer mig ogsaa at være en Slags Artighed.

---

*) Ogsaa dette Billede genfindes i det dramatiske Digt (S. 67—68).

Vil De have den Godhed at følge Snoren med lidt mere Nøjagtighed, gav hun til Gensvar, saa skal De have Tak.

Jeg vilde ikke saaledes lade det første Tema fare, men tog igen Ordet: Var De bleven vred, hvis jeg havde kysset Dem?

Det vilde gøre mig ondt at erfare, at jeg uforsætlig ved min Opførsel kunde have givet Dem Anledning til at tage Dem en saa upassende Frihed.

Det stred aldeles mod min Regning, at Samtalen skulde tage denne Vending ind i det højtidelige Foredrag, hvor jeg slet ikke kunde følge med. Naar man saaledes i en Køkkenhave taler mig til i den højere Stil, bliver jeg til Mode som en Strandmaage, der med sine Svømmefødder staar paa et Stuegulv og forgæves basker Sandet med sine brede Vinger uden at kunne løfte sig i Vejret. Jeg greb da til et Husraad, som jeg gærne betjener mig af ved slige Lejligheder. Jeg har bemærket, at blot et ringe Gran af Ugudelighed, som en Ed, er en god Hjærtestyrkning, der straks hjælper til at forflytte Konversationen fra de æteriske Regioner over i den daglige Verden, hvor jeg bevæger mig med langt mere Lethed*). Derfor tog jeg igen fat paa den gamle Traad med følgende Ord: Kære Jomfru! jeg kan min Sjæl ikke ret forestille mig, hvad De vilde gøre, hvis jeg havde kysset Dem.

Jeg vilde gaa min Vej fra Dem, svarede hun, og aldrig mere give Dem Lejlighed til at være alene

*) Denne Iagttagelse genfindes i en Aforisme fra denne Tid.

med mig. Det samme ser jeg mig nødsaget til at gøre nu, hvis De længer trænger ind paa mig med en Slags Underholdning, som langtfra er efter min Smag.

Ved saadan alvorlig Tiltale bragtes jeg rent ud af min Fatning og fuldendte med stor Ydmyghed mine Furer i Bedet. Saaledes besidder hun bestandig en vis Sikkerhed i Udtrykket, som aldrig svigter hende. Aldrig bringes hun i Forlegenhed for Svar, fordi hun aldrig siger andet, end hvad hun mener. At hun holder meget af mig, derom er nu slet ingen Tvivl. Thi jeg anstillede mig i Dag, som om jeg vilde rejse; da nærmede hun sig til mig, mens jeg snørede min Randsel:

Er De saa hurtig bleven ked af vort Hus? sagde hun med en meget venlig Tone.

Nej, svarede jeg, men jeg befrygter, at Huset skal blive ked af mig.

De maa endelig lægge Deres Rejsetøj til Side, tog hun atter Ordet. De er jo bleven min Fader ganske uundværlig. Han har aldrig været saa oprømt som i de Dage, De har opholdt Dem i vor Kres.

Dem selv, sagde jeg, kunde det vel være ganske ligegyldigt, om jeg tog min Hat og Stok og gik til Tobolsk eller Irkutsk?

Nej ingenlunde, svarede hun. Jeg ser Dem ogsaa ret gærne hos os. Naar De blot i visse Henseender forandrede Deres Opførsel noget, vilde Deres Nærværelse være mig yderst behagelig.

Det eneste, jeg har imod den fortræffelige

Marie, det er, at hun for tit taler til mig i en vis Formyndertone. Hun kan vel være et Par Aar ældre end jeg; men jeg er jo dog heller ingen Dreng. Jeg fylder jo snart de nitten Aar, og har i eet Aar været myndig med Kurator. Om fire Dage skal her paa Søen holdes en Andejagt, hvortil jeg glæder mig umaadelig. Inden den Tid vil jeg gøre Marie en ordentlig Kærlighedserklæring. Jeg kan dog ikke ret nyde det friske Jagtliv, inden jeg har det fra Haanden. Derpaa vil jeg straks skrive det til min Onkel, og den 21de i næste Maaned vil vi holde Bryllup. Det skulde gøre mig ondt, hvis ikke Balthasar til den Højtid begav sig herud med sit hele Følge. — Her var forgangen en Forvalter, som forærede mig et ganske fortrinligt Valdhorn. Jeg kan allerede ret taaleligt blæse Livjægernes Marsch derpaa. Det er mig en herlig Tidsfordriv at tage Tonerne derpaa om Aftenen i Skoven eller ved Søen. — Jeg har ogsaa megen Moro af en tyk Pudelhvalp, der vralter omkring paa sine korte Ben og tilhører Møllerens Dreng Peiter. Det koster mig meget Hovedbrud, hvorledes jeg skal faa det Dyr lært at bringe hid. Den har tygget mange Lommetørklæder itu for mig. — Send mig endelig med næste Post Fichtes transcendentale Idealismus*). Man maa dog have nogen Filosofi at slaa sig igennem Livet med. Det angrer mig, at jeg hørte Sibberns Forelæsninger saa højst forsømmelig. Nu

*) Frits har glemt, eller aldrig vidst, at ikke Fichte, men Schelling er Forfatteren af et »System des transcendentalen Idealismus«.

kan jeg først ret studere. Jeg fik en usigelig Sindsro og Tilfredshed, siden min lykkelige Skæbne har ledet mig til min evig elskede Marie.

Nu har jeg længe nok i Livet sværmet,
Ret som en Fuglefjær for alle Vinde;
Naar jeg mig havde Lykkens Stjærne nærmet,
Jeg saa den som et Lys i Sumpen svinde.
Nu ligger jeg i Havnen trygt beskærmet,
Jeg fundet har en dejlig Frelserinde,
Jeg aldrig faar min Frydesang udsjunget,
Nu er min Rosenstok i Blomster sprunget.

Før ilede jeg snart blandt Skovens Hjorte,
I dyben Sne jeg fløjtede paa Hunden,
Snart med Hyrdindens Lokker ravnesorte
Jeg spøgte ved en Hybenbusk i Lunden;
Snart var min Sjæl i sjette Himmel borte,
Naar Bægeret jeg tømte ned til Bunden.
Dog hastig disse vilde Glæder døde,
Og i min Aand der var saa tomt og øde.

Hør mig, du Aand, som gennem dine Stjærner
Til den genfødte saa fortrolig skuer:
Jeg elsker dig, du gamle i det fjærne!
Jeg ser dit Smil i alle Nattens Luer;
Nu for dit Rige kæmper jeg saa gærne!
Kom frem, du Djævlehær! jeg ikke gruer,
Jeg ser min eneste Forsonerinde,
Ved hendes Haand jeg Himlen nok skal finde.

O, stod jeg i en Lund med hende ene,
Hvor Elskovsfugle højt i Løvet gynge;
O, vilde du mig ej den Lyst formene,
Min Højre om dit ranke Liv at slynge
Og se paa dine Øjne jomfrurene;
Og vilde hvert et Næb i Luften synge:
Da —

Da — derpaa kan jeg ingen Slutning sætte. Jeg mangler et Rim, og har desuden ingen Stunder. Møllerens Hønsehund giver Hals i Skoven, jeg maa derud.

Eders trofaste
Frits Klinger.«

Da Brevets Oplæsning var endt, sagde Zacharias: »Hvad var det for Snak, der stod om Hyrdindens ravnesorte Lokker. Jeg har dog hidtil ikke troet, at han har ført noget egentlig ryggesløst Liv.«

»Nej ingenlunde«, svarede Bertel. »Det er en poetisk Fiktion, som staar der blot for at pynte, uden at det skal have nogen egentlig Betydning. Han kender slet ingen Hyrdinder; thi Korøgteren paa —*), hvor hans Onkel bor, har, saa vidt jeg ved, ingen Døtre. Svinerøgteren har vel en, men hendes Haar er ikke ravnesort, det falder omtrent i samme Farve som en Kakkelovnstørv.«

»Hvad synes I for Resten«, sagde Balthasar, »om vor gode Vens glimrende Udsigter?«

»Hvis hun ikke«, sagde Bertel, »tror det tjenligt for ham at gaa lidt Trængsel igennem først for ret at styrkes i Troen, saa ser det unægtelig noget betænkeligt ud for ham. Jeg anser det ikke for umuligt, at en Landsbypige, der ej har studeret, ved heldige Naturanlæg paa egen Haand kan komme til

*) Haandskriftet har her: »i Ølseby-Magle«, som dog ikke vel kan være Navn paa et Herresæde ved Limfjorden.

at erkende Sandheden af Digterens Ord: *irritant obstacula magis*).* Hvad grunder du paa, Bernhard?«

»Jeg tænker paa«, var dennes Ord, »hvorledes Naturen har ladet den kvindelige Karakter uden egentlige, bestemte Omrids. Der er fast ingen Forskel i Sind paa de bedre Væsner af det hele Køn. Deres bedre Side bestaar i en ren hvid Flade, uden Mangfoldighed af Farve. Det er ikkuns ved Skyggerne, de skelnes fra hinanden. Medens man i den mandlige Halvdel af Menneskeslægten ser en utallig Vrimmel af bestemt ridsede Polygoner, har Naturen i Tegningen af den kvindelige Karakter betjent sig af lutter koncentriske Cirkler. Næsten ethvert rent kvindeligt Væsen vilde jo have behandlet vores Eventyrer paa samme Fod, som denne Marie. — Men lad os nu høre det næste Sendebrev, Balthasar! Jeg længes dog efter at vide, hvad Udfaldet bliver.«

Balthasar tog Brevet frem og læste:

»Farvel, Brødre!

Naar I modtage dette Brev, har jeg selv gjort Ende paa mit Liv. Tak for eders Venskab. I min Dødstime forsikrer jeg eder om, at jeg har elsket eder alle ret af Hjærtet. Jeg tror ogsaa, I have været mine Venner, og tilgiver Zacharias fuldkommen, at han har været saa streng i sin Dom over mig. Du, Christian, har altid elsket mig mest; dig giver jeg mit Valdhorn. Jeg bliver ventelig begravet her i Skoven; sæt dig da en Aften paa min Gravhøj i stille Vejr og blæs en Sørgemarsch ud over Søen. Giv Møllerens lille

*) Hvad der hemmer, det fremmer.

Søn min Brystnaal. Skjul min Dødsmaade ved en eller anden rimelig Opdigtelse for min Onkel i Jylland, og send ham mit Krudthorn. I min Kjolelomme findes en Brevtaske med Penge; giv den til den gamle Soldat, der børstede mine Støvler i København. Jeg slog ham engang paa Øret, fordi han havde traadt en Stær ihjel for mig. Ellers tror jeg ej, jeg har fornærmet nogen. Der findes ingen Kugler i min Haglpung, og jeg er ej i Stand til at støbe mig en, thi ethvert Arbejde falder mig væmmeligt. Jeg hænger mig i et blomstrende Æbletræ ved et Ærtebed i Haven. Nys vilde jeg have sagt Farvel til min Vært, som jeg mødte, men det var mig modbydeligt at bevæge Læberne. Jeg føler mig saa beklemt, at jeg med Nød drager Aande. O, min Hals er, som om den var fuld af Naale. Fy, hvor mit Liv forekommer mig at have været et stygt, elendigt Gøglespil! Jeg kan ikke skrive mere. Lever vel, trofaste Venner!«

»Nu kender jeg dig ikke mer, Balthasar!« sagde Christian dybt bevæget. »Hvorledes har du kunnet paa saa kold og hjærteløs en Maade meddele os et saa sørgeligt Budskab?« Mer sagde han ikke, men bedækkede sit Ansigt med sine Hænder.

Balthasar svarede intet, men gik ligegyldig fra Bordet. »I Sandhed«, sagde Tyskeren, »jeg havde aldrig troet, at en saa flygtig opstaaet Lidenskab kunde saa hurtig overvælde ham med en saadan Voldsomhed.«

Der herskede en dyb Stilhed i den hele Kres, og alle stirrede tavse hen paa det mørke Sund, over hvilket der hang nogle sorte, ubevægelige Tordenskyer.

Pludselig blæstes fra Salen bag ved deres Hoveder en højtidelig Dødningemusik paa et Valdhorn. Først skraldede blot lange, sønderrivende Toner, der udtrykte Rædsel og Fortvivlelse og klang som revnet Metal; men efterhaanden opløstes de i bløde Rullader og endte som med et afbrudt Suk. Taarerne strømmede Christian ned over Kinderne, da i det samme Valdhornet fløj gennem Luften ud i Græsset, og da man vendte sig tilbage, svang den krøllede Frits sig, frisk og rødkindet, med den højre Arm om Vindesposten, ned fra Salsvinduet iblandt dem*).

Efter at de første Glædesytringer vare til Ende, sagde Balthasar: »Nu holdes jeg vel undskyldt for den Kulde, hvormed jeg bragte den bedrøvelige Tidende, da jeg var mig bevidst, at jeg havde den afdøde gemt i mit Sovekammer.«

Bertel begyndte med et skalkagtigt Smil: »Da jeg saa de mange Sørgeminer, havde jeg ikke Mod til at lade mig forlyde med min ringe Betænkning; men jeg trøstede mig selv med den Formodning, at Frits havde fattet en bedre Beslutning, naar han havde følt Strikkens ubehagelige Kildren omkring Adamsæblet.«

»Der tænkte du fejl«, sagde Frits. »Jeg hængte mig virkelig som en brav Karl. At man skar mig ned igen, det skete ganske mod min Villie og mit Vidende. Men nu skal jeg kortelig fortælle min Død og min Genfødelse. Dagen før Andejagten begav jeg mig ned i Møllerens Have, hvor jeg formodede at træffe hans Datter Marie. Hun spaserede virkelig

*) Hovedbygningen paa »Norges Minde« havde to Stokværk.

mellem Blomsterlandene, som paa gammeldags Vis indfattes med højt Buksbom og gennemskæres af Gange, der ved kunstigen at krydse hinanden danne mangfoldige Vinkler og Buer. Hun undveg mig øjensynsynligen, fordi hun endnu var fortrydelig over Scenen i Ærtebedene. Jeg tænkte med Ovid: *Militat omnis amans*)*, og forfulgte hende ufortrøden igennem de labyrintiske Gange, saa at vi mellem de blomstrende Kvadrater paa en vis Maade kom til at lege Skaktavl. Hun var mig for saa vidt overlegen, at hun kendte Terrænet bedst. Jeg havde paa min Side den Fordel, at jeg som Springer kunde sætte over Kvadraterne, medens hun med sine smaa jomfruelige Skridt maatte holde sig paa Blomsterlandevejen. Endelig fik jeg hende ved mine fint udtænkte Træk drevet op i en Vinkel, hvorfra hendes eneste Retirade var til Lysthuset af Træ. Derind gik hun og slog Døren i Laas efter sig, og jeg steg i samme Minut ind ad det aabne Vindue.

Hun sagde til mig i en bestemt Tone: Hvad vil De mig?

Jeg tog hendes Haand og sagde: Marie! jeg vil uden Omsvøb sige Dem, hvad der bringer mig til at opsøge Dem. Jeg føler en uimodstaaelig Trang til at sige Dem, at jeg ej kan leve uden Dem, at De gør mig grænseløs ulykkelig, hvis De ej slutter en evig uadskillelig Forbindelse med mig.

Min Herre! svarede hun, jeg føler stor Agtelse for Dem —

---

*) Begyndelsesordene af Ovids *Amores* I, 9: Enhver Elsker maa kunne manøvrere som en Soldat.

Det er ikke sandt, Jomfru! sagde jeg; hvorledes skulde De komme til at føle Agtelse for mig?«

»Det var et meget vel betænkt Spørgsmaal af dig, Frits!« faldt Zacharias ham i Talen.

Frits vedblev: »Hun tav et Øjeblik, men uden mindste Forvirring. Derpaa begyndte hun paa ny med følgende Ord:

Jo, i visse Henseender føler jeg virkelig Agtelse for Dem. Jeg anser Dem for et godt, naturligt Menneske. Men naar De endelig ønsker det, vil jeg ret af mit Hjærte tale Sandhedens strengeste Sprog til Dem. Maaske De har aldrig hørt en saa oprigtig Dom over Deres Liv og Væsen som den, De nu fornemmer af min Mund. Jeg anser Dem for at være mer uskyldig og ufordærvet end største Delen af Deres jævnaldrende. Men De er endnu halvt Mand og halvt Barn. De finder Behag i Spøg og Leg som et Barn, og Deres Forstand er dog i flere Henseender udviklet. Denne Mellemtilstand bibringer Dem den Lyst at ville forvandle Naturens helligste Forhold til Leg og Fjas. Oplever De en mere moden Alder og bliver i Stand til at føle virkelig dyb Kærlighed, da raader jeg Dem som en sand Veninde, gem Deres Følelse dybt i Deres Bryst, og lad Knoppen i Stilhed udvikle sig, før De bringer den for Lyset. Drag ej enhver ufuldbaaren Sindsbevægelse saa voldsomt frem; thi den æteriske Blomst visner hen, naar den idelig slæbes i Støvet. Tror De virkelig, nogen fornuftig Pige kan finde sit Livs Beroligelse ved at slutte sig til en Mand, der, saaledes som De, blot ledes af Øjeblikkets Indtryk? Vil De vinde nogen agtværdig Kvindes Tilbøjelighed,

da bortkast Deres flagrende Væsen og læg Dem efter en mere alvorlig Stræben under Deres jordiske Vandring. Jeg ved, at Deres Godmodighed ikke tillader Dem at opbringes over den frimodige Tone, hvormed jeg tiltaler Dem, og jeg ønsker saa inderlig, at De ret maa føle den Sandhed, der ligger i mit Ord.

Denne Tale holdt hun med en overordentlig Kraft og Fynd, som jeg aldrig havde troet kunde huses i et jomfrueligt Bryst. Under Talen blussede hendes Kinder stærkt; hendes Kam faldt af Haaret, de lange Haarfletninger havde frit Spil, og hun stod for mig i det dunkle Lysthus som en gudbetagen *Pythia Delphica**). Jeg blev naturligvis yderst forbitret og slog i Bordet, saa det hele Træhus rystede.«

»Nu lyver Du«, sagde Bertel.

»Det gør jeg rigtignok«, svarede Frits. »Forbitret blev jeg, men slog ikke i Bordet, saa Træhuset rystede. Derimod gav jeg hende det hidsige Svar: Ho, ho, smukke Jomfru! tror De, jeg er kommen hid for at vejledes i de første Grunde til en fornuftig Sædelære? At gaa anden Gang op at læse, har jeg just ikke behov. Jeg blev ret grundig konfirmeret af Pastor Butfeldt i Ølseby-Magle. Det smerter mig, at De har maattet anstrenge Deres spæde Bryst for et Auditorium i Enkelttallet. Havde jeg forud anet, at Aanden i denne Stund saa skønt vilde tale gennem Deres elskværdige Mund, havde jeg i det mindste dog kaldt Møllerkarlen, Bryggerpigen, Røgteren og Deres Broder Peiter herop, for at et sømmeligt Antal Øren

---

*) Præstinde ved den pythiske Apollos Tempel.

kunde husvales ved Deres liflige Formaninger. Det var mer, end jeg kunde og burde forlange, at De skulde sætte Deres fortrinlige Talegaver i Bevægelse blot for at tildele min spinkle Person en Times Lysthus-Andagt. Gud bevares! Landet er jo fuldt af Præstemænd, der hver Søndag dels med Skriftens Ord, dels paa fri Haand, paa deres Embeds Vegne nødsages til at revse hver Liebhaber. Jeg er Dem imidlertid uendelig forbunden, ja jeg savner Ord til ret at udtrykke min ubegrænsede Taknemmelighed. Tungen tier, men Hjærtet taler sit tavse Flammesprog. De har echaufferet Dem, Jomfru! Træk Deres Sjal sammen om Halsen, ellers bliver De forkølet og paadrager Dem reumatiske Tilfælde.«

»Nu løj du igen, Frits!« sagde Bertel. »Jeg kunde se paa dig, at du i dette Minut opspandt den hele Tale. Du har for megen Ridderaand til at te dig saa ubelevent hos en Dame.«

»Ja, naar I endelig ere saa vantro, at I slet ikke fæste Lid til saa sandsynlige Fiktioner, maa jeg bekende rentud, at jeg følte mig ganske sønderknust og tilintetgjort. Jeg tror endogsaa, jeg græd.«

»Ja, det gjorde du sikkert«, tilføjede Bertel.

»Ja, det gjorde jeg rigtignok«, vedblev Frits, »og med krampagtig Heftighed flød der en Strøm af tosset Snak fra mig, som jeg har glemt igen, og hvilken jeg, selv om jeg erindrede den, næppe bekvemmede mig til at føre over mine Læber for eder. Ganske hovedsvimmel og tumlende tog jeg i Grebet af Døren uden at huske paa, den var lukket i Laas.

Bi lidt, sagde hun, jeg har Nøglen hos mig. —

Derpaa lukkede hun mig ganske rolig ud af Døren, som om intet var forefaldet.

Jeg ilede til mit Værelse, hvor jeg skrev et Afskedsbrev til eder, og styrtede derpaa gennem Havestuen for at udføre mit Forsæt. De to Glasdøre, der førte til Haven, stod paa vid Gavl, og paa Trappen var udbredt en Serviet med Lavendler, der skulde tørres i Solen. Ved Siden af Servietten stod Licentiaten og solede sig. Idet jeg nu, for at gaa uden om Lavendlerne, vendte mig paa Kant for at trænge forbi ham, blev han mine forvirrede Miner var og greb mig i Armen. I min Ilfærdighed raabte jeg blot: Slip mig! og stødte ham bort, saa at han styrtede baglængs ned ad Trappen. Jeg hørte Dørglassene klinge; men uden at se mig tilbage, skyndte jeg mig hen til Æbletræet og iværksatte min Plan. Jeg tabte snart min Bevidsthed; først følte jeg en behagelig Drøm om dejlige Marker og Enge, derpaa intet.

Da jeg atter vendte tilbage til Livet, befandt jeg mig i Møllerens Havestue, hvor der staar to Senge med højt opstablede Dyner. Jeg laa i den ene og Licentiaten i den anden. Møllerens Kone gned mig i Tindingen med Eddike, og Marie badede Licentiatens Nakke med lunknet Vin. De første Ord, jeg fornam ved Genkomsten til dette Liv, var følgende Udbrud af Møllerkonen:

Ak, du Fredsens Gud! vi have jo nu lige med eet faaet et rent Hospital her i Huset! Katrine, løb og hent Glarmesteren, at vi kan faa ny Ruder i Døren.

Licentiaten var nemlig i Faldet tørnet mod den ene Fløjdør, og Glasset havde skaaret ham et Hul i

Nakken. Jeg befandt mig i en modbydelig nedspændt Sjælstilstand, som naturligen fulgte paa min forrige krampagtige Stemning. Stuens Tusmørke, Møllerkonens huslige Puslen og prosaiske Bemærkninger, der drog mig ned i en lav Region, hvor Hvergarn, Finker, Sulevælling og Uldhoser har deres Hjem, bidrog til at gøre min Forfatning pinlig. Det var mig heller ikke vel til Pas, at Marie hellere bestræbte sig for at skaffe den fordømte Licentiatus frisk Hud i Nakken end at skaffe mig igen tilbage til Livet. Saa snart Møllerkonen saa, jeg paa ny drog Aanden, sagde hun til mig:

Naa, De har rigtig baaret Dem net ad, min Herre! Det maa man sige! Herre, du Fredsens Gud, hvor De har gjort en Forstyrrelse her i Huset! —

Saa snart jeg havde samlet mine Tanker lidt, besluttede jeg at opgive Dødstanken for denne Gang; jeg var for mat til længer at være fortvivlet. Da jeg om Aftenen befandt mig alene med Mølleren, sagde han til mig:

I Dag har han gaaet hen og gjort en dummere Streg, end den Gang han skød den røde Støver.

Det er Dem umuligt, svarede jeg ham, at gøre Dem en fjærn Forestilling om, hvor inderlig jeg elsker Deres Datter.

Aa, Snak! faldt han mig i Talen, strabadser han sin Krop dygtig om Dagen og lig paa en haard Madras om Natten, saa gaar det nok over. Saa maa han ogsaa røge brav Tobak; det hjælper forbistret godt.

Man hører nok, bemærkede jeg, at De aldrig har følt Kærlighed.

Utallige Gange, svarede han; jeg har været forlibt i Fruentimmer af alle Slags Farver, baade sorte, brune, hvide og de blakkede derovre fra Vestindien. Skulde jeg have hængt mig, hver Gang jeg havde haft slige Griller, da kunde jeg gærne have forbrugt Oplaget i en hel Reberbane. Tro han mig, det er kuns en halv Snes af de første Gange, at det svier noget for Hjærtet, siden er det kuns en Overgang, ligesom Tandværk og Snue.

Han forlod mig, og jeg var ved Dagens Begivenheder bleven saa aarvaagen, at jeg følte liden Lyst til at sove.

Jeg aabnede Vinduet ud til Skoven, hvor den blanke Maane skinnede paa de tætsluttede Trætoppe, medens Gøgen af og til lod mig høre sin Røst. Jeg tænkte paa den Grav, der saa nær havde kommet til at rejses for mig i Skyggen af det Krat, over hvilket jeg nu saa de virmlende*) Myg i Skumringen at optaarne deres bevægelige Skyer. Jeg tænkte paa, hvorledes den store Natur saa rolig bevæger sig frem i sin uendelige Fred, medens det saakaldte Fornuftvæsen ytrer sit Egensind som et uregerligt Barn; hvorledes Natten, igennem sine gyldne Briller, vilde have set paa min Grav med samme Blik, som den nu saa paa mit Ansigt. Da forestillede jeg mig ret levende, hvorledes Christian da havde siddet med et Flor om sit Horn og blæst en vemodig Melodi, mens Fiskeren holdt stille med sit Blus paa Søen og strøg Haaret

*) Ældre Form af Ordet, beholdt af Digteren paa Grund af dens malende Lyd.

bort under sin laadne Kabus for at høre paa Musikken. Under disse Betragtninger forfattede jeg den Sørgemusik, som I nys have hørt, og sov ind paa min Stol med Hornet under Armen.«

»Nu synes du dog at være ganske vel til Mode paa ny«, sagde Bertel.

»Jeg forsikrer dig«, gav Frits til Svar, »jeg er saa Gud højst bedrøvet.«

»Noget maa du vel sagtens være det, om ikke for andet, saa for Velanstændighedens Skyld. Imidlertid har dog vist de strenge Lærdomme, Jomfruen gav dig i Lysthuset, virket med temmelig nedslaaende Kraft paa din Varme.«

»Ja tilvisse«, sagde Frits igen; »thi jeg bliver ganske fortørnet, naar jeg tænker paa den Rolighed, hvormed hun affærdigede mig, den Besindighed, hvormed hun foredrog sin Tale, ret som om hun vel forberedt havde læst hvert Ord fra Bladet. Hun burde dog i det mindste være kommen lidt i Oprør.«

»Ja vist«, sagde Bertel; »hun burde have taget et Par Hofmannsdraaber paa et Stykke Sukkermelis og lagt sig lidt ovenpaa Sengen med Klæderne paa. Det var det mindste, hun kunde gøre, naar hun vilde tilfredsstille Høflighedens almindelige Fordringer. Hun taler ellers ret godt for sig. Jeg gad gærne vide, hvorfra hun faar de Bøger, efter hvilke hun danner sin Stil. Thi naar jeg undtager Udtrykket: »Deres jordiske Vandring«, som hun kan have tilegnet sig af Sognepræstens Søndags-Foredrag, havde Resten mere af Romanens Farver end af den evangeliske Retorik. Jeg tilstaar, det falder mig ikke let paa staaende Fod

at opløse de Bestanddele, hvoraf hendes Ordbog er sammensat.«

»Hun har virkelig mer Dannelse, end nogen af eder tror; thi hun har, fra sin Barndom af, haft megen Omgang med Familien paa Ravnshøj, og Fruen i dette Hus skal besidde megen Smag for den skønne Litteratur.«

»Ja saa«, sagde Bertel; »derved gaar et Lys op for mig. Jeg kan nu ret i Aanden forestille mig, hvorledes en Kres af Jomfruer og Fruer have dannet sig et landligt Læseselskab, og utaalmodigt vente den agende Post, for med Graadighed at styrte sig over Brevduen, Harpen, Læsefrugterne o. s. v.*).«

»Jeg har faaet en Slags Interesse for den Pige«, sagde Bernhard, »blot af de faa Bidrag, man har givet mig til hendes naturhistoriske Konstruktion. Det er et ret smukt Eksemplar af den schillerske Kvindeklasse. Jeg har intet andet at udsætte paa hende, end at der flyder lidt vel meget mandigt Blod i hendes Aarer. Det er at betragte Sagen med et alt for prosaisk Blik, naar man vil indbilde sig, ved den blotte mekaniske Jukstaposition at kunne forklare hendes Foredrags Beskaffenhed. Nu, da jeg begynder at fatte hendes zoologiske Betydning, og at kunne anvise hende sin Plads i Dyrerækken, indser jeg klart den indre Nødvendighed, som frembringer hendes højtidelige Taler; thi Ordet avles lige saa nødvendigt af Menneskets organiske Grundform som Farverne paa Fuglens Fjer. En uberegnet mundtlig Ytring lægger det indre Væsen mere tydeligt for Dagen end Handlingen, der gærne forudsætter mere Overlæg og Forsæt. Det ædle Ud-

tryk, der blomstrer paa en fintbygget Kvindes Læbe, der efter et Slags indre Lov forskyder alle platte Forestillinger og uforsætlig vælger alle Sprogets mest æteriske Lyde, kan ej blot tilskrives hendes Omgivelse, men fødes lige saa nødvendig af det spæde Livs Grundkærne som det lette Rosenskær paa hendes Kinder. Ikke blot fordi Matrosen er opdraget imellem Tjæretønder og Tovværk, henter han sine Lignelser fra denne fysisk-drøje Verden, men fordi hans djærve Nervesystem ej lader ham finde Tilfredsstillelse ved det finere Foredrag med sine Sølvtyper. Der behøver kun at finde meget faa ydre Betingelser Sted, for at en Kvinde med en schillersk Natur kan danne sig en Kres af ophøjede moralske Tanker. Et Instinkt vil bringe hende til overalt at drage den Næring til sig, som hun behøver. Enhver flygtig Ytring, ethvert prentet Blad, hun drejer om sine Krøller, vil berige Tallet af de Tanker, som bedst kunne assimilere sig med hendes Natur, og der behøves blot et let Stød udenfra, for at den schillerske Lyrik kan komme til at strømme fra hendes Læber.«

»Det ved vi alt sammen«, sagde Bertel ærgerlig. »Det er omtrent det samme, som gamle Horats siger med det ufilosofiske Vers: *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*«

Bernhard blev ved: »Paa samme Maade nøder Bertels platte Tænkemaade ham til at oversætte hver Sætning, han hører, i sin Spækhøkerstil, inden han kan

*) Horats Epistler I, 2,54: Urent bliver, er selv den ej ren, hvad du gyder i Skaalen.

faa den i sit Hoved. Han tror at borttage Formen og give Tanken i Stedet, da han dog blot gengiver den under en anden, just ikke mere tiltrækkende Form. Det gaar ham som Grønlænderen, der ej kan faa sin Føde ned, uden at den først er sølet i Tran.«

»Og din filosofiske Natur«, svarede Bertel, »løfter dig bestandig op til det overmenneskelige Trin, hvorfra du ser alt lige godt og lige stort. Imidlertid bliver du dog noget stødt, naar en plat Natur kommer dig lidt tværs for Livet, og dumper ned i hans lavere Verden for at bakses med ham. Men den Fugl ville vi nu lade flyve. Jeg maa til at holde lidt nærmere Forhør over vor Ven Frits. — Sig mig nu paa Ære og Samvittighed: Var det dit ramme Alvor, saaledes uden Omstændigheder at ende dit unge Liv i Æbletræet?«

Frits, som ved Nydelsen af adskillige Glas Tevandspunsch havde mistet al Gave til at forstille sig, gav til Svar: »Siden I da endelig ville have mig aldeles afklædt, kommer jeg vel til at træde rent ud af min romantiske Glorie for at aflægge den ydmyge Bekendelse, at jeg rigtignok blev lidt underlig til Mode, da jeg stod lige ved Dødsens Dørtrin. Det var dog egentlig for at give Marie til Straf for sin Grumhed ret et sjælerystende Syn, at jeg gjorde det tunge Skridt. Men nu stod det mig bestandig for Hovedet, at min uforgængelige Del ved min Afgang fra dette timelige maaske blev forflyttet til saa fjærne Regioner, at jeg hverken kunde høre eller se noget til den Opsigt, som jeg ved min fortvivlede Beslutning især havde tilsigtet. Jeg følte mig virkelig fristet til at indlade

mig i en Forstaaelse med Gaardskarlen, for at han kunde opholde sig i Nærheden, og til betimelig Tid og Stund udfri mig af Belials Reb, der snart skulde omsno mig. Men det forekom mig dog at være en alt for prosaisk Udvej. Jeg styrkede da mit Sind ved den trøstelige Udsigt, at Licentiaten igen kunde komme saa meget paa Benene, at han kunde tage mig ned igen. Noget vovede jeg jo vist nok; men min ulykkelige Elsker-Ære tillod mig slet ikke rent at træde tilbage. Jeg hængte mig jo heller ikke i nogen arabisk Ørken, men temmelig nær ved Hus og Folk, og for at man straks kunde have Redningsanstalter ved Haanden, havde jeg ladet min Foldekniv falde paa Jorden ved Roden af Træet.«

»O, din Stakkel!« sagde Bertel, idet han strøg ham under Hagen; »du har været stedt i en svar Nød. Vederkvæg det kvalomspændte Bryst med en Slurk Punsch endnu, og bekend saa frit uden al falsk Undseelse, at du efter disse tre Dages Lidelser ganske har forvundet al din Harme.«

»Med Skam at tale om«, svarede Frits, »befinder jeg mig nu ret vel. Den ubarmhjærtige Præken har overbevist mig om, at jeg egentlig tilbad et blidere Billede, skabt af min egen Fantasi, til hvilket den strenge Jomfru slet ikke svarede.«

»Nu maa du ogsaa helligen love«, føjede Bertel til, »at du ej oftere vil hænge dig. At man gør det een Gang i Overilelse, kan tilgives, men at lade det blive til en Vane, lader sig ej undskylde.«

»Nej«, svarede Frits, »herefter vil jeg uden al Opsætsighed lade Livets Hjul gaa den Gang, de vil.«

»Det er overmaade smukt og føjeligt gjort af dig«, sagde Bertel. »Hvilket Hus vilde der ikke ligge, hvis du ret alvorlig tog dig af Tingenes Regering! — Nu fortsætter du vel igen din afbrudte Vandring til den aldrig sete skønne paa Ravnshøj?«

»Ja«, svarede Frits, »al min Genvordighed i Mølle-kroen var kun en velfortjent Straf, fordi jeg over den nærværende Middelmaadighed forglemte den fjærne Herlighed. Jeg forekommer mig undertiden at ligne den meget udholdende Konge fra Ithaka, som paa Rejsen til sin Penelope fordrev et Aar med Afrodites gyldne Gærninger hos Kirke, den smukt syngende Nymfe; ja han skulde have forblevet der længer, hvis ej hans Følgesvende havde formanet ham til ej at glemme at begive sig hjem til sit kære Fædreland og det højttækkede Hus.«

Tordenskyerne trak mer og mer sammen over deres Hoveder. De hvide Søfugle fløj snart med ængsteligt Skrig omkring mellem Lynglimtene, snart plumpede de paa Hovedet ned i den oprørte Sø. Frits satte Valdhornet for sin Mund og blæste sit eget Rekviem endnu engang for Selskabet. Derpaa begav man sig ind under Balthasars Tag, hvor man fandt en behagelig Sikkerhed for Regn og Uvejr.

TREDIE KAPITEL.

Andejagten.

Frits havde paa ny begivet sig til Møllekroen for at indfinde sig ved den aarlige Andejagt. Mølleren havde meget rigtigen sluttet, at en Lidenskab, til hvilken Grunden i faa Dage var lagt, i en kort Tid igen vilde fortage sig. Derfor havde han maget det saaledes, at denne Jagt, der af ham selv og hans vaabendygtige Naboer ansaas for en stor Højtid, var bleven udsat i faa Dage. Han ønskede nemlig, at hans kære Lærling med fuldkommen beroliget Sind skulde tage Del i denne Jægerfest.

Da Frits altsaa Aftenen før Andejagten skred over Kroens Dørtrin, blev han modtaget med aabne Arme. Alle Gaardens Beboere, lige fra Værten selv til Drengen Peiter og den trivelige Puddelhvalp, ytrede deres Henrykkelse over hans Komme. Det var en tavs Overenskomst, at det ubehagelige Optrin, der havde foranlediget Fritses Afrejse, skulde være bragt i en fuldkommen Glemsel. Marie begreb af hans friske Miner, at den Fortvivlelse, som hun heller aldrig havde anset for meget grundig, aldeles havde lagt sig. Mellem Frits og hende var der let et fuldkommen tvangløst Forhold tilvejebragt. Møllerkonen blev nu ogsaa befriet fra den Skræk, som i adskillige Nætter havde paadraget hende urolige Drømme. Hun hviskede til sin Datter, at hun ved Fritses næste Regning maatte huske vel paa de nye Vinduesruder, som hun under Husets almindelige Forvirring rent havde glemt

at føre til Bogs. Blot med Licentiaten var Frits ikke i Stand til at omgaas paa den forrige Fod. Af Maries Opførsel, da de begge bleve behandlede som Patienter, og en Del andre Omstændigheder havde han bemærket det Fortrin, hun øjensynligen gav denne Husets ældre Gæst. Han satte sig selv højt over sin formentlige Medbejler, og det var ham en utaalelig Forestilling at have maattet vige for en Mand, som han havde saa ringe Tanker om.

Licentiaten sad i Skumringen paa sit Kammer og bestræbte sig for at bibringe Peiter Begyndelsesgrundene til Indenadslæsning. Han strøg med sin flade Haand over Drengens glatkæmmede Hoved, idet han afbrød Undervisningen med det Spørgsmaal:

»Elskværdige, rare, fortræffelige Peiter! elsker du din gamle taabelige Lærer?«

»Ja«, svarede Drengen.

»Holder du ikke ret meget af mig?« blev Licentiaten ved.

»Jo«, sagde Peiter hurtig, idet han skred videre med sin Pegepind, for jo før jo heller at komme til Enden af Leksen.

»Du lyver, Dreng!« sagde Licentiaten; »du har ingen Agtelse for mig.«

Drengen sagde: »Jo, — K—a—t, Kat.«

»Du anser mig for et Tossehoved«, vedblev Licentiaten. »Du har mig til bedste, fordi jeg er beladt med denne Klumpfod, du slette Dreng! Men en Unge som du skal ikke foragte din Lærer, fordi han er vanskabt. Herefter skal jeg gribe til kraftige Midler

for at sætte mig i Respekt hos dig, forstaar du mig, Knægt?«

Under denne Tiltale ruskede han sin Lærling dygtig i Ørelappen. Drengen gav et gennemtrængende Skrig fra sig og flygtede med Haanden for Øret hen i en Krog af Stuen. Ved Skriget ilede Marie til og raabte ved Indgangen:

»Gør du dig uartig, Peiter? Kom straks hen og kys Manden paa Haanden og bed om Forladelse.«

Hun greb sin Broder i Armen, for at slæbe ham hen til Licentiaten. Men Peiter, som levende følte sin Lærers Uretfærdighed imod ham, brugte baade Hænder og Fødder til sit Forsvar, idet han med den største Halsstarrighed satte sig imod enhver Slags Afbigt.

»Slip ham, Jomfru!« sagde den nedslagne Licentiat. »Jeg har i et Anstød af ondt Lune gjort ham Uret. — Søde Peiter! vær ikke vred paa mig for den tyranniske Medfart, du har udstaaet. Der har du et Stykke Sukker, lad saa det være glemt. Lad mig blæse paa dit Øre. Kom og kys mig, min Dreng! Jeg er ulykkelig; thi nu ved jeg, du hader mig din hele Levetid.« Med disse Ord, som ledsagedes af en Taarestrøm, trak han det modstræbende Barn op til sig.

Men Peiter fordoblede naturligvis sin Skraalen, og med det Raab: »Du er en slem en, du stikker mig med dit Skæg«, — tog han, forfulgt af sin Søster Marie, Flugten ud af Licentiatens Kammer.

Frits, som igennem den aabne Dør havde set Licentiatens bagvendte Forhold, sagde til Marie: »Den

fjollede Pedant fordærver aldeles Drengen. Lad for alting ikke Deres Broder have noget at skaffe med et Menneske, der er saa aldeles uskikket til at omgaas Børn.«

Marie svarede: »Jeg beder Dem, aldrig at tage den egensindige Dreng i Forsvar. Sæt endogsaa, Herren i sin Overilelse har været for streng imod ham, skal da slig en Purk straks have Lov til at ytre saadan Stivhed mod en Mand, der daglig viser Godhed imod ham?«

»I Peiters Sted«, sagde Frits fornærmet, »vilde jeg betakke mig for en saadan Godhed, som altid udsatte mig for Tab af Øren og Næse. Han har saa liden Færdighed i sine lange Lemmers Afbenyttelse, at han vist engang ved et mislykket Kærtegn vrider en Arm af Led paa den stakkels Peiter. Om det saa er Hvalpen Karo, saa stikker den Halen mellem sine Bagben og løber tudende bort, naar den ser sin lærde Ven i ti Skridts Afstand. Den føler sig ilde tjent med hans kælne Nærmen, da dens Tæer gærne maa forsøge Vægten af hans Elefantfødder.«

Marie værdigede ham intet Svar paa hans kaade Bemærkninger, men førte Rømningsmanden atter ind til den forladte Fibel.

Frits kunde om Natten næppe sove for den urolige Længsel, hvormed han saa den næste Dags Højtidelighed i Møde. Saa snart Daglysningen begyndte, stod han op og gjorde sine Jagtredskaber i Stand. Derpaa gik han ud i Haven og ventede med Utaalmodighed paa, at hans Vært skulde rejse sig af Sengen. De første Svaler, der forlod deres Nattero,

maatte tjene til Maalet for hans Prøveskud, og da det lykkedes ham at træffe to til tre af disse under deres regelløse Flugt, haabede han, med sit sikre Haandelag at indlægge sig stor Ære ved de betydeligere Skud paa den større Jagt.

Licentiaten, som var vækket ved Flinteskuddene, viste sig i et aabent Vindue, der stødte ud til Haven.

»De har ikke faaet megen Søvn i Nat«, sagde han til Frits.

»Ikke synderlig«, gav denne til Svar.

»Jeg ikke heller«, vedblev Licentiaten.

»Hvad har da ligget Dem paa Hjærtet?« spurgte Frits.

»Jeg har«, fik han til Svar, »den halve Nat grundet paa det Værk, De ved, jeg har under Hænder.«

»Og jeg«, sagde Frits, »har før Dag plaffet med min Flint. Se, her er tre Svaler, som jeg allerede har truffet. Hvor mange Tanker har De fisket til Deres Bog?«

»Jeg har«, tog Licentiaten Ordet, »beskæftiget mig med en Del forberedende Betragtninger over det skriftlige Foredrags Væsen. Jeg kan med soleklare Beviser godtgøre Dem, at man aldeles ikke kan fremstille nogen Mening i Ord og Sætninger. Inden man beviser mig Muligheden deraf, kan jeg slet ikke skride til Værket.«

»Ej, ej!« sagde Frits; »hvis mit mundtlige Foredrag ikke tilfredsstiller Dem, saa behag blot at række mig et Stykke Papir, og jeg skal straks overbevise Dem om, at Kunsten er ikke saa svær, som De tror.«

»Ja«, svarede Licentiaten, »jeg har jo vistnok

før set Tanker udførte paa Papir; men siden jeg er kommen til tydeligen at indse den Modsigelse, der ligger i et saadant Foretagende, føler jeg mig ganske sat ud af Stand til at skabe nogen skriftlig Sætning. Men uagtet Erfaringen utallige Gange har vist, at det dog lader sig gøre, piner jeg mig selv for at løse den uforklarlige Gaade, hvordan man kan tænke, tale eller skrive. Ser De, min Ven! En Bevægelse forudsætter en Retning. Forstanden kan ej skride frem uden at bevæge sig i en vis Linie; men inden den følger denne Linie, maa den jo i Forvejen have tænkt sig den. Altsaa har man jo bestandig tænkt enhver Tanke, førend man tænker den. Enhver Tanke, der synes at være Minuttets Værk, forudsætter jo saaledes en Evighed. Det kunde gøre mig næsten forrykt. Hvorledes kan da nogen Tanke fødes, da den altid maa have været til, før den bliver til? Naar De skriver en Periode, maa De jo have Perioden i Hovedet, førend De skriver den. Men førend De fik den i Hovedet, maa De jo have tænkt Dem den; hvoraf kunde man ellers vide, der kunde tilvejebringes en Periode? Og førend De tænkte Dem den, maa De jo have forestillet Dem den; hvorledes kunde De ellers være faldet paa at tænke Dem den? Saaledes gaar det frem i det uendelige, og denne Uendelighed begrænses af et Øjeblik.«

»Men, for Pokker«, sagde Frits ligegyldig, »netop i det De beviser, at Tankerne ej kunne bevæge sig, skride Deres egne jo ret frisk fremad.«

»Det er jo netop Knuden«, gav Licentiaten ham til Svar. »Derved forøges jo det store Virvar, som

ingen dødelig nogen Sinde kan oprede. Indsigten af Tankens Umulighed indeholder selv en Umulighed, og Erkendelsen heraf frembringer paa ny en uforklarlig Modsigelse.«

Frits gav kun lidet Agt paa dette Svar. Han havde faaet Øje paa en Skade, der uforsigtigvis havde nedladt sig i en af de nærstaaende Trætoppe, hvor den med vippende Stjært og skraldende Tungeslag hoppede mellem Grenene. Med sin hele Opmærksomhed henvendt paa den, havde han grebet med Tommelfingeren om Hanen paa sin Flint, da Licentiaten i det samme bankede sig med knyttet Næve paa Panden og skreg:

»Av, mit Hoved! jeg bliver ganske svimmel.«

Ved denne Lyd blev Fuglen advaret og frelste sit Liv ved en betimelig Flugt. Frits satte fortrædelig sit Gevær ned ved Foden og vilde til at give sin Harme Luft i Ord.

I det samme hørte han Mølleren i sin Gaard blæse paa Jagthornet. Dette Signal besvaredes af et andet fjærnere Horn, hvis Toner dæmpedes af den tætte Skov. Frits, som allerede længe havde været fuldrustet, fulgte straks Musikkens Indbydelse. Stedets dobbelte Port stod paa vid Gavl, og en Skare Jægere til Hest og til Fods holdt deres Indtog paa den larmende Stenbro. Forskelligheden af deres Oppakning bidrog især til at give det hele Tog et broget Udseende. Nu saa man en pyntet ung Herre, som paa Skulderen bar en let parisisk Flint, hvis Pibe var blaatanløben og besat med Guldstads. Snart saa man en bedaget Skytte med et Hampereb om Livet og et

halvskæftet Gevær, der havde gammelt Jærns uanselige Farve, men hvis tyndslidte Munding var Borgen for, at dets Ejer maatte have grundigt Bekendtskab med dets Egenskaber. En før Forpagter, med en Kabus af Katteskind og en rødtærnet Halsklud, blev baaren frem af sin bomstærke Kørehoppe. Skydetasken, der hang over hans venstre Skulder, var forfærdiget af en Pudels krølhaarede Skind, og hans vægtige Flint var forsynet med et dobbelt Løb. Derefter kom en adelig Godsejer i en fin, blaa Spencer*) paa en stumphalet Hingst. Hans eneste Byrde var den smidige Ridepisk; thi ved Siden red hans Tjener, bebyrdet med hans Jagtredskaber. Denne førte, foruden Jagtkniven med et Skaft af Hjortetak, en Flint, der havde tilhørt Slægtens Stammefader. Mahogniskæftet var rigt udskaaret med Billeder og indlagt med Ruder af Perlemor. Hist blev en Jagthund ført i et Reb, her gik to sammenkoblede og slæbte med forenede Kræfter deres Træklods af Sted. Endnu flere løb uden Baand og Tvang omkring i Menneskevrimmelen.

Efter at det talrige Selskab, som til Hest og til Fods opfyldte hele Gaardspladsen, havde nydt den Frokost, der bedst passede til deres forskellige Kaar og Trang, skyndte man sig atter ud af Porten til den Sø, paa hvilken Jagten skulde holdes. Rundt omkring ved Bredden var den hele Sø besat med Siv og Moserør, som voksede paa et upaalideligt Grundlag. En letfødet Karl kunde til Nød løbe hen over den tynde

*) Jakke uden Lommer, kaldet saaledes efter Opfinderen. Poul Møller skriver »Spændser«.

Skorpe, men for en staaende var der ej noget sikkert Fodfæste. Gennem denne høje Planteskov havde Mølleren ladet hugge flere Gange, som alle vare saaledes belagte med Fjæle, at een Jæger uden Fare kunde stilles paa Post i hver Aabning. Da enhver havde faaet sin Plads anvist, tilkendegav Mølleren ved et Skud med sin Muskedonner, at Jagten kunde tage sin Begyndelse. Midt paa Søen roede seks til syv Joller, vel bemandede med de mest udsøgte Skytter. Mølleren anførte Flaaden, og havde sin Yndling Frits i Baaden hos sig. En talrig Andeflok, som ved de første Skud var bortskræmmet fra sine Skjulesteder, drog med forvirret Skrig gennem Luften. Naar den styrede midt over Søen, forfulgtes den med en Haglregn fra Baadene; naar den flyede til Søens Grænser, blev den tilbagekyst ved Skud fra de mellem Rørene skjulte Jægere. Der gaves en saa uafbrudt Lejlighed til Skud, at adskillige Flinter ofte paa en Gang løsnedes, og bestandig det ene Knald fulgte uden Ophold paa det andet. Alle Hunde havde fuldt op at bestille med at hente de dræbte Fugle. Snart saa man i det aabne Vand blot Hovedet af en svømmende Hønsehund, som i sin Flab holdt en And, der forgæves baskede Vandet med sine Vingeslag; snart hørte man en anden give Hals, medens den med Nød arbejdede sig igennem Dyndet og de raslende Rør. En tredie fik næppe saa meget Pusterum, at den et Øjeblik kunde betræde Landjorden for at ryste Vandet af sin Pels og sine hængende Ørelapper. Den blaalige Røg, som i den blikstille Luft ikke bortvejredes af nogen Vind, stod som et Loft af Skyer over den hele Sø.

Frits var i det hele Selskab den allerufortrødneste Skytte. Hans Efterstræbelse indskrænkedes ikke til Andeflokken, men enhver bevinget Skabning, der kom ham paa Skudvidde nær, var vis paa i ham at finde sin Banemand. Han tog ej som sine Ledsagere Hensyn til Dyrenes Brugbarhed for Køkken og Skorsten, men selv de store Maager faldt i stor Mængde for hans Haand. Til en Forandring forlod han efter nogle Timers Forløb sin Baad for at strøjfe imellem Rørene. Paa denne Vandring begav han sig hen til den lærde Licentiatus, som han af Skalkagtighed havde forledet til at følge Toget. Denne havde faaet sin Plads anvist paa en af de Veje, der vare banede gennem Rørene, hvor han, fordybet i Tanker og lænet til sit Gevær, stirrede ud paa Søen uden at lægge Mærke til, at en forvildet And med sine korte Vingeslag tit drog lige forbi hans Linie. Frits nærmede sig til ham, og satte ved sine Trin den bevægelige Grund i en saadan Rystelse, at Licentiaten knap var i Stand til at holde Ligevægten paa sit gyngende Bræt. En Svaneunge, der endnu var bedækket med de graafarvede, lodne Dun, kom i det samme sejlende forbi og standsede ganske raadvild foran Indgangen til Licentiatens Baghold.

»Skyd«, raabte Frits, »saa kan De bringe noget Vildt hjem til Jomfru Marie.«

Lægen trak med bortvendt Ansigt paa Stillepinden, men Krudtet brændte for, uden at noget Skud fulgte paa. »Ser De nu«, begyndte han derpaa til Frits, »hvorledes en uheldig Skæbne forfølger mig, hver Gang jeg vover mig ud i det bevægede Liv? Da De nærmede Dem, var jeg just i Begreb med at drøfte

den almindelige Sætning, at Skaberen aldeles har nægtet visse Folk ethvert Anlæg til at virke paa Materien. Hvad mig selv angaar, da ved jeg nu bestemt, at Grunden til det mislige Udfald, der almindeligvis følger paa mine Foretagender i den synlige Verden, ikke skriver sig fra nogen Udygtighed hos mig, men fra en ugunstig Dæmon, der forfølger mig. Naar jeg lægger Krudt paa Panden, spænder Hanen og trykker løs, da har jeg gjort, hvad der staar til mig, — *Diis permitto cætera* *). Det har jeg nu tre og tyve Gange gjort uden at se de forønskede Følger deraf. Fremgangsmaaden er saa simpel, at umulig noget Misgreb her kan finde Sted. Til Overflod har Forpagteren, som staar paa Post her tætved, givet mig en grundig Underretning om den hele Mekanisme. Og dog har jeg tit set, at en anden, ved at betjene sig af de samme Forholdsregler, altid bringer et Skud til Veje. Men jeg er født under en saa ulykkelig Stjærne, at der intet bliver af, naar disse Handlinger foretages af mig. Selv Forpagteren, hvem jeg agter som en Mand, der besidder dyb Indsigt i Behandlingen af Livets ydre Fænomener, har ikke kunnet bringe det til at løse nærværende Problem. Nu ser De selv, at jeg nødsages til at begrave mig i mit ensomme Kammer for ikke mere at tjene min onde Genius til Spot. Det følger af sig selv, at jeg som en Mand, der mest har siddet paa Studerekammeret, ikke formaar uden Skræk at affyre mit Gevær. Tænk Dem nu, hvad jeg har maattet udstaa, da jeg

*) Resten overlader jeg til Guderne.

tre og tyve Gange har gjort Vold paa min Natur for ret at familiarisere mig med Livets Rædselsscener. Tænk Dem min uendelige Smærte, da jeg tre og tyve Gange har gaaet over fra den mest overspændte Forfatning, hvori jeg ventede Bøsseskraldet, til den nedspændte Sindstilstand, der fulgte paa, naar min Forventning opløstes i et fuldkomment Intet.«

Frits fandt ikke noget uforklarligt i dette Vanheld; thi han var selv Skyld deri. Han havde paataget sig at udruste Licentiaten til Jagten, men af Skadefryd givet ham et uladt Gevær. Da han nu saa dennes fortvivlede Tilstand, begyndte han dog at føle nogen Anger over sin Ondskab. Denne Følelse bragte ham til at nærme sig Licentiaten med usædvanlig Venlighed og Fortrolighed. I den Samtale, som nu forefaldt imellem dem, bragtes Frits hændelsesvis til at ytre, at Dagens Strabadser havde vakt en pinlig Hunger og Tørst hos ham. Saa snart Licentiaten havde hørt denne Klage, fremdrog han straks et Papir med Brød og en Lommeflaske med Madeiravin og sagde:

»Her er en liden Hjærtestyrkning, som Møllerens forekommende Datter har forsynet mig med. De gør mig en Fornøjelse, hvis De vil vederkvæge Dem dermed. Jeg kan med mere Lethed end De være sligt foruden. De er yngre end jeg og føler altsaa stærkere de legemlige Fornødenheder. Desuden gør Kummeren over min ulyksalige Skæbne, at jeg kuns lidet mindes af nogen sanselig Trang.«

Frits blev rørt og ydmyget over denne Godmodighed, som hans Samvittighed sagde ham at han slet ikke fortjente. Han var nær ved rent ud at til-

staa sit skadefro Bedrageri; men en liden Fortrydelse, der opstod hos ham, fordi Jomfruen ikke lige saa vel havde set hans Lommer til gode som Licentiatens, hindrede denne Beslutning fra at komme til Modenhed. Han søgte sig da en afsides Plads i Græsset for der at nyde den kærkomne Frokost. Ved at opvikle det Papir, der tjente til Omslag for Smørrebrødet, fandt han, at det var beskrevet med Licentiatens Haand. Med Forundring og Medlidenhed læste han her følgende Linier:

»Betragtninger over ulykkelig Skilsmisse mellem Sjæl og Legem*).«

Frits blev uagtet sin Letsindighed dybt bevæget ved Licentiatens Skildring af sin egen Sindssvaghed. Han følte med Ydmygelse, at det var en følelsesløs Kaadhed af ham at drive Gæk med en saa beklagelsesværdig Sygdom. I Følelsen heraf besluttede han ufortøvet at gøre Licentiaten en oprigtig Afbigt. Da han med dette Forsæt begav sig hen til den Plads, hvor han havde forladt ham, saa han til sin store Forundring, at Posten var aldeles ledig. Han gennemstrøjfede nogle Minutter de tilgrænsende Rør uden at træffe paa nogen menneskelig Skikkelse. Endelig hørte han tæt ved sig nogle drøje Forbandelser i den brede sjællandske Mundart. Medens han saa sig om til alle Sider uden at opdage, hvor denne Røst kom fra, blev han saaledes tiltalt med Licentiatens Stemme:

»Ogsaa den Stræben, at give Stilen Velklang og

*) Det Stykke, som Forfatteren har tænkt sig at indskyde her, er næppe nogensinde blevet skrevet.

numerus)*, har sine store Vanskeligheder. Thi naar jeg ved Valget af Ord søger at gøre Foredraget bekvemt for Udtalen, hvo er mig da Borgen for, at jeg ej uforsætligen bruger mit eget mangelfulde Organ som Rettesnor? Da jeg mangler tre Fortænder, maa jeg tit finde Knuder i Stilen, uagtet denne for en Læser med fuldstændige Taleredskaber kan flyde let og behagelig.«

Ved at følge Lyden og drage nogle Rør til Side fik Frits omsider tæt ved sine Fødder Øje paa Forpagterens Kabus og Licentiatens blakkede Hattepul. Begge Personer vare, et Skridt fra hinanden, lige til Hagen sunkne ned i Dyndet.

»Kære Venner«, raabte han, »i hvilken Tilstand finder jeg Dem her!«

»God Dag, Kammerat!« sagde Forpagteren. »Vær saa god selv at tage min Kabus af for Dem selv; for vi sidder her med Arme og Ben i Klemme som to Pattebørn i et Svøb. Jo vi sidder rigtignok her i en køn Maade, det maa De nok sige to Gange. Den Klodsmajor der kom stalkende med sine lange Ben af Forskrækkelse for en Skrubtusse og plumpede ned i Moradset. Min tossede Godhed løb saaledes af med mig ved dette Syn, at jeg vilde komme ham til Redning. Derfor sidder jeg nu til Straf omtrent i samme Maade som han. De kan ikke forestille Dem, hvad jeg har udstaaet i den halve Time, vi har siddet her. Jeg kan fast ikke leve, naar jeg ikke af og til faar mig en Pris Tobak; men det har været mig plat

*) Rytme.

umuligt at komme til Daasen i min Vestelomme. Og saa har jeg oven i Købet haft den Ærgrelse at se det lærde Spektakkel sidde der og studere, som om han ret befandt sig i sit Es. Havde jeg endda haft en Karl, med hvem jeg kunde have slaaet en fornuftig Passiar af! Men her har jeg siddet og kedet mig rent fordærvet. Det har ej engang været mig muligt at spytte ret af Hjærtens Grund, da Velanstændighed forbød at spytte min Ulykkeskammerat i Ansigtet. Spring nu hen og hent os et Bræt, at vi jo før jo heller kan komme vel ud af Skarnet; men let først min Kabus lidt og riv mig dygtig i Hovedet over det venstre Øre, thi jeg føler just paa det Sted en bandsat Kløen og Krillen.«

Idet Licentiaten paa det hidbragte Bræt kravlede frem af Moradset, sagde han til Frits: »Det er desuden en egen Sag at overveje, om en Periode skrider let af Sted. Man gennemlæser saa tit et Stykke Sammenskrift for at erfare, om det klinger godt; man grunder paa, hvor megen Malm det taaler uden at skride for tungt, hvorledes Ordenes Følge kan skride let over Læberne, uden just at have Udseende af at være beregnet for en tandløs Kvindes Mund. Det gaar en som en Maler, der stirrer saa længe paa sit Lærred, at alle Farver forsvinde for hans Blik. En fastbundet Rad af Ord, der staa paa Papiret, sætter man med Tanken i Bevægelse. Men i samme Moment maa Tanken med et roligt Overblik staa stille for at iagttage Klangen. Altsaa maa Tanken paa een Gang gaa fremad og blive paa Pletten.«

Forpagteren, som i det samme lykkelig var bleven

bjærget, sagde til Licentiaten: »Farvel, Kammerat! og Tak for godt Selskab. Enten De nu med Ben og Tanker skrider fremad eller staar stille, saa gaar jeg min Vej og takker Gud, jeg slap saa vel den Gang.« — Han stirrede ned i det Hul, hvoraf han var opsteget, og sagde: »Hilledød, hvor min Krop har optaget en forsvarlig Plads! Jeg har aldrig før vidst, at min Person havde saa mange Kubikalens Indhold. Det slaar dog aldrig fejl, at Afstøbningen er nøjagtig. Jeg kan sikkert skikke min Skrædder herud til dette Futteral, naar jeg skal have Maal til et Par ny Bukser.«

Et let Vindstød blæste for et Øjeblik Røgen bort fra Søens Overflade og aabnede Udsigten til den modsatte Bred, hvor der stod en Høj, beskygget af Træer og forsynet med Bænke. Der opdagede Frits nogle pyntede Damer, som havde taget Plads blandt Tilskuerne. Paa Vognen nedenfor ved Søen sad en Kusk med en sølvbræmmet Kjortelkrave. Hestene, som ængstedes ved Flinternes idelige Knalden, holdt deres lette Fødder i bestandig Bevægelse, og Karlen bestræbte sig for at berolige dem ved idelig at berøre deres Hofter med sit lange Piskeskaft.

»Hvo er det anselige Fruentimmer i den sorte Dragt?« spurgte Frits Forpagteren.

»Det er Enken, som ejer Godset Ravnshøj«, gav denne til Svar.

»Den mindre Dame«, vedblev Frits, »Pigen med Roser paa Hatten, som bestandig med dansende Fjed gaar omkring paa Terrassen, er formodentlig Fruens Datter?«

»Rigtig«, svarede Forpagteren; »det er Frøken

Sophie. Hun er noget ubetydelig af Vækst og en Smule vilter af Sindsbeskaffenhed, det er sandt; men det er dog et ejegodt, retskaffent Kvindfolk. Var jeg saadan en køn Karl som De, vilde jeg forsøge min Lykke der. De kan tro, hun har baade at ligge paa og sidde paa. Hun kan ogsaa gøre nette Ting med sine Næver og er i alle Maader vel oplært. Det er Skade, Moderen sidder i uskiftet Bo; thi der staar en Del betydelige Prioriteter i Godset. Men hvordan det gaar, kan dog enhver Mand være vel tjent med Frøken Sophie, som sagt.«

Idet Forpagteren havde fuldendt sin Skildring af Sophies Omstændigheder, lød et skingrende Holla tværs over Søen, og Mølleren, fra hvem Raabet kom, vinkede med sin Haand ad Frits. Da Frits havde fulgt Vinket, fremstillede Mølleren sin Lærling for det nys ankomne Selskab med følgende Ord:

»Her skal Fruen og Frøkenen se en Karl, hvis Mage man skal rejse langt efter. Han har i Dag gjort et Skud, som jeg aldrig glemmer. Vi havde hist i Baaden saa rent bortskudt alle vores Hagl, at Frits maatte lade sin Bøsse med en Kugle. Dermed sigtede han paa en Vandhøne, der lod sig se over de tre Hundrede Skridt fra Baaden. Jeg raabte til ham, det var Narrestreger at skyde paa sligt et Maal; men i det samme trykkede han løs, og Fuglen flød i sit Blod paa Søen.«

»Ja det forstaar sig«, tog Forpagteren Ordet, »naar jeg vil lade mit Gevær med et Sandskorn og fyre mellem en Sværm af Myg, kunde det kanske

træffe sig, at jeg skød Øjet ind paa en af dem; men Slumpeskud bliver dog altid Slumpeskud.«

Efter denne Bemærkning gik han sin Vej. Men Frits, som imidlertid fortørnet havde ladt sit Gevær, skød ham Kabusen af Hovedet, saaledes at den fløj langt bort i Græsset*). Forpagteren vendte tilbage, ganske hvid i Ansigtet, og sagde med rystende Stemme til Frits:

»Hør, ved du hvad, Brorlil! slige Friskyttespil høre ikke med til god Skik her i vort gamle Land. Her skyder man ikke til Maals efter Mænd, for at vise Kvindfolk sine ridderlige Dyder. Jeg er en Mand, som ved min Arms Dygtighed ernærer seks Børnemunde. Mit Hoved er for godt til at være Skydeskive for en Dreng fra København. Gjorde jeg dig din Ret, skulde jeg lette dig en Alen fra Jorden og ryste dig, saa at dine Nyrnberger-Lemmer skulde gaa fra hinanden i Limningen. Forstaar du Sjællandsk?«

Under denne Tiltale lod han sin vægtige Næve falde saa drøjt paa Fritses Skulder, at denne sank i Knæ derved. En stærk Rødme bedækkede Fritses Ansigt. Han ønskede sig dybt ned i Jorden af Skamfuldhed. Han, som nys, omgiven med en Slags Glorie, havde traadt for de fremmede Damers Aasyn, følte sig nu blottet og undselig som Adam, da han første Gang savnede Figenbladet. Han tog Forpagteren i Haanden og sagde:

»Jeg føler dybt, at jeg har Uret, og beder Dem

*) Trækket minder om den bekendte Scene i »Hakon Jarl«, hvor Einar skyder til Maals efter Jarlens Hjelmbusk.

oprigtig om Forladelse. At jeg har handlet som en Dreng, det erkender jeg selv; men jeg vil ikke høre det mer af Deres Mund. Hvis De blot med eet Ord endnu fortsætter det begyndte Sprog til mig, da sætter jeg min Salighed i Pant paa, at jeg skyder nok en Gang, ikke paa Deres Kabus, men paa Deres Pandebrask.« Idet han sagde dette, rev han et ladt Gevær ud af Møllerens Haand.

»Godt derfra, Søn!« sagde Mølleren; »rask derfra! Forlanger du nu mer, gamle hidsige Krabat! saa har du med to at skaffe. Gud fri os fra, at der ikke skulde gøres andet end kloge Ting i Verden, da var det snart forbi med Livets Lystighed. Ungdom og Galskab maa have sin Gang, om der ogsaa nu og da skulde gaa en Forpagter i Løbet.«

»Lad det nu være godt da«, sagde Forpagteren. »Frøkenen er vel saa god at skænke mig et Glas Vin oven paa den Forskrækkelse.«

»Meget gærne«, sagde hun; »jeg skænker to, men paa det Vilkaar, at De klinker til Forlig med den unge Mand.«

»Af Hjærtens Grund«, sagde Forpagteren; »naar Frøken Sophie forlanger det, drikker jeg Dus med Rakkerens Dreng.«

I begge sine snehvide Hænder bragte Sophie to fyldte Glas. De tvende Modstandere stødte Rand mod Rand, tømte Vinen og omfavnede hinanden.

»Se, nu er alting godt«, begyndte Mølleren; »men jeg har i Dag slet ikke kendt vores skikkelige Forpagter igen, der førte saa skarp en Tale for en ringe Spøgs Skyld. Da lover jeg min Søn Frits, han

har samme Sind, som jeg altid har haft, baade her og andetsteds. Naar jeg har forset mig mod nogen, da har jeg villig givet ham al den Fyldestgørelse, han forlangte. Men jeg har aldrig kunnet finde mig i, at nogen har kastet mig sine Trumfer i Næsen, fordi han var i Forhaanden. Vi ere alle Mennesker. Den ene skal ikke bryste sig med højrøstet Tale for at genne den anden ind i et Musehul. Thi al vor Storhed er i Grunden kun Vind og Vejr.«

»Blodet kommer let i Kog«, sagde Forpagteren, »naar man ser sit Liv sat paa Spil.«

»Der har vi det!« svarede Mølleren; »det gaar altid saaledes med Hjemfødninger. Du har været vant til at sidde bestandig hjemme for din Bordende og have Forordet, derfor kan du ikke vænne dig til at se Verden med andres Øjne. Fra det Stade betragter du det som en stor Begivenhed i Landet, om du fik et Lad*) i Hovedet i Stedet for i Kabusen; men i Grunden gjorde det dog grumme liden Forandring i Verdens Gang, om der var en Forpagter mer eller mindre.«

Efter at Tvisten var bilagt, blandede Mølleren og Forpagteren sig atter mellem de jagende; men Frits ansaa det for en bedre Tidsfordriv at underholde sig med Damerne paa Terrassen. Fruen sagde til ham:

»De forekommer mig at drive Deres Lidenskab for Jagten alt for vidt, da De endogsaa har anrettet

*) D. e. en Ladning. Dog kan Ordet ogsaa læses som et Lod (nemlig Krudt).

et grusomt Nederlag paa Dyr, hvis Død hverken er Dem selv eller nogen anden til Nytte.«

»O«, sagde Frits, »man nedværdiger den fri Kunst for dybt, naar man vil gøre Jægeren til en Tjener for Kokkepigen. Hvis De anser det for tilladeligt at dræbe Dyr for at sætte dem paa Bordet, maa De dog tilstaa, det er mere forsvarligt at føre Krig med Dyreriget blot for at øve sin Aands og sit Legems Kræfter. Den hurtige Fatning og Koldblodighed, som er en Jægers Hoveddyd, uddanner man lige saa godt ved at forfølge de uspiselige Dyr som dem, der bruges til Husholdningen.«

»Det hjælper ikke«, tog Sophie Ordet, »at De taler til Moder derom. Hun er saa god, at hun aldrig tilsteder, man gør Dyr Fortræd. Da jeg var mindre, tillod hun mig ej engang at lege med vore Kattekillinger, fordi denne Befingren var skadelig for deres Helbred. Hun har i Grunden Ret. Jeg føler ogsaa, det er slemt gjort af mig, at jeg saa gærne ser paa, at man skyder Fugle; men jeg kan ikke gøre ved det. Det er dog rigtig tungt at være dydig, naar man skal være saa generet derved. De smukke Fjær komme først ret til Syne, naar Fuglene falde ned fra deres Flugt. O! hvor det tager sig herligt ud, naar en ret stor Maage synker ned igennem Luften, og Solen skinner paa dens brede Vinger*). Moder har ikke haft Ro for mig, førend jeg fik hende til at køre ned til Søen i Dag.«

»Og desuagtet«, sagde Fruen, »er min kæreste Lystvandring ved Bredden af denne Sø. Men paa en

*) Sammenlign hermed Udtrykkene i »Jægervisen« (S. 31 f.).

saadan Dag taber jeg Nydelsen af den skønne Natur, naar jeg hvert Øjeblik maa vende Blikket bort fra det store Blodbad.«

Frits bemærkede: »Fra denne Banke har man i Sandhed ogsaa ret en smuk Udsigt tværs over Søen til de skovbevoksede Bakker. Jeg har i Dag haft saa mange Ting i Hovedet, at jeg nu først bliver opmærksom derpaa. — Det fornøjer vist ogsaa Dem, Frøken! at betragte saa smuk en Egn?«

»O ja«, sagde hun, »lidt fornøjer det mig jo rigtig nok; dog kan jeg just ikke sige, jeg nogen Sinde bliver meget glad derover, saaledes som Moder og Marie. Jeg gider nok set paa Træer og grønne Marker; men jeg vil dog tusinde Gange hellere paa Bal.«

»Deri har du fuldkommen Ret«, sagde Moderen; »jeg er tit nok vred paa dig, fordi du er saa ganske følesløs for Naturens Herlighed.«

»Men deri gør du dog virkelig stor Synd, bedste Moder!« sagde Sophie, idet hun omslyngede Fruen med begge sine Arme. »Hvad kan jeg gøre for, at vor Herre har givet mig saa liden Forstand? Du vil dog vist ikke have, at jeg skal lyve og anstille mig henrykt.«

Moderen drog sig lempelig ud af Datterens Favn og sagde med en alvorlig Tone til hende: »Det klæder ikke godt, at du i Folks Paasyn viser en saa barnagtig Kælenskab.«

»Men, lille Moder!« sagde Sophie, idet hun holdt Fruen for Munden, »du maa rigtig heller ikke saaledes rette paa mig i fremmedes Paahør! man kunde jo let anse mig for et Barn, især da jeg er kun lidet voksen

af min Alder. Du maa ikke saaledes gøre dig vred for ingen Ting; thi«, føjede hun halv sagte til, »det klæder dog heller ikke godt.«

Ved sine paatrængende Kærtegn aftvang Sophie til sidst sin Moder et Smil. Frits gik ned ad Terrassens snegledannede Trappetrin. Sophie, som blev det var, slap sin Moder og raabte:

»Hvor vil De hen saa hastig?«

Han svarede: »Jeg hører en Hønsehund pusle hist henne mellem Rørene. Jeg maa hen at se, om den ikke har forstyrret en Iriskrede, som jeg omtrent paa samme Sted har opdaget.«

»O«, raabte hun igen, »bi lidt og tag mig med; jeg holder saa meget af Fuglereder.« I samme Minut ilede hun uden at indhente Moderens Betænkning bag efter Frits og ankom i hans Selskab til det omtalte Sted, hvor Iriskreden fandtes aldeles ubeskadiget.

»Ak«, sagde Sophie, »det er da nogle snurrige smaa Æg! Tag Dem i Agt, rør ikke ved dem, saa forlader Moderen dem. De kunde ret gøre mig en stor Tjeneste, hvis De vil forære mig denne Rede. De rejser jo snart fra Egnen og har ingen Gavn af den. Jeg bor derimod saa nær herved og kan af og til besøge den; derfor skal De ret have Tak, hvis det maa være min Rede. Sig ja, hører De!«

»Om jeg rejser snart fra Egnen, er et stort Spørgsmaal; men for det første kunne vi jo være halvt om Reden.«

»Lad det da være et Ord«, sagde hun, »skønt fem Æg just ikke vel lade sig dele. Men vi kan jo endelig trække Straa om det ene. Dog, hvad hjælper

det, jeg lægger slige Planer. Moder tillader mig vist aldrig at tage Ungerne hjem.«

»Sophie!« skreg Moderen.

»Nu kommer vi straks, lille Moder!« — Derpaa vendte hun sig atter til Frits med det Spørgsmaal: »Sig mig i en Hast, om De gør meget af at danse?«

»O, det er min største Fornøjelse!«

»Det var herligt«, svarede hun; »vi skal om et Par Dage have Bal i vort Hus. Jeg skal overtale Moder til at invitere Dem.«

»O«, svarede Frits, »Gud velsigne Dem! brug endelig al Deres Overtalelsesævne, ellers kommer jeg, saa Gud! uindbuden, skønt jeg forudser, jeg vil harme mig til Døde, hver Gang De danser med en anden.«

»Ja, saa bliv heller borte«, svarede hun; »thi saa længe nogen byder mig op, kan De være vis paa, jeg sidder ingen Dans over.«

»Den første Dans«, sagde Frits ivrig, »maa De helligen love mig, De danser med mig.«

»Det er et Ord«, svarede hun, »den første og den tredje.«

»Og den femte«, føjede Frits hastig til.

»Nu bliver De ogsaa altfor begærlig. Derom kan vi tale, naar Tiden kommer. Den Dag, den Sorg! Gud, hvor jeg glæder mig til det Bal! De kan tro, Tiden bliver os imellem lang. Undertiden forgaa hele fjorten Dage, uden at vi se noget Menneske hos os.«

»Hvad foretager De Dem da i Deres Ensomhed? De læser vel en hel Mængde Bøger?«

»O nej, jeg læser sjælden, uden hvad der bliver

mig foresat. I de lange Vinteraftener læser Moder gærne højt for mig og Marie. Men det er gærne noget dumt, alvorligt Tøj. De kan tro, jeg har undertiden ondt med at holde mine Øjne aabne, især naar der kommer Vers imellem. Dem beder jeg altid Moder springe forbi. Det er mig ret ubegribeligt, hvorledes fornuftige Folk, som have Lærdom nok til at give Bøger i Trykken, gide befattet sig med saadanne Narrestreger som Rim. Naar jeg ikke har noget bedre at gøre, har jeg nok Lyst til at læse muntre Bøger, især Komedier, hvori der gøres Nar af gamle Mænd.«

»For at tale om noget andet«, sagde Frits, »Tiden vil falde mig forbistret lang i disse Dage, mens jeg gaar og længes efter Ballet. Kunde De ikke formaa Deres Moder til at indbyde mig inden den Tid?«

»Nej, det vil falde vanskeligt; men De kan jo komme af Dem selv. De lader jo ikke til at være undselig af Dem.«

»Det bliver det fornuftigste; jeg kommer bestemt i Morgen.«

»O ja, gør det!«

»Sophie!!« raabte Fruen igen, »Sophie!!! . . . hvor bliver du af?«

»Bedste Moder! nu er jeg jo paa Øjeblikket hos dig«, svarede Sophie i en noget uvillig Tone. — »Det er ret ubehageligt«, sagde hun til Frits, »at vi nu straks skal køre bort; jeg træffer saa sjælden et Menneske, med hvem jeg kan faa en ret fornuftig Samtale.« Idet hun sagde dette, løb hun hurtig fra Frits, og da han med Flid fulgte langsomt efter, fik hun

Tid til at tale to, tre Minuter med sin Moder, inden han igen stod hos dem paa Banken. I denne korte Mellemtid havde hun gjort saa god Brug af sin Veltalenhed, at Frits, da han igen nærmede sig dem, straks fik den forønskede Indbydelse. Derefter hjalp han begge Damer op i deres Vogn, og Kusken gav de utaalmodig stampende Heste Tømmen.

Da Vognen var forsvunden, ilede Frits paa ny hen til det Sted, hvor han tillige med Frøkenen fra Ravnshøj havde betragtet Iriskreden. Med blussende Kinder og uroligt Pulsslag kastede han sig ned paa den afsides Græsplet og tilbagekaldte bestandig i sine Tanker ethvert Ord, der var kommet over hendes Læber. Ja, for ret med Liv og Kraft at tilegne sig Erindringen om de faa Minutter, han havde tilbragt i hendes Selskab, gentog han endogsaa højt for sig selv enhver af hendes Ytringer, idet han bestræbte sig for at efterligne hendes velklingende Røst. I denne Tidsfordriv blev han forstyrret ved et kraftigt Varsko! Dette Skrig kom fra Forpagteren, der red foran den hele Trop af de hjemdragende Jægere. Han vendte sig til den efterfølgende Flok og raabte:

»Holdt! ellers ride vi den københavnske Herre ned. Han ligger, Gud hjælpe mig, her i Græsset og smaasnakker med sig selv. — Hvordan er det fat, Brorlille? Finder De Dem besværet af Bugvrid, siden De klager Dem saa gudsjammerligt? De ligger jo her og piber som en Mus i Barselsnød. Hvorledes har De med et lagt Dem eet saa spinkelt Mæle til?«

Frits rejste sig og ilede hen til Licentiaten, som, udmattet af Dagens Møjsommelighed, slæbte sig lang-

somt efter det hele Tog. Frits greb ham om Livet og trykkede ham af alle Livsens Kræfter op til sit Bryst.

»Far i Mag«, raabte Licentiaten, hvis Lemmer ved de voldsomme Kærtegn kom i stor Konfusion, »far i Mag, gode Ven! De sætter mig i en Slags Forlegenhed ved Deres sangvinske Venskabsytringer. Jeg besidder ikke Smidighed nok til at gengælde Deres Høflighed paa saa haandgribelig en Maade. Naturen har nægtet mig en saadan Lethed i Legemets Behandling. Desuden ser De selv, at jeg har en Del Sager at bære paa og besidder altsaa langtfra nogen fuldstændig Raadighed over mine Lemmer. Skal jeg besvare Deres Omarmelse, maa De dels give mig tilbørlig Betænkningstid, dels skaffe mig fat paa en Tjener, der imens kan overtage mit Gevær.« Idelig afbrudt ved Fritses hæftige Favntag fik han med Nød og næppe sin Undskyldning fremført.

Den begejstrede Ungersvend sagde til ham: »Fortræffelige Licentiat! vær ikke vred paa mig, fordi jeg af en Skadefryd, som jeg ret af Hjærtet fortryder, gav Dem en uladet Flint med paa Jagten. Jeg føler mig i dette Minut saa usigelig lykkelig, at jeg vil holde Venskab med den hele Verden, fra Øst til Vest, fra Pol til Pol, fra Alt til Intet og fra Sol til Sol. Ingen paa Jordens Overflade maa bære Nag til mig. Jeg vil slutte Stilstand med Møllerens Hankat, som hver Dag river min Ven Peiter i Ansigtet, og som er det vederstyggeligste Bæst, der gaar paa fire Ben. Herlige, grundlærde, godmodige Mand! giv mig Deres Haand til Forlig. Fy! det var i Grunden blot en lav Mis-

undelse, der drev mig til at spille Dem det slemme Puds. Det var en halv ubevidst Harme over, at De stod i Vejen for min Kærlighed til Jomfru Marie. Al saadan lumpen Sindsbevægelse forsvinder nu rent af mit Bryst. Naar De gifter Dem, vil jeg danse syv Jomfruer trætte paa Deres Bryllupsdag. Jeg vil blæse saa skønt paa mit Horn, at de mest brøstfældige Ben ufrivillig skulle danse Hopsa.«

»Stop«, sagde Licentiaten, »stop et Øjeblik! De bedøver mig aldeles ved Deres balstyrige Vociferation. Jeg søger forgæves at finde nogen Tanketraad, *nexus* og logisk Sammenhæng i denne strygende Strøm af Ord. Giv mig lidt Betænkningstid. — Se, se! Ved Deres Tale kommer jeg til Kundskab om en Del *facta* — Kendsgærninger*) vilde jeg sige, som før have været mig aldeles ubekendte. Altsaa: De har følt Kærlighed for Jomfru Marie? Ej, ej! Den Omstændighed staar da formodentlig i Forbindelse med Deres attenterede Selvmord? Se, se! — Jeg tilbringer den største Del af Dagen ved min Pult, og saaledes er det højst forklarligt, at en Del Tildragelser i Huset falde rent uden for min Synskres. Men mine psykologiske Granskninger sætte mig dog straks i Stand til at finde Traaden i de mig forelagte Begivenheder. Saaledes faldt det mig straks ind at kombinere Deres haabløse Kærlighed

*) Dette Ord var altsaa den Gang endnu ikke almindeligt i den daglige Tale. Det er overført fra Lovsproget, hvor det bruges netop i den Betydning, hvori Licentiaten her tager det: Gærning, hvorved noget kendes og bevises, *Indicium*.

med Æbletræet og Strikken. Dertil bringer man det kuns ved Studier.«

»O!« svarede Frits, »Mølleren har dog vist ikke lagt sig meget efter Filosofien, og han begreb dog straks Sammenhængen.«

»Men«, blev Licentiaten ved, »en anden Ytring af Dem synes at bero paa en fuldkommen urigtig Forestilling, nemlig at jeg skulde have stillet mig i Vejen for Deres Kærlighed.«

»Den Fugl ville vi lade flyve«, sagde Frits. »Jeg trænger ej ind i nogens Lønkammer, skønt mit staar aabent for enhver. Nu er jeg alt for salig til at opholde mig ved Tanken om gammel Modgang.«

»Deres Modgang«, sagde Licentiaten, »synes i ubetimelig Tid at blive gammel. Men da De selv erklærer, at Adgangen til Deres Hemmeligheder staar aaben for enhver, anser De mig vel ej for paatrængende, naar jeg frit spørger Dem om Aarsagen til Deres pludselige Lyksalighed?«

Herpaa svarede Frits: »Kære Licentiatus! De har set mig en Fjerdedel af en Klokketime for[hippet paa at fortælle Dem det].«

Her mangler i Manuskriptet et halvt Ark, om hvis Indhold der næppe kan gøres andre og rimeligere Formodninger end dem, hvormed Thaarup, der tilmed mener at kunne huske den følgende Scenes Tilblivelse, har udfyldt Lakunen.

Læseren, siger han, maa altsaa selv forestille sig, hvorledes Licentiaten optog Fritses Fortrolighed, uden Tvivl ikke uden Forbavselse over den Hurtighed, hvormed denne kunde gaa over fra een Forlibelse til en anden [og næppe helt uden Fortrydelse over den ny Retning for hans Tilbøjelighed, thi

det er sandsynligt, at han allerede nu selv bærer paa en hemmelig Kærlighed til den smukke Frøken, som han sikkert oftere har set]; vistnok har han ogsaa i den Anledning meddelt Frits sine vise Raad. Under Samtalen komme de derpaa tilbage til Møllekroen, og hermed sluttes Kapitlet. Lakunen har endvidere indeholdt Begyndelsen til det

FJERDE KAPITEL.

Ravnshøj.

Dagen efter Andejagten tog Frits Afsked med Møllerens, hvorved Møllerkonen [hvis Ordene »Værtindens Regning« i B høre herhen] vel ikke har forglemt at føre ham de ny Vinduesruder til Regning, og tiltraadte sin Vandring til Ravnshøj for efter Aftalen med Sophie at gæste Gaardens Frue. Det er at formode, at han ogsaa har vidst, at han her vilde træffe en gammel Kammerat i Kandidaten Jens Hansens Person. Denne er Huslærer for Fruens yngre Børn eller har været det for de ældre og ligger nu og venter paa et Kald. Han har det for Resten godt i sin nærværende Stilling, om han end turde finde Anledning til at beklage, at »de eviggode Pandekager ere gaaede overstyr«. Hvad Fritses Bekendtskab med denne Hansen angaar, er det mindre sandsynligt, at dette skriver sig fra Skolen, da Hansen maa være dimitteret i det mindste 4 til 5 Aar tidligere end Frits, end derfra, at de muligt ere Bysbørn fra Jylland. [Af det følgende faar man dog snarest det Indtryk, at Frits og Kandidaten, ligesom Silvius og Slotskapellanen, ere Studentkammerater. Forfatteren synes at have glemt, at Frits er Rus og Jens Hansen en ældre Akademiker]. Da nu Frits, svedig og støvet efter sin Fodvandring, ankommer paa Gaarden, spørger han først efter Kandidaten for hos ham at ordne sin Paaklædning, inden han fremstiller sig for Her-

skabet, og bliver altsaa henvist til hans Værelse. Han banker paa, triner ind og finder sin Ven ivrigen beskæftiget med at blanke sine Støvler, Hansen lader sig ikke forstyrre i sit Arbejde ved Fritses uventede Besøg; men efter et kort og tørt Velkommen gav han sig igen til at bearbejde Støvlerne, idet han

aandede paa dem af alle Kræfter.

»Det er mig ret kært at se dig her hos mig«, sagde han. »Vær saa god og tag dig en Stol, og lad som du var hjemme. Fortryd ikke paa, jeg bliver ved mit Arbejd; du ser, jeg er endnu den gamle. Jeg vil gærne holde min Smule Fattigdom i god Stand. Naar man ikke holder sit Tøj ret i fuldkommen Orden, saa har man ingen Fornøjelse deraf.«

»Jeg kommer for at besøge din Frue«, tog Frits Ordet, »og træffer dig ret belejligt med Skobørsten i Haanden. Jeg kan vel faa Støvet strøget af mine Støvler med det samme.«

»Nej, Frits!« svarede Kandidaten bestemt. »Hver Ting har sin Brug. Vel er du min gamle Kammerat, men denne Børste, den er mig en Helligdom. Den maa aldrig komme til Smuds eller Støv, den er blot bestemt til at lægge sidste Haand paa Værket med. Jeg vil tjene dig med en god Villie, hvori jeg kan; men det maa du forlade mig, denne Børste er min Øjesten.«

»Ja, det er mig just ikke heller saa grumme magtpaaliggende, jeg kan jo viske mine Støvler med min Lommeklud.«

»Frits, Frits!« sagde Hr. Hansen med Hovedrysten, »du er dog endnu den gamle Dreng. Eet Spøg

og et andet Alvor. Var jeg i dit Sted, lagde jeg mig et Par gule Kraver til. Gule Kraver ere just værd at sætte Penge i. Ere da dine Støvleskafter ikke blankede til største Fuldkommenhed, saa dækkes det dog. Det er desuden et Stykke, som man kun behøver at anskaffe sig een Gang, saa har man dem siden for bestandig.«

»Hvorfor holder du ikke selv gulkravede Støvler?«

»Derom maa du vel spørge. Men hvad svarer jeg? Ser du, jeg holdt selv Støvlekraver, naar det ikke var for tre Tings Skyld. Dersom vor Herre vilde kalde Præsten her paa Godset, saa var jeg vis paa hans Kald. Da passede slig Stads sig ikke mere til min Stand, og jeg havde saa godt som kastet de Skillinger ud af Vinduet. For det andet holder jeg ikke meget af at lægge Skjul paa nogen Ting. Jeg maatte dog have den bedækkede Del af Skaftet plejet med samme Nøjagtighed. Om ingen i Verden saa, at jeg gik med slet pudsede Støvler, saa havde jeg dog ingen Ro paa mig, naar jeg vidste det selv. Saaledes tænker jeg. For det tredje er jeg noget før om Læggene. Det faldt mere paa, naar jeg brugte den Slags Pynt. Der kan du se, jeg har overlagt det vel. Man skal først tænke, saa handle, det er mit Princip.«

Naar Frits befandt sig ved en Bogsamling, havde han den Skik at trække det ene Bind frem efter det andet og halv tankeløs at blade deri. Da han ogsaa her fulgte denne Sædvane, maatte Jens Hansen med stor Misfornøjelse se, hvorledes hans velkonditionerede Bøger uden Hensigt bleve befingrede. For at befri sig for dette modbydelige Syn, sagde han til Frits*):

»Du vil her aldeles ikke finde nogen Bog efter dit Hoved. Jeg har slet ingen Komödiebøger eller andre saadanne spøgefulde Skrifter. Her er blot det rene Væsen. Paa disse fire Hylder staar saamænd enhver Bog, som jeg har terpet igennem, inden jeg kom saa vidt, som jeg nu er. Det er ret fornøjeligt at kunne saaledes med eet Blik overse sin videnskabelige Løbebane, lige fra Rasmussens ABC til Haenleins Indledning**). Saa kan man se, der er en Del at gaa igennem for enhver, der giver sig paa den Vej. Vil Gud give mig Børn, saa staa mine Bøger i den Orden, de skal bruge dem. Da kan jeg føre dem hen for denne Reol og sige med god Samvittighed: Børn! ser her, hvorledes eders Fader har stridt. Tag nu fat, hvor han slap, saa kommer I nok frem i Verden.«

»Læser du da nu aldrig mer nogen Bog?« spurgte Frits.

»Jo, i den senere Tid kan du tro jeg har pløjet ganske artig i poetiske Skrifter, baade paa Dansk og paa Tysk. Herre Gud, man vil jo dog nødig lade sig gøre til et Aalehoved. I Førstningen, da jeg kom herud mellem Folk, der vidste Besked om Poeter og Vers, da maatte jeg skamme mig som en Hund, fordi jeg aldrig kunde tale med. Men lad dem nu komme,

*) Her har Forfatteren bemærket: »Herfra til Slutningen er Fortællingen skitseret«.

**) Th. Rasmussens Abece 1787, flere Gange oplagt; Haenleins »Indledning til det Nye Testamentes Skrifter« (1798—99) benyttedes almindeligt som Lærebog paa Universitetet.

saa skal de nok finde Karl for dem. Du kan tro, den skal staa tidlig op, der skal tage mig i min Æstetik. Det er ret en Lykke for mig, at jeg er kommen i Huset hos denne Frue. Nu faar jeg altid betimelig Underretning om, hvilke Poeter der er mest i Vælten, og hvor dybt enhver af dem stikker. Det er en Pokkers Kærling; hun kunde gærne tage sig paa at være Manuduktør i den poetiske Litteratur. Du kan fly hende lige hvad Poet du vil, enten tysk eller dansk, saa vil hun straks sige dig, om han har forstaaet sin Haandtering. Det gaar for hende som et Stykke Smørrebrød, thi hun kan sin Æstetik som en af os sit Fadervor.«

»Er det dig nu«, spurgte Frits, »blot et Pligtarbejde, naar du studerer disse mange Digterværker? Føler du slet ingen Fornøjelse derved?«

»Jo mænd gør jeg saa. Det maa jeg ikke sige andet. Det er ret en snurrig Tidsfordriv at lægge Mærke til, hvorledes en Digter kan hitte paa de underligste Ting af Verden, som man aldrig skulde tro noget Menneskes Barn kunde falde paa. Professor Oehlenschlägers Bøger lider jeg ret godt. Det er ikke noget daarligt Hoved, der sidder paa den Karl. Ingen kan nægte ham, at han skriver grumme pænt for sig . . . Du bringer mig alle mine Sager i Ulave! Hvad var det, du rev paa Gulvet der?«

»Ja, hvad det er,« sagde Frits, »maa jeg spørge dig om. Det ser ud som en Gaffel af Elfenben.«

»Naa, ja saa ved jeg det; det er et Instrument, jeg har at knappe mine Gramasker*) med, naar jeg

*) Maaske en rent individuel Udtaleform for: Gamasker.

gaar med Sko. Jeg har altid holdt meget af saadanne smaa Netheder.«

Uagtet Frits i det mindste med øjeblikkelig Deltagelse indlod sig med enhver, fra hvad Side han end betragtede Livet, følte han sig dog til sidst noget beklemt i den Verden, som den snaksomme Kandidat forflyttede ham til. Dels for at give Samtalen en anden Vending, dels for ej i Tanker at beskadige nogen af de mange Bekvemmeligheder, som Jens Hansens Kammer var opfyldt med, stødte han et Vindue op og lod Øjet løbe over det store sjællandske Landskab, som man oversaa fra den højtliggende Bygning.

»Du bor smukt her«, sagde han til sin Ven.

»Det maa du vel sige«, tog Jens Hansen Ordet, idet han tog Plads i Vinduet ved Siden af. »Skulde du tro det? naar jeg staar her om Morgenen i Vinduet og drikker den velsignede Kaffe, saa begynder jeg tit at sværme. Fantasien løber rent af med mig, og jeg bygger Luftkasteller for mit Fremtids-Liv. Jeg tænker da paa, hvor man kan have det rart, naar man kunde faa fat i et pænt lille Præstekald. Jeg har været saa heldig at faa mig et Merskums Hoved af en dejlig blød Masse. Det skal ikke blive beslaaet, førend det er ret slaaet an; men saa skal det faa Lov til at ligge trygt under Laas og Lukke, til jeg kommer i Brød. Jeg tør vove, det Hoved, ihvor lidet det ser ud, skal holde sine stive tre Kvarter, naar man stopper det rigtig fast. Naar jeg da maa leve den Dag

at jeg kommer i Kjole«, saaledes tænker Thaarup sig, at Hansen har fortsat Samtalen paa det Blad, som her mangler, »saa skal denne Pibe gøre sin Nytte.« Det slaar ikke fejl,

at han har anset det for et ganske lykkeligt Liv at køre i sin magelige Vogn til sit Anneks eller til et Bondebryllup med Tobakspiben i Munden, helst naar Frastanden ikke var større, end at den kunde tilbagelægges i tre Kvarter, saa han slap for at stoppe Piben paa ny.*) Paa det manglende Blad er Konversationen for Resten vedbleven at dreje sig om bemeldte Pibe, som formodentlig har været ophængt paa Væggen. Frits, som efter sin Sædvane vil befingre Pibehovedet, er saa ubehændig, at han taber det paa Gulvet. Jens Hansen udstøder et Jammerskrig, fortvivlet over sit herlige Hoved. Frits, som imidlertid har taget det op og undersøgt det, forsikrer ham, at det ingen Skade har taget. Men Kandidaten lod sig ikke straks berolige. Han »saa skævt til Frits« og vedblev:

»Lad nu nogen nægte, at der gives Anelser og Forvarsler! I Forgaars havde jeg spist temmelig tæt til Middag, og fik mig efter Bordet en lille Lur i min bløde Lænestol. Da drømte jeg ganske grangivelig, at jeg tabte dette selvsamme Hoved ned i en bundløs Brønd, og for i den dødeligste Angest op af Stolen. O ve! o ve!«

»Som jeg siger«, tog Frits atter Ordet, »det befinder sig i højeste Velgaaende.«

»Der faldt en god Sten fra mit Hjærte! Naa, det maa jeg sige, Mage til Natur har jeg aldrig kunnet gøre mig Begreb om. Falde fra den Højde uden at lide mindste Bræk paa sin Førlighed! Det overgaar menneskelig Forstand. Det maa være ret en ufor-

*) Thaarup slutter dette af en Optegnelse fra Kinarejsen: »Jeg tænker, det kan være et ganske mageligt Liv, sa' Doktoren, at køre omkring til Patienter paa Landet med en Tobakspibe i Munden.«

gængelig Masse. Saa skal jeg heller aldrig skille mig ved det velsignede Hoved, om man saa vilde veje mig det op med Guld! Thi nu er det mig dobbelt kært. Naar det har kunnet staa Prøve mod saadant Stød, kan jeg sikkert gøre mig Haab om at beholde det til min Dødsdag; thi det maa da være saa godt som evigt.«

Samtalen blev afbrudt ved en Tjener, som kom for at kalde Jens Hansen til Frokostbordet. Frits vilde gaa med for at lade Kandidaten indføre sig hos Fruen; men denne bad ham tøve lidt og siden følge bagefter alene.

»Jeg skal sige dig,« gav han til Grund, »ikke for al den Del i Verden vilde jeg lade mig sige paa, at jeg slæbte Gæster til Huset. Jeg vil sige dig Tingen rent ud, som den er. Fruen har for Skik at give hver Person et blødsødent Æg at begynde med. Naar nu en uventet Gæst indfinder sig ved Bordet, bliver der jo ufejlbarlig et Æg for lidt. Derfor vil jeg helst være rent uden for det hele. Vil du siden komme paa din egen Haand, da er det ikke min Sag. Jeg vadsker da mine Hænder. Med Folk af den store Verden skal man i alle Maader omgaas varligt. Du maa ikke blive vred, fordi jeg tager Bladet fra Munden; men jeg ser helst, du slet ikke lader dig mærke med, at du før har kendt mig.«

Frits indgik disse Betingelser.

En af Fritses Egenskaber var med stor Færdighed at tale med om enhver Ting, enten han forstod den eller ikke. Ingen af de Gaader, Naturen har forelagt den menneskelige Fornuft, laa ham saa stærkt paa

Hjærte, at han uden Anledning kom til at arbejde paa dens Opløsning. Han hørte til den store Menneskeklasse, hvis Tænkning blot sættes i Gang ved Samtaler. Naar han hørte noget Spørgsmaal at afhandles med Varme, tog han altid ivrig Del i Samtalen. Over Genstande, som han aldrig før havde tænkt paa, dannede han sig paa staaende Fod en Mening. Det var temmelig tilfældigt, hvilket Parti han kom til at forfægte, og meget uvist, om han ved en anden Lejlighed fandt for godt at holde paa samme Haand. Alle mundtlige Undersøgelser vare for ham en Slags behagelige, ridderlige Turneringer, hvori hans Tankers Hurtighed og den lette Brug af hans Taleredskaber forskaffede ham den egentlige Nydelse. Hans Underholdning, der som en Følge heraf havde mere Liv end Hæftighed, var da især behagelig for Fruentimmer og forskaffede ham en høj Stjærne hos Fruen til Ravnshøj. Hun bad ham derfor indstændig at tilbringe nogle Dage paa hendes Landsted, og han tog med Hjærtens Fryd imod Tilbudet. Da blot en Dags Tid var forløbet, betragtedes han ganske som et Lem af Familien, for hvem man ikke paalagde sig nogen Tvang. Enhver begav sig til sine Sysler og lod ham beskæftige sig, som han fandt for godt. Saaledes hændte det sig en Dag, at Fruen gik paa en enlig Spaseregang i en nær til Haven grænsende Lund for at høre paa Sangen af den nys ankomne Nattergal. Sophie var paa sit Værelse, medens Frits sad overladt til sig selv i Biblioteket. Efter at han i lang Tid havde vraget en efter anden af de prægtigt indbundne Bøger og beset alle Kobberstik i de tyske Kalendere,

blev Tiden ham omsider lang, og han fik det Indfald uden Omstændigheder at opsøge Frøken Sophie.

Da han med Varsomhed aabnede Døren til hendes Kammer, saa han hende sidde for en liden fløjelsbetrukken Sekretær, omgiven af en Del Penne, som alle bare Spor af at have været dyppede overflødigen langt ned i Blækhornet. Foran hende laa der et Ark ubeskrevet Velinpapir, og hun brød sit Hoved saa alvorligt, at hun ej bemærkede Frits, førend han stod tæt foran Bordet. Da løftede hun sit Hoved i Vejret og udbrød forundret:

»Nu har jeg aldrig før i mit Liv set saa galt! Hvorledes tør De komme herind i mit Kammer?«

»O«, svarede Frits, »jeg vover vel ikke saa meget derved; jeg tænker ikke, De gør mig nogen Fortræd.«

»Det gør jeg vel sagtens ikke«, svarede Sophie; »men det er dog en besynderlig Opførsel af Dem. Hvad vil De mig egentlig?«

Frits sagde: »For det første vil jeg intet andet end se Deres Ansigt og høre Deres Røst. Det faldt mig tungt at undvære Synet af Dem i flere Timer.«

»Gjorde det virkelig? Det kan jeg godt lide Dem for.«

»Men hvis jeg ikke maa være her, koster det kuns et Ord, og jeg gaar igen den Vej, jeg kom fra.«

Med denne Erklæring gik Frits paa Skrømt et Par Skridt; men efter et Øjebliks Overlæg sagde Sophie:

»Siden De nu engang er kommen her, maa De dog for det første skære mig en Pen.«

Medens Frits gav sig ret god Tid til at skrabe nogle Penneposer, betragtede Sophie ham med et betænkeligt Blik og sagde:

»Tag Dem en Stol og sæt Dem ned! — Jo, De er mig den rette Karl! Jeg har i Dag faaet Brev fra Marie, hvori hun fortæller mig smukke Ting om Dem.«

»Lad mig engang se det Brev«, svarede Frits.

»Det er et Ord. Hvis De vil uden Tilbageholdenhed smukt bekende, hvorledes De har opført Dem, giver jeg Dem straks Brevet til Eftersyn.«

»Nej, De maa først lade mig læse Brevet, og hvis da min Veninde Marie har af Glemsomhed forbigaaet en eller anden Omstændighed, skal jeg straks føje mit mundtlige Bidrag til.«

Der opstod en hæftig Ordstrid mellem det unge Par, da Frits frygtede for at røbe Ting, som i Brevet ikke vare bragte for Dagen. Han begreb let, at et Brev af saa lidet Omfang ikke kunde give nogen fuldstændig Beretning om hans Eventyr i Møllen.

»Naar man ret ser til«, sagde Frits, »staar der vel slet ikke noget ondt om mig i Brevet. Fortæl mig engang noget deraf. Jeg tør vædde paa, De ved slet intet.«

»Ikke? Jo, jeg ved nok, De har bragt hele Huset i Forvirring ved Deres Optøjer.«

»Hvilke Optøjer?«

»Derom forlanger jeg nu en Beretning af Deres egen Mund. Nu ved jeg, hvorledes Marie betragter Sagen. Hendes Synsmaade stiller Dem ej i noget

smukt Lys; men man bør aldrig dømme, førend man har hørt begge Parter.«

»O«, svarede Frits, »jeg er fuldkommen tilfreds med Maries Fremstilling deraf. Hun er en alt for god Pige, til at hun skulde lyve mig det mindste paa. Desuden kan hun umuligt have malet mig meget sort af, ellers vilde Deres Opførsel mod mig have været mere forandret.«

»Jo, hun har saamænd skildret Dem, som De fortjener det. Hvo skulde have troet om Dem, der ser saa skikkelig ud, at De var en saa slem Person? De maa slet ikke være her paa mit Kammer, — fy skamme Dem! Men jeg vil endda tilgive Dem alt, hvis De selv oprigtig vil tilstaa, hvad jeg nylig har læst i dette Brev.«

Hun holdt Brevet i Vejret, og Frits snappede det behændig ud af hendes Haand. Uagtet Sophies Indsigelse læste han følgende Linier:

Søde Fie!

Jeg sender dig hermed en fortræffelig Bog, som har skaffet mig en ubeskrivelig Nydelse. Kunde du blot overvinde dig selv saa meget, at du læste den ret med stadig Opmærksomhed, da vilde den sikkert have den heldigste Indflydelse paa din Aand og dit Hjærte. Du vil ikke derved blive henflyttet i nogen overnaturlig Verden mellem Aander og Spøgelser. Jeg har tit fortalt dig, at saadanne Frugter af en ophidset Indbildningskraft aldeles ikke tiltale min Følelse. Det er heller ikke af det Slags Skrifter, hvori man møder afskyelige slette Karakterer, saa-

ledes som hos Tieck og Goethe; nej, man føres i Selskab med de ædleste Væsner, som man ret af Hjærtet maa elske. Man føler sig selv som et bedre Menneske, naar man læser om deres Højmodighed, om deres rene Selvopofrelse for Dyd og Religion.

I lang Tid har jeg ikke haft Tid at skrive dig til, da min Faders Hus har været usædvanlig besøgt af Gæster. Vi har blandt andet haft en ung Fusentast fra København hos os. Han har engang ved sin Ubesindighed gjort os en Del Optøjer, der bragte hele vort Hus i Forstyrrelse. Der er just ikke noget ondt i ham, men han er saa yderst barnagtig og tager sig aldrig noget nyttigt for. Tænk dig engang, et voksent Menneske, som alt er Student, finder Behag i at spille Klink med min lille Broder Peiter! Han anstillede sig rigtignok, som om det blot skete for at fornøje Drengen; men man kunde tydelig se, han var selv meget fordybet i Spillet.

Hils din gode Moder, og tak hende ret for de sidste smukke Bøger, hun sendte mig. Dag for Dag bringes jeg mer til at indse, hvad jeg skylder den fortræffelige Kone; thi hun har først vakt min Følelse for Kunstens herlige Værker. Gud! hvor jeg vilde have vokset op i Vankundighed, dersom Himlen ikke havde ført mig til hende. Naar jeg ret betænker, hvor min Barndoms Legesøstre dog i Grunden ere nogle højst ubetydelige Væsner, da skønner jeg først ret det Held, at jeg har faaet Sans for noget bedre.

Din hengivne
Marie.

»Der har De rigtig nok faaet et smukt Vidnesbyrd«, sagde Sophie, da Frits havde læst Brevet til Ende.

»Det er sandt«, sagde Frits. »Jeg staar just ikke med Palmer i Hænderne; men jeg har da den Trøst, at Skudsmaalet er i min egen Vold og skal heller ikke med min gode Villie komme videre ud iblandt Folk. Desuden er jeg tilbøjelig til at tro, at De selv, saa vel som jeg, i det samme Brev har faaet en kærlig Revselse. Hun regner ufejlbarlig Dem til de højst ubetydelige Væsner, som ikke have Sans for noget bedre.«

»Mener De det?« spurgte Sophie. »Ja det er saamænd gærne muligt. Det skulde hun faa Skam for, den indbildske Tøs! Ja jeg har nok før mærket, at hun foragter mig, fordi jeg ingen Behag finder i at læse tørre Romaner med Prækener i. Men hvad Dem angaar, da har hun virkelig Ret; thi det er dog meget barnagtigt af Dem, at De kan finde Morskab i at spille Klink.«

»Jeg indser det«, svarede Frits; »jeg erkender med stor Sønderknuselse min Daarlighed. Den, der ikke tidlig opofrer sit Liv til gavnlig Virksomhed, han vil engang i en trøstesløs Alderdom begræde den Ungdomstid, han letsindigen spildte.«

»Deri har De Ret«, svarede Sophie.

»Og den, der ikke som Yngling tidlig betræder Alvors tornefulde Vej, han naar aldrig til Visdommens lysende Tempel, men Døden overrasker ham midt paa den lange Bane.«

»Ja vist«, sagde Sophie.

»Ve den, der ej, mens han besidder sin fulde Kraft, erhverver den Dygtighed, at han engang som en nyttig Borger, som et gavnligt Lem kan opofre sig til Statens Tjeneste!«

»Ja vist«, svarede Sophie.

»Men for at komme til noget andet, skulde vi da ikke her i Smug spille blot et lidet Parti Klink? Jeg har just til al god Lykke to Markstykker i Lommen.«

»Det er et Ord!« svarede Sophie med Latter; »det kunde være ganske morsomt. Men skyd først Slaaen for Døren, at ikke nogen af Tjenerne skal komme herind og se det.«

Da Spillet til gensidig Fornøjelse havde varet henved en halv Time, maatte Sophie, der havde grebet Sagen alt for alvorlig an, forlangte Stilstand for at hvile sig. Hun fortsatte da med følgende Spørgsmaal sit Forhør over Frits:

»Sig mig nu, hvad det egentlig er for Optøjer, De har gjort i Møllerens Hus.«

Herpaa svarede Frits: »Hele Sagen er kortelig, at jeg var dødelig forelsket i Marie, og at jeg som [en ægte ulykkelig Elsker tog mig selv af Dage].«

Da den nu følgende Lakune, efter Poul Møllers egenhændige Paginering at slutte, næppe har udgjort mere end eet Ark, har Fremstillingen vistnok været meget sammentrængt (jvfr. S. 395 Anm. 1); thi et stort Stykke af Fortællingen synes her at være gaaet tabt.

Thaarup formoder, at Samtalen mellem Frits og Sophie er bleven afbrudt af Moderen, og at den Omstændighed, at det unge Par fandtes inden lukte Døre, kan have givet Anledning til en komisk Forklaring. Derpaa, fortsætter han, »er der formodentlig forefaldet flere Scener paa Ravnshøj«. Om

een af disse er det vistnok muligt at udtale en bestemt Formodning: før Ballet paa Ravnshøj har der sikkert skullet være Plads til en Skildring af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, som omtales i Planen. Hvis Forfatteren heri har fulgt sin oprindelige Plan, skulde da baade den statistiske Skildring af Lægdsgaarden i Ølsebymagle og Talen »Trøstegrunde over Poeters Mangfoldighed« ved denne Lejlighed være blevne foredragne. Man kunde da tænke sig Scenen omtrent saaledes:

Den æstetiske Frue, der naturligvis snart er kommen efter, at hun i Frits har en ung Digter under sit Tag, har benyttet sig af Lejligheden og, maaske Aftenen før Ballet, samlet en lille Kres til litterær Underholdning, formodentlig paa et af sine Yndlingssteder i Haven, rimeligvis under det Kirsebærtræ, som omtales i Planen. (I det følgende bevarede Ark tales om »Kirsebærtræets hvide Blomster«, som om dette Træ var Læseren bekendt fra det foregaaende.) Til at overvære Underholdningen har Fruen sikkert indbudt Møllerens Marie og opfordret hende til at medtage Licentiaten, der maatte antages at kunne give værdifulde Bidrag til Samtalen. I Følge med disse kommer Bertel, som under Fritses Fraværelse er kommen til Møllekroen, ikke alene af Interesse for sin Fætter og for at forbedre hans Leveplan, men nok saa meget for at kunne føre et vist Tilsyn med Fritses Bedrifter. Foruden Fruen og Sophie har naturligvis ogsaa Jens Hansen været til Stede. Konversationen er rimeligvis begyndt med, at Frits til Gitaren har foredraget et og andet, vel ikke af sin erotiske Lyrik (sammenlign dog Situationen i den S. 56 trykte Sonet med Skildringen her S. 417 nederst) men af sin folkelige Poesi, og da snarest de fire Romancer, som Poul Møller engang havde forfattet under et Besøg paa en Herregaard paa Opfordring af en ung Baronesse (Poul Møller S. 51). Dette har saa formodentlig som i Planen B bevæget Fruen til at fremsætte sin Opfattelse af Efterligning af Folkepoesien. Fra dette Udgangspunkt for Konversationen: den store Mængde Digtere, der efterligne Folkepoesien, — som kan have givet Bertel Anledning til nogle drøje

satiriske Bemærkninger i Poul Møllers egen Stil (se den litterære Anmeldelse fra 1824, hvor der findes Udtryk, som meget vel kunne være hentede fra den æstetiske Underholdning paa Ravnshøj) — kan Samtalen være gaaet over til at handle om Poeternes Mængde i Almindelighed. Om dette Æmne kunde da enten Bertel eller Jens Hansen have foredraget den paa Rejsen til Kina forfattede Trøstetale, som da i begge Tilfælde maa antages at være bleven betydelig omarbejdet. Rimeligere er det dog, at bemeldte Tale ikke er bleven foredraget i sin Helhed som et selvstændigt Nummer i Programmet for den æstetiske Underholdning, men at dens Indhold har givet Stof til en Samtale, hvor de skæmtsomme Aforismer om den syngende Hærskare vilde have fundet en passende Anvendelse i Bertels Mund, der om denne Sag tidligere i Samtalen paa Norges Minde har ytret samme Mening som Forfatteren af Trøstegrundene. I det hele synes Poul Møller i den endelige Fremstilling af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, hvortil han vistnok havde glædet sig meget, noget at have fraveget sin oprindelige Plan. Det er saaledes ikke troligt, at Lægdsgaarden virkelig skulde være bleven oplæst ved denne Lejlighed som et Ungdomsarbejde af Licentiaten, da det lille Arbejdes særdeles reelle Karakter synes ganske uforligeligt med den Tankeverden, hvori Novellens Licentiat bevæger sig. Snarere kan det da antages, at Poul Møller paa dette Stadium i Følelsen af den statistiske Skildrings selvstændige Værd har bestemt sig til at udskille den af Studenterfortællingen for at optage den som et eget Stykke i det Bind Poesi, som han aldrig naaede at faa offentliggjort.

Men naturligvis har Licentiaten deltaget i Samtalen, og man er ikke helt uden Midler til at slutte sig til, af hvad Art hans Bidrag har været. I det første Udkast til Planen hed det, at »Pedanten sværmer om Damers æteriske Liv«, og det er meget usandsynligt, at denne vistnok stadige Genstand for hans Iagttagelser slet ikke skulde have fremtraadt i Novellen. Da det nu i en Randnote paa det næste bevarede Ark, hvor Licentiaten omtaler de Æmner til Samtale,

hvormed han mener at kunne fastholde unge Pigers Interesse, henstilles som en Mulighed, at her maaske kunde benyttes »noget af forrige Ark om Naturentusiasme«, er det temmelig sikkert, at han har talt om den æstetiske Sans for Naturens Skønhed, som han anser for en væsentlig Bestanddel af Damernes æteriske Liv. At Samtalen fra Poesi og Poeter er gaaet over til at dreje sig om Damers poetiske Liv og æstetiske Sans, er ikke forunderligt i en Diskussion, hvis kvindelige Deltagere — thi Sophie har vistnok været stum Person — ere Fruen paa Ravnshøj (Frederikke Bruns poetiske Afbillede) og Møllerens Marie. Det er da at vente, at den begejstrede Licentiats Udtalelser af den første ere blevne modtagne med den mest levende Tilslutning og af den sidste paahørte med en korrekt Velvillie. Derimod er det ikke rimeligt, at Bertel har følt sig mere tiltalt af dette nye Kapitel af det store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Liv end af de øvrige. Man kunde endogsaa falde paa, at han som en vægtig Afslutning paa den æstetiske Passiar her havde meddelt den satiriske Skildring af den æteriske Kvindelighed, som Poul Møller et Aars Tid før Novellen og uden Tanke paa denne havde forfattet, og som under Titelen »Min Kusine« er optagen i andet Bind af denne Udgave. I al Fald er det ganske i hans Stil, et Sidestykke til hans Skildring af hans Fætter Licentiaten, og det skulde være underligt, om Forfatteren ikke selv havde haft saa megen Følelse for dets Værd, at han har villet benytte en saa gunstig Lejlighed til at offentliggøre det.

Det manglende Ark maa endvidere have indeholdt en Skildring af Ballet paa Ravnshøj. Om der, som Thaarup formoder og i Lighed med den i Kapitlet »Andejagten« meddelte korte Karakteristik af Jagtselskabet, har været givet en Beskrivelse af de ankommende Gæster, er usikkert. Thaarup, der selv ikke synes at kunne huske noget af hele denne Scene, bygger sin Fremstilling af dens Indhold alene paa de Antydninger, som de ældre Udkast til Studenterfortællingen og Romanen indeholde. De tre heri givne Oplysninger, at »alle fri til Sophie paa Festen«, at »hun danser bakkantisk

med Pedanten«, og at »Helten, begejstret af Vinen, gør hende en Kærlighedserklæring« kunne sikkert ogsaa gøre Tjeneste som Holdepunkter for Handlingen, hvis Fuldstændiggørelse iøvrigt rettest overlades Læserens Fantasi. Dog er den første Bemærkning paa dette Sted næppe anderledes at forstaa, end at den unge Pige ved Ballet har været ualmindelig indtagende, og at hun skulde have danset bakkantisk med Licentiaten, er lidet troligt, ikke alene fordi den stakkels Pedant i sin sidste Skikkelse er bleven beladt med en Klumpfod, men nok saa meget fordi den unge Pige maa antages at have for godt et Hjærtelag til at drive saa grusom en Spas med ham, som den skønne Lovise paa Ørneborg siges at have gjort. Derimod er det meget sandsynligt, at Licentiaten, styrket ved Vinens »laante Kraft«, det eneste Middel — siges der i en overstreget Bemærkning i Kladden til »Licentiaten« — hvorved han kunde sættes i Forbindelse med den ydre Verden og bringes til at udfylde Hullerne i sit aforistiske Foredrag, har gjort et veltalende, men frugtesløst Forsøg paa at vække Sophies Interesse for sig og sit Værk, og at han derpaa har trukket sig tilbage til en Krog. Fra dette Observationssted maa man da tænke sig ham som Pedanten i Rosenborg Have »som en fejg Tilbeder« iagttage »den rige Glans«. Endelig er det ikke rimeligt, at Frits virkelig har friet til Sophie, skønt det jo nok kunde ligne ham, og det ikke er meget troligt, at han skulde have lagt sig Maries Advarsler synderligt paa Hjærte. Indholdet af denne Scene har Chr. Winther, som engang havde hørt Poul Møller forelæse den, i et Brev til Thaarup gengivet saaledes: »Efter at have danset og drukket brav, maa Frits enten ved List eller ved en Hændelse have faaet en Rendezvous med Sophie uden for den store Havesal, hvor Ballet maa tænkes holdt. En Trætte mellem de unge Folk — han er paatrængende uartig, om han vil kysse hende eller blot tage et Perlebaand fra hende, ved jeg ikke. Hun truer med at skrige, og da han ikke bryder sig om Truslen, skriger hun ogsaa. Han flygter, formodentlig efter at have erobret Halsbaandet; thi hun indbilder de tilstrømmende Gæster, at hun, ved at

strøjfe Muren, paa et Søm har afrevet sit Perlebaand. De høflig forundrede Gæster søge ved medbragte Lys forgæves baade Perlerne og Sømmet paa Muren. Deres artige, men meget ubelejlige Spørgsmaal og Pigens knibske, ærgerlige og komisk lystige Svar koncertere en Tid lang — og saa husker jeg ikke mer.«

At Frits derpaa, som Thaarup formoder, skulde have »faaet en Lur paa sin Sofa og bortdunstet sin Rus«, stemmer ikke med den Fremstilling af hans lette poetiske Beruselse, som nedenfor gives (S. 416 f.). Han har sikkert intet Øjeblik forladt Balsalen, men danset baade første og tredje og femte Dans med sin Dame.

Slutningen af Lakunen gengiver Thaarup saaledes:

»Længer ud paa Natten, da Gæsterne have begyndt at adsprede sig, finde vi Licentiaten og Bertel, der maa være blevne inviterede til at blive paa Gaarden om Natten, i en dyb Samtale, rimeligvis efter at være komne paa det dem til Nattekvarter anviste Værelse. Licentiaten har tilstaaet sin Fætter den Kærlighed, Sophie har vakt i hans Bryst, og forlangt hans Raad. Bertel har bemærket, hvor nødvendigt det var for den, som lagde an paa at vinde en ung Piges Hjærte, at nærme sig hende med Raskhed og Frimodighed, og at tiltrække hende ved en underholdende Konversation. Licentiaten tilstaar, hvor vanskeligt det vilde falde ham at opfylde disse Fordringer. Men hans Studier og hans Observationsevne maatte sætte ham i Stand til at erhverve sig de Rekvisiter for en Elsker, som Bertel fordrede. Dette har han tænkt sig, naar han iagttog Frits og saa, hvorledes og hvor let han tiltrak sig Damernes Interesse. Dennes legemlige Smidighed maatte jo kunne efterlignes:«

[»Med Hensyn til de Bevægelser] med Armene, han i ethvert givet Tilfælde betjener sig af, maa det jo være mig en Mulighed at indprente dem i min Hukommelse. Naar fremdeles disse Forkortninger og Udstrækninger af Muskler ikke stride mod min ana-

tomiske Beskaffenhed, maa jeg ufejlbarlig kunne gøre ham det efter. Men Ulykken er, der indtræffer saa mangehaande Forhold, at den ene Situation fast aldrig er ganske som den anden; derfor maa man bringe dem under en vis skematisk Inddeling. Men dette viser mig atter hen til mit store Værk, hvormed jeg endnu ikke er kommen paa det rene.«

»Alt det Præk, du der kommer med«, sagde Bertel, »forstaar jeg slet intet af. Min Mening er blot, at du, for at gøre Lykke hos en sekstenaarig Frøken, maa træde frem med en vis Raskhed og Frimodighed, hvortil du slet ikke har Gaver.«

»Men hvor kan du dog tro«, sagde Licentiaten, »at noget tænkende Hoved kan finde sig tilfredsstillet ved en saadan Mysticismus?«

»Naa! er jeg en Mystiker? Det har aldrig nogen Moders Sjæl før beskyldt mig for. Jeg har tværtimod stor Afsky for Mysticismus og tror aldrig nogen Ting, uden jeg ret kan gribe den med mine Hænder.«

»Jo, Bertel! du er en Mystiker. Du sønderlemmer ikke dine Begreber, ellers vilde du selv føle, din Tale bestod af lutter Nuller. Hvad gavner det, du bruger den gaadefulde Formel: Frimodighed? Frimodighed bestaar jo af en Række frimodige Handlinger; kan du regne mig dem op, da har du gjort noget. Endnu vanskeligere falder det mig ret at tydeliggøre mig, hvori den anden Slags Tilnærmen bestaar, nemlig den mundtlige. Hvorom kan jeg tale med en ung Pige? Her har jeg jo rigtignok igen tit stillet mig Fritses Forbillede for Øje. Men hans varmeste Samtaler med Fruentimmer bestaa af et flygtigt Element, hvori man egent-

lig intet har at holde fast paa. Bestandig forekommer det en opmærksom Tilhører, at Talen er om noget. Men vil man sige, hvad det var, opløser det sig for Betragtningen i et Intet. Fremgangsmaaden er paa en skuffende Maade saaledes at spille med Intet, at det faar Udseende af Noget. Men tillære mig noget deraf, har jeg hidtil ikke formaaet.«

»Det er mig dog kært«, sagde Bertel, »at vi engang mødes i noget; thi jeg er lige saa lidet som du i Stand til at føre Snak om ingen Ting. Til slige Luftspring har ingen af os Smidighed i Forstanden. Er du ikke i Stand til nogen alvorlig fortrolig Meddelelse, følger det af sig selv, du maa lukke Munden i.«

»Meget rigtig«, sagde Licentiaten. »Der staar altsaa tilbage, at jeg med usædvanlig Oprigtighed kunde meddele hende mine hemmelige Tanker; men mine filosofiske Sorger overgaa hendes Fatteevne, og mine eksoteriske*) Bekymringer, som i Grunden volde mig lige saa meget Hovedbrud, ere tilsammen af den Beskaffenhed, at de snarere ville gøre mig latterlig i hendes Øjne end bringe mig i nærmere Forhold til hende. Dertil høre adskillige bedrøvelige Erfaringer, som jeg forgæves søger at raade Bod paa. Køber jeg mig en ny Hat, som endogsaa sidder temmelig knapt paa mit Hoved, bliver den dog snart blød og udvider sig saaledes, at den glider ned over min Næse. Mine Strømper krybe saaledes ind i Vadsken, at Hælen kom-

*) Med dette Fagudtryk, hvis Modsætning er »esoterisk«, betegner Licentiaten de populære Bestanddele af sin Tankeverden.

mer til at sidde midt under Foden. Under Armene paa min Kjole begynder et lidet Hul at vise sig, som naturligvis daglig udvider sig; men uagtet jeg med Skræk ser det Tidspunkt nærme sig, da jeg med stor Ulejlighed maa skaffe det sammensyet, kan jeg dog ikke bare mig for at fremskynde den befrygtede Stund, ved af og til at ransage det omtalte Hul med mine Fingre. Af denne Art ere mine hemmelige Sorger, som visselig ej ere skikkede til at betros nogen ung Frøken. Men det rigtigste bliver nok, at jeg oppebier den Dag, da mit store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Natur kommer for Lyset. Maaske jeg derved kunde tydeliggøre hende den Indsigt, jeg har i Livets Betydning, som jeg ikke ser mig i Stand til mundtlig at lægge for Dagen.«

»Ja gør du kun det«, sagde Bertel. »Inden den Tid bliver du nok saa gammel og adstadig, at Forlibelsen fortager sig.«

Da det var temmelig sent ud paa Natten, begav Frits sig over paa Jens Hansens Værelse, hvor han skulde dele Seng med Kandidaten. Der maatte nemlig paa Gaarden skaffes Plads til saa mange langvejs fra ankomne Gæster, at man havde Nød med at faa Husrum nok for dem alle.

»Du har ikke været i Dansesalen i Nat«, sagde Frits.

»Nej«, svarede Hansen. »Derfor havde jeg mine gode Grunde, som jeg gærne har for alt, hvad jeg

foretager mig. For det første kan jeg ikke de Trin, som nu ere i Moden, og for det andet havde min Skomager skammelig narret mig og sat Barattens-Baand i mine Sko i Stedet for Silkebaand.«

»Er du saadan en Nar«, sagde Frits, »at du lader en saa herlig Fornøjelse gaa fra dig for saadanne Smaatings Skyld?«

»Smaating, Frits? Der har vi den gamle Snak! Saaledes taler du, fordi du er letsindig og uerfaren. Naar man tænker over hvad man gør og ønsker at komme frem i Verden paa en skikkelig Maade, saa agter man intet for Smaating. At gaa paa Bal med Barattens-Baand, det er en Genistreg, som jeg vel skal vogte mig for. Naar jeg skal fornøje mig i Selskab, saa maa der ingen kunne laste min Paaklædning. Som man er klædt, er man hædret. Man maa ikke kaste sig selv hen, fordi man er fattig. Nej, ædelt maa man tænke, net maa man være fra Top til Taa. Jeg føler for højt til at udsætte mig for Folkesnak. Man maa gærne sige mig paa, jeg er vel pillen med mine Klæder; men en honnet og ordentlig Karl skal man anse mig for. Det har min salig Moder lært mig, og derfor beder jeg Vor Herre velsigne hende i sin Grav.«

Saaledes talte Jens Hansen, idet han med Selvfølelse udspilede sine Næseborer og lagde sin venstre Haand paa Hjærtet.

Nu begyndte han at forberede sig til Nattelejet. Han klædte sig nemlig af og gav sig derpaa til at indhylle sit Legem med en Del uldne Bælter. Derefter

puslede han med Fyldet i den tunge Hvergarns Fjærdyne, og sagde under denne Syssel til Frits:

»Disse Sengklæder har jeg saamænd arvet fra min salig Faster, og paa dem har jeg ligget alle mine Studenteraar. Dem har jeg bragt med her paa Gaarden; thi jeg har altid anset det for en Herlighed at sidde og ligge paa sit eget. Du kan tro, den Dyne bander ikke*) ved Vintertide, den vejer sine stive syv Lispund.«

Under denne Tale var han krøben i Sengen, og slog med begge Hænder paa Dynen, idet han mumlede:

»Haa haa haa! Nu ligger jeg da saa rart og saa godt!«

Ved disse hverdags Ytringer af dyrisk Velbefindende følte Frits sig underlig beklemt. Jens Hansens prosaiske Tilfredshed dannede en skærende Modsætning til de lette Fantasier, som Synet af de dansende Piger havde vakt hos ham. Salens glimrende Skikkelser, der endnu tumlede sig i hans Hoved, og den hede Driks ikke ganske bortdunstede Kræfter havde sat ham i en besynderlig urolig Stemning. Det forekom ham, at hans Trang kunde blive tilfredsstillet, hvis han med stærke Vinger kunde svinge sig ud i den mørkeblaa, stjærnede Natluft. Men han tænkte med stor Modbydelighed paa at komme i Berøring med Jens Hansens

*) D. e. »sviger ikke«, et i tidligere Tid ikke ualmindeligt spøgende Udtryk. (»Den Skinke bander ikke«. Ped. Paars III, 3 = »Et Flæskbørst sviger icke«. Lauremberg Fjerde Skæmtedigt, Beslutningen), som Poul Møller maaske har fra sin Faders, Rasmus Møllers, jydske Tale (jydsk »det bander ett'» = »det slaar ikke fejl«).

tunge Dyner og uldne Bælter. Han spankede med stærke Trin op og ned ad Gulvet, indtil Kandidaten atter talte til ham:

»Naa, lille Fritsius!« brumlede han, begravet i Sengklæder lige til Næsen; »naa, lille Fritsemand! Hvor bliver man af? Gaar man der og grilliserer? Jeg ligger ogsaa her og sværmer. Jeg tænker paa, hvor man dog var lykkelig, naar man havde sig en rar lille Kone. Frøken Sophie det er et velsignet Fruentimmer; hun har saadanne dejlige smaa Pakkenusser. Herre Gud, vi ere jo alle Mennesker, ikke sandt, Fritsemand?«

Efter dette Hjærtesuk gabede han højt og faldt i Søvn. Men Frits, som ikke havde hørt meget af sin Kontubernals Hjærteudgydelse, spaserede bestandig omkring i luftige Drømme. Alle de Situationer, hvori han de forgangne Dage havde set Sophie, fore ham forbi som en Troldlygtes Billeder paa Væggen. Snart saa han hende kæle for en Kattekilling, som hun med den ene Haand trykkede til sin Kind, medens hun med den anden Haand strøg paa dens silkebløde Skind. Snart saa han hende en kølig Morgen gaa i Haven, løst behængt med sit røde Sjal og med begge Armene under Klædet kryslagte paa Brystet. Snart saa han hende i en Krog af Sofaen sove med Ansigtet hvilende paa den højre Arm, medens Moderen læste højt i en af Madame Cottins*) Romaner. Snart saa han

*) Mdm. Sophie Cottin, Forf. af en Række (i Begyndelsen af Tyverne paa Dansk oversatte) følsomme Romaner, hvis ulitterære Husholdningsmoral dog næppe har været helt efter den æstetiske Frues Smag.

hende sidde ved sin Harpe, medens det med lyse Krøller behængte Hoved mildt nikkede til ham bag ved Strængenes Gitter. Under slige Fantasier slængte han sig paa en Sofa, indhyllet i sin Kappe, og sov nogle Timer. Men endogsaa i Drømme vedbleve Dansesalens Toner at lyde for hans Øren. I Særdeleshed hørte han uafladelig Kontrabassen og Pikkolofløjten. Dog, i hans Morgendrøm bleve Tonerne stedse mere forædlede og ligesom forklarede, og da han vaagnede, var det Nattergalen, der slog under hans Ruder, og Gøgen, der hørtes fra den nærliggende Skov. Han aabnede Vinduet, og en frisk Duft strømmede ham i Møde fra Kirsebærtræets hvide Blostre*). Nu gik han ud for at gøre sig en Spaseregang i Haven. Hans Vej faldt igennem Salen og adskillige Værelser; men overalt herskede der et Dødsstille, som om Gaardens Befolkning var uddød; overalt saa han Forstyrrelsens Spor. Hist hang et brækket Vokslys ned fra Lampetten, og nedenunder laa en Lysesaks paa Gulvet. Paa alle Vægge hang der store Vanddraaber, og midt i Salen stod endnu en Stol, der var brugt for to Timer siden i Kehraus. Da han gik ned ad den brede Trappe, saa han endnu et blaaligt døende Blus i den store Glaslampe.

Licentiaten sad i et Lysthus og skrev. Han havde med Bekymring bemærket, at i enhver Samtale med

---

*) En i det ældre Sprog og Dialekterne almindelig Form, nu optagen i den botaniske Terminologi.

sin Fætter glemte han meget af det, han egentlig vilde betro ham. Derfor havde han nu grebet til det Middel at optegne nogle Punkter, hvorom han vilde høre Bertels Tanker, for siden enten at memorere de nedskrevne Bemærkninger eller i Nødsfald betjene sig af Papiret. Han var faldet paa denne Fremgangsmaade ved at læse, hvorledes Kejser Augustus ligeledes ved vigtige Lejligheder talte med sin Kone Livia fra Papiret. Det, han skrev, lød saaledes: (Om de uoverstigelige Vanskeligheder, der ere forbundne med at fri)*).

Frits havde strøjfet omkring i Haven, til Duggen var borttørret. Derpaa slængte han sig langs med en Kanal i Haven og læste med stor Graadighed en Novel i en tysk Kalender. Idet han adskilte to Blade, som ved Snittets Forgyldning vare komne til at klæbe sammen, saa han Sophie nærme sig over den kinesiske Bro. Hendes Paaklædning var i Dag simpel og huslig. Han gjorde ved sig selv den Bemærkning, at hun i enhver ny Dragt blev ligesom til et nyt Væsen, men var i dem alle for ham lige dejlig. Dog fandt han, at et usædvanligt Udseende ved første Blik gjorde hende lidt fremmed for ham; at man ikke blot maa blive fortrolig med et Menneske selv, men ogsaa med dets Klæder, og at en Mand, hvis Kone gik med 365 Dragter om Aaret, aldrig ret kunde være hjemme.

*) Da disse Ord ere satte i Parentes, betegne de utvivlsomt, at et Stykke om dette Emne, som vel næppe er blevet skrevet, skulde indsættes her.

Under disse Betragtninger fik han Bladene skilt fra hinanden og fordybede sig atter med spændt Nysgærrighed i den tyske Fortælling.

Pigen kom hen til ham og vilde give sig i Samtale med ham; men han, der var ganske henreven af sin Novel, affærdigede hende med korte Svar. Idet hun kom, truede hun ham med Pegefingeren og sagde:

»Jo, De er en smuk Person! Skammer De Dem ikke ret i Deres Hjærte, fordi De var saa uartig i Aftes?«

»Jo«, svarede Frits, uden at vende Blikket fra sin Bog.

»Og hvad der var det allerafskyeligste, De havde jo drukket Dem ganske fuld i Punsch. Ved De da ikke, at Drukkenskab er en Udyd, at det er en Ugudelighed? Svar mig!« raabte hun ivrig og rykkede ham i Kjolen, »har De ikke læst det sjette Kapitel om Pligterne*)?«

»Jo«, svarede Frits.

»Siden vi taler om Ugudelighed, kommer jeg til at tænke paa, hvor min Tante havde gjort mig bange, da jeg var lille. Hun havde fortalt mig saa mange græsselige Historier om Helvede, hvor slette Folk brændte til evig Tid i sydende Svovl og Tjære. Jeg vovede mig aldrig til at gaa alene ned i den lange Gang, naar det var mørkt. Hver evige Mandag besluttede jeg ret at forbedre mig; men naar vi kom ind i Ugen, havde jeg dog bestandig forset mig igen.

*) I Balles Lærebog i den evangelisk-kristelige Religion foreskrives i det sjette Kapitel om Pligterne, at »vi bør undfly *al* Umaadelighed i Mad og Drikke«.

Saa gik jeg i den dødeligste Angest for, at jeg skulde dø, inden det blev Mandag igen, og jeg i den nye Uge atter kunde begynde paa et nyt Liv. Men nu kom til al Lykke Hr. Hansen her i Huset og fortalte mig, at der ikke mentes andet end Samvittighedsnag dermed. Jeg forsikrer Dem, det var ligesom en havde lettet en Sten fra mit Hjærte. Men De hører jo slet ikke paa, hvad jeg [fortæller Dem].«

Med det Ark, som her løber ud, Nr. 10, 1, ender Poul Møllers Manuskript til Novellen. Nr. 11 er, som tidligere oplyst, Kladden til »Licentiaten«. Det er rimeligt, at Nr. 10, 2, 3 o. s. v., der skulde have indeholdt Fortsættelsen af Historien, aldrig have været skrevne, og at Poul Møller ikke engang har ført Scenerne paa Ravnshøj til Ende. I al Fald er der intet Spor bevaret af, at Forfatteren i sin Udarbejdelse er gaaet videre end til dette Punkt. Derimod mener Thaarup, at han, da han lagde Arbejdet hen, havde Planen til Fortællingen færdig. Ved Hjælp af de bevarede Udkast til Studenterhistorien og Romanen og nok saa meget ved en Sammenligning med andre paatænkte eller paabegyndte poetiske Arbejder af Poul Møller, i hvilke han synes at have villet tage det Stof, han ikke benyttede i Novellen, op til Behandling i en anden Stil, er det vistnok muligt med nogenlunde Sikkerhed at gengive denne Plan i dens Grundtræk.

Efter at Frits har forladt Slottet, hvor han ved sin Opførsel paa Ballet har gjort sig umulig, er der fulgt en Periode, hvor han flakker om fra Sted til Sted og søger Selskab med raa Kammerater. Hvorledes dette Sværme- og Svireliv, hvortil der synes at findes noget tilsvarende i Digterens Oplevelser, i det enkelte har artet sig, og hvor vidt det til sidst er gaaet, om Frits virkelig, som det antydes i Planen B, er bleven forfalden, kan nu ikke siges. Det er rimeligt, at Scenerne paa Kragerupgaard, der i Romanen gaa forud for Besøget paa Slottet, i Novellen skulde have fulgt efter som Indledningen til Heltens Forfaldsperiode. Men det er lige saa rimeligt, at

disse Scener slet ikke skulde have været benyttede i Novellen efter at have tjent til Grundlag for den temmelig forskellige Udførelse af Scenerne i Møllekroen, hvor Andejagten kan have udviklet sig af Jagten efter Ænder, og Mølleren og Forpagteren, som omtalt, have arvet forskellige Sider af Kragerups Karakter. Skuepladsen for Fritses Bedrifter i denne Periode er ellers sikkert en lille Købstad, som han bringer i et fuldstændigt Oprør ved sine Optøjer, ligesom Poul Møller i sin Tid som Huslærer paa Espe forargede Borgerne i Korsør og Skælskør ved sine Løjer. Maaske han endogsaa, som det antydes i B, engang har været sat i Arrest. Det er da muligt, at han under disse Forhold har faaet (eller set) et Brev fra Sophie, der er ængstet ved hans Rygte, eller han har truffet hende, rimeligvis paa et Skovbal i den lille By, hvoraf der da har været givet en Skildring (se Brudstykke af et dramatisk Digt S. 67 og et Brev fra Poul Møller fra Espe i Efterl. Skr. 2. Udg. VI, 40). Han er da bleven stærkt bevæget ved Synet af hende og beslutter for at samle og frigøre sig, som Klinger i Udkastet, Silvius i Romanen og Poul Møller selv i Virkeligheden, at leve en Tid som Eremit. Men det er lige saa vel muligt, at Skildringen af Sværmelivet helt skulde udgaa af Novellen, og Frits umiddelbart efter Ballet paa Ravnshøj uden Afsked, som Helten i det dramatiske Digt, af Eventyrlyst være gaaet paa de lange Rejser.

Der er i al Fald næppe nogen Tvivl om, at Eremitlivet — som maaske allerede antydet i Romanen — ligesom Poul Møllers eget, har bestaaet i en fleraarig Rejse til Søs. I det nylig nævnte dramatiske Digt, der er skrevet i Flugt med Novellen i Foraaret 1824 og er at anse som en Fortsættelse af den afbrudte Fortælling i en ny Stil, kommer Helten hjem fra en saadan. Digtet »Under Vejs« fra Kinarejsen vilde her have fundet en passende Plads, og det er vel i det hele utvivlsomt, at Poul Møller til Skildringen af dette Afsnit i sin Fortælling vilde have benyttet sine egne Stemninger og Oplevelser fra den kinesiske Rejse. Mange Aar senere, i den sidste Del af sit Liv, var det hans Hensigt at benytte det Stof, som havde staaet til hans Raadighed i Kapitlerne om Eremitlivet

i Novellen, til en selvstændig Skildring, rimeligvis en humoristisk Roman, der skulde foregaa om Bord paa et Skib paa Rejse fra København til Kap. Heraf er et lille Stykke af Begyndelsen og et meget utydeligt Udkast til Planen bevaret (Poul Møller S. 333—340), men viser ikke nogen sikker Forbindelse med Novellen.

Af Udkastene til Studenterhistorien og Romanen kunde det ikke med Sikkerhed ses, om Fortællingen skulde gaa videre end til Eremitlivet eller standse her. Maaske det oprindelig har været Forfatterens Mening at standse ved det Tidspunkt, da den unge Student beslutter at rejse bort for i Ensomhed at udvikle sig til Mand. Men i nærværende sidste Stadium af Planen har han sikkert ønsket at gaa videre. Efter Eremitlivet maa man vistnok tænke sig en Hjemkomst og et Genbesøg paa Ravnshøj. Et lille Stykke af dette Kapitel foreligger, som omtalt, udført i det dramatiske Fragment. Den unge Mand til Hest i dette Digt er da et Billede af den unge Student, der efter at have udstaaet sine Eventyr vender hjem, moden og mandig, for at hente sin Brud.

Hvad endelig den anden Hovedpersons, Licentiatens, Skæbne angaar, er det vistnok ikke usandsynligt, at Poul Møller, efter at være naaet til en lykkelig Forbindelse mellem Frits og Sophie, vilde have undt sig den novellistiske Glæde at berede sin gode Ven en sorgfri Alderdom som Gæst hos det unge Par. Saaledes ender i al Fald det lille Lystspil »De opdigtede Historier« fra Norgestiden, hvis to Hovedpersoner, den friske unge Christian Klinger og den lærde hypokondre Magister Smith, ere Varianter af Novellens to Figurer: Magisteren, der er velhavende (ligesom Licentiaten, der jo har faaet en Arv), testamenterer her sin Formue til de unge Folk og faar sit Hjem i deres Hus. Det er da tænkeligt, at Poul Møller ikke vilde have forholdt sine Læsere en saa tilfredsstillende Afslutning paa den danske Students Eventyr.

Det er rimeligt, at Fortællingen, der paa denne Maade vilde være vokset til et anseligt Omfang, alligevel af sin

Forfatter i Overensstemmelse med Tidens Æstetik vilde være bleven betegnet som en Novelle. Derimod er det uvist, hvad Titel han vilde have givet den. Navnet »En dansk Students Eventyr« synes ikke at stamme fra ham. Studenterforeningens Eforatsprotokol oplyser blot, at Poul Møller d. 28. Februar og 6. Marts 1824 »oplæste en Novelle«.

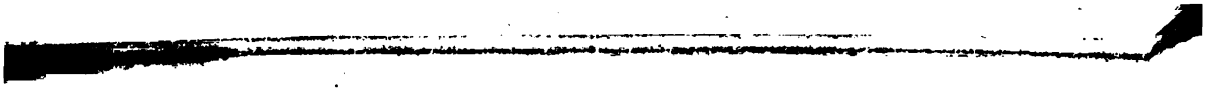

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

Form 410